

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

7

1889

Δ

135

ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ

ΥΠΟ

ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

1889

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1890

594

Περγ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

	ΣΕΛ.
ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ, Στ. Α. Ἐπιγραφαὶ Ἀθηνῶν, Ἀμοργοῦ καὶ Γυθείου	51
ΛΕΟΝΑΡΔΟΥ, Β. Ι. Ἀμφιαρείου ἐπιγραφαὶ (συνέχεια)	1
ΣΒΟΡΩΝΟΥ, ΙΩ. Ν. Ἡ πόλις Κοροπισσός ἐν τῇ νομισματικῇ	67
— Νομισματικὰ ἀνάλεκτα (πίν. 1, 2 καὶ 7 ζιγγογραφήματα).	69
— Προσθήκαι εἰς τὸ βιβλίον Numismatique de la Crète ancienne (πίν. 11, 12 καὶ 13) . . .	193
— Προσθήκη εἰς τὰ περὶ νομισμάτων τῶν Κοροπισσέων	212
ΤΣΟΥΝΤΑ, ΧΡ. Ἐρευναὶ ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ ὁ τάφος τοῦ Βαφειοῦ (πίν. 7, 8, 9, 10 καὶ 2 ζιγγογραφήματα)	129
ΦΙΛΙΟΥ, Δ. Ἀρχαῖκαι κεφαλαὶ ἐξ Ἐλευσίνος (πίν. 3, 4, 5 καὶ 6)	117
— Ἀνασκαφαὶ ἀρχαίων τάφων ἐν Ἐλευσίνι (μετὰ 9 ζιγγογραφημάτων).	171

Α Π Ε Ι Κ Ο Ν Ι Σ Μ Α Τ Α

Πίναξ	1	Νομίσματα Βυζαντίων.
—	2	Τύποι νομισμάτων.
—	3	Ἄγαλματιον ἐξ Ἐλευσίνος.
—	4	Κεφαλή ἐξ Ἐλευσίνος.
—	5	Κεφαλή ἐξ Ἐλευσίνος.
—	6	Κεφαλή ἐξ Ἐλευσίνος.
—	7	Κτερίσματα τοῦ παρὰ τὸ Βαφειὸν τάφου.
—	8	Κτερίσματα τοῦ παρὰ τὸ Βαφειὸν τάφου.
—	9	Χρυσᾶ ποτήρια ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Βαφειὸν τάφου.
—	10	Γλυπτοὶ λίθοι τοῦ παρὰ τὸ Βαφειὸν τάφου.
—	11	Νομίσματα Κρητικά.
—	12	Νομίσματα Κρητικά.
—	13	Νομίσματα Κρητικά.
Σελ.	72	Ἀπεικόνις νομίσματος.
—	81	Ἀπεικόνις νομίσματος.
—	94	Ἀπεικόνις νομίσματος.
—	97	Ἀπεικόνις τοιχογραφίας.
—	100	Ἀπεικόνις ἀναγλύφων.
—	137	Σχεδιογραφήματα τάφου.
—	176	Σχέδιον τοπογραφικὸν ἀνασκαφῆς τάφου.
—	177	Ἀπεικόνις ἀγγείου.
—	181	Ἀπεικόνις αἰχμῆς καὶ ἤλων.
—	188	Σχέδιον τοπογραφικὸν ἀνασκαφῆς τάφου.
—	189	Ἀπεικόνις ἀγγείου.
—	191	Ἀπεικόνις ἀγγείου.

ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

(Συνέχεια. Ὅρα Ἐφ. Ἀρχ. 1886, σελ. 53)

24.

Σ Τ Ρ Ο Μ Β Ι Χ Ο <
 Ε Π Ο Ι Ε Σ Ε Ν
 Α Θ Ε Ν Α Ι Ο Σ

Στρόμβιχος
 ἐποίησεν
 Ἀθηναῖος

Ὁ παλαιότατος τῶν ἐν Ἀμφιαρείῳ ἐνεπιγράφων λίθων. Ἔϊνε δὲ Ἑρμῆς τῆς τετραγώνου ἐργασίας, ὕψ. σφζ. 1.45, πλ. 0.26, πάχ. 0.19. Ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐλλείπει, ἐκ τῆς σφζομένης ὁμοῦς κόμης καὶ τοῦ τραχήλου, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῆς ἐπιμελῶς κεχαραγμένης ἐπιγραφῆς, εἰκάζεται ὅτι τὸ ἔργον ἦν δεξιωτάτου τεχνίτου. Ἡ κόμη καταπίπτει ἀνειμένη κατὰ τὸν ἀρχαῖκόν τρόπον, ἔμπροσθεν μὲν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐν τρισὶν ἐκατέρωθεν βοστρύχοις, ὀπίσθεν δὲ ὡς πλατεῖα (0.12) κυματοειδῶν τριχῶν ταινία, ἧς κάτωθεν ἐξέχει στῶμα ἐτέρας ὑπ' αὐτῆς.

Αἰδοῖον ἐλλείπει, ὑπολείπεται δὲ γόμφος σιδηροῦς χαλκῶ περιβεβλημένος.

Εὐρέθη ἐν τῇ ὀρχήστρᾳ τοῦ θεάτρου¹ ἔμπροσθεν τοῦ ἐτέρου τῶν μέσων ἡμικιόνων τοῦ προσκηνίου ὄρθιος ἐπὶ χώματος, ἔχων τὸ μὲν κάτω μέρος 0.30 ὑπεράνω τοῦ στυλοβάτου τῶν ἡμικιόνων, τὴν δὲ κορυφὴν περὶ τὸ 1 1/2 μέτρ. ὑπὸ τὸ ἄσκαρον ἔδαφος.

Διὰ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης προστίθεται νέον ὄνομα εἰς τὸν κατάλογον τῶν Ἀθηναίων τεχνιτῶν.

¹ Περὶ τοῦ ἐν Ἀμφιαρείῳ ἀποκαλυφθέντος θεάτρου ὄρα «Πρακτικά» τοῦ ἔτους 1886.

25.

ΔΙΟΓΕΝΗΣΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ
 ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΥΣ
 ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΝΤΟΝΑΔΕΛΦΟΝ
 ΑΜΦΙΑΡΑΩΙΑΝΕΘΗΚΕΝ

ΘΟΙΝΙΑΣΤΕΙΣΙΚΡΑΤΟΥΣΙΚΥΩΝΙΟΣΕΠΟΙΗΣ

Διογένης Ἀσκληπιάδου
 Ἀλικαρνασσεύς
 Ἡράκλειτον τὸν ἀδελφόν
 Ἀμφιαράῳ ἀνέθηκεν

Θοινίας Τεισικράτου Σικυώνιος ἐποίησ[εν].

Βάθρον ἀπλοῦν (ὕψ. 0.25, πλ. 0.805, πάχ. 0.805) κείμενον μεταξὺ τοῦ μνημείου Βρούτου (Ἐφ. Ἀρχ. 1885, σελ. 105) καὶ τοῦ ἐπὶ χώματος εὐρεθέντος βάθρου Χαρίας (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 55), οὐτινος ἀβέβαιος ἡ βᾶσις. Ἔϊνε δὲ λευκοῦ μαρμάρου καὶ ἴσταται ἐπὶ ἐτέρου μαρμάρου ὀλίγον τι πλατυτέρου. Ἄνωθεν φέρει δύο τόρμους κατὰ τὰς γωνίας. Ὑψ. γραμμ. περὶ τὰ 0,015.

Ὁ τεχνίτης Θοινίας ἀναγράφεται καὶ ἐπὶ τοῦ μνημείου τοῦ Βρούτου (ἐκ παραδρομῆς ἐκεῖ ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφ. παρελείφθη τὸ ι τοῦ ἐποίησεν). Ὁ πατήρ αὐτοῦ Τεισικράτης Θοινίου εὕρηται ἐπὶ τοῦ μνημείου Σύλλα (Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σελ. 103). Περὶ τῶν τεχνιτῶν τούτων πρβλ. *Em. Loewy*: *Inscr. griech. Bildhauer*.

26.

Ὁ ἐξῆς κατάλογος ἀργυρωμάτων κεχάρακται ἐπὶ στήλης λευκοῦ μαρμάρου ὕψ. 1.58, πλ. 0.57 πάχ. 0.28.

- Ἄρχοντος Λυσάνδρου, ἱερέως δὲ τοῦ Ἄνφιαράου Σάωνος, ἱεραρχούντων Ἱεροκλε-
 ους τοῦ Δαμάρχου, Ἱέρωνος τοῦ Νικοβίου, Φιλιστίδου τοῦ Θράσωνος. Ἀργυρώματα τοῦ θεοῦ Ἄνφια-
 αρου [;:] τράπεζα ἀργυρᾶ, ἥς ὀλική φιάλη ἱερὰ ΠΗΣ ἄλλη ἱερὰ ΠΖS ἄλλη ἱερὰ ΠΖ ἄλλη ἱερὰ P
 5 ἄλλη ἱερὰ [P;]ES ἄλλη ἱερὰ PFS [ἄ]λλη Πτωϊώνος καὶ Ἀριστο[νί]κ[η]ς Ὡο λύχνος ΝΔ ἄλλαι ἐπὶ τοῦ τρυφά-
 κτου Δ τῆς πρώτης ἐπιγραφῆ Θεοπέλης ΡΠΑ ἄλλη Νικί[ο]υ ΡΝ[Α;] ἄλλη Καφισίου PMS ἄλλ(λ)η Εὐάρχου ΡΝΔS
 ροδιακὴ ἱερὰ ΠΘ ἄλλη ροδιακὴ ἱερὰ [P;]E ἄλλο ροδιακὸν μικ(ρ)ὸν ΝΓS Ἀριστονίκου κούαθος [κ;]ΘS=Δημητρι[ας;
 Πτολεμας ΜΔS ἠδυποτις Θρασυβούλου NS Ἀρχεστράτου βωμίσκος οὐκ ἐντελής φES λύχνος
 τρίμυξος οὐκ ἐντελής ΡΠΕ φύλαξ ἀργυροῦς παρὰ τὴν ἐστίαν σύνθετος μασζονόμον ἱερὸν ΦΟΒ[S;]
 ἦθμοι Β ἐκάτερος ἀνά IC ὁ [ε]ἰς οὐκ ἐντελής Σωστράτης κώθων οὐκ ἐντελής ΥΜΖ Δημητριας
 10 Ἀρχεμάχου οὐκ ἐντελής ΝΗ σκάφιον Ἐπιγένου Ρ σκάφιον Βοιωτῶν ΡΛΖS ἄλλο Μέμ(ον)ος καὶ τῆς γυ<ν>
 ναϊκός ΠΖ μαστός ἱερὸς ΠΕ ἄλλος ἱερὸς ΟBS ἄλλος ἱερὸς ΟΑ ζυστήρ ἱερὸς Σ[Ο;] ἄλλος
 ἱερὸς ΣC ἄλλος Ἀπολλοδότου ΣΖ χυτρίς ἱερὰ ΚΕ ἄλλη ἱερὰ ΚΕ λιθωνωτὶς ἱερὰ Ξ στατος
 ἱερὸς οὐκ ἐντελής [P;]M μαστός Παραμόνου NB χυτρίς ἱερὰ ΚΕ κύαθος ἱερὸς ΚΘ χυθρίς
 Ἀπολλοδότου NS μασσαστιων ἱερὸν ΜΞ ἄλλο ἱερὸν ΛCS ἄλλο ἱερὸν MS σκάφιον Δημάρχου φS
 15 λιθωνωτὶς ἱερὰ ἐπὶ τοῦ πώματος ἔχουσα Ἐρωτα μαστίον Ἀριστοκρίτης KHS κρηματὶς ἱερὰ ΣΞ
 σκάφιον ἱερὸν ἔχον Ἐρωτα P=ἄλλο ἱερὸν ἔχον Ἀντέρωτα TΓ λιθωνωτὶς ἱερὰ ΣΝΖ
 κάδος ἱερὸς οὐκ ἐντελής πυρῆνα νεωκόρος ἌNE ἄλλ(λ)ος κάδος ἱερὸς κατεαγῶς τὰ ὄτα
 καὶ αἱ κορωνίδες τῶν ὠταρίων ἀποκαταγε[ῖ]α[ῖ] τὰ θραύματα νεωκόρος ἈΡΑ ραντρίς ἱερὰ
 διερωγεία φES κρατῆρ οὐ ὁ κωμος ἸBT[M;E;] ἀποπεπτωκε ὡς νεωκόρος ἄλλος κρατῆρ ἸBRP[///]
 20 τὰ ὠτάρια ἀποπέπτωκεν νεωκόρος καὶ τοῦ ἐνὸς βάσις οὐκ ἐντελής Σιληνοῦ πρόσωπον οὐ παρελάθο-
 μεν μαστίον ἀπὸ τῶν περισημημάτων ΛΗ ψυκτῆρ ἀπὸ ἐπανθετων ΡΞB κρημα-
 τὶς ἱερὰ ΟΜΖ κύαθος ἱερὸς ΛS βωμίσ<κ>[κ]ος Πολυκρίτου οὐκ ἐντελής σκάφιον Διονυσίου Ρ
 μαστός Ἀνφινείκου [P;] ἄλλος Ἀρχιππίδου Ρ ἄλλος Διονυσιοδώρου Ρ ἄλλος Ἐρμοκράτου Ρ
 ἄλλος Πατροκλέους P ἄλλος Φιλίωνος Ρ ἄλλος Δημινέτου Ρ ἄλλος Τιμοθέου Ρ ἄλλος
 25 Σάωνος Ρ ἐνθόλιον ἔχων νεωκόρος ἄλλος Βοιωτοῦ Ρ ἄλλος Καλλιμῆδου Ρ μαστοὶ Σοφαινέτου
 οὐς οἱ ἐπὶ Εὐδωρον πεντηκοντάδραχμοι [E;] καὶ ἄλλον ἄγοντα ΞZΛC μαστός Φίλωνος ΞCS-Zωίλου
 νεικητήριον Ρ μαστός Ἀλεξιδῆμου ἐπιμελητοῦ Ρ φιάλη Ἀπολλωνίδου [Ξ;B;] ἄλλη Ματροῦς
 ἄλλη Μοσχίωνος οὐκ ἐντελής ἄλλ(λ)η Κτησικράτου καὶ ἄς προσπαρέδωκεν Πολύξενος φιάλας Β
 τῆς μιᾶς ὀλική ΡΗ τῆς δὲ ἄλλης φHS ψυκτῆρ ἀπὸ τῶν ἐπανθετων ΡNH μαστός ἱερὸς ΡΘS
 30 σκάφιον Ἀλεξιδῆμου ἀπὸ τῶν τόκων ΞCS-ψυκτῆρ ἱερὸς ΣC μαστός Φιλίσκου Ρ μαστός
 Διονυσιοδώρου ΞCS-μαστός Δημονείκου Ρ ἄλλος ἱερὸς ΡΘ ἄλλος Ἀριστωνύμου Ρ ἄλλος
 Ταργηλίου ΞCS-μαστοὶ Σοφαινέτου ΙΑ ἄγοντες οἱ Ι ἀνά Ρ ὁ δὲ εἰς ΡΘS
 κύαθος Σοφαινέτου οὐ ὀλική κ Μενάνδρου μαστός ἐπιμελητοῦ Ρ ἄλλος Πύθωνος συλ-
 λογῆως ΞCS-ἄλλος Σοφαινέτου ΡB ἄλλος Σοφαινέτου ΡBS ἄλλος Σοφαινέτου Ρ
 35 ἄλλος Σοφαινέτου ΡΘ ἄλλος <S> Σοφαινέτου ΡB ἄλλος Σοφαινέτου ΜCS ἄλλος Σοφαι-
 νέτου ΡNAS ἄλλο(ς) Σοφαινέτου P=Ν ἄλλος Σοφαινέτου ΡNΓ ἄλλος Σοφαινέτου ΡMΔ ἄλλος
 Σοφαινέτου ΡA ἄλλος Σοφαινέτου ΡS ἄλλος Σοφαινέτου ΡS ἄλλος Σοφαινέτου ΡA
 ἄλλος Σοφαινέτου ΟZS ἄλλος Σοφαινέτου ΡNE ἄλλος Σοφαινέτου ΡN[B;] ἄλλος Σοφαινέτου ΟB
 ἄλλος Σοφαινέτου ΟES ἄλλος Σοφαινέτου ΡLES ἄλλος Σοφαινέτου ΡAS ἄλλος Σοφαινέτου ΟE
 40 ἄλλος Σοφαινέτου ΟE ἄλλος Σοφαινέτου Ο[A;] ἄλλος Σοφαινέτου ΡΛFS ἄλλος Ἀλεξιδῆμου Ρ
 ἄλλος Πρωτεύου ἐπιμελητοῦ Ρ ἄλλος Θεοκίδου ἐπιμελητοῦ Ρ ἄλλος Ἀπολλωνίου ΞCS-
 ἄλλος Νικοδώρου Ρ ἄλλος Σοφαινέτου ΡMΔS ἄλλος Σοφαινέτου ΡMΔ ἄλλος Σοφαινέ-
 του ΝE ἄλλος Σοφαινέτου ΝΔS... ἄλλος Σοφαινέτου ΝHS-ἄλλος Σοφαινέτου ΝBS
 χυθρίς ἀπὸ ἐπανθετων ΛΓ ἄλλη ΛΔS= ἄλλη ΛΗ ἄλλη ΛFS ἄλλη ἄλλη ΛFS[=;]
 45 ἄλλη ΛZS ἄλλη ΛE=S=μαστοὶ Σοφαινέτου ὀγδοηκοντάδραχμοι C ἄλλος ΞΓ

- ἄλλος Ἄρισ[τομ]ήδου ΞCS - ἄλλος Ταρχηλίου Ρ ἄλλος Μενάνδρου Ρ ἄλλος Ὀλυμπί-
 χου Ρ ἄλλος Νίκωνος Ξ S - ἄλλος Σοφαινέτου NAS = ἄλλος Ἐπιφάνου Ρ ἄλλοι Σο-
 φαινέτου ὀγδοηκοντάδραχμοι C ἄλλος ΝΘ ἄλλος Φιλιστίδου ΞCS - οὗτος ἐπι-
 γέγραπται Σοφαινέτου ἄλλοι Σοφαινέτου ἑκατοντάδραχμοι E ἄλλος Δημητρίου ΞCS -
 50 ἄλλος Ἄριστοδήμου Ρ ἄλλος Φιλίππου Ρ μασζονόμον ἱερὸν X[B;] ἄλλο ἱερὸν XH
 στατος ΑΧΑ ἄλλος Εὐθείτου Ρ ἄλλος Θεοκύδου F βωμίσκος ὈΔ ὕδρια ΑΥΞ
 ἄλλη ὕδρια ΑΥΙ *ειμωρον* Ξ[E;] μαστός Ἐθελίππας ΡΔS ἄλλος Σοφαινέτου Ρ ἄλλος Σόφρι-
 νέτου ΡΘS ἄλλος Διογένου PS ἄλλο(ς) Σοφαινέτου ΞB ἄλλος Μέμνονος F ἄλλος Δωρο-
 θείου ΞΑ ἄλλος Χιωνίδου ΝΞS ξέστης Σωκράτου MA [χ]υθ[ρι]ς Κλέωνος ΚΗ χυθρίς Ἄργυ-
 55 ρίδος ΚΘS ἄλλης Ἀπολλοδότου Λ κύαθος ἱερὸς ΛB ἄ[λλος] ἱερὸς ΛA ἄλλος ἱερὸς ΛA
 ἄλλος ἱερὸς ΚΘS ἄλλος ΚZ μαστία Β ἀπὸ τῶν ἐ[π]ανθετων ἄγοντα ἀνὰ Ι·Ι μαστός Με-
 νάνδρου ΞCS - Δημητρίου νικητήριον Ρ πέταλα τρία ἦ[μ]ισυ μαστοὶ Σοφαινέτου ὀγδοη-
 κοντάδραχμοι B ἄλλος ἄγων F ἄλλος Ξ ἄλλος Σοφαινέτου S ἄλλος C ἄλλος ΝEXΓ
 ἄλλος ΝEXC ἄλλος MHS = ἄλλος Ὀλυμπίχου Ρ βασιλέως Πτολεμαίου φιάλη Πτολεμαί-
 60 κοῦ ἄγουσα Ρ φιάλης χρυσοῦς ἀποκατάγματα Β φύλλα τοῦ στεφάνου Γ ἐλαία χρυσοῦ
 καλυπτῆρας ἐξ ἀ[ν]ασ[τρ]οφίς[μ]α[τρ]ος Β ἄλλο λεπίδιον χρυσοῦν τὰ πάντα Θ ταῦτα ἤγαγον
 τετραῖμα Γ καὶ [δ]ραχμ]ήν μαστός Σοφαινέτου ἄγων Ρ ἄλλος Ρ ἄλλος Ν[Θ;] ἄλλος ΝΑ...
 Καλλιστίδου ἐπιμελητοῦ Ρ Θεοξένου συλλογέως ΞCS - Δημητρίου Ρ Τιμοκρίτου νι-
 κητήριον Ρ Δημητρίου συλλογέως ΞCS - Χρυσογόνου νικητήριον F Ζωίλου συλλογέ-
 65 ως ΞES - μαστός Σοφαινέτου Ρ ἄλλος Σοφαινέτου Ρ ἄλλος Ρ ἄλλος Ρ ἄλλος Ρ
 καὶ οὗς οἱ περὶ Διονυσοφάνην κατεσκευάσαντο μαστοὺς Σοφαινέτου ἑκατοντάδραχμοὺς Β ἄλ-
 λον ἄγοντα ΡGS Λυσάνδρου νικητήριον Ρ καὶ οὗς οἱ περὶ Ἄνφικράτην κατεσκευάσαντο
 μαστοὺς Γ τὸν ἕνα ἄγοντα ρZS ἄλλον ΡΞS ἄλλον Ρι καὶ μαστοὺς τοὺς παραλιφθέν-
 70 ρι Μικίωνα κατεσκευάσαντο μαστοὺς Σοφαινέτου ὀγδοηκοντάδραχμοὺς Z Χαρμαντί-
 δου νικητήριον Ρ Φιλήμονος νικητήριον Ρ Τιμοκλέους νικητήριον Ρ Ἐπιχέρου
 νικητήριον Ρ Θαρσυμένου νικητήριον Ρ μαστὸν Δημητρίου συλλογέω[ς] ΞCS

Ἡ στήλη αὕτη στερεῖται ἀετωματίου ἢ ἄλλου
 κόσμου, τὰ δὲ ὀπισθεν εἶνε ἀνωμάλως λελαξευ-
 μένη. Εὐρέθη πρηνὴς ἐν τῷ Ναῶ ἐπὶ λειψάνων
 πωρίνου θεμελίου μεταξὺ τῆς μεγάλης βάσεως
 α' καὶ τῆς δυσμικῆς θύρας (δρα Πρακτικὰ Ἄρχ.
 Ἐταιρ. 1884, πίν. Ε'). Ἦν δὲ ἐπ' αὐτῆς τὸ χῶμα
 οὕτω στερεῶς κεκολλημένον, ὥστε μόλις μετὰ μα-
 κρὸν μόχθον ἐκαθάρθη, τὰ δὲ γράμματα καὶ νῦν
 ἔτι πολλαχοῦ εἰσι δυσδιάκριτα. Ἡ στήλη κεῖται νῦν
 ἐν τῷ αὐτόθι μουσεῖῳ.

Ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμῶν καὶ μάλιστα
 ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων φαίνεται ὅτι ὁ παρῶν κα-
 τάλογος εἶνε τῶν αὐτῶν καὶ πολλαὶ ἄλλαι τοῦ
 Ἄμφιαρείου ἐπιγραφαὶ χρόνων, ἢ δὲ ὑπόθεσις ἀνα-
 μιμνήσκει εὐθὺς τὸ πρὸ πολλοῦ εὐρεθὲν καὶ εἰς τὸ
 βρετ. μουσεῖον μετενεχθὲν ψήφισμα «ὁ ἔγραψε
 Πίργης» ἐπὶ «ἄρχοντος ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Στρά-

τωτος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἄμφιαράου Ἐπικράτου»
 (C. I. G. 1570). Κατὰ τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο συνεκό-
 πησαν ἢ ἐπεσκευάσθησάν τινα τῶν ἐν Ἄμφιαράου
 ἀναθημάτων, κατεσκευάσθη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις
 νέα χρυσοῦ φιάλη, πεπονηκυίας ἤδη τῆς παλαιᾶς
 τῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ἐνταῦθα καταλεχθήτω ἐν κεφαλαίῳ ὅ,τι κυ-
 ρίως ἔχουσι κοινὸν αἱ δύο ἐπιγραφαί.

Καὶ ἐν μὲν τῷ ψηφίσματι γέγραπται ἄρχων τοῦ
 κοινοῦ τῶν Βοιωτῶν Στράτων, ἱερεὺς δὲ Ἐπι-
 κράτης, ἀμφοτέροι γνωστοὶ καὶ ἐξ ἄλλων ἐπιγρα-
 φῶν ἐν Ἄμφιαρείῳ, ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ κατα-
 λόγῳ ἄρχων (ἀπλῶς) Λύσανδρος καὶ ἱερεὺς Σάων.
 «Λύσανδρος Εὐλαΐδου» εἶπε προξενικὸν ψήφισμα
 (δρα κατωτέρω ἀριθ. 29, 6. Πρβ. καὶ Θάρσωνος
 ἄρχοντος . . . πολεμαρχιόντων Σάωνος Ἄδρωνος
 κλπ. *Larfeld: Sylloge inser. boeot. N° 31*). Ἐπὶ

« ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Στράτωνος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Ἐπικράτου » εὐρηγται πολλὰ ψηφίσματα (κατωτ. ἀρ. 30, 3. 30, 6. 33, 4 πιθανῶς δὲ καὶ τὸ 33, 5· ἔτι δὲ Ραγκαβῆ Ant. hell. N° 686). Ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀρχοντος (Στράτωνος), ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Ἐπικράτου τοῦ δευτέρου ἐγγράφη τὸ 29, 5, ἴσως δὲ καὶ τὸ 29, 6. Ἐπικράτης Ἀρχ[ῖππ:]ου εἶπεν ἐκδοθὲν ψήφισμα (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 59).

Τὸ ὄνομα Πίργης ἀναγράφεται ἐν προξενικῷ ψηφίσματι (« Ἀριστομήδης Πίργου εἶπεν » Ραγκ. Ant. hell. 685), ἱερεὺς δὲ Πίργης κατωτέρω ἐν 30, 4. Ἐν τῷ παρόντι καταλόγῳ Πίργης μὲν δὲν φαίνεται, Ἀρχιπίδης δὲ καὶ Ἀριστομήδης φέρονται ἀναθέντες ἐκάτερος μαστόν.

Πρὸς τούτοις κοινὸν ἐν ἀμφοτέροις ὄνομα ὑπάρχει ὁ Πτωίων, οὗ ἐν μὲν τῷ ψηφίσματι φέρονται (Πτωίωνος) τετραῖγμα ΠΠ, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ (Πτωίωνος καὶ Ἀριστονίχης), φιάλη. Πτωίωνα Σκυθρίωνος ἀνέθηκεν ἐν μεγάλῳ βάρῳ (κατωτ. ἀριθ. 30) ἢ γυνὴ αὐτοῦ Ἀριστονίχη Φιλοκύδου, ἣν πάλιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ βάρου ἀνέθηκεν ἡ θυγάτηρ· αὐτόθι φαίνεται καὶ Φιλοκύδης Σωφίλου ὡς ἐπιψηφίσας τὸ 30, 8.

Τοῦ Φιλιστίδου ἐν μὲν τῷ ψηφίσματι C.I. 1570 φέρονται τετραῖγμα ΠΠΠ, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ μαστός, ὅπου καὶ Φιλιστίδης ὁ Θράσωνος ἱεραρχεῖ. Ἀγωνιστικὴ ἐπιγραφή τοῦ Ἀμφιαρείου ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Στ. Κουμανούδη (Ἐφ. Ἀρχ. σ. 124) ἔχει ἐν ἀρχῇ « Ἄρχοντας Φιλιστίδου ».

Νίκωνος δὲ ἐν μὲν τῷ ψηφίσματι φαίνεται χρυσοῦς, ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ μαστός. Ἀλλὰ καὶ ἄρχοντα (ἐν κοινῷ Βοιωτῶν) ἔχομεν Νίκωνα (30, 1) καὶ ἱερέα τὸν ἀναθέντα τοὺς πέντε περὶ τὴν ὀρχήστραν τοῦ θεάτρου ἱσταμένους θρόνους. Πρὸς δὲ Νίκων Νίκωνος Θηβαῖος φέρεται ἐν ἀγωνιστικῇ (Ραγκ. A. h. 965), περὶ ἧς πρὸς κατωτέρω Πλατέα Βάθρα σελ. 17· ἐν αὐτῇ καὶ Σάτυρος Νίκωνος Θηβαῖος. Ἐπι Νίκων Εὐωνυμοδώρου Θηβαῖος (Ἐφ. Ἀρχ. 1884, σελ. 127).

Δημαινέτος Θεοτέλου υἱὸς εὐρηγται πρεσβευτῆς τῶν Ὀρωπίων ἐν τοῖς ὑπατικοῖς πρὸς Ὀρωπίους γράμμασιν (ἐκδ. ὑπὸ Σπ. Βάση Ἐφ. Ἀρχ. 1884, σελ. 98^α). Ἱερέα Δημαινέτον βλέπομεν κατωτέρω ἐν 29, 1. Θεόδωρον δὲ Δημαινέτου ἐν ἐκδοθέντι

βάρῳ (Ἐφ. Ἀρχ. 1885. σελ. 107), περὶ οὗ καὶ ἐξῆς (ἀριθ. 31 καὶ 32).

Ἄλλα ὀνόματα τοῦ καταλόγου ἀπαντῶσιν ἐν τῷ ψηφίσματι (1570) τάδε: Ἀπολλώνιος φιάλην, Ἀρχιμάχος σκάριον, Δημάρχου Πτολεμαϊκῶν.

« Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Καφισίου » φέρει ἀνέκδοτον προξεν. ψήφισμα ἐν Ἀμφιαρείῳ. « Καφισίος ἄρχοντας Βοιωτῆς » εὐρηγται ἐν Ἰήττου ἐπιγραφῇ (« Ἀθήναιον » 1873, Larfeld 160). Νικόβιος ἀπαντᾷ ἄρχων κατωτέρω (32.2), Εὐδίοτος (ἀγωνοθετῶν) ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1884, σελ. 124.

Διαφορὰ παρατηρεῖται ἐν τῇ γραφῇ τῶν ἀριθμῶν· οὗτοι ἐν τῷ καταλόγῳ ἀναγράφονται διὰ τῶν στοιχείων τοῦ ἀλφαβήτου, ἐν δὲ τῷ ψηφίσματι ἡ ὀλικὴ τοῦ ἀναθέματος καὶ τοῦ νομίσματος τὸ πλῆθος δηλοῦνται δι' ἀττικῶν χαρακτήρων. Σημειωθῆτω ἐν τέλει καὶ ἡ διαφορὰ τῆς τροπῆς τοῦ ν καὶ κ (ἐμ παραδοσίμοις, ἐγ δέ, ἐγδότω), ἐν δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦναντίον (Ἀμφιαράου, Ἀμφινείκου, ἐνδόλιον. Πρὸς καὶ ἄλλας γραφάς: τρυφάκτου, χυθρίς καὶ χυτρίς, κ(ο)ύαθος, ν(ε)ικητήριον, ὀγδο(ι)ηκοντάδραχοι, μασζονόμον, ἀποκαταγεῖται, διερωγεῖται κλπ.).

Ὁ παρῶν κατάλογος φέρει σφάλματά τινα τοῦ χαρακτοῦ καὶ γράμματα δυσδιάκριτα κλπ. περὶ ὧν ὄδε ὁ λόγος.

Τὸ α ἔχει καμπύλην τὴν μεταξὺ τῶν σκελῶν γραμμῆν. Τὸ φ ἀποτελεῖται ἐκ καθέτου γραμμῆς, ἧς ἐκατέρωθεν δύο ο. Τὸ μ ἀντὶ τεθλασμένης ἔχει καμπύλην γραμμῆν μεταξὺ τῶν δύο καθέτων σκελῶν, τοῦ δὲ ζ ἡ μέση γραμμὴ ἐνιαχοῦ φέρεται ἀντιθέτως (ἐκ τοῦ ἄνω ἀριστεροῦ ἄκρου).

Στίχ. 2-3. Ἀμφιαροῦ ἀντὶ Ἀμφιαράου. Μετὰ τὴν λέξιν ταύτην κενὸν ἢ ὡσεὶ ἄνω καὶ κάτω τελεία.

Στίχ. 3. Μετὰ τὸ ὀλικὴ ὡς 4 κενά. Τῆς λέξεως φιάλη τὰ 3 πρῶτα γράμματά εἰσι μεταγεγλυμμένα ἐπὶ ἄλλων.

Στίχ. 5. ἄλη ἀντὶ ἄλλη.

Στίχ. 6. μικρὸν ἀντὶ μικρόν.

Στίχ. 8. Μετὰ τὸ σύνθετος ἐν ἡ δύο κενά.

Στίχ. 10. Μέμος ἀντὶ Μέμονος. Ἐν τέλει τοῦ στίχου μετὰ τὸ γυ ἦν γεγραμμένον, ὡς φαίνεται, ν, ἀλλὰ δὲν διακρίνεται ἀν' ἐξηλείφθη· ἴσως ἠθέλησε νὰ γράψῃ καὶ τὴν δευτέραν συλλαβὴν, ἀλλ' εἶδεν ὅτι δὲν εἶχε χῶρον.

Στίχ. 11. λαλος ἀντὶ ἄλλος.

Στίχ. 14. *μασασιον*. Τὰ πρῶτα *ασ* φαίνονται ὡσεὶ ἐξηλειμμένα ἅτε περιττεύοντα. Ἄντι *μασίον*.

Στίχ. 14. Τὸ τέλος εἶνε ρΖ ἢ ἴσως ρS.

Στίχ. 17. *ἄλος* ἀντὶ *ἄλλος*.

Στίχ. 18. Μόλις διακρίνονται τὰ δύο ἰῶτα τοῦ ἀποκαταγεῖται.

Στίχ. 21. Μετὰ τὸ *μεν* δύο κενά.

Στίχ. 22. *βωμισι*|||*ος* ἀντὶ *βωμίσκος*.

Στίχ. 26. Φαίνονται ὡς ΕΖΧC ἢ ΕΖΧE.

Στίχ. 28. *ἄλη* ἀντὶ *ἄλλη*.

Στίχ. 35. Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς δύναται νὰ εἶνε ρΘ ἢ ΡΘ. Ἐν τῷ δευτέρῳ *ἄλλος* *Σοφαιρέτου* μεταξὺ τῶν δύο λέξεων ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ λίθου τρίτον Σ ὅπερ ὀβελιστέον ὡς περιττόν. Τὰνάπαλιν συνέβη ἐν

Στίχ. 36. παρελείφθη μεταξὺ τοῦ πρώτου *ἄλλος* *Σοφαιρέτου* ἐν Σ. Ὁμοίως καὶ ἐν στίχῳ 53.

Στίχ. 43. Μετὰ τὸ NHS δὲν διακρίνεται καλῶς ἂν εἶνε παῦλα.

Στίχ. 44. Μετὰ τὸ προτελευταῖον *ἄλλη* δύο κενά· δὲν διακρίνεται ἂν ὑπῆρχον αὐτόθι γράμματα.

Στίχ. 52. *ελαιρον* ἀντὶ *ἐλαιρόν* (;)

Στίχ. 53. Τὸ μετὰ τὸ *Μέμνονος* γράμμα δύναται νὰ εἶνε Ρ ἢ Π.

Στίχ. 62. Ἐν τέλει NA - ἢ NA =.

Στίχ. 68. *παραλιφθέντας* γέγραπται διὰ ι.

27.

Μετόπη.

N

Τμήμα διαζώματος δωρικοῦ, ἀνήκον τῷ προ-

σώπῳ τῆς Στοᾶς¹ ἐν ἧ καὶ εὐρέθη παρὰ τὸν 5^{ον} ἐξ ἀριστερῶν ἐσωτερικὸν κίονα. [Ἔϊνε δὲ λίθου πώρου ἐπιχειρισμένου (ὑψ. περ. 0.48, πλ. 1. 22, πᾶχ. 0.35-0.38) καὶ φέρει τρίγλυφον μεταξὺ δύο μετοπῶν, ὧν ἡ μὲν ἀριστερὰ ἔχει μέγα ἀβαθῶς ἀλλ' ἐπιμελῶς κεχαραγμένον γράμμα N, ἡ δὲ δεξιὰ φαίνεται, κενὴ γράμματος. Πλάτος μετόπης 0.448, πλ. τριγλ. 0.315. Ὑψ. τοῦ N 0.205, πλάτος δὲ ὄλου μὲν 0.18, τῆς κεραίας δὲ ἐκάστης 0.025.

Αἱ διαστάσεις τοῦ λίθου καὶ τὸ μέγεθος τοῦ γράμματός εἰσι τὰ αὐτὰ καὶ ἐτέρου τμήματος φέροντος δύο γράμματα Π O ('Ἐφ. Ἀρχ. 1885, σελ. 154). Τὸ παρὸν δὲ τμήμα μετὰ καὶ ἄλλων ἀνεπιγράφων μαρτυρεῖ ὅτι καὶ ἐκεῖνο, καίπερ ἐν τῷ Ναῶ εὐρεθὲν, ἀνήκει τῷ δωρικῷ διαζώματι τῆς Στοᾶς, ὃ δὲ μεταξὺ τοῦ Π καὶ O ἀπέξεσμένος χώρος εἶνε τρίγλυφος.

Ἐκ τῶν τριῶν γραμμάτων Π O καὶ N θὰ ἦτο τολμηρὸν νὰ ἐξαχθῇ λέξις τῆς ἐπιγραφῆς, ἥς τὰ γράμματα ἦσαν κεχαραγμένα ἕκαστον ἐφ' ἐκάστης μετόπης τοῦ τῆς Στοᾶς προσώπου. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ μετὰ τὸ N δὲν φαίνεται γράμμα (ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μετόπης), ἴσως ἔστιν εἰκόσαι ὅτι ἔχομεν ἐν μέρει τελευταίαν τῆς ἐπιγραφῆς λέξιν καὶ δὴ, ὑποτιθεμένων δύο ἔτι τμημάτων (IH καὶ ΣE) μεταξὺ τοῦ τμήματος Π O καὶ τοῦ N, τὸ ἐ]πο[ίησε]ν ἦ, τοῦ N μόνου (ἄνευ τοῦ Π O) λαμβανομένου, τὸ [ἀνέθημε]ν.

28.

Ο

E

Ο

I

Ε Π Ι Ν Ι Κ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Υ Σ Α Ρ Χ Ο Ν Τ Ο Σ Ε Π Ι Τ Η Σ Α Ι Γ Η Ι Δ Ο Σ
 Π Ρ Ω Τ Η Σ Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Λ Ξ Η Ι Α Ρ Χ Ε Λ Α Σ Χ Α Ι Ρ Ι Ο Υ Π Α Λ
 Λ Η Ν Ε Υ Σ Ε Γ Ρ Α Μ Μ Α Τ Ε Υ Ε Ν Μ Ε Τ Α Γ Ε Ι Τ Ν Ι Ω Ν Ο Σ Ε Ν Α
 5 Τ Η Ι Ι Σ Τ Α Μ Ε Ν Ο Υ Ε Ν Α Τ Η Ι Κ Α Ι Τ Ρ Ι Α Κ Ο Σ Τ Η Ι Τ Η Σ
 Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Α Σ Τ Ω Ν Π Ρ Ο Ε Δ Ρ Ω Ν Ε Π Ε Υ Η Φ Ι Ξ Ε Ν Ν Ι Κ Ι
 Α Σ Θ Η Μ Α Κ Ε Ι Ε Υ Σ Ε Δ Ο Ξ Ε Ν Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι Χ Α Ι Ρ Ι Ω Ν Ι Δ
 Η Σ Λ Υ Σ Α Ν Ι Ο Υ Φ Λ Υ Ε Υ Σ Ε Ι Π Ε Ν Π Ε Ρ Ι Ω Ν Ο Δ Η Μ Ο Σ Π Ρ
 Ο Σ Ε Τ Α Ξ Ε Ν Τ Η Ι Β Ο Υ Λ Η Ι Π Ρ Ο Β Ο Υ Λ Ε Υ Σ Α Σ Α Ν Ε Ξ Ε Ν
 10 Ε Ι Γ Κ Ε Ν Π Ε Ρ Ι Π Υ Θ Ε Ο Υ Κ Α Θ Ο Τ Ι Τ Ι Μ Η Θ Η Σ Ε Τ Α Ι Υ Π
 Ο Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ Τ Υ Χ Η Ι Α Γ Α Θ Η Ι Δ Ε Δ Ο Χ Θ Α Ι Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω
 Ι Ε Π Ε Ι Δ Η Π Υ Θ Ε Α Σ Α Ι Ρ Ε Θ Ε Ι Σ Ε Π Ι Τ Α Σ Κ Ρ Η Ν Α Σ Τ Ω

¹ Περὶ τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Στοᾶς ὄρα «Πρακτικὰ» τοῦ ἔτους 1887.

Ν Τ Ε Α Λ Λ Ω Ν Τ Ω Ν Ε Ν Τ Η Ι Α Ρ Χ Η Ι Ε Ρ Ι Μ Ε Λ Ε Ι Τ Α Ι Κ Α Λ
 Ω Σ Κ Α Ι Φ Ι Λ Ο Τ Ι Μ Ω Σ Κ Α Ι Ν Υ Ν Τ Η Ν Τ Ε Π Ρ Ο Σ Τ Ω Ι Τ Ο Υ
 15 Α Μ Μ Ω Ν Ο Σ Ι Ε Ρ Ω Ι Κ Ρ Η Ν Η Γ Κ Α Ι Ν Η Ν Ε Ξ Ω Ι Κ Ο Δ Ο Μ Η Κ
 Ε Ν Κ Α Ι Τ Η Ν Ε Ν Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ Κ Ρ Η Ν Η Ν Κ Α Τ Ε Σ Κ Ε Υ Α Κ
 Ε Ν Κ Α Ι Τ Η Σ Τ Ο Υ Υ Δ Α Τ Ο Σ Α Γ Ω Γ Η Σ Κ Α Ι Τ Ω Ν Υ Π Ο Ν Ο Μ
 Ω Ν Ε Ρ Ι Μ Ε Μ Ε Λ Η Τ Α Ι Α Υ Τ Ο Θ Ι Ε Ρ Α Ι Ν Ε Σ Α Ι Π Υ Θ Ε Ν Α
 20 Σ Ω Σ Ι Δ Η Μ Ο Υ Α Λ Ω Ρ Ε Κ Η Θ Ε Ν Ε Ρ Ε Ι Δ Α Ν Τ Α Σ Ε Υ Θ Υ Ν Α
 Σ Δ Ω Ι Κ Α Ι Σ Τ Ε Φ Α Ν Ω Σ Α Ι Α Υ Τ Ο Ν Χ Ρ Υ Σ Ω Ι Σ Τ Ε Φ Α Ν Ω
 Ι Α Π Ο : Χ : Δ Ρ Α Χ Μ Ω Ν Α Ρ Ε Τ Η Σ Ε Ν Ε Κ Α Κ Α Ι Δ Ι Κ Α Ι Ο Σ
 Υ Ν Η Σ Τ Η Σ Π Ε Ρ Ι Τ Η Ν Ε Ρ Ι Μ Ε Λ Ε Ι Α Ν Τ Ω Ν Κ Ρ Η Ν Ω Ν Ο Π
 Ω Σ Α Ν Κ Α Ι Ο Ι Α Λ Λ Ο Ι Ο Ι Δ Ε Ι Χ Ε Ι Ρ Ο Τ Ο Ν Ο Υ Μ Ε Ν Ο Ι Ε
 Π Ι Τ Α Σ Κ Ρ Η Ν Α Σ Φ Ι Λ Ο Τ Ι Μ Ω Ν Τ Α Ι Ε Κ Α Σ Τ Ο Ι Ε Ι Σ Τ Ο
 25 Ν Δ Η Μ Ο Ν Α Ν Α Γ Ρ Α Υ Α Ι Δ Ε Τ Ο Δ Ε Τ Ο Υ Η Φ Ι Σ Μ Α Κ Α Ι Τ Ο
 Τ Η Σ Β Ο Υ Λ Η Σ Ε Ι Σ Σ Τ Η Λ Α Σ // Λ Ι Θ Ι Ν Α Σ Δ Υ Ο Τ Ο Ν Γ Ρ Α
 Μ Μ Α Τ Ε Α Τ Ο Ν Κ Α Τ Α Π Ρ Υ Τ Α Ν Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Σ Τ Η Σ Α Ι Μ Ι Α
 Ν Μ Ε Ν Ε Ν Τ Ω Ι Τ Ο Υ Α Μ Μ Ω Ν Ο Σ Ι Ε Ρ Ω Ι Μ Ι Α Ν Δ Ε Ε Ν Α Ν Φ
 Ι Α Ρ Α Ο Υ Ε Ι Σ Δ Ε Τ Η Ν Α Ν Α Γ Ρ Α Φ Η Ν Τ Ω Ν Σ Τ Η Λ Ω Ν Δ Ο Τ
 30 Ω Ο Τ Α Μ Ι Α Σ Τ Ο Υ Δ Η Μ Ο Υ : Δ Δ : Δ Ρ Α Χ Μ Α Σ Ε Κ Α Τ Ε Ρ Α Σ
 Τ Η Σ Σ Τ Η Λ Η Σ Ε Κ Τ Ω Ν Ε Ι Σ Τ Α Κ Α Τ Α Υ Η Φ Ι Σ Μ Α Τ Α Α Ν Α
 Λ Ι Σ Κ Ο Μ Ε Ν Ω Ν Τ Ω Ι Δ Η Μ Ω Ι

Λ Θ Η Ι Κ Α Ι Τ Ρ Ι Α Κ Ο Σ Τ Η Ι :
 // // Ι Ο Ι Τ Ο ..

Θεοί.

Ἐπί Νικοκράτους ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς Αἰγηίδος
 πρώτης πρυτανεί[α]ς, ἡ Ἄρχέλας Χαιρίου Παλ-
 ληνεύς ἐγραμμάτευεν, μεταγειντιῶνος ἐνά-
 5 τῆ ἰσταμένου, ἐνάτῃ καὶ τριακοστῇ τῆς
 πρυτανείας τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν Νικί-
 ας Θημακειεύς ἐδοξεν τῶι δήμωι Χαιριωνίδ-
 ης Λυσανίου Φλυεύς εἶπεν· περὶ ὧν ὁ δῆμος πρ-
 οσέταξεν τῇ βουλῇ προβουλεύσασαν ἐξεν-
 10 ειχεῖν περὶ Πυθίου καθ' ὅ τι τιμηθήσεται ὑπ-
 ὸ τοῦ δήμου, τύχη ἀγαθῇ, δεδόχθαι τῶι δήμωι
 ἐπειδὴ Πυθίας αἰρεθεὶς ἐπὶ τὰς κρήνας τῶ-
 ν τε ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ ἐπιμελεῖται καλ-
 ῶς καὶ φιλοτίμως καὶ νῦν τὴν τε πρὸς τῶι τοῦ
 15 Ἄμμωνος ἱερῶι κρήνην καινὴν ἐξωικοδόμηκ-
 εν καὶ τὴν ἐν Ἄμφιαράου κρήνην κατεσκευάκ-
 εν καὶ τῆς τοῦ ὕδατος ἀγωγῆς καὶ τῶν ὑπονόμ-
 ων ἐπιμελεῖται αὐτόθι ἐπαινεῖσαι Πυθίαν
 Σωσιδήμου Ἄλωπεκῆθεν ἐπειδὴν τὰς εὐθύνα-
 20 ς δῶι καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσοῖσι στεφάνω-
 ι ἀπὸ : Χ : δραχμῶν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ δικαιοσ-
 ὤνης τῆς περὶ τὴν ἐπιμελείαν τῶν κρηνῶν, ὅπ-

ως ἂν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ [ἀ]εὶ χειροτονούμενοι ἐ-
 πὶ τὰς κρήνας φιλοτιμῶνται ἕκαστοι εἰς τὸ-
 25 ν δῆμον· ἀναγράψαι δὲ τὸδε τὸ ψήφισμα καὶ τὸ
 τῆς βουλῆς εἰς στήλας λιθίνας δύο τὸν γρα-
 μματέα τὸν κατὰ πρυτανείαν καὶ στήσαι μία-
 ν μὲν ἐν τῶι τοῦ Ἄμμωνος ἱερῶι, μίαν δὲ ἐν Ἄμφ-
 ιαράου, εἰς δὲ τὴν ἀναγραφὴν τῶν στηλῶν δότ-
 30 ω ὁ ταμίης τοῦ δήμου : Δ Δ : δραχμῶν ἑκατέρας
 τῆς στήλας ἐκ τῶν εἰς τὰ κατὰ ψήφισματα ἀνα-
 λισκομένων τῶι δήμωι.

. καὶ τριακοστῇ . . .

Στήλη μετ' αἰτωματίου, λευκοῦ μαρμάρου, ἐλ-
 λιπῆς τὰ κάτω, ὅπου καὶ φέρει δύο τόρμους. Ὑψος
 σὺν αἰτωμάτι 0.50-0.54, πλ. 0.40, πάχ. 0.08.

Εὐρέθη οὐ μακρὰν τῆς νῦν πηγῆς ἐνεκτισμένη
 κατὰ τὸ δυσμικὸν ἄκρον τοῦ μεταξὺ τοῦ Μουσείου
 καὶ τοῦ ρεύματος διήκοντος ταπεινοῦ τοίχου παρὰ
 τῷ ὀχετῷ Δ καὶ τῷ ἀνατολικῷ ἄκρῳ τοῦ περι-
 βωμίου.

Ἐκαστος στίχος τῆς στοιχηδὸν γεγραμμένης ταύτης ἐπιγραφῆς ἔχει γράμματα 35 πλὴν τοῦ 2^{ου}, ὅστις ἔχει 36, καὶ τοῦ 5^{ου} καὶ 26^{ου} ἐχόντων ἀνά 34.

Τὸ πρῶτον π τοῦ 2^{ου} καὶ 6^{ου} στίχου φαίνεται ὡσεὶ ἔχον ἐπὶ δεξιᾷ ἐξέχουσαν τὴν κεραίαν (Π).

Στ. 9-10. ἀντὶ ἐξετερχεῖν.

Στ. 15. κρήνην. Κατωτέρω ὅμως (στίχ. 16) κρήνην.

Στ. 28-29. Ἀμφιαράου. Ἀνωτέρω (στίχ. 16) Ἀμφιαράου.

Ἰπὸ τὸν 32^{ον} στίχον κενὸν ἐνὸς στίχου.

Νικοκράτης ἐγένετο ἄρχων τῷ 333 π. Χρ.

ΠΛΑΤΕΑ ΒΑΘΡΑ

(ἀριθ. 29-33).

Τὰ μνημεῖα ταῦτα καλῶ πλατέα, διότι ἀντιθέτως τοῖς λοιποῖς ἔχουσι τὸ πλάτος (τὴν ὄψιν) μείζον τοῦ βάρους. Πάντα δὲ λευκοῦ μαρμάρου ὄντα κεῖνται κατὰ σειρὰν ὀπισθεν τοῦ Μουσειῦ (Ξ) καὶ τοῦ θρανίου (Θ)¹ φέροντα τὰς κυρίας ἐπιγραφὰς ἐπὶ τῆς πρὸς τὸ ρεῦμα βλεπούσης ἐπιφανείας (ὄρα Πίν. Ε'. τῶν « Πρακτικῶν » τοῦ 1884).

Πρὸ αὐτῶν ἐν δεξιᾷ κεῖνται δύο μικραὶ βάσεις ἐφ' ὧν, ὡς ἔγραψα (Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 63, ἀριθ. 19), ἔστησα δύο προεωρημένα μονόλιθα βάθρα. Ἔτι δὲ ἐπὶ δεξιᾷ τοῦ θρανίου καὶ ἔμπροσθεν ἤτοι ἀντικρὺ τῆς καμίνου (Η) ὑπάρχει κατὰ χώραν μεγάλη βάσις ταυροειδῆς· ἐπὶ τοῦ προσθίου αὐτῆς σκέλους ἀνίδρυσσα τὴν ὡσαύτως προεωρημένην (Ραγκ. Ant. hell. N° 965) ἀγωνιστικὴν ἐπιγραφὴν, πιστεύων ἐκ τῶν διαστάσεων, τόρμων καὶ ἄλλων ἐνδείξεων ὅτι ἀνήκει ἐνταῦθα· ἢ ἐνεπίγραφος αὐτῆς ἐπιφάνεια βλέπει ἀντωπὸς πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ μνημείου Σύλλα (Κ) καὶ τοῦ Ναοῦ (Α). Ἐπὶ τῆς μακρᾶς πλευρᾶς τῆς αὐτῆς βάσεως ἔστησα καὶ δύο ἀνεπίγραφα μάρμαρα, ὑπολείπεται δ' ἔτι κενὸν μεταξὺ.

Τῆς περιγραφῆς τῶν πλατέων ἀρχομαι ἐκ δεξιῶν ἀπὸ τοῦ ἐξῆς.

¹ Τὸ ἐπίμηκες τοῦτο θρανίον, οὗ σφίζεται τὸ θεμέλιον, ἦν, ὡς φαίνεται, παραπλήσιον τῷ ἐν τῇ Στωᾷ περιγραφέντι (Πρακτ. τοῦ 1887).

Δισκελὲς βάθρον.

29.

Τὸ πρῶτον τῶν πλατέων πολυλίθων βάθρων, ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως ἐγούσης σχῆμα ὀρθῆς γωνίας ἢ γράμματος γάμμα. Τῆς βάσεως πλάτος ἐξωτερικὸν τοῦ μὲν δεξιοῦ σκέλους (ὀπισθεν) καὶ δὴ τῆς ὄλης βάσεως 2.80, τοῦ δὲ προσθίου σκέλους 0.90. Βάθος δὲ τοῦ μὲν προσθίου σκέλους (ἐξωτερικόν) 1.85, τοῦ δὲ δεξιοῦ σκέλους περ. 0.80.

Ἐπὶ τῆς δισκελοῦς ἢ γαμμοειδοῦς ταύτης βάσεως ἴσταντο πάλαι ὀρθια παρ' ἀλλήλοις 7 μάρμαρα, τὸ αὐτὸ καὶ ἡ βάσις σχῆμα ὁμοῦ ἀποτελοῦντα. Καὶ τὰ μὲν ἐξ (ὄψ. ἐκάστου 0.76) ἄλλα ἄλλοτε καὶ ἀλλαγῶ ἀνευρῶν ἠνώρθωσα κατὰ τὸ προσῆκον ἐπὶ τῆς βάσεως ᾧδε, ἐν μὲν ἐν δεξιᾷ, ἀριστερόθεν δὲ τρία κατὰ πλάτος (ἐν ἔμπροσθεν καὶ δύο ὀπισθεν), ἔμπροσθεν δὲ τοῦ προσθίου πλατέος μαρμάρου (ὄλον πλάτος 1.75, φαίνόμενον δὲ 1.51) κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἄκρον ἔστησα 5^{ον} (ἔλασσον), ὅπερ, ὡς καὶ δύο τῶν προηγουμένων, συνέχεται ἐν ἀριστερᾷ μετὰ 6^{ου}. Τελευταῖον δὲ ὡς ὄψις, καλύπτουσα ἔμπροσθεν τὰ δύο τελευταῖα, ὑπῆρχεν ἑβδόμον, ὅπερ, ὡς εἰκάζω, εἶχε περ. πλ. 0.77, πᾶχ. 0.48, ἴσως δ' ἔφερεν ἀναθηματικὴν ἐπιγραφὴν· τοῦτο δὲν εὐρέθη.

Ἐνεπίγραφος εἶνε ἡ προσθία ἐπιφάνεια τοῦ προσθίου πλατέος μαρμάρου καὶ τοῦ ἐν δεξιᾷ· αὐτὰ περιλαμβάνουσι τὰ ἐξῆς ὀκτώ ψηφίσματα, ὧν ἐξ μὲν ἐπ' ἐκείνου, δύο δ' ἐπὶ τούτου. Ταῦτα ἐκ τῶν ὀνομάτων ἀρχόντων καὶ ἱερέων καὶ ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τρόπου τῆς γραφῆς φαίνεται ὅτι ἀνάγονται εἰς διαφόρους χρόνους· οὕτω λ. χ. φέρονται ὀνόματα 5 ἀρχόντων τοῦ Κοινοῦ, οἷς ἔστιν ὅπου προσγράφεται καὶ ὁ τῆς πόλεως ἀρχων· ἔτι δὲ σημειωτέον ὅτι τὸ 2^{ον} ψηφίσμα γέγραπται ἐν βωιωτικῇ διαλέκτῳ.

Τὰ ἐξ πρῶτα ψηφίσματα κατέχουσι τὸ δεξιὸν ἡμισυ τῆς προσθίας ἐπιφανείας τοῦ πλατέος μαρμάρου (ἔχοντος πᾶχος ἄνω περ. 0.24), κεῖνται δὲ 4 μὲν ἐν ἀριστερᾷ ὑπ' ἀλλήλοις, 2 δὲ ὁμοίως ἐν δεξιᾷ ἐγγύτατα τῶν ἀριστερῶν. Τὰ γράμματα ἰδίᾳ τοῦ 3^{ου} καὶ 4^{ου} διὰ τε τὸν ρύπον καὶ τὸ ἀμυδρὸν τῆς χαράξεως σφόδρα δυσανάγνωστα τυγχάνουσι.

1 ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΦΙΛΟΞΕΝΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ
 ΔΗΜΑΙΝΕΤΟ ΥΕΡΜΑΙΟΥ ΑΡΙΣΤΩΝΝΙΚΟΣ ΤΡΑΤΟΥ ΕΙΠΕ ΝΕ ΠΕΙ
 ΔΗΡΜΟΓΕΝΗΣ ΕΥΝΟΥΣ ΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙ ΠΟΛΕΙΩ ΡΩΤΙΩΝ
 ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΩ ΜΠΟΛΙΤΩΝ ΕΚΑΣΤΩ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΨΑΝ
 ΤΙΚΑΙΡΩ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΕΙ ΒΟΥΛΕΙΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΙΕΡΜΟΓΕΝΗΝ
 ΤΩ ΛΛΩΝΙΟΥ ΜΥΡΙΝΑΙΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΕΥΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ ΠΟ
 ΛΕΩΣ ΡΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΩ ΙΓΗΣ
 ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΓΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΙΣΟΤΕΛΕΙ ΑΝΚΑΙΑΣ ΥΛΙΑΝ ΚΑΙΑΣ ΦΑΛ
 ΕΙΑΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝ
 ΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ Κ
 ΑΙ ΕΥΡΓΕΤΑΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

2 ΦΙΛΟΞΕΝΟ ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΜΕΙΝΟΣ ΠΑΝΑΜΛΕΠΕΨΑΦΙΔΔΕ
 ΚΛΕΩΝΕΥΜΑΡΛΝΟΣ ΤΑΝ ΑΓΡΗΟΣΟΛΟΥΜΠΙΛΝΑΡΧΕΛΑΙ
 ΔΑΟΤΑΝ ΑΓΡΗΟΣ ΕΛΕΞΕ ΔΕ ΔΟΧΘΗ ΤΥΔΑΜΥ ΠΡΟΞΕΝΟΝ
 ΕΙΜΕΝΚΗ ΕΥΡΓΕΤΑΝ

3 ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΙΑΡΤΥΛΑΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΤΥΡΟΚΔΕΙΔΟΥ
 ΣΘΕΝΕΔΗΜΟΣ ΔΕ ΕΙΣΘΕΝΟΥ ΕΙΠΕ ΝΕ ΠΕΙ ΔΙΗΧΟΙΡΥΛΟΣ ΕΥΝΟΥΣ ΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙ
 ΠΟΛΕΙΩ ΡΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΣΕΝΤΑΝ ΤΙΚΑΙΡΩ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΕΙ ΒΟΥ
 ΛΕΙΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΙΧΟΙΡΥΛΟΝ ΧΟΙΡΥΛΟΥ ΔΗΛΙΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ
 ΠΟΛΕΩΣ ΡΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ
 ΕΝΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙΑΣ ΥΛΙΑΝ ΚΑΙΑΣ ΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΛΕΜΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ
 ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ
 ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΓΕΤΑΙΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

4 ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΙΑΡΤΥΛΑΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΤΥΡΟΚΔΕΙΔΟΥ ΤΑΡΑΜΥΘΟΣ ΚΡΑΤΙΝΟΥ
 ΕΙΠΕ ΝΕ ΠΕΙ ΔΙΗΓΕΝΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΡΙΤΩ ΔΗΜΟΣ ΕΥΝΟΥΣ ΕΙΣΙΝ ΤΕΙΤΟΛΕΙΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑΣΕΝΤΑΝ ΤΙ
 ΚΑΙ ΡΩ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΕΙ ΒΟΥΛΕΙΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΙΓΕΝΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΡΙΤΩ ΔΗΜΟΝ ΕΛΩΝΙΔΟΥ ΜΕΣΣΗΝΙΟΥΣ
 ΠΡΟΞΕΝΟΥΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ... ΕΥΡΓΕΤΑΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΡΩΤΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ
 ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΓΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙΑΣ ΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΛΕΜΟΥΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ
 ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑ
 ΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΓΕΤΑΙΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

5 ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΒΙΩΤΩΝ ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ
 ΙΕΡΕΩΣ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΕΠΙΚΡΑΤΟΥ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ
 ΤΑΡΑΜΥΘΟΣ ΚΡΑΤΙΝΟΥ ΕΙΠΕ ΝΕ ΠΕΙ ΔΙΗΠΥΘΩΝ ΑΞ
 ΕΥΝΟΥΣ ΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙ ΤΗΤΕΡΟ ΛΕΙΡΩΤΙΩΝ
 ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΟΙΣ ΧΡΕΙΑΝ ΕΧΟΥΣΙΝ ΕΜΨΑΝ
 ΤΙΚΑΙΡΩ ΤΟΣΥΜΦΕΡΟΝ ΠΡΑΤΤΕΙ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΕΙ ΒΟΥ
 ΛΗΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΙΠΥΘΩΝ ΑΚΤΑ ΔΑΜΑΣΙ ΠΥΛΛΑΜ
 ΨΑΚΗΝΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΡΩΤΙΩΝ
 ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΓΗΣ
 ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΓΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙΑΣ ΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙΑ
 ΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ
 ΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΛΛΑ ΠΑΝΤΑ Υ
 ΠΑΡΧΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟ
 ΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΓΕΤΑΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ
 6 ΛΥΣΑΝΔΡΟΣ ΕΥΛΑΙΔΟΥ ΕΙΠΕ ΝΕ ΠΕΙ ΔΗΜΕΝΕΚΡΑ
 ΤΗΣ ΕΥΝΟΥΣ ΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΤΗ ΠΟΛΕΙΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙ
 ΤΩΝ ΑΕΙΤΟΙΣ ΔΕ ΟΜΕΝΟΙΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΨΑΝ
 ΤΙΚΑΙΡΩ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΕΙ ΒΟΥΛΗΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩ ΙΜΕ
 ΝΕΚΡΑ ΤΗΝ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙ
 ΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΡΩΤΙΩΝ ΑΥ
 ΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ
 ΕΝΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΙΣΟΤΕΛΕΙ ΑΝΚΑΙΑΣ ΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙΑΣ Υ
 ΛΙΑΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ
 ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ
 ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΡΓΕ
 ΤΑΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ

7 Ν Κ Ο Ι Ν Λ Ι Β Ο Ι Λ Τ Λ Ν Ι Π Π Α Ρ Χ Ο Υ Ε Π Ι Δ Ε Π Ο
 Δ Λ Ρ Ο Υ Ι Ε Ρ Ε Λ Ξ Δ Ε Τ Ο Υ Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ
 Τ Ο Υ Α Ρ Ι Ξ Τ Ι Π Π Ο Ξ Θ Ε Ο Ξ Ε Ν Ο Υ Ε Ι Π Ε Ν
 Ο Μ Α Χ Ο Ξ Ε Υ Ν Ο Υ Ξ Λ Ν Δ Ι Α Τ Ε Λ Ε Ι Τ Ε Ι
 Λ Ν Κ Α Ι Τ Λ Ν Π Ο Λ Ι Τ Λ Ν Τ Ο Ι Ξ Χ Ρ Ε Ι Α Ν
 Π Α Ν Τ Ι Κ Α Ι Ρ Λ Ι Τ Ο Ξ Υ Μ Φ Ε Ρ Ο Ν Π Ρ Α Τ Τ Ε Ι
 Ι Β Ο Υ Λ Η Κ Α Ι Τ Λ Ι Δ Η Μ Λ Ι Ν Ι Κ Ο Μ Α Χ Ο Ν
 Κ Ε Δ Ο Ν Α Ε Κ Θ Ε Τ Τ Α Λ Ο Ν Ι Κ Η Ξ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ν
 Ο Λ Ε Λ Ξ Λ Ρ Λ Π Ι Λ Ν Α Υ Τ Ο Ν Κ Α Ι Ε Κ Γ Ο
 Α Ι Α Υ Τ Λ Ι Γ Η Ξ Κ Α Ι Ο Ι Κ Ι Α Ξ Ε Ν Κ Τ Η Ξ Ι Ν
 Ι Α Ν Κ Α Ι Α Ξ Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Κ Α Ι Ε Ι
 Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν Κ Α Ι Τ Α Α Λ
 Π Α Ρ Χ Ε Ι Ν Α Υ Τ Λ Ι Κ Α Θ Α Π Ε Ρ Κ Α Ι Τ Ο Ι Ξ Α Λ
 Ν Ο Ι Ξ Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Α Ι Ξ Γ Ε Γ Ρ Α Π Τ Α Ι

8 Ἦ Ν Κ Ο Ι Ν Λ Ι Β Ο Ι Λ Τ Λ Ν Δ Ι Ο Ν Υ Ξ Ι Ο Υ
 Ε Λ Ξ Ν Ι Κ Ο Κ Λ Ε Ο Υ Ξ Ι Ε Ρ Ε Λ Ξ Δ Ε Τ Ο Υ
 Α Ο Υ Δ Η Μ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Υ Μ Η Ν Ο Ξ Δ Α Μ Α Τ Ρ Ι Ο Υ
 Α Π Ι Ο Ν Τ Ο Ξ Ε Π Ε Ψ Η Φ Ι Ξ Ε Ν Η Γ Η Ξ Ι Π Π Ο Ξ
 Ι Χ Ο Ξ Α Ρ Ι Ξ Τ Ο Γ Ε Ι Τ Ο Ν Ο Ξ Ε Ι Π Ε Ν Ε Π Ε Ι Δ Η Α Ρ Ι Ξ Τ Ο
 Ι Κ Ο Ξ Ε Υ Ν Ο Υ Ξ Ε Ξ Τ Ι Ν Τ Η Ι Π Ο Λ Ε Ι Κ Α Ι Τ Λ Ν Π Ο Λ Ι Τ Λ Ν
 Ε Ι Τ Λ Ι Χ Ρ Ε Ι Α Ν Ε Χ Ο Ν Τ Ι Τ Ο Ξ Υ Μ Φ Ε Ρ Ο Ν Π Ρ Α Τ Τ Ε Ι Δ Ε Δ Ο
 Χ Θ Α Ι Τ Η Ι Β Ο Υ Λ Η Κ Α Ι Τ Λ Ι Δ Η Μ Λ Ι Α Ρ Ι Ξ Τ Ο Ν Ι Κ Ο Ν Δ Ι Ο
 Φ Α Ν Τ Ο Υ Ξ Α Κ Υ Ν Θ Ι Ο Ν Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ν Ε Ι Ν Α Ι Τ Η Ξ Π Ο Λ Ε Λ Ξ
 Λ Ρ Λ Π Ι Λ Ν Κ Α Ι Α Υ Τ Ο Ν Κ Α Ι Ε Κ Γ Ο Ν Ο Υ Ξ Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ο Ι Ξ
 Γ Η Ξ Κ Α Ι Ο Ι Κ Ι Α Ξ Ε Ν Κ Τ Η Ξ Ι Ν Κ Α Ι Ι Ξ Ο Τ Ε Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Α Ξ Φ Α
 Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Α Ξ Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Κ Α Ι Ε Ι Ρ Η Ν Η Ξ Κ Α Ι
 Κ Α Τ Α Γ Η Ν Κ Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν Κ Α Ι Τ Α Α Λ Λ Α Π Α Ν Τ Α
 Ο Ξ Α Π Ε Ρ Κ Α Ι Τ Ο Ι Ξ Α Λ Λ Ο Ι Ξ Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ι Ξ Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ Γ Ε
 Γ Α Ι Ξ Τ Η Ξ Π Ο Λ Ε Λ Ξ Γ Ε Γ Ρ Α Π Τ Α Ι

1

Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Φιλοξένου, ἱερέως τοῦ Ἀμφιαρέου
 Δημαινέτου, Ἐρμαίου, Ἀρίστων Νικοστράτου εἶπεν· ἐπει-
 δὴ Ἐρμογένης εὔνοος ὧν διατελεῖ τῆι πόλει Ὀρωπίων
 καὶ ἰδίᾳ τῶμ πολιτῶν ἐκάστῳ παρέχεται χρεῖας ἐ[μ] παν-
 τὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῷ δήμῳ Ἐρμογένην Ἀ-
 πολλωνίου Μυριναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πό-
 λεως Ὀρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς
 καὶ οἰκίας ἐ[γ]κτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλ-
 εϊαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου καὶ εἰρήν-
 ης καὶ τᾶλλα πάντα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις κ-
 αὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.

2

Φιλοξένω ἄρχοντας, μεινὸς Πανάμω, ἐπεψάριδδε
 Κλέων Εὐμάρωνος Ταναγρῆος, Ὀλουμπίων Ἀρχελαί-

δαο Ταναγρῆος ἔλεξε· δεδόχθη τῷ δάμῳ πρόξενον
εἶμεν κῆ εὐεργέταν

3

"Ἀρχοντος ἐν κοινῷ Ἀρτυλάου, ἱερέως τοῦ Ἀμφιαράου Πυροκλείδου,
Σθενέδημος Δεξιθένης εἶπεν· ἐπειδὴ Χοιρύλος εὖνους ὦν διατελεῖ τῆι
πόλει Ὀρωπίων καὶ ἰδίᾳ παρέχεται χρήας ἐν παντὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῆι βου-
λῆι καὶ τῷ δήμῳ Χοιρύλον Χοιρύλου Δήλιον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς
πόλεως Ὀρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας
ἐγκτησιν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς
καθάπερ καὶ τοῖς λοιποῖς προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

4

"Ἀρχοντος ἐν κοινῷ Ἀρτυλάου, ἱερέως τοῦ Ἀμφιαράου Πυροκλείδου, Παράμυθος Κρατίνου
εἶπεν· ἐπειδὴ Γεννικός καὶ Κριτόδημος εὖνους εἰσὶν τῆι πόλει καὶ ἰδίᾳ παρέχεται χρήας ἐν παντὶ
καιρῷ, δεδόχθαι(ι) τῆι βουλῆι καὶ τῷ δήμῳ Γεννικὸν καὶ Κριτόδημον Λεωνίδου Μεσσηνίου
προξένους εἶναι καὶ εὐεργέτας τῆς πόλεως Ὀρωπίων καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς
γῆς καὶ οἰκίας ἐ[ν]κτησιν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης
καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς κα-
θάπερ καὶ τοῖς λοιποῖς προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

5

"Ἀρχοντος ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Στράτωνος,
ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Ἐπικράτου τοῦ δευτέρου,
Παράμυθος Κρατίνου εἶπεν· ἐπειδὴ Πυθῶναξ
εὖνους ὦν διατελεῖ τῆι τε πόλει Ὀρωπίων
καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς χρεῖαν ἔχουσιν ἐμ παν-
τὶ καιρῷ τὸ συμφέρον πράττει, δεδόχθαι τῆι βου-
λῆι καὶ τῷ δήμῳ Πυθῶνακτα Δαμασίππου Λαμ-
ψακηνὸν πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὀρωπί-
ων αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς
καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀ-
συλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑ-
πάρχειν αὐτοῖς καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προ-
ξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.

6

Λύσανδρος Εὐλαΐδου εἶπεν· ἐπειδὴ Μενεκρά-
της εὖνους ὦν διατελεῖ τῆι πόλει καὶ τῶν πολι-
τῶν αἰεὶ τοῖς δεομένοις παρέχεται χρήας ἐμ παν-
τὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῷ δήμῳ Με-
νεκράτην Φιλίππου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶ-
ναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὀρωπίων αὐ-
τὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας
ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυ-
λίαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου

καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς
καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέ-
ταις τῆς πόλεως γέγραπται.

7

"Ἀρχοντος ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Ἰππάρχου ἐπὶ δὲ πό-
λεως Ἐρμοδῶρου, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου
Δημοστράτου. Ἀρίστιππος Θεοξένου εἶπεν·
ἐπειδὴ Νικόμαχος εὖνους ὦν διατελεῖ τῆι
πόλει Ὀρωπίων καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς χρεῖαν
ἔχουσιν ἐ[ν] παντὶ καιρῷ τὸ συμφέρον πράττει,
δεδόχθαι τ(ῆ;) βουλῆι καὶ τῷ δήμῳ Νικόμαχον
δεῖνος Μακ]εδόνα ἐκ Θεσσαλονίκης πρόξενον
εἶναι τῆς πόλεως Ὀρωπίων αὐτὸν καὶ ἐγγό-
νους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν
καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰ-
ρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλ-
λα πάντα ὑπάρχειν αὐτῷ καθάπερ καὶ τοῖς ἄλ-
λοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.

8

"Ἀρχοντος ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Διονυσίου
ἐπὶ δὲ πόλ]εως Νικοκλέους, ἱερέως δὲ τοῦ
Ἀμφιαρ]άου Δημοκράτου. μηνὸς Δαματρίου
ἕκτης;] ἀπιόντος, ἐπεψήφισεν Ἡγήσιππος,

Μειλίχρος Ἀριστογείτονος εἶπεν· ἐπειδὴ Ἀριστόνυμος εὖνους ἐστὶν τῇ πόλει καὶ τῶν πολιτῶν ἀ]εὶ τῷ χρεῖαν ἔχοντι τὸ συμφέρον πράττει, δεδότησθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Ἀριστόνικον Διοφάντου Ζακύνθιον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοπέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα περ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.

1^{ον} ψήφισμα. «Φιλοξένω ἄρχοντος Βοιωτοῖς» ἀναφέρεται ἐν ἐπιγραφῇ τῆς βοιωτικῆς κώμης Ὑήττου (*Larfeld: Syll. inser. boeot. 165*). Πρβ. ψήφισμα 2^{ον}.

Περὶ Δημεινέτου πρβ. ἀνωτέρω (ἀριθ. 26).

Ἀρίστων Νικοστράτου εἶπε καὶ ἄλλα ψηφίσματα (Ραγκ. Ant. hell. N° 681, 682, 683).

Τὸ γράμμα κ δὲν ἔχει πανταχοῦ βραχείας τὰς λοξὰς κεραίας.

Στ. 6. Μεταξὺ τοῦ εὐεργέ καὶ την ἐν ἐξηλειμμένον γράμμα περισσόν.

Στ. 8. Ἐν λέξει ἐγκτησιν τὸ γ φαίνεται καὶ ὡς Ν, μᾶλλον ὅμως Γ.

Στ. 11. Μεταξὺ τοῦ πό καὶ λεως κενὸν τριῶν γραμμάτων.

2^{ον} ψήφισμα. Μεταξὺ τοῦ 1^{ου} καὶ 2^{ου} ψηφίσματος κενὸν ἐνὸς στίχου.

Τὰ γράμματά εἰσιν ὀλίγω μείζω ἢ τὰ τῶν ἄλλων ψηφισμάτων, ἀλλὰ τὰ Γ, Θ, Ξ, Ο, Τ, Ω μικρά, τὰ δὲ κ, Υ, Φ, Ψ ὑψηλότερα.

Μετὰ τὸ εὐεργέταιρ οὐδὲν γράμμα διακρίνεται.

3^{ον} ψήφισμα. Τὰ γράμματα τοῦ 3^{ου} καὶ 4^{ου} ψηφίσματος οὕτω μικρά εἰσι καὶ ἀσαφῆ, ὥστε δύσκολον νὰ ρηθῇ λ. χ. περὶ τοῦ α ὅποια τις ἢ τὰ δύο σκέλη ζευγῆσα κεραία.

Τὸ σ ἐνιαχοῦ ἔχει ἀρεστώτα καὶ οὐχὶ παράλληλα τὰ ἄκρα.

Στ. 6. Ἐν τέλει φαίνονται ὡσεὶ ἔχνη τινὰ καὶ περιττοῦ.

Ἀρτύλαος ὄνομα ἐν Ἀμφιαρίου μόνον ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ ἐξῆς ψηφίσματι ἀπαντᾷ.

Ἡ γραφὴ χρήας εὕρηται καὶ ἐν τῷ ἐξῆς καὶ ἐν 31, 2.

4^{ον} ψήφισμα. Παράμυθος Κρατίνου εἶπε καὶ τὸ ἐξῆς ψήφισμα ἐπὶ ἐτέρου ἄρχοντος.

Στ. 2. «Γεννικός καὶ Κριτόδημος εὖνους εἰσὶν . . . καὶ . . . παρέχεται». Ἐνικός καὶ πληθυντικός ἀναμιξ ἐν τῷ ἐπιθέτῳ καὶ ἐν τοῖς ῥήμασι.

Στ. 3. δεδόχθα. Λεῖπει τὸ ι.

Στ. 4. Μεταξὺ τοῦ καὶ καὶ εὐεργέτας δύο γράμματα ἀπεσβεσμένα ὡς περιττά.

Στ. 5. Ἐν τέλει κενὸν ὡς ἐξηλειμμένων 10 γραμμάτων ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν

στ. 6 ἐν ἀρχῇ ὡς 15.

Στ. 6. Μετὰ τὸ δεύτερον καὶ ὡσεὶ ἔχνος ἐξηλειμμένου γράμματος.

Τὸ μ φέρει ἔνθα μὲν παράλληλα, ἔνθα δὲ μετρίως ἢ λίαν ἀρεστώτα κάτω τὰ σκέλη.

Ἐν τῷ ψηφίσματι τούτῳ τὸ τέλος τῶν στίχων φέρεται κάτωθεν τοῦ τελευταίου στίχου τοῦ 6^{ου} ψηφίσματος.

5^{ον} ψήφισμα. Τὰ γράμματα ἀπολήγουσι σφηνοειδῶς πλατέα. Τὸ π ἐνιαχοῦ ἔχει μόνον ἐτέρωθεν ἐξέχουσιν τὴν ἄνω κεραίαν, τὸ δὲ σ ἐνιαχοῦ παράλληλα τὰ ἄκρα.

Περὶ Στράτωνος καὶ Ἐπικράτου πρβ. ἀνωτέρω (ἀριθ. 26).

6^{ον} ψήφισμα. Τὸ λ τοῦ Λύσανδρος ἐξέρχεται τῆς καθέτου, τὰ δὲ λοιπὰ ὡς καὶ τὰ τοῦ 5^{ου} ψηφίσματος κανονικώτερον γεγραμμένα.

7^{ον} ψήφισμα. Τοῦτο ὡς καὶ τὸ 8^{ον} εἰσὶν, ὡς ἐρρήθη, ἐπὶ τοῦ ἐν δεξιᾷ παριδρυμένου (κάτω πλάτ. 0.44, πᾶχ. 0.62) μαρμάρου, ὅπερ ἐν ἀριστερᾷ εὐρέθῃ τεθραυσμένον.

Στ. 2 καὶ 3. Συνεπλήρωσα [Ἐρμο]δώρου καὶ [Δημοστρά]του κατὰ τὸ ἐν Ant. hell. N° 679 ψήφισμα, ὅπερ ἄλλως εἶνε τὸ μόνον ἐν Ἀμφιαρείῳ γραφὲν ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Ἰππάρχου καὶ Ἐρμοδώρου. «Ἰππάρχῳ ἄρχοντος Βοιωτῶς» εὕρηται ἐν Ὑήττου ἐπιγραφῇ (*Larfeld: Syll. 145*). Ἐν τῷ τῷ ἐξῆς ὑποκειμένῳ (8^{ον}) ψηφίσματι φέρεται ἱερεὺς Δημοκράτης, ἐπὶ ἄλλων ὅμως ἀρχόντων.

Δημόστρατος Εὐδήμου εἶπε τὸ κατωτέρω 33, 2. Περὶ Ἐρμοδώρου καταλεκτέον ὑπολαμβάνομεν καὶ τὰλλα ἐν Ἀμφιαρείῳ γνωστὰ χωρὶς διότι τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς καὶ τὸ τοῦ Ὀλυμπίχου, πρὸ Ὠρωπίους ἀναγράφονται πολλάκις καὶ ἐν μεγάλοις ἀξιόμασι. Καὶ πρῶτον «Ἐρμόδωρος Ὀλυμπίχου υἱὸς ἱερεὺς

Ἄμφιαράου » ἀναφέρεται μετ' Ἀλεξιδήμου καὶ Δημαινέτου ποιησάμενος λόγους ἐν τῇ πρὸς τοὺς δημοσιώνας διαφορᾷ τῶν Ὀρωπίων (Ἐφ. Ἀρχ. 1884 σ. 97^α). Ἱερεὺς Ἐρμόδωρος ἀπαντᾷ καὶ κατωτέρω (32, 1). Ἐρμόδωρος ἴσως ὑποκρύπτεται καὶ ἐν τῷ 33, 6, καὶ ἐν ἀνεκδότῳ ἐλλειπέϊ ψηφίσματι ἔνθα γίνεταί τις ἐκ τοῦ Πόντου πρόξενος (« [ἐπεψήφισεν Ἐρμόδωρος Ὀλυμπίχου]»). « Ὀλυμπίχου » δὲ ἀναγράφονται δύο μαστοὶ ἐν τοῖς Ἀργυρώμασιν (ἀνωτ. ἀριθ. 26). Ὀλύμπιχος Ἐρμοδώρου εἶπε περὶ Ἱερωнос ψήφισμα (Ἐφ. Ἀρχ. 1885, σελ. 97) πιθανῶς δὲ καὶ τὸ ἐν ἀνεκδότῳ μικρῷ τεμαχίῳ (λίθου ὑπερύθρου) ἐν ἐτέρῳ ἀπαντᾷ « ἱερέως Ὀλυμπίχου ». Τούτοις προστεθήτω καὶ Ὀλύμπιχος Τιμάρχου Ὀρώπιος νικήσας ἀνδρας δόλιχον (Ant. hell. 695).

Στ. 3. Θεόξενος συλλογεὺς μνημονεύεται ἀνωτέρω (ἀριθ. 26).

Στ. 3. Πρὸ τοῦ Ἀρίστιππος κενὸν ἐνὸς γραμματος.

Στ. 12. Ἐκ παραδρομῆς ὁ χαρακτὴρ παραλιπὼν τὸ τὰ πρὸ τοῦ θάλατταν ἠναγκάσθη, ὡς φαίνεται, εἶτα νὰ διορθώσῃ τὸ θάλα εἰς τὰ θάλα.

8^{ον} ψήφισμα. Στ. 3. Μετὰ τὸ Δημοκράτου κενὸν ἐνὸς γραμματος.

Ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ αὐτοῦ ἱερέως ἐγράφη καὶ τὸ 30, 2· ἐπὶ ἄλλων ἀρχόντων, ἱερέως δὲ Δημοκράτου τὰ 33, 2 καὶ 33, 3. Ἐπὶ τῶν πρώτων ἀρχόντων, ἱερέως δὲ Δημοκράτου τοῦ δε[υτέρου]; ἄλλο ἀνέκδοτον (τῶν χρόνων Πτολεμαίου καὶ Ἀρσινόης). Πρβ. « Διωνιουσίω ἀρχοντος Βοιωτοῖς » (Larfeld 153) καὶ « σκάφιον Διονυσίου » (ἀνωτ. ἀριθ. 26).

Στ. 5. Συνεπλήρωσα [Μείλιχος] κατὰ τὸ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1886, σελ. 67-68 (πρβ. κατωτ. 30, 2 κλπ.).

Ἵπόβαθρον.

Ἐνταῦθα σημειωθήτω ὅτι μετὰ τοῦ εἰρημένου δυσκελοῦς βάθρου καὶ τοῦ ἐπομένου (Ἀριστονίκη) σφίζεται κατὰ χώραν πλατὺ μαρμαρίνον ὑπόβαθρον, ἧτοι βάσις φέρουσα τέσσαρας τόρμους, δι' ὧν ἐστηρίζοντο τὰ ἐπ' αὐτῆς μάρμαρα τοῦ βάθρου ταῦτα ὁμοῦς ἐλλείπουσιν.

Ἀριστονίκη.

30.

Πλατὺ ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως βάθρον, ἀριστερόθεν τοῦ εἰρημένου ὑποβάθρου κείμενον. Ὡς ὄψιν τὸ βάθρον τοῦτο (ὡς καὶ τὸ 33) εἶχε μίαν μόνην ὀρθίαν κατὰ πλάτος ἰσταμένην πλάκα, ἧτις χαμαὶ εὐρεθείσα ἀνιδρύθη ἐπὶ τῆς βάσεως, μίαν δὲ μόνην ἴσως εἶχε καὶ ὀπισθεν, ἰσοπλατῆ· (ἐν τοῖς βάθροις 29 καὶ 31 ὀπισθεν τῆς προσθίας πλατείας πλακὸς ἴστανται πλείονες τῆς μιᾶς, ἀλλ' ἐκεῖναι συνεχονται ἐκατέρωθεν μετ' ἄλλων).

Ἡ τῆς ὄψεως πλάξ (ὑψ. 0.73, πλ. 1.97, πάχ. 0.33), ἔχουσα κόσμον πανταχοῦ πλὴν ὀπίσω ὅπου συνεδεῖτο τῇ ἐλλειπούσῃ φέρει τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς, ἔμπροσθεν μὲν δύο ἀναθέσεις καὶ ἐξ προξενικᾶ ψηφίσματα, ἐπὶ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τὸ δεξιὸν μέρος ἐτέρων δύο ψηφισμάτων (7^{ου} καὶ 8^{ου}), ὧν ἡ ἀρχὴ (ἧτοι τὸ ἀριστερὸν μέρος) εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς παρακειμένης στενῆς ἐπιφανείας τῆς ἐλλειπούσης πλακός.

Α . . Σ Τ Ο Ν Ι Κ Η Φ Ι Λ Ο Κ Υ Δ Ο Υ
Τ Ο Ν Α Ν Δ Ρ Α
Τ Ω Ι Ω Ν Α Σ Κ Υ Θ Ρ Ι Ω Ν Ο Σ
Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ω Ι

Τ Ι Μ Α Γ Ο Ρ Α Π Τ Ω Ι Ω Ν Ο
Τ Η Ν Μ Η Τ Ε Ρ Α
Α Ρ Ι Σ Τ Ο Ν Ι Κ Η Ν Φ Ι Λ Ο Κ Υ Δ Ο Υ
Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ω Ι

1) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝΚΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝ ΝΙΚΩΝ ΟΣΙΕΡΕΩΣ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΕΞ ΗΚΕΣΤΙΔΟΥ
ΩΡΩΠΟΔΩΡΟΣ ΘΕΟΙΟΤΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗ ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΕΥΝΟΥΣ ΩΝ ΔΙΑ ΤΕΛΕΙΤΗ ΤΕ ΠΟΛΕΙΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΑΕΙ
ΤΟΙΣ ΔΕΘΟΜΕΝΟΙΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΠΛΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩΙΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΔΗΜΩΙ ΘΕΟΦΙΛΟΝ ΦΑΙΔΙΜΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΤΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΩΡΩΠΙΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΓΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΩΙ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΓΚΤΗ
ΣΙΝ ΚΑΙ ΞΟΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΟΥΣ ΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ
ΑΥΤΩΙ ΚΑΘΑΠΤΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

2) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΒΟΙΩ ΤΩ Ν ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΕΠΙ ΔΕ ΤΟ ΛΕΩ Σ ΝΙΚΟ ΚΛΕΟΥΣΙ ΕΡΕΩ Σ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΟΥ
 ΚΛΕΟΜΑΧΟΣ ΜΕΙΛΙΧΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗΣ ΤΩ ΠΑΤΡΟΣ ΕΥΝΟΥΣ Ω Ν ΔΙΑ ΤΕ ΛΕΙΤΗ Η ΤΟ ΛΕΙΩ ΡΩ ΠΙΩ Ν ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΔΕ ΟΜΕΝΟΙΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ
 ΕΜΠΛΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩΙ Σ ΤΩ ΠΑΤΡΟΝ ΙΗΝΩΝΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΤΗ Η ΤΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΤΟ ΛΕΩ Σ Ω ΡΩ
 ΠΙΩ Ν ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚ ΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΜΟΥ
 ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

3) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΒΟΙΩ ΤΩ Ν ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΙΕΡΕΩ Σ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΕΠΙ ΚΡΑΤΟΥ
 ΚΛΕΟΜΑΧΟΣ ΜΕΙΛΙΧΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗ ΓΕΝΝΑΙΟΣ ΕΥΝΟΥΣ Ω Ν ΔΙΑ ΤΕ ΛΕΙΤΗ Η ΤΟ ΛΕΙΩ ΡΩ ΠΙΩ Ν ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ ΤΩ Ν ΤΟ ΛΙΤΩ Ν ΤΟΙΣ
 ΔΕ ΟΜΕΝΟΙΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΠΛΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩΙ ΓΕΝΝΑΙΟΝ ΚΛΕΩΝΟΣ ΕΛΑΤΕΑ ΤΡΟ
 ΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ ΤΟ ΛΕΩ Σ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚ ΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΩ ΙΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΣΟ
 ΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΜΟΥ ΟΝ ΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ
 ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΑΥΤΩ ΙΣΟΣ ΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

4) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΒΟΙΩ ΤΩ Ν ΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΥ ΕΠΙ ΔΕ ΤΟ ΛΕΩ Σ ΚΤΗΣΩ ΝΟΣ ΙΕΡΕΩ Σ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑ
 ΡΑΟΥ ΠΙΡΓΟΥ Ω ΡΩ ΠΤΟ ΔΩ ΡΟΣ ΘΕΟΣΙ ΤΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗΣ ΤΡΑΤΩ Ν ΕΥΝΟΥΣ Ω Ν ΤΥ Ν ΧΑΝΕΙΤΗ
 ΤΟ ΛΕΙ ΚΑΙ ΙΔΙΑ ΤΕ ΛΕΙ ΕΜΠΛΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩ ΙΤΟΣ ΥΜΦΕΡΟΝ ΤΡΑΤΤΩ Ν ΚΟΙΝΗ ΤΕ ΠΑΣΙ ΤΟΙΣ ΠΟΛΙΤΑΙΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ
 ΕΚΑΣΤΩ ΚΑΘΟΑΝΗ ΔΥΝΑΤΟΝ ΑΥΤΩ Ι ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩΙ Σ ΤΡΑΤΩ Ν ΑΧΑΙΟΥ
 Σ ΕΛΕΥΚΕΑ ΤΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΤΟ ΛΕΩ Σ Ω ΡΩ ΠΙΩ Ν ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚ ΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥ
 ΤΟΙΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ
 ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΟΣΑ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΤΗΣ ΤΟ ΛΕΩ Σ ΓΕΓΡΑΨΤΑΙ

5) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΒΟΙΩ ΤΩ Ν ΦΙΛΩΝΟΣ ΕΠΙ ΔΕ ΤΟ ΛΕΩ Σ ΘΕΟΣΙ ΜΟΥ Ι ΕΡΕΩ Σ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΝΙΚΙΠΠΟΥ
 Ω ΡΩ ΠΤΟ ΔΩ ΡΟΣ ΘΕΟΣΙ ΤΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗΣ ΕΥ ΤΟ ΛΕΜΟΣ ΕΥΝΟΥΣ ΕΣ ΤΙΝ ΤΗ Η ΤΟ ΛΕΙ ΚΑΙ ΛΕΓΩ Ν ΚΑΙ ΠΡΑΤΤΩ Ν
 ΑΕΙ ΤΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΕΜΠΛΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩ ΙΔΙΑ ΤΕ ΛΕΙ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜΩΙ ΕΥ ΤΟ ΛΕΜΟΝ
 ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΤΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΤΟ ΛΕΩ Σ Ω ΡΩ ΠΙΩ Ν ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚ ΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥ
 ΤΟΙΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ Κ
 ΑΙ ΠΑΝΤΑ ΚΑΘΑΠΕΡ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΓΕΓΡΑΨΤΑΙ

6) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩ ΒΟΙΩ ΤΩ Ν ΣΤΡΑΤΩΝΟΣ ΙΕΡΕΩ Σ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΑΟΥ ΕΠΙ ΚΡ...Υ
 ΚΛΕΟΜΑΧΟΣ ΜΕΙΛΙΧΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗ ΚΑΛΛΙΑΣ ΕΥΝΟΥΣ Ω Ν ΔΙΑ ΤΕ ΛΕΙΤΗ Η ΤΟ ΛΕΙΩ ΡΩ ΠΙΩ Ν ΚΑΙ ΙΔΙΑ...Ω Ν
 ΠΟΛΙΤΩ Ν ΤΟΙΣ ΔΕ ΟΜΕΝΟΙΣ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΠΛΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩ ΙΔΕ ΔΟΧΘΑΙΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩ ΔΗΜ...ΙΚΑΛ
 ΛΙΑΝΝΙΚΩ ΝΟΣ ΕΛΑΤΕΑ ΤΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ ΤΟ ΛΕΩ Σ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚ ΓΟΝΟΥΣ ΚΑ
 ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΩ Ι ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΟ ΛΕ
 ΜΟΥ ΟΝ ΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΥΠΑΡΧΕΙΝ ΑΥΤΟΙΣ Ο
 ΣΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΤΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

Ἀ[ρισ]τονίκη Φιλοκύδου
 τὸν ἄνδρα
 Π]τωίωνα Σκυθρίωνος
 Ἀμφιαράω

Τιμαγόρα Πτωίωνος
 τὴν μητέρα
 Ἀριστονίκην Φιλοκύδου
 Ἀμφιαράω

- 1) Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Νίκωνος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Ἐξηκαστίδου,
 Ὠρωπόδωρος Θεοζότου εἶπεν· ἐπειδὴ Θεόφιλος εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ τε πόλει καὶ τῶν πολιτῶν ἀεὶ τοῖς δεομένοις παρέχεται χρεῖας ἐμ παντὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Θεόφιλον Φαιδίμου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης οὕσης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῷ καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως.
- 2) Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Διονυσίου, ἐπὶ δὲ πόλεως Νικολέους, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Δημοκράτου, Κλεόμαχος Μειλίχου εἶπεν· ἐπειδὴ Σώπατρος εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ πόλει Ὠρωπίων καὶ τοῖς δεομένοις παρέχεται χρεῖας ἐμ παντὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Σώπατρον Ζήνωνος Ἡρακλειώτην πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.
- 3) Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Στράτωνος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Ἐπικράτου, Κλεόμαχος Μειλίχου εἶπεν· ἐπειδὴ Γενναῖος εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ πόλει Ὠρωπίων καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις παρέχεται χρεῖας ἐμ παντὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Γενναῖον Κλέωνος Ἐλατέα πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῷ ὅσαπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.
- 4) Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Ἀριστομάχου, ἐπὶ δὲ πόλεως Κτήσωνος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Πίργου, Ὠρωπόδωρος Θεοζότου εἶπεν· ἐπειδὴ Στράτων εὐνοὺς ὦν τυγχάνει τῇ πόλει καὶ διατελεῖ ἐμ παντὶ καιρῷ τὸ συμφέρον πράττων κοινῇ τε πᾶσι τοῖς πολιταῖς καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθ' ὃ ἂν ᾖ δυνατόν αὐτῷ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Στράτωνα Ἀχαιοῦ Σελευκέα πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς ἐγκτησιν γῆς καὶ οἰκίας καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα ὑπάρχειν ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.
- 5) Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Φίλωνος, ἐπὶ δὲ πόλεως Θεοτίμου, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Νικίππου, Ὠρωπόδωρος Θεοζότου εἶπεν· ἐπειδὴ Εὐπόλεμος εὐνοὺς ἐστὶν τῇ πόλει καὶ λέγων καὶ πράττων ἀεὶ τὰ συμφέροντα ἐμ παντὶ καιρῷ διατελεῖ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Εὐπόλεμον [Εὐ; δήμου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.
- 6) Ἄρχοντας ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Στράτωνος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Ἐπικράτου Κλεόμαχος Μειλίχου εἶπεν· ἐπειδὴ Καλλίας εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ πόλει Ὠρωπίων καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις παρέχεται χρεῖας ἐμ παντὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Καλλιαν Νίκωνος Ἐλατέα πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς ὅσαπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.

7) . Π . Ν Α Μ Ο Υ
 _ Ν Ε Π Ε Ι Δ Η Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Σ Ε Υ
 Ι Κ Α Ι Τ Ο Ι Σ Δ Ε Ο Μ Ε Ν Ο Ι Σ Α Ε Ι
 Κ Ρ Ε Ι Α Σ Ε Π Α Ν Τ Ι Κ Α Ι Ρ Ω Ι Δ Ε
 Δ Η Μ Ω Ι Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Ν Η Ρ Α Κ Λ Ε Ι
 Ν Α Ι Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Η Ν
 Α Ι Ε Κ Γ Ο Ν Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ Τ Ω Ι
 Τ Ε Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Α Σ Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Α Σ Φ Α
 Α Τ Τ Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Ο Ν Τ Ο Σ Κ Α Ι
 Α Ρ Χ Ε Ι Ν Α Υ Τ Ω Ι Κ Α Θ Α Π Ε Ρ Τ Ο Ι Σ
 Ι Ξ

. ;] Π[α]νάμου
 ὁ δέϊνα εἶπε]ν· ἐπειδὴ Διονύσιος εὐ-
 νους ὦν διατελεῖ τῆι πόλει· καὶ τοῖς δεομένοις ἀεὶ
 τῶν πολιτῶν παρέχεται χ]ρείας ἐν παντὶ καιρῷ, δε-
 δόχθαι τῆι βουλῆι καὶ τῷ]δήμῳ Διονύσιον Ἡρακλεί-
 του; Ἀθηναῖον; πρόξενον εἶ]ναι καὶ εὐεργέτην
 τῆς πόλεως Ὀρωπίων αὐτὸν κ]αὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ
 γῆς καὶ οἰκίας ἐγ;κτησιν καὶ ἰσο]τέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφά-
 λειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλ]ατταν καὶ πολέμου ὄντος καὶ
 εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπ]άρχειν αὐτῷ καθάπερ τοῖς
 ἄλλοις προξένους καὶ εὐεργέτα]ις.

8) Μ Α Χ Ο Υ
 Ε Π Ε Ι Δ Η Σ Ω Φ Α Ν Η Σ Ε Υ Ν Ο Υ Σ Ω Ν Δ Ι
 Δ Ε Ο Μ Ε Ν Ο Ι Σ Α Ε Ι Τ Ω Ν Π Ο Λ Ι Τ Ω Ν Γ Α
 Α Ν . . . Α Ι Ρ Ω Ι Δ Ε Δ Ο Χ Θ Α Ι Τ Ε Ι Β Ο Υ Λ Ε Ι Κ Α Ι Τ
 Υ Σ Ι Ο Υ Α Θ Η Ν Α Ι Ο Ν Π Ρ Ο Ξ Ε Ν Ο Ν Ε Ι Ν Α Ι Κ Α Ι Ε Υ Ε Ρ
 Ρ Ω Π Ι Ω Ν Α Υ Τ Ο Ν Κ Α Ι Ε Κ Γ Ο Ν Ο Υ Σ Κ Α Ι Ε Ι Ν Α Ι Α Υ
 Τ Η Σ Ι Ν Κ Α Ι Ι Σ Ο Τ Ε Λ Ε Ι Α Ν Κ Α Ι Α Σ Υ Λ Ι Α Ν Κ Α Ι Α Σ Φ Α
 Α Ι Κ Α Τ Α Θ Α Λ Α Τ Τ Α Ν Κ Α Ι Π Ο Λ Ε Μ Ο Υ Ο Ν Τ Ο Σ Κ Α Ι
 Α Ν Τ Α Υ Π Α Ρ Χ Ε Ι Ν Α Υ Τ Ω Ι Κ Α Θ Α Π Ε Ρ Τ Ο Ι Σ
 Ε Υ Ε Ρ Γ Ε Τ Α Ι Σ
 Ι Λ Ο Κ Υ Δ Η Σ Ξ Ω Φ Ι Λ Ο Υ

Ἰερέως; Κλεο;]μάχου
 ὁ δέϊνα εἶπεν]ἐπειδὴ Σωφάνης εὐνους ὦν δι-
 ατελεῖ τῆι πόλει καὶ τοῖς δ]εομένοις ἀεὶ τῶν πολιτῶν [πα-
 ρέχεται χρείας ἐν π]αν[τὶ κα]ιρῷ, δεδόχθαι τῆι βουλῆι καὶ [τῷ
 δήμῳ Σωφάνην Διον]υσίου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐερ-
 γέτην τῆς πόλεως Ὀρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐ-
 τῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐγ;κτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφά-
 λειαν καὶ κατὰ γῆν κ]αὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου ὄντος καὶ
 εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα π]άντα ὑπάρχειν αὐτῷ καθάπερ τοῖς
 ἄλλοις προξένους καὶ]εὐεργέταις.
 Ἐπιψήφισεν; Φ]ιλοκύδης Σωφίλου.

Αἱ δύο ἄνω γωνίαι εἰσὶ τεθραυσμέναι, ἀλλὰ σφύ-
 ζεται ἑκατέρας τεμάχιον καὶ δὴ τὸ μὲν μετὰ μέ-
 ρους τοῦ α τοῦ Ἀριστοτολίκη, τὸ δὲ μετὰ μέρους
 τοῦ σ τοῦ Πτωίωτος.

Περὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων τῶν ἀναθέσεων πρβ.
 ἀρ. 26.

Τῶν ἐξ ψηφισμάτων τρία μὲν κεῖνται ὑπ' ἀλλή-
 λους ὑπὸ τὴν πρώτην ἀνάθεσιν, τρία δὲ ὁμοίως ὑπὸ
 τὴν δευτέραν. Τὰ γράμματα σφηνοειδῆ. Ἐνιαχοῦ
 τοῦ μὲν σ εἶνε παράλληλα τὰ ἄκρα, τοῦ δὲ π δὲν
 φαίνεται ἑκατέρωθεν ἐξέχουσα ἡ ἄνω κεραία· τὸ ν
 ἔστιν ὅπου ἔχει ἄνισα τὰ σκέλη.

1^{ον} ψήφισμα. Στίχ. 1. Μετὰ τὸ Ἐξηκεστίδου
 ἐσθραμένα ὡς πέντε γράμματα (ἴσως μηνός).

Στ. 2. Μετὰ τὸ Θεοζότου κενὸν ἐνὸς γράμμα-
 τος. Ὁσαύτως δὲ καὶ ἐν

Στ. 3 μετὰ τὸ βουλιῆμ.

4^{ον} ψήφισμα. Στ. 2. Μετὰ τὸ Πίργου τριῶν
 γραμμάτων κενόν.

5^{ον} ψήφισμα. Τὸ τέλος τοῦ 3^{ου} στίχου καὶ τῶν

ἐξῆς τεθραυσμένον ἐλλεῖπει. Μετὰ τὸ Εὐπόλεμον
 μόλις δύο γραμμάτων τόπος ὑπῆρχεν, ἔθεν συνε-
 πλήρωσα [Εὐ]δήμου.

Στ. 4. Διὰ τὸν αὐτὸν τοῦ χώρου λόγον συνε-
 πλήρωσα ἐνταῦθα αὐτῷ μᾶλλον ἢ αὐτοῖς.

Στ. 5. Συνεπλήρωσα κ[αὶ τὰ ἄλ].λα· τοῦτο δὲ
 προέκρινα τοῦ κ[αὶ τὰ λ].λα, τὸ μὲν διότι ὑπάρχει
 χώρος 6 γραμμάτων, τὸ δὲ διότι καὶ ἐν τοῖς λοι-
 ποῖς τῆς ἐπιφανείας ταύτης ψηφίσμασι φέρεται ὁ
 ἄκρατος τύπος.

6^{ον} ψήφισμα. Τελευταῖά τινα γράμματα τῶν
 στίχων αὐτοῦ σφύζονται ἐπὶ ἀποκεκομμένου τεμα-
 χίου (ὑψ. 0.20) τῆς κάτω δεξιᾶς γωνίας.

7^{ον} καὶ 8^{ον} ψήφισμα. Ταῦτα, ὡς εἴρηται, εἶνε
 τὰ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τοῦ ἔλου βάρου. Τὸ
 δεξιὸν τοῦ 7^{ου} μετ' ὀλίγων γραμμάτων τοῦ 8^{ου} σφύ-
 ζεται ἐπὶ τοῦ πρότερον μνημονευθέντος τῆς ἄνω
 ἀριστερᾶς γωνίας τεμαχίου (ὑψ. 0.26), ὅπερ εὐ-
 ρέθη ἀπωτέρω παρὰ τὸ βᾶθρον Κουρίωνος (Ἐφ.
 Ἀρχ. 1886, σελ. 55). Τὰ γ, θ, μ, ν, ξ, ο, π, τ, ω

ελάσσονα τῶν λοιπῶν. Τοῦ ω τᾶκρα τῆς καμπύλης ἐξέρχονται τῶν ἐρίζοντιών κεραιῶν.

Ἐν ἀρχῇ (στίχ. 1) πρὸ τοῦ Πανάμου φαίνεται ὡσεὶ ἴχνος γραμμάτος, πιθανὸν δὲ ὅτι προηγείτο ἢ τοῦ μηνὸς ἡμέρα, πλὴν ἐὰν τὸ Πάναμος ἐνταῦθα εἶνε ὄνομα ἀνδρός. Συνήθως τὸν μῆνα Πάναμον παρετήρησα ἐν βοιωτικῆς διαλέκτου ψηφίσμασι.

Στίχ. 6. Δύναται νὰ συμπληρωθῇ Ἡρακλεί[του] ἢ Ἡρακλεί[δου], μεθ' ὃ ἴσως [Ἀθηναῖον]. Μεταξὺ τοῦ εὐεργέ και την κενὸν ἐξ̄ που γραμμάτων.

Ἰπὸ τὸ [εὐεργέτα]ις τοῦ 7^{ου} ψηφίσματος κενὸν ἐνὸς στίχου.

Τὸν δὲ μετ' αὐτὸ στίχον ἴσως συμπληρωτέον [ιερέως Κλεο]μάχου. Καὶ ἱερέως μὲν διότι πολλὰ ψηφίσματα ἄρχονται οὕτω, ἕνια δὲ καὶ μετὰ τῆς ἐπί, ἧς ὅμως τὴν ἔλλειψιν ἐνταῦθα προτιμᾷ ὁ γῶρος, (ἄρχοντος δὲν εἶνε πιθανόν, τὸ μὲν διότι συνήθως δὲν ἔπεται εὐθὺς μετὰ τοῦτον ὁ εἰπὼν τὸ ψήφισμα, τὸ δὲ καὶ διότι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἄρχων εἰς μάχος λήγων ἀπαντᾷ μόνον ὁ Ἀριστόμαχος, ἀλλὰ τότε οὕτω συμπληρούμενος ὁ στίχος θὰ ἐγίνετο μακρότερος), Κλεομάχου δὲ διότι πρῶτον μὲν Κλεομάχος (Μειλίχου) ἀναφέρεται ἐν τῷ αὐτῷ βάρθρῳ εἰπὼν τρία ψηφίσματα, ἔπειτα δὲ διότι πλὴν τοῦ Κλεομάχου ἀπαντῶντος ἐν ἀνεκδότῳ ψηφίσματι οὐδὲν ἄλλο ὄνομα εἰς μάχος λήγων ἀνεγνώσθη ἱερέως ἐν ἐπιγραφαῖς τοῦ Ἀμφιαρείου. Ἡ ἐπὶ τέλους ἐνδέχεται νὰ ὑποκρύπτηται ἐνταῦθα ὁ ἐπιψηφίζων τὸ 7^{ον} ψήφισμα· ἀλλὰ τότε ἡ θέσις τῶν τριῶν λέξεων (ἐπεψήφισεν δεῖνα μάχου) θὰ εἶχέ τι ὁπωσδήποτε τὸ ἔκτακτον ἢ ἄτακτον ὡς πρὸς τὸν γῶρον.

Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ψηφίσμασι δύναται νὰ συμπληρωθῇ ἔγκτησιν ἢ ἔγκτησιν.

Τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ 7^{ου} καὶ 8^{ου} ψηφίσματος συνεπλήρωσα κατ' ἄλλα παραδείγματα ἐπόμενος ἀεὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν ἐλλειπόντων στοιχείων, ἐξ̄ οὗ καὶ φαίνεται ὅτι ἡ ἀρχὴ τῶν στίχων ἦν ἐπὶ τοῦ μέσου που τῆς ἐπιφανείας τοῦ λίθου.

Ὁρωπόδωρον ἱερέα εἶδομεν ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σ. 109-110 (ἔπου ἐκ παραδρομῆς ἢ μεταγραφῆς ἔχει υἱὸν ἀντὶ υἱόν). Ὁρωπόδωρος Θεοζότου εἶπε πρὸς τοῖς ἀνωτέρω τρισὶ ψηφίσμασι καὶ τὸ ἐν Ἐφ. Ἀρχ.

1886, σελ. 67. Ὁ αὐτὸς ἴσως εἶπεν ἐνταῦθα καὶ τὸ 7^{ον} καὶ 8^{ον}, ὡς δύναται νὰ εἰκασθῇ παρ' ἱερέα Κλεομάχου καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων· καίτοι ἴσως εἶπε ταῦτα ὁ καὶ τὰ πλησίον (31. 1 καὶ 31. 2) Ἀριστομένης Νικίου, διότι τὰ τε γράμματα οὐκ ἀνόμοια τοῖς τοῦ 7^{ου} καὶ 8^{ου} τὸ δὲ ὄνομα δὲν καλύπτει μὲν ἀκριβῶς τὸν κενὸν γῶρον, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὴ οὐχ ἤττον πιθανὸν ἀρ' οὗ πολλάκις τὸ 1^{ον} γράμμα τοῦ 1^{ου} στίχου δὲν κεῖται ἐπὶ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ τῶν λοιπῶν καθέτου.

Περὶ Νίκωνος, Στράτωνος, Ἐπικράτου, Πίργου πρβ. ἀρ. 26.

« Ἀριστομάχῳ ἄρχοντος Βοιωτοῦς » φέρει ἐπιγραφή Ἰήττου (Larfeld 152).

Τοὺς ἄρχοντας Φίλωνα καὶ Θεότιμον καὶ ἱερέα Νίκιππον ἔχομεν καὶ ἐν 33. 1 καὶ 33. 6. Οἱ αὐτοὶ ἄρχοντες πιθανῶς ἦσαν καὶ ἐν 33. 2 καὶ 33. 3. Φίλων ἄρχων εὑρηται ἐν 32. 1 καὶ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1886 σελ. 68. Φίλων πατὴρ Εὐκράτου ἱερέως ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1884 σελ. 126. Φίλων ἀνέθηκε μαστόν ἐν ἀριθ. 26. « Φίλωνος ἄρχοντος Βοιωτῆς » παρὰ Larfeld N° 144. Θεότιμον ἄρχοντα τοῦ κοινοῦ Βοιωτῶν φέρουσι καὶ δύο ἄλλα ψηφίσματα ἐν Ἀμφιαρείῳ.

Περὶ Μειλίχου πρβ. 29. 8.

Τὸ ὄνομα Φαιδίου πατὴρ Ἀθηναίου ἀπαντᾷ καὶ ἐν 33. 4.

Δημοκρίτη.

31.

Τὸ βάρθρον τοῦτο, πλατύτατον πάντων ὄν, (3.00 μ. περ.) ἔρχεται εὐθὺς ἐν ἀριστερᾷ μετὰ τὸ προηγούμενον, σύγκειται δὲ ἐκ πλείονων μαρμάρων, ὧν τρία, τὴν ὄψιν ἀποτελοῦντα, περιέχουσι τὰς δύο ἐκδοθείσας (Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σελ. 107) ἀναθέσεις (δι' ὧν Δημοκρίτη Θεοδώρου ἀνέθηκε τὸν πατέρα καὶ υἱὸν) καὶ δύο ψηφίσματα.

Πρὸς τοῖς τότε ἀνιδρυθείσιν ἐνεπιγράφοις μαρμάρους, ὡς αὐτόθι ἀνήκον ἔστησα ἔπειτα (ὀπισθεν τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ πλατέος) καὶ ἐν ἀνεπίγραφον (πλ. 0.64), οὕτω δὲ συμπληροῦται σχεδὸν ἅπαν τὸ βάρθρον (πρβ. καὶ ἐξ̄ης ἀριθ. 32).

Τὰ δύο ψηφίσματα ἔχουσιν ὧδε :

1

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΝΙΚΙΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙΔΗ ΜΕΝ
 ΤΗΣ ΜΕΛΑΝΙΠΠΟΥ ΕΥΡΩΜΕΥΣ ΕΥΝΟΥΣ ὦν δι-
 λειτεῖτε πόλει ἡρῶπι ἡν κῆκοι νεῖκα ἰδία ἰπ-
 χεται ἰχρείας τοῖς ἀεὶ δεομένοις δεδόχθαι
 βουλεῖται ἡ δὴ ἡμῶν ἐκράτην μελανίππου . . . 1ΕΑ
 ΠΡΟΞΕΝΟΝ Εἶναι καὶ εὐεργετήν τῆς πόλεως ἡρῶ-
 πι ἡν κῆκοι αὐτὸν κῆκοι ἐκ γονοῦσ καὶ εἰναι αὐτῶν
 γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτήσιν κῆκοι ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυ-
 λην καὶ ἀσφάλειαν καὶ πόλεμον ὄντος καὶ εἰρή-
 νης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλ-
 λα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς καθάπερ καὶ τοῖς
 ἄλλοις σπρόξενοῖς καὶ εὐεργεταῖς τῆς πό-
 λεως ἡρῶπι ἡν γεγραπταῖ εἰπεὺς ἡφίεν
 Ἀντίνικος

1

Ἄριστομένης Νικίου εἶπεν· ἐπειδὴ Μεν[εκρά-
 τῆς Μελανίππου Εὐρωμεύς εὐνοῦς ὦν δι[ατε-
 λεῖ τῆ τε πόλει Ἰωρωπίων καὶ κοινῆ καὶ ἰδίᾳ [παρέ-
 χεται χρείας τοῖς ἀεὶ δεομένοις, δεδόχθ[αι τῆ
 βουλεῖ καὶ τῷ δήμῳ Μενεκράτην Μελανίππου [Εὐρωμ]έα
 πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ἰω-
 ρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτῶν ἢ οἷς
 γῆς καὶ οἰκίας ἐγκτήσιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλί-
 αν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρή-
 νης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλ-
 λα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς καθάπερ καὶ τοῖς
 ἄλλοις πρόξενοῖς καὶ εὐεργεταῖς τῆς πό-
 λεως Ἰωρωπίων γέγραπται. Ἐπεψήφισεν
 Ἀντίνικος.

2

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΝΙΚΙΟΥ ΕΙΠΕΝ
 ΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝ Εἶναι αὐτῶν
 ΕΠΕΙΔΗ Ἄλκων Λακράτου
 Παλεύς διατελεῖ τὰ συμφέ-
 ροντα καὶ λέγων καὶ πράττων
 τῆ πόλει καὶ τοῖς ἀεὶ δεομένοις
 χρείας παρέχεται, δεδόχθαι τῆ
 βουλεῖ καὶ τῷ δήμῳ Ἄλκωνα Λα-
 κράτου Παλέα πρόξενον εἶναι καὶ
 εὐεργέτην τῆς πόλεως Ἰωρωπι-
 ὶων καὶ εἶναι αὐτῶν γῆς καὶ οἰκίας ἐγ-
 κτήσιν κῆκοι ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλί-
 αν καὶ πόλεμον ὄντος καὶ εἰρήνης
 καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῶν
 καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις σπρόξενοῖ
 καὶ εὐεργεταῖς τῆς πόλεως ἡρῶπι
 ἡν γεγραπταῖ εἰπεὺς ἡφίεν αἰσχροῶνδης
 Βιόττου

2

Ἄριστομένης Νικίου εἶπεν
 προβεβουλευμένον εἶναι αὐτῶν
 ἐπειδὴ Ἄλκων Λακράτου
 Παλεύς διατελεῖ τὰ συμφέ-
 ροντα καὶ λέγων καὶ πράττων
 τῆ πόλει καὶ τοῖς ἀεὶ δεομένοις
 χρείας παρέχεται, δεδόχθαι τῆ
 βουλεῖ καὶ τῷ δήμῳ Ἄλκωνα Λα-
 κράτου Παλέα πρόξενον εἶναι καὶ
 εὐεργέτην τῆς πόλεως Ἰωρωπι-
 ὶων καὶ εἶναι αὐτῶν γῆς καὶ οἰκίας ἐγ-
 κτήσιν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλί-
 αν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης
 καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτῶν
 καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις πρόξενοῖς
 καὶ εὐεργεταῖς τῆς πόλεως γέγρα-
 πται. Ἐπεψήφισεν Αἰσχροῶνδης
 Βιόττου.

Τὸ 1^{ον} ψήφισμα γέγραπται δεξιόθεν τῆς εἰς τὸν υἰὸν Θεόδωρον ἀναθέσεως ἐπὶ τοῦ μέσου μαρμάρου. Τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} στίχου συνεπλήρωσα [Εὐρωμ]έα· τῆς λέξεως ταύτης τὸ μὲν ΕΥΡΩΝ ἐγγλύπτο αὐτόθι, ἀλλὰ τεθραυσμένου τοῦ λίθου ἐλλείπει, τὸ δὲ λοιπὸν 1ΕΑ σφύζεται κεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ περιδρυμένου δεξιοῦ μαρμάρου, ἐφ' οὗ ὄλον τὸ 2^{ον} ψήφισμα.

Ἐν τῷ 1^ῳ ψηφίσματι χρείας, ἐν δὲ τῷ 2^ῳ χρήας.

Ἐν τῷ 2^ῳ ψηφίσματι (στίχ. 8 ἐκ τῶν κάτω) ὁ

λίθος φέρει αὐτοῖ· ἴσως ἠθέλησε νὰ γράψῃ αὐτοῦ(ς). Κατωτέρω (μετὰ τὸ ὑπάρχειν) ἔχει αὐτῶ[ι.

Βίοττος Εὐβίου εἶπεν ἀλλαχοῦ προξενικὸν ψήφισμα ἐπὶ ἱερέως Εὐθυδῆμου. Σωσθένης Εὐθυδῆμου εὕρηται ἐν 32. 1.

Νικίας ἀπαντᾷ ἐν ἀριθ. 26.

Τὸ π πολλαχοῦ μόνον ἐτέρωθεν ἔχει ἐξέχουσαν τὴν ἄνω κεραίαν. Τὸ μ καὶ σ ἔχουσιν ἐνιχαχοῦ παράλληλα τὰ ἄκρα, πολλαχοῦ δὲ κυρτούμενα πρὸς τὰ ἔσω.

32

- 1) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΕΡΕΩΣ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ
 ΕΡΜΟΔΩΡΟΥ ΜΗΝΟΣ ΑΛΛΑΚΟΜΕΝΕΙΟΥ ΤΡΙΑΚΑΔΙ
 ΣΩΣΘΕΝΗΣ ΕΥΘΥΔΗΜΟΥ ΕΙΠΕΝ ΤΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥ
 ΜΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣ ΤΕΤΟΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΗΜΟΝ
 ΕΠΕΙΔΗ ΠΑΤΡΩΝ ΠΡΩΤΑΡΧΟΥ ΧΑΛΚΙΔΕΥΣ ΕΥΝΟΥΣ
 ΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΗΤΕ ΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΕΙΔΕΟΜΕΝΟΙΣ
 ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩΙ
 ΚΑΙ ΛΕΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΤΤΩΝ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙ ΤΩΙΣΥΝΕΔΡΙΩΙ
 ΚΑΙ ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΠΑΤΡΩΝ ΠΡΩΤΑΡΧΟΥ ΧΑΛΚΙΔΗ ΠΡΟΞΕ
 ΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΩΡΩΠΙΩΝ ΚΑΙ
 // ΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ
 ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑΥΤΟΙΣ ΥΠΑΡΧΕΙΝΟΣ ΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ
 ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΓΕΓΡΑΠΤΑΙ ΤΗΣ
 ΠΟΛΕΩΣ ΩΡΩΠΙΩΝ ΕΠΕΥΗΦΙΕΝ ΣΩΣΘΕΝΗΣ
 ΕΥΘΥΔΗΜΟΥ
- 2) // // ΚΟΝΤΟΣ ΝΙΚΟΒΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ ΔΕ ΤΟΥ ΑΜΦΙΑΡΕΙΟΥ
 ΜΑΡΧΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΡΜΑΙΟΥ ΕΙΚΑΔΙ ΙΩΠΥΡΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙ
 ΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙΔΗ ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ΜΝΑΣΑΙ ΓΟΥΧΑΛΚΙ
 ΔΕΥΣ ΕΥΝΟΥΣ ΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΗΤΕ ΠΟΛΕΙ ΩΡΩΠΙΩΝ
 ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΟΙΣ ΑΕΙΔΕΟΜΕΝΟΙΣ ΧΡΕΙΑΣ ΠΑΡΕΧΕ
 ΤΑΙ ΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩΙΚΑΙ ΛΕΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΤΤΩΝ ΤΑΣΥΜΦΕ
 ΡΟΝ ΤΑΣ ΠΟΥΔΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΙΑΣ ΟΥΘΕΝ ΕΛΛΕΙΠΩΝΔΙ
 ΟΚΑΙ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙ ΤΟΙΣ ΤΑΡΧΟΥΣΙ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΣΥΝΕΔΡΟΙΣ ΚΑΙ
 ΤΩΙΔΗΜΩΙ ΩΡΩΠΙΩΝ ΕΠΑΙΝΕΣΑΙ ΧΑΡΙΔΗΜΟΝ ΜΝΑΣ
 ΓΟΥΧΑΛΚΙΔΕ ΑΕΦΗΙ ΕΧΩΝ ΤΥΓΧΑΝΕΙ ΕΙΣ ΠΑΝΤΑΣ ΩΡ
 ΟΥΣ ΕΥΝΟΙΑΙ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕ
 ΠΟΛΕΩΣ ΩΡΩΠΙΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ
 ΧΕΙΝ ΔΕ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΟΔΟΝ ΠΡΟΣ ΤΕΤΟΣΥΝΕΔ
 ΔΗΜΟΝ ΠΡΩΤΟΙΣ ΜΕΤΑΤΑΙ ΕΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑΦΙ
 ΠΑΝΤΑ ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙ
 ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΩΡΩΠΙΩΝ Γ

1

"Αρχοντος Φίλωνος, ἱερέ[ω]ς δὲ τοῦ Ἀμφ[ιαρέου]
 Ἑρμοδώρου, μηνὸς Ἀλακκομενείου τριακάδι,
 Σωσθένης Εὐθυδήμου εἶπεν· προβεβούλευ-
 μένον εἶναι πρὸς τε τὸ συνέδριον καὶ τὸν δῆμον,
 ἐπειδὴ Πάτρων Πρωτάρχου Χαλκιδεὺς εὔνοος
 ὦν διατελεῖ τῆι τε πόλει καὶ τοῖς ἀεὶ δεομένοις
 τῶν πολιτῶν παρέχεται χρεῖας ἐμ παντὶ καιρῷ
 καὶ λέγων καὶ πράττων, δεδόχθαι τῷ συνεδρίῳ
 καὶ τῇ πόλει Πάτρωνα Πρωτάρχου Χαλκιδῆ πρόξε-
 νον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὀρωπίων καὶ
 [α]ὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς ἀσφάλειαν καὶ
 ἀσυλίαν καὶ τὰ ἄλλ' αὐτοῖς ὑπάρχειν ὅσαπερ καὶ τοῖς
 ἄλλοις προξένιοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται τῆς
 πόλεως Ὀρωπίων. Ἐπεψήριζεν Σωσθένης
 Εὐθυδήμου.

2

"Αρχ[οντος] Νικοβίου, ἱερέ[ως] δὲ τοῦ Ἀμφιαρέου Τ[ι]-
 μάρχου, μηνὸς Ἑρμαίου εἰκάδι, Ζώπυρος Διονυσί-
 ου εἶπεν· ἐπειδὴ Χαρίδημος Μνασαίου Χαλκι-
 δεὺς εὔνοος ὦν διατελεῖ τῇ τε πόλει Ὀρωπίων
 καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς ἀεὶ δεομένοις χρεῖας παρέχε-
 ται ἐμ παντὶ καιρῷ καὶ λέγων καὶ πράττων τὰ συμφέ-
 ροντα σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας οὐθέν ἐλλείπων, δι'
 ὃ καὶ δεδόχθαι τοῖς τε ἄρχουσι καὶ τοῖς συνέδροις κα[ὶ]
 τῷ δήμῳ Ὀρωπίων ἐπαινέσαι Χαρίδημον Μνα[σαί-
 γου] Χαλκιδέα ἐφ' ἧ ἔχων τυγχάνει εἰς πάντας Ὀρωπί-
 οὺς εὐνοία καὶ εἶναι αὐτὸν πρόξενον καὶ εὐεργέτην τῆς
 πόλεως Ὀρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐκγόνους, [ὑπάρ-
 χειν δὲ αὐτοῖς καὶ πρόσοδον πρὸς τε τὸ συνέδ[ριον] καὶ τὸν
 δῆμον πρώτοις μετὰ τὰ ἱερά, καὶ τὰ ἄλλα φι[λάνθρωπα]
 πάντα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξ[ένιοις] καὶ εὐεργέταις
 τῆς πόλεως Ὀρωπίων γέγραπται.

Τὰ δύο ταῦτα ψηφίσματα εἶνε γεγλυμμένα παρ' ἀλλήλοισ ἐπὶ τῆς στενῆς ἐπιφανείας ἀπλοῦ τετραγώνου μαρμάρου (ὑψ. 0.28, πλάτ. 1.23, βάθ. 0.75) ἔπερ ἄνω μὲν φέρει τύπους ποδῶν ἀγαλμάτων, κάτω δὲ τὸρμον τοιόνδε]. Πλησίον ὡσαύτως πεπτωκὸς εὐρέθη καὶ ἕτερον πλατὺ (ἀνεπίγραφον) τοῦ αὐτοῦ ὕψους καὶ βάθους μάρμαρον, ἔπερ κατὰ τοὺς τὸρμους προσαρμόττον τῷ προκειμένῳ ἀποτελεῖ σὺν αὐτῷ πλάτος (3.18 μ. περ.) καὶ βάθος ἀνάλογα τοῖς τοῦ βάθρου Δημο-

κρίτη (ἀριθ. 31)· ἔθεν εἰκάζω ὅτι τὰ δύο ταῦτα ἔκειντο ὀριζοντίως ἐπὶ τῶν ὀρθίων μαρμάρων τοῦ βάθρου ὡς ἐπὶ κρανον, ἐξέχοντα ὀλίγον δίκην γείσου πέριξ αὐτῶν.

Τῶν ψηφισμάτων τούτων ὁ τύπος εἶνε ὅπως οὖν διάφορος τοῦ τῶν ἄλλων ἐν Ἀμφιαρείῳ.

Ἄριστερον ψήφισμα. Στίχ. 6. Δυσδιάγνωστον ἂν εἶνε τῆι ἢ τῆι' κατωτέρω (στίχ. 9) ἀπαντᾷ τῆι.

Δεξιὸν ψήφισμα. Στίχ. 16. Μετὰ τὸ γέγρα-

πται ἀμζίβολον ἀν ὑπῆρχε καὶ ὁ ἐπιψηφίζων.
Περὶ κυρίων ὀνομάτων πρβ. ἀριθ. 26 καὶ ἐξῆς.

Μνασέας.

33.

Πλατὺ βᾶθρον ἐπὶ μαρμαρίνης βάσεως κείμενον
ἀριστερόθεν τοῦ προειρημένου (Δημοκρίτη).

Σχῆμα ἔχει ἀπλοῦν, οἷον τὸ Ἀριστονίκη (30).
Σφῆζει δέ, ὡς καὶ ἐκεῖνο, τὴν τῆς ὄψεως πλάκα
(ὕψ. 0.75, πλ. 2.13, βᾶθ. 0.29) ἥτις κατὰ γῆς

εὐρεθεῖσα ἐπανεστάθη ἐπὶ τῆς βάσεως· πρὸς δὲ εὐ-
ρέθη καὶ μικρὸν ὀπισθίας πλακὸς ἐνεπίγραφον τε-
μάχιον (ὕψ. 0.12, πλ. 0.16, πάχ. 0.28).

Ἡ ὄψις περιέχει παρ' ἀλλήλαις δύο ἀναθέ-
σεις, ὑπ' αὐταῖς δὲ ὅ ψηφίσματα, ἤγουν ἀνὰ δύο
μὲν ὑπ' ἑκατέρᾳ, ἐν δὲ μεταξύ τούτων. Καὶ ἡ ἀρι-
στερὰ δ' ἐπιφάνεια τοῦ βᾶθρου ἔφερεν ἐν ψήφισμα
(6^{ον}), οὗ τὸ μὲν δεξιὸν ἡμισυ σφῆζεται γεγλυμμέ-
νον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας τῆς προσθίας πλα-
κός, μέρος δὲ τῆς ἀρχῆς ἐν τῷ εἰρημένῳ τεμαχίῳ.

Μ Ν Α Σ Ε Α Σ Δ Ι Ο Δ Ω Ρ Ο Υ
Τ Ο Ν Π Α Τ Ε Ρ Α Δ Ι Ο Δ Ω Ρ Ο Ν
Μ Ν Α Σ Ε Ο Υ Ι Ε Ρ Ε Α Γ Ε Ν Ο Μ Ε Ν Ο Ν
Α Μ Φ Ι Ε Ρ Α Ω Ι Α Ν Ε Θ Η Κ Ε Ν

Μ Ν Α Σ Ε Α Σ Ν Ι Κ Α Ι Α Δ Ι Ο Δ Ω Ρ Ο Υ
Τ Η Μ Μ Η Τ Ε Ρ Α
Φ Α Ν Ο Σ Τ Ρ Α Τ Η Ν Α Ρ Γ Ε Ι Ο Υ
Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ω Ι

- 1) ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΕΝ ΚΟΙΝΩΙ ΒΟΙΩΤΩΝ ΦΙΛΩΝΟΣ ΕΠΙ ΔΕ ΠΟΛΕΩΣ ΘΕΟΤΙΜΟΥ
Ι Ε Ρ Ε Ω Σ Δ Ε Τ Ο Υ Α Μ Φ Ι Α Ρ Α Ο Υ Ν Ι Κ Ι Π Ρ Ο Υ
ΕΥΒΟΥΛΟΣ ΑΜΥΝΤΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΗΣ ΕΥΝΟΥΣ ΕΣΤΙΝ
ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΛΕΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΤΤΩΝΤΑΣ ΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩ
ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΔΗΜΩΙΑΥΤΟΚΡΑΤΗ ΝΙΚΟΚΛΕΟΥΣ
ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΡΩ ΠΙΩΝ ΚΑΙ ΑΥΤΟΝ
ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΩΙ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ
ΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΕΙΡΗ
ΝΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΘΑΠΕΡ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ ΕΥ
ΕΡΓΕΤΑΙΣ ΓΕΓΡΑΨΤΑΙ
- 2) Ε Π Ι Ι Ε Ρ Ε Ω Σ Δ Η Μ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Υ
ΔΗΜΟΣΤΡΑΤΟΣ ΕΥΔΗΜΟΥ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗ ΝΙΚΙΑΣ ΕΠΙ ΜΕΝΙΔΟΥ
ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΕΥΝΟΥΣ ΕΣΤΙΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΚΑΙ ΛΕΓΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΤΤΩΝ
ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΤΑΣ ΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩΙ ΔΕ ΔΟΧΘΑΙ
ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΔΗΜΩΙ ΝΙΚΙΑΝ ΕΠΙ ΜΕΝΙΔΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΝ ΠΡΟΞΕ
ΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΡΩ ΠΙΩΝ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ
ΑΥΤΩΙ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ ΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΝ ΚΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΥ ΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΗΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑ
ΘΑΛΑΤΤΑΝ ΚΑΙ ΤΑ ΑΛΛΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΘΑΠΕΡ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΑΛΛΟΙΣ ΠΡΟΞΕΝΟΙΣ ΚΑΙ
ΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ ΓΕΓΡΑΨΤΑΙ
- 3) Ε Π Ι Ι Ε Ρ Ε Ω Σ Δ Η Μ Ο Κ Ρ Α Τ Ο Υ
ΠΥΘΟΚΡΙΤΟΣ ΑΝΘΕΩΣ ΕΙΠΕΝ ΕΠΕΙ ΔΗ ΚΛΕΟΝΙΚΟΣ Ο ΤΡΑΓΩΙΔΟΣ
ΕΥΝΟΥΣ ΩΝ ΔΙΑΤΕΛΕΙ ΤΗ ΤΕ ΠΟΛΕΙ ΚΟΙΝΗ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙ ΤΟΙΣ ΔΕ ΟΜΕ
ΝΟΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΠΑΡΕΧΕΤΑΙ ΧΡΕΙΑΣ ΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙ ΡΩΙ ΔΕ ΔΟ
ΧΘΑΙ ΤΗ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΤΩΙ ΔΗΜΩΙ ΚΛΕΟΝΙΚΟΝ ΚΛΕΟΚΡΑΤΟΥ ΡΟΔΙΟΝ
ΠΡΟΞΕΝΟΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΡΩ ΠΙΩΝ ΑΥΤΟΝ
ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΙΣ ΓΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΙΑΣ ΕΝ ΚΤΗΣΙΝ ΚΑΙ

ΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΝΤΟΣ
 ΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΤΑΑΛΛΑ
 ΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΟΣΑΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣ

- 4) ΑΡΧΟΝΤΟΣΕΝΚΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝΣΤΡΑΤΩΝΟΣΙΕΡΕΩΣΔΕΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΕΠΙΚΡΑΤΟΥ
 ΜΗΝΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΗΡΙΟΥ ΤΡΙΑΚΑΔΙ
 ΧΑΙΡΕΑΣΛΥΡΑΝΙΟΥΕΙΠΕΝΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗ
 ΜΟΝΕΠΕΙΔΗΧΑΙΡΙΤΗΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΤΕΠΟΛΕΙΚΑΙΤΩΝΠΟΛΙ
 ΤΩΝΑΕΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΠΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΚΑΙΛΕΓΩΝΚΑΙ
 ΠΡΑΤΤΩΝΤΑΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΒΟΥΛΗΚΑΙΤΩΙΔΗΜΩΙΧΑΙΡΙΤΗΝ
 ΦΑΙΔΙΜΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩ
 ΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝ
 ΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑ
 ΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑ
 ΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΓΕΓΡΑΨΤΑΙ
- 5) ΧΑΙΡΕΑΣΛΥΡΑΝΙΟΥΕΙΠΕΝΠΡΟΒΕΒΟΥΛΕΥΜΕΝΟΝΕΙΝΑΙΑΥΤΩΙΠΡΟΣΤΟΝΔΗ
 ΜΟΝΕΠΕΙΔΗΠΟΣΕΙΔΙΠΡΟΣΕΥΝΟΥΣΩΝΔΙΑΤΕΛΕΙΤΕΙΤΕΠΟΛΕΙΚΑΙΤΩΝ
 ΠΟΛΙΤΩΝΑΕΙΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΠΑΡΕΧΕΤΑΙΧΡΕΙΑΣΕΜΠΑΝΤΙΚΑΙΡΩΙΚΑΙ
 ΛΕΓΩΝΚΑΙΠΡΑΤΤΩΝΤΑΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΒΟΥΛΗΚΑΙΤΩΙΔΗ
 ΜΩΙΠΟΣΕΙΔΙΠΡΟΝΔΙΟΝΥΣΙΟΥΑΘΗΝΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥΕΡΓΕ
 ΤΗΝΤΗΣΠΟΛΕΩΣΩΡΩΠΙΩΝΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙΑΥΤΟΙΣΓΗΣ
 ΚΑΙΟΙΚΙΑΣΕΝΚΤΗΣΙΝΚΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙΑΣΦΑΛΕΙΑΝΚΑΙΚΑΤΑ
 ΓΗΝΚΑΙΚΑΤΑΘΑΛΑΤΤΑΝΚΑΙΠΟΛΕΜΟΥΚΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΤΑΑΛΛΑΠΑΝΤΑΥΠΑΡΧΕΙΝ
 ΑΥΤΟΙΣΚΑΘΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣΠΡΟΞΕΝΟΙΣΚΑΙΕΥΕΡΓΕΤΑΙΣΤΗΣΠΟΛΕΩΣΓΕΓΡΑΨΤΑΙ
- 6) ΟΙΝΩΒΟΙΩΤΩΝΦΙΛΩΝΟΣΕΠΙΔΕΠΟΛΕΩΣΘΕΟΤΙΜΟΥ
 ΔΕΤΟΥΑΜΦΙΑΡΑΟΥΝΙΚΙΠΠΟΥ
 ΥΜΠΙΧΟΥΕΙΠΕΝ ΔΗΚΗΦΙΣΟΦΩΝΕΥΝΟΥΣΥΠΑΡΧΕ
 ΤΩΝΥΠΕΡΑΥΤΗΣΔΙΑΤΕΛΕΙΤΑ
 ΤΩΝΠΟΛΙΤΩΝΤΟΙΣΔΕΟΜΕΝΟΙΣΠΑ
 ΔΕΔΟΧΘΑΙΤΗΒΟΥΛΗΚΑΙΤΩΙΔΗ
 ΑΙΟΝΠΡΟΞΕΝΟΝΕΙΝΑΙΚΑΙΕΥ
 ΣΑΥΤΟΝΚΑΙΕΚΓΟΝΟΥΣΚΑΙΕΙΝΑΙ
 ΑΙΙΣΟΤΕΛΕΙΑΝΚΑΙΑΣΥΛΙΑΝΚΑΙ
 ΑΙΕΙΡΗΝΗΣΚΑΙΚΑΤΑΓΗΝΚΑΙΚΑ
 ΕΙΝΑΥΤΩΙΟΣΑΠΕΡΚΑΙΤΟΙΣΑΛΛΟΙΣ

Μνασέας Διοδώρου
 τὸν πατέρα Διόδωρον
 Μνασέου ἱερέα γενόμενον
 Ἀμφιαράω ἀνέθηκε

Μνασέας Νίκαια Διοδώρου
 τὴν μητέρα
 Φανοστράτην Ἀργείου
 Ἀμφιαράω

- 1) Ἄρχοντος ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Φίλωνος, ἐπὶ δὲ πόλεως Θεοτίμου,
 ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφιαράου Νικίππου,

- Εὐβουλος Ἀμύντου εἶπεν· ἐπειδὴ Ἀυτοκράτης εὐνοὺς ἐστὶν τῇ πόλει καὶ λέγων καὶ πράττων τὰ συμφέροντα ἐν παντὶ καιρῷ διατελεῖ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Ἀυτοκράτην Νικολέου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων καὶ αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐνκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.
- 2) Ἐπὶ ἱερέως Δημοκράτου
 Δημόστρατος Εὐδήμου εἶπεν· ἐπειδὴ Νικίας Ἐπιμενίδου Ἀθηναῖος εὐνοὺς ἐστὶν τῇ πόλει καὶ λέγων καὶ πράττων διατελεῖ τῇ πόλει τὰ συμφέροντα ἐν παντὶ καιρῷ, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Νικίαν Ἐπιμενίδου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτῷ γῆς καὶ οἰκίας ἐνκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα πάντα καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις γέγραπται.
- 3) Ἐπὶ ἱερέως Δημοκράτου
 Πυθόκριτος Ἀνθέως εἶπεν· ἐπειδὴ Κλεόνικος ὁ τραγωδὸς εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ τε πόλει κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τοῖς δεομένοις τῶν πολιτῶν παρέχεται χρεῖας ἐν παντὶ καιρῷ δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Κλεόνικον Κλεοκράτου Ρόδιον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἐνκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ πολέμου ὄντος καὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα ὑπάρχειν αὐτοῖς ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις.
- 4) Ἄρχοντος ἐν κοινῷ Βοιωτῶν Στράτωνος, ἱερέως δὲ τοῦ Ἀμφικράου Ἐπικράτου, μηνὸς προστατηρίου τριακάδι·
 Χαίρεας Λυρανίου εἶπεν προβεβουλευμένον εἶναι αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον, ἐπειδὴ Χαίριτης εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ τε πόλει καὶ τῶν πολιτῶν ἀεὶ τοῖς δεομένοις παρέχεται χρεῖας ἐν παντὶ καιρῷ καὶ λέγων καὶ πράττων τὰ συμφέροντα, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ Χαίριτην Φαιδίμου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέτην τῆς πόλεως Ὠρωπίων αὐτὸν καὶ ἐγγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς καὶ οἰκίας ἐνκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν αὐτοῖς καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.
- 5) Χαίρεας Λυρανίου εἶπεν προβεβουλευμένον εἶναι αὐτῷ πρὸς τὸν δῆμον, ἐπειδὴ Ποσειδίππος εὐνοὺς ὦν διατελεῖ τῇ τε πόλει καὶ τῶν πολιτῶν ἀεὶ τοῖς δεομένοις παρέχεται χρεῖας ἐν παντὶ καιρῷ καὶ λέγων καὶ πράττων τὰ συμφέροντα, δεδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δή-

μφ Ποσειδιππον Διονυσίου Ἀθηναῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐεργέ-
την τῆς πόλεως Ὀρωπίων αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι αὐτοῖς γῆς
καὶ οἰκίας ἐγκτησιν καὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ ἀσφάλειαν καὶ κατὰ
γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὑπάρχειν
αὐτοῖς καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις προξένοις καὶ εὐεργέταις τῆς πόλεως γέγραπται.

- 6) Ἄρχοντος ἐν κ]οινῷ Βοιωτῶν Φίλωνος, *ἐπὶ δὲ πόλεως Θεοτίμου,
ιερέως] δὲ τοῦ Ἀμφιεράου Νικίππου,
Ἐρμόδωρος; Ὀλ]υμπίου εἰπ[εν· ἐπειδ]ῆ Κηρισσοφῶν εὐνοὺς ὑπάρχει[ε]
(ἀεὶ;) τῇ πόλει καὶ λέγων καὶ πράτ]των ὑπὲρ αὐτῆς διατελεῖ τὰ
συμφέροντα καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τ]ῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις πα-
ρέχεται χρείας ἐμ παντὶ καιρῷ, δ]εδόχθαι τῇ βουλῇ καὶ τῷ δή-
μῳ Κηρισσοφῶντα δεινός]αῖον πρόξενον εἶναι καὶ εὐ-
εργέτην τῆς (τῶν;) Ὀρωπίων πόλεως] αὐτὸν καὶ ἐκγόνους καὶ εἶναι
αὐτῶι; γῆς καὶ οἰκίας ἐν]κτησιν κ]αὶ ἰσοτέλειαν καὶ ἀσυλίαν καὶ
ἀσφάλειαν καὶ πολέμου ὄντος κ]αὶ εἰρήνης καὶ κατὰ γῆν καὶ κα-
τὰ θάλατταν καὶ τὰ ἄλλα ὑπάρχ]ειν αὐτῷ ὅσαπερ καὶ τοῖς ἄλλοις
προξένοις καὶ εὐεργέταις].

Διόδωρος ἱερεὺς τοῦ Ἀμφιεράου ἀπαντᾷ καὶ ἐπὶ
μονολίθου βάρου, οὐ μακρὰν εὐρεθέντος, ἐν τινι
τῶν προξενικῶν αὐτοῦ ψηφισμάτων ἐν οἷς καὶ τρεῖς
ἢ αὐτῇ γραφῇ Ἀμφιεράου. Ἀμφιεράου εὐρηται
καὶ ἐνταῦθα (6^{ον} ψήφ.), ἐν τῇ δεξιᾷ ὁμοῦς ἀναθέ-
σει γέγραπται Ἀμφιαράω.

Περὶ ἄλλων κυρίων ὀνομάτων πρὸς ἀνωτέρω.

Τῆς ἀναθέσεως τὰ γράμματα παχύτερα ἐν τοῖς
ἄκροις ἤτοι μετὰ μικρῶν κεραιῶν ὄσον Α.

Τῶν ψηφισμάτων τὰ γράμματα διὰ τὸ μικρὸν
μέγεθος καὶ τὸν ρύπον εἰσὶν ἐνιαχοῦ δυσδιάκριτα
τὸ σχῆμα. Τὸ φ εἶνε ὑψηλότερον, συνήθως δὲ ἀντὶ
καμπύλης φέρει ἐκατέρωθεν τεθλασμένην γραμ-
μὴν. Ἐνιαχοῦ τὸ μὲν σ ἔχει παράλληλα τὰ ἄκρα,
τοῦ δὲ π δὲν ἐξέχει ἐκατέρωθεν ἢ ἄνω κεραιά.

Τὸ 2^{ον} ψήφισμα κεῖται ὑπὸ τὸ 1^{ον}, τὸ δὲ 5^{ον} ὑπὸ
τὸ 4^{ον}. Τὸ 3^{ον} γέγλυπται μεταξὺ τοῦ 1^{ου} καὶ 4^{ου}.

Τὸ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ἐπιφανείας (6^{ον}) ψήφισμα
(ὑψ. γραμμ. 0.007) συνεπλήρωσα κατὰ τὰ ἄλλα
ψηφίσματα καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν ἢ χῶρον τῶν ἐλ-
λειπόντων γραμμάτων. Ἐν στίχ. 4 εἰς πλήρωσιν

τοῦ κενοῦ προσέθηκα ἀεὶ, καίτοι ἢ ἐκεῖ θέσις αὐ-
τοῦ εἶνε παρὰ τὴν τάξιν. Ὡσαύτως ἐν στίχ. 8
προσέθηκα τῶν, καίτοι ἢ πόλις Ὀρωπίων ἐκφέρε-
ται ἐν Ἀμφιαρείῳ ἄνευ τοῦ ἄρθρου τῶν καὶ δὴ τὸ
Ὀρωπίων ὕστερον (τῆς πόλεως Ὀρωπίων, τῇ
πόλει Ὀρωπίων), σημειωτέον δ' ἐν τούτοις, ὅτι
ἐνταῦθα, ὡς ἐκ τοῦ σφριζομένου Σ εἰκάζω, τὸ [Ὀρω-
πίων] προηγέτο τοῦ [πόλεως].

Μετὰ τὸ βάρου Μνασέας κεῖται ἐν ἀριστερᾷ
καθέτως, ἤγγουν οὐχὶ κατὰ πλάτος, ἐτέρα βάσις
ἔχουσα τὴν στενὴν πλευρὰν πρὸς τὸ ρεῦμα ἐστραμ-
μένην. Οὕτω δὲ αὕτη διὰ τῆς ἐναντίας ταύτης θέ-
σεως κλείει, ὡς εἰπεῖν, τὴν σειρὰν τῶν παρ' ἀλλή-
λοις ἰδρυμένων πλατέων βάρων (29-33) φέρουσα,
ὡς φαίνεται, ὅψιν τὸ ἐν Ἐφ. Ἀρχ. 1885 σ. 109
ἐκδόθην βάρου τμήμα Πόλχρον, ὅπερ καὶ ἠνώρ-
θωσα ἐπ' αὐτῆς.

Ὀκτώβριος 1889.

B. I. ΛΕΟΝΑΡΔΟΣ.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ

ΑΘΗΝΩΝ, ΑΜΟΡΓΟΥ ΚΑΙ ΓΥΘΕΙΟΥ

1.

Η Ι Ε Ρ Ο Ν :
Δ Ι Ο Σ : Μ Ι
Λ Ι Χ Ι Ο : Α
Η Σ : Α Θ Η Ν
5 Α Ι Α Σ

Στήλη τετραγωνική λίθου Πεντελικού, ύψους 0,78, πλάτους 0,25, πάχους 0,14, ὄλως ἀκόσμητος ἀρχιτεκτονικῶς καὶ λελαξευμένη τραχέως τὰς τέσσαρας πλευράς, μόνον δὲ ἀνωτάτω τῆς προσθίας ὀψεως, ἔνθα τὰ γράμματα, λελειασμένη, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ μὲ χτενιᾶς (καθὼς λέγουν οἱ σημερινοὶ παρ' ἡμῖν λιθοκόποι), ἔχει τὰ ἀνωτέρω ὡς πιστότατα ἀποδοδομένα προευκλείδεια γράμματα.

Εὐρέθη παρὰ τοὺς βορειοανατολικῶς τῶν Ἀθηνῶν Ἀμπελοκήπους, ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ ἐριουργείου τοῦ Σπυριδ. Πυρρῆ, ἐντὸς φρέατος παλαιοῦ, καὶ ἐδωρήθη πάνυ προθύμως τῇ Ἀρχαιολ. Ἐταιρίᾳ ὑπὸ τοῦ ιδιοκτῆτου. Σφύζεται δὲ ἀβλαβῆς, καὶ τὸ χάραγμα τῶν γραμμάτων κανονικώτατον ἐπ' αὐτῆς ὁρᾶται καὶ ἀκριβέστατον· μόνον δὲ αἱ ὄχι πολὺ ἐμφανεῖς διπλαῖ στιγμαί, αἱ ἐν τοῖς στίχοις β', γ' καὶ δ' δὲν εἶναι, ὅπως ἐν τῷ α' στίχῳ ἀκριβῶς κἀθετοί, ἀλλ' ὀλίγον τι λοξῶς τεθειμέναι καὶ ὡσάν στενοχωρημέναι. Ἔτι λέγω, ὅτι μετὰ τὸ Α τοῦ γ' στίχου ὑπάρχει ὡς ἐνὸς γράμματος δεκτικὴ ἐπιφάνεια λίθου ὄλως κενή.

Ἐπολυλόγησα δὲ οὕτω παρὰ τὴν συνήθειάν μου, περὶ τούτων, διότι μεταγραφομένη ἡ ὄλη ἐπιγραφή μικροῖς γράμμασι καὶ λέγουσα:

Ἡιερόν:
Διός:μι-
λιχίο:α-
ης:Ἀθην-
5 αίας.

φανερώνει μὲν σαφῶς, ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν λίθος εἶναι ἕσρος, (ἤτοι ὀρόσημον, ὡς λέγομεν τὴν σήμερον) ἱεροῦ τινος, κοινοῦ τῷ μειλίχῳ Διὶ καὶ τῇ Ἀθηνᾷ,

ὡς συννάοις ἢ συμβώμοις θεοῖς, ἀφίνει δὲ ὄλως ἀκατάληπτα καὶ αἰνιγματώδη τὰ τρία ἐκεῖνα γράμματα α-ης, καὶ πρέπει διὰ τοῦτο ἄλλοι, ἔχοντες παρ' ἐμοῦ τὰς δοθείσας πληροφορίας, νὰ κοπιᾶσωσιν ἀκόμη πρὸς τελείαν αὐτῆς κατάληψιν, καθ' ὅσον τὸ μόνον ὅπερ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ῥηθῆ, ὅτι ἴσως σφαλεῖς ὁ χαρακτῆς ἀντὶ ΚΑΙ, ἐχάραξεν Α-ΗΣ, δὲν μοι φαίνεται εὐαπόδεκτον, ἔτι δὲ ὀλιγώτερον, ὅτι ἐν τῷ Α-ΗΣ κρύπτεται (πάλιν κατὰ σφάλμα) ἐπιθετόν τι τῶν ἀπὸ Α ἀρχομένων ἢ καὶ ἀλλοίων γνωστῶν ἐπιθέτων τῆς Ἀθηνᾶς, ἐχόντων τὴν γενικὴν εἰς ης, τεθειμένον δ' ἐξ ἀρχῆς ἀνευ τοῦ συνδετικοῦ καί.

Περὶ τοῦ πότε ἀκριβῶς καὶ ὠρισμένως ἐχάραχθη ὁ βεβαίως πάνυ παλαιὸς οὗτος ἕσρος, δὲν ἀποφαινομαι ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῷ συνυπάρξεως τοῦ Σ καὶ τοῦ Η (ὡς φωνήεντος) καὶ τοῦ Λ. Παλαιογραφικώτεροι ἐμοῦ ἄνδρες ἄς εἴπωσι τὸ δοκοῦν αὐτοῖς. Γνωστὸν δὲ ἄλλως, ὅτι ὄχι πρώτην ταύτην φορὰν παρυσιάζονται συνυπάρχοντα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ λίθου γράμματα τῆς πρὸ Εὐκλείδου καὶ τῆς μετ' Εὐκλείδην χρήσεως.

Περὶ δὲ τοιοῦτου, οἷον ὁ ἕσρος ἐμφαίνει, ἱεροῦ τῶν δύο θεῶν κατὰ τοὺς τόπους ἔνθα εὐρέθη ὁ λίθος, οὐδὲν ἐκ βιβλίων παλαιῶν ἢ ἐπιγραφῶν παραδεδομένον ἠξέυρομεν. Ὁ Πausanias ἐν τοῖς Ἀττικοῖς, κεφ. 37, § 4, ἀναφέρει « βωμόν ἀρχαῖον Μειλιχίου Διός » ἐν ἄλλῃ ὄλως θέσει, κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐπ' Ἐλευσίνα καὶ δὴ « διαβάσι τὸν Κηφισόν¹ ». Ἐπιγραφαὶ ὅμως ἄλλαι Ἀττικαί, ἀναφερόμεναι εἰς τὸν αὐτὸν θεόν, εὐρέθησαν πρὸ ἐτῶν τινῶν ὄχι ὀλίγαι καὶ δὴ ἐν Πειραιεὶ παρὰ τὰς οἰκίας τοῦ Τσίλλερ ἐπὶ λίθων ἀναθηματικῶν, ἐξ ὧν εἰς μὲν ἔχει ἀνάγλυπτον τὸν Δία μειλίχιον ἐπὶ θρόνου σκηπτροφοροῦντα καὶ ἀπέναντί του λατρευτάς, οἱ δ' ἄλλοι μόνον ὄφιν ὀρθὸν ἢ ὄφιν καὶ λατρευτάς. Περὶ τού-

¹ Τὰ δύο ἄλλα τοῦ περιηγητοῦ χωρία, τὰ ἐν Κορινθιακῶν 9, 6 καὶ 20, 1, ἐν οἷς μνεῖα τοῦ αὐτοῦ θεοῦ, ὡς ἐν Σικυῶνι καὶ Ἄργει λατρευομένου, οὐδὲν τό γε νῦν πρὸς ἡμᾶς, ἔντος τοῦ λόγου περὶ τόπου ἐν Ἀττικῇ.

των πάντων διέλαβεν ὄχι παρέργως ὁ τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς σχολῆς διευθυντῆς P. Foucart ἐν Bull. de corr. hell. τοῦ ἔτους 1883, (σελ. 506 καὶ ἐξ.) καὶ ἐπεβάλετο ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ λατρεία τοῦ μειλίχου Διὸς ἦτο ἐν Πειραιεῖ¹ ὄχι δημοσία, ἀλλὰ ἰδιωτικῆ σωματείων τινῶν (ἦτοι ἀδελφάτων) ὡς ξένη ἐλθοῦσα ἐκ τῆς Συρίας καὶ ἡ αὐτὴ τῆ τοῦ Βάαλ-Μιλίχ, Μελέκ, Μολόχ, ὁ ὄνομα ἐνορᾶ καὶ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἐπιθέτω μειλίχιος, σκοπίμως μετελημμένῳ ὑπὸ τῶν ξένων, ἀφομοιούντων τὰς θεότητάς των πρὸς τὰς τῶν Ἑλλήνων· εἰκάζει δὲ ταῦτα ἐξ ἄλλων τε τεκμηρίων ἃ παρέχουσιν ἐπιγραφαὶ τῆς Δήλου, Ῥόδου καὶ Κύπρου, τόπων δεχομένων ξένους πολλοὺς κατ' ἐμπορίαν, καὶ μάλιστα ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀναθέντων τὰ ἐν Πειραιεῖ εὐρεθέντα μαρμάρινα ἀναθήματα ἔχει εἰς τὸ ἴδιον ὄνομά του προσκείμενον καὶ δημοτικὸν τῆς Ἀττικῆς. — Ἀλλὰ ὁ Ἀλιμουσίος Θουκυδίδης (1, 126) ἰστόρησε τάδε, ἃ ἀδύνατον βέβαια νὰ ἠγνῶει ὁ κ. Foucart, παρέδραμε δὲ ἐκὼν· «ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλίχου μεγίστη, ἕξω τῆς πόλεως, ἐν ἣ παρδημεῖ θύουσι» κτλ. ὡσαύτως καὶ τὸ ὅτι ὁ Ξενοφῶν ὁ Ἐργιεύς ἔθυε ποτε τῷ Μειλίχῳ Διὶ ἐν Ἀθήναις, (ἴδε Ἀνάβ. 7, 8, 4). Ταῦτα θὰ ἦτο σκόπιμον νὰ συνδυασθῶσι πρὸς τε τὸ ἀνωτέρω παρ' ἡμῶν παρατεθὲν χωρίον τοῦ Πausανίου περὶ «ἀρχαίου βωμοῦ» καὶ πρὸς τὸν νῦν ἐκδιδόμενον ἔρον, τὸν εὐρεθέντα ὄχι ἐν Πειραιεῖ, τόπῳ ἐπιδημούντων ξένων, πρὸς δὲ τούτοις νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ἐπίθετον αὐτὸ μειλίχιος καὶ μείλιχος, ὅπερ ἤδη παρ' Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ ὄν συχρὸν κατὰ τὴν γνωστὴν σημασίαν του, ἀπεδίδοτο καὶ εἰς ἄλλους παρὰ τὸν Δία Ἑλληνικοὺς θεοὺς, ἐπὶ πᾶσι δὲ νὰ συμπαραληφθῶσιν εἰς τὴν τοῦ πράγματος ἐξέτασιν τὰ ἀνωτέρω εἰς ἃ παρεπέψαμεν χωρία τοῦ Pausανίου (Κορινθ. 9, 6 καὶ 20, 1) ἰδίως δὲ καὶ τὰ ἐν Ἀχαϊκοῖς 19, 22 ἱστορούμενα περὶ Μειλίχου τοῦ παρὰ τὰς Πάτρας ποταμοῦ καὶ τῶν ἐκεῖ ποτε τελουμένων ἀνθρωποθυσιῶν, ἵνα φανῇ οὕτως, ἂν μία μόνον λατρεία

¹ Εἰ δὲ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἀττικῇ καὶ τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, δὲν ἐκφράζεται ὁ συγγραφεὺς τῆς πραγματείας, μάλιστα δὲ γράφει· nous laisserons de côté les interprétations, que les religions helléniques donnaient au nom de Milichios; nous nous bornerons aux renseignements que fournissent les monuments du Pirée, pour rechercher l'origine et la nature de ce culte.

Μειλίχου Διὸς ὑπῆρχεν ἐν Ἀττικῇ καὶ τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, ἡ δὲ διαφόρου φύσεως καὶ καταγωγῆς.

Ἀλλὰ ταῦτα συντόμως ἡμεῖς ἐνταῦθα ἐκθένοτες καὶ πολλὰ παραλείψαντες, δὲν φανταζόμεθα, ὅτι δι' αὐτῶν ὀριστικὴν τινὰ διαλεύκανσιν ἐπηνέγκαμεν. Αὐτὸς ὁ κ. Foucart εἶναι μᾶλλον δίκαιος νὰ γράψῃ περιληπτικώτερον καὶ ἀγάγῃ τὸ ζήτημα ὁ ἔθεσεν εἰς λύσιν τινὰ εὐλόγως ἀποδεκτὴν.

2.

ΗΙΕΡΟ...
ΑΛΟΠ...

Στήλης λίθου πεντελικοῦ τεμάχιον πάντοθεν ἐλλιπές, ὕψους 0,11, πλάτους 0,10, πάχους 0,03, εὐρεθὲν ἐν Ἀθήναις περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, ἐδωρήθη τῇ Ἀρχ. Ἐταιρίᾳ ὑπὸ Νικολάου Αὐδῆ. Ἀνωτάτω σφίζει μέρος μικρὸν γείσου μετὰ κυματίου καὶ ὑπ' αὐτὸ ἔχει τὰς ἀρχὰς δύο μόνον στίχων, ὡς ὁρῶνται ἐνταῦθα, ὅπερ βέβαιον, διότι πρὸ τοῦ Η καὶ τοῦ Α μένει ἔτι μικρὸν μέρος τοῦ λίθου κενόν. Ὑπὸ τὰ γράμματα ἐν βαθυτέρῳ ὀλίγον ἐπιφανείᾳ ὑπάρχει ἀνάγλυπτός τις καὶ κυκλοτερῆς ἐξοχὴ ὡσάν ταινία, ἣν κατὰ πρώτην πρόσοψιν ἐκλαμβάνει τις ὡς ὑπόλειμμα τοξοειδοῦς ποτὲ καμάρας, ἀλλὰ προσέχων εἰς ἄλλην λοξῶς πρὸς τ' ἀριστερὰ τῷ ὁρῶντι βάρδοειδῆ ἐξοχὴν χωροῦσαν ἄνω μέχρι τῆς πρώτης κεραίας τοῦ Α, πείθεται (ἐγὼ τοῦλάχιστον ἐπεισθὴν), ὅτι αὕτη μὲν εἶναι ἄκρον ὄρατος, ἡ δὲ κυκλοτερῆς γλυφὴ μέρος λοφίᾳς κρᾶνους¹, καὶ οὕτω ὑποθέτει εὐλόγως, ὅτι Ἀθηναῖς τις πιθανῶς ἦτό ποτε ἐπὶ τοῦ λίθου εἰκονισμένη, βλέπουσα πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ποιουσά τι, ἣ ἐν σχέσει οὔσα πρὸς τινὰ ἄλλην ἐκλιποῦσαν μορφήν, καὶ ὅτι ἀναθηματικὴν τινὰ στήλην ἢ ψηφίσματος Ἀττικοῦ ἄνω μέρος μετὰ γλυφῆς ἔχομεν ἐνώπιόν μας, καὶ κατὰ ταῦτα συμπληρωτέοι οἱ δύο κολοβοὶ στίχοι, ὅπερ ὁμοῦς δυσχερέστατον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀδύνατον δι' ὁ οὐδ' ἐπιχειρῶ τινὰ συμπλήρωσιν ἐγὼ, καθ' ὅσον οὐδὲν ὠφελεῖ νὰ συμπληρωθῶσι τὰ ΑΛΟΠ Ἀλωπ(εκῆθεν) φέρ' εἰπεῖν, ἢ τι ἄλλο, ἀφοῦ τὰ μὲν ΑΛΟ δύνανται νὰ εἶναι καὶ τέλος λέξεώς τινος ἢ

¹ Γλυφὴ καμάρας ἐν λίθῳ ἔχοντι προεκυκλῆειδα γράμματα δὲν ἀπαντᾷ, ὅσον ἐνθυμοῦμαι, συχρότατα δὲ ἐν ἐπιτυμβίαις στήλαις τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων.

10 . . . Ε Σ Α Ν Η Ν Ε Ν Κ Α Ν
 . . . Α Ι Τ Α Α Λ Λ Α Ε Υ Τ
 . . . Τ Ε Τ Ε Λ Ε Κ Α Σ Ι Ν
 . . . Ι Σ Δ Ε Δ Ο Χ Θ Α Ι
 . . . Τ Α Ι Ν Ε Σ Α Ι Κ Α Ι
 15 . . . Τ Ο Ν Α Υ Τ Ω Ν Χ .
 . . . Γ Ο Π Δ Ρ Α Χ Ξ Ι
 . . . Λ Ν Δ Ω Λ Γ . . .

Στήλη λίθου Πεντελικού, αποκεκρουσμένη άνω τὸ γείσον ἐπιπολῆς, καὶ παρέχουσα τὸν νῦν τε καὶ πάλαι πρῶτον στίχον κολοβόν, ἐλλιπῆς δὲ πολὺ τὰ πρὸς ἀριστερὰ τῷ ὀρθῶντι καὶ τὰ κάτω. Ὑψους 0,26, πλάτους 0,18, πάχους 0,07. Ἄγνωστος ὁ τόπος τῆς εὐρέσεως· ἀλλὰ πάντως εἶναι ἡ Ἀττικὴ. Ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας. Οὔσης τῆς γραφῆς στοιχηθόν, ἢ συμπλήρωσις τῶν ἐλλειπόντων γραμμάτων εὐκολύνθη ἱκανῶς, ἐξ οὗ ἐγνώσθη, ὅτι 24 γράμματα θὰ εἶχεν ἕκαστος στίχος καὶ τὸ ὅλον ἦτο ψήφισμα δημοτῶν τινῶν, ὄχι τοῦ Ἀθηναίων δήμου. Τὰς συμπληρώσεις μου τὰς ἐν τῇ μεταγραφῇ τῇ ἐξῆς, ἰδίως τὰς τῶν στίχων 6^{ου} καὶ 7^{ου} ἕκαμα ὀδηγηθεὶς ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ ἐν Bull. de corr. hell. 13mo année, p. 257 κ. ἐξ. ὅπερ εἶναι τοῦ 334/3 πρὸ Χριστοῦ. Παραπλήσια φράσεις εὔρηται καὶ ἐν τοῖς ψηφίσμασι τοῖς ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. ἔτους 1883, σελ. 134, ἔτους 1884, σελ. 135, ἔτους 1887, σελ. 187. Ἔστω λοιπὸν ἡ μεταγραφὴ τοιάδε·

. δ(εδόχ)θαι (τοῖς δημόταις, ἐπ)ειδὴ τῶν δημοτῶν οἱ ταχθέντες ἐν τοῖς ἐπιλ(έκτοις ἄνδρες ἀ)γαθοὶ ἐγένοντο ο εἰσβαλόντων) τῶν πολεμίων Π; ρὸς αὐτὰ τὰ τείχη τῆς νυκτὸς καὶ συμβαλόντες μάχη ἐξέβαλον, οὐκ ὀλίγους τ)ε ἀπέκτειναν καὶ ζῶντας συνέλαβον καὶ τὰ ὄπλα σκυλεύσαντες ἀνήνεκκαν εἰς τὸ ἀρχεῖον; κ)αὶ τὰ ἄλλα εὐτακτήσαντες δια)τετελέεασιν ἐν ταῖς στρατεί;)Α;ις, δεδόχθαι τοῖς δημόταις, ἐ)παινέσαι καὶ στεφανῶσαι ἕκαστον αὐτῶν χ(ρ)υσῶι στεφάνωι ἀ)πὸ Π δραχ(μ)ῶν (ἀ-

ρετῆς ἕνεκα καὶ) ἀνδραγ(αθίας

Δέν με λανθάνει, ὅτι τὸ ἡμισυ περίπου τῶν συμπληρωμάτων μου εἶναι ὄχι ἀσφαλῆ, ἀλλ' αὐτὰ ἠδυνήθην νὰ δώσω. Ποῖοι ἦσαν οἱ πολέμιοι, οὓς ἐξέβαλον οἱ ἐπίλεκτοι καὶ πότε ἐγένετο ἡ σύγκρουσις, ἀγνοῶ, ἀλλὰ πάντως μετὰ τὰ μέσα τοῦ δ' πρὸ Χρ. αἰῶνος. Ὑποθέτω δέ, ὅτι ὁ πρῶτος στίχος θὰ ἐπληροῦτο ποτὲ μόνον διὰ δεκατεσσάρων γραμμάτων λεγόντων τὰ· ὁ δεῖνα εἶπεν, μετὰ ἡ ἄνευ δημοτικοῦ. Λυπηρὸν δέ, ὅτι ἴσα ἴσα τὸ ποθούμενον τοῦ δήμου ὄνομα ἐξέλιπε, καὶ ὑποπτεύω, μήπως ἦτο γεγραμμένον ἡ ἄνω ἐν τῷ 6' στίχῳ ἢ κάτω ἐν τῷ 10', ὅπου ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις συμπληρωτικῶς ἐγὼ ἔθεσα τὰ τοῖς δημόταις. Τότε τὸ ἐκλιπὸν δημοτικὸν θὰ συνέκειτο ἐκ δώδεκα γραμμάτων κατὰ δοτικὴν πτώσιν ἄνευ ἄρθρου.

5.

. . . . Λ . . .
 . . . ΠΙΩΝΟΞΕ . . .
 . . . ΕΙΚΑΙΔΕΚΑ . . .
 5 . . . ΚΚΛΗΣΙΑΕΝΔΙ .
 . . . ΖΝΕΠΕΥΗΦΙΠΕ .
 . . . Σ—ΠΟΛΥΕΥΚΤ .
 . . . ΤΙΟΣΕΙΠΕΝΕΠ .
 . . . ΓΗΝΟΣΕΠΙΔΑΜ .
 10 . . . ΕΛΟΧΟΥΑΠΟΛΛ .
 . . . ΝΤΩΙΔΗΜΩΙΤ .
 . . . ΜΕΛΟΥΝΤΑΙΤ .
 . . . ΗΝΗΘΕΝΚΑΙΠ .
 . . . ΑΝΕΔΕΞΑΤΟΤ .
 15 . . . ΘΕΝΤΑΥΠΟΑΠΣ .
 . . . ΝΑΥΣΤΑΣΑΘΗΙ .
 . . . ΜΩΙΕΠΑΙΝΙ .
 . . . ΝΩΣΑΙΧΡΥ .
 . . . ΟΝΑΥΤΩΝΕΙΙ .
 20 . . . ΟΥΣΑΥΤΟΥΣ .
 . . . ΪΣΚΑΙΔΗΜΟ .
 . . . ΩΥΛΩΝΤ . . .
 . . . ΡΥΤΑ . . .

Στήλη λίθου Πεντελικού, ἐλλιπῆς κατὰ τὸ ἡμισυ καὶ τι πλέον πρὸς τ' ἀριστερὰ τῷ ὀρθῶντι, πάνυ δὲ

δλίγον πρὸς τὰ δεξιὰ, οὕτω δὲ ἴσως καὶ κάτω, ἄνω δὲ οὐδεὶς ἴσως στίχος ὀλόκληρος ἔλειψεν, σφίζεται δὲ τούτου ἐν Λ ἢ Δ, ὑπὲρ δὲ αὐτὸν εὐθὺς ἀπόθραυσις ἀνώμαλος. Ὑψος 0,36, πλάτος 0,15, πάχος 0,09. — Εὐρέθη ἐν ταῖς τελευταίαις τῆς ἀρχαιολ. Ἐταιρίας ἀνασκαφαῖς, ταῖς πρὸς βορρᾶν τῆς λεωφόρου Ὀλγας, ἐνθα ἀπεκαλύφθησαν τὰ ἐδάφη κατασκευῆς μεγάλου τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κτίσματος.

Ἡ γραφή τοῦ ψηφίσματος τούτου εἶναι ἡ στοιχηθδόν, πλὴν τοῦ β' στίχου, ἐνθα μικρά τις παρέκκλισις. Φαίνεται δέ μοι, ὅτι ὄχι εἰς νεωτέρους τοῦ προηγηθέντος λίθου χρόνους ἀνήκει. Ἐκ πλειόνων στίχων συμπληρουμένων εὐχερῶς, ἐξάγεται, ὅτι ἕκαστος στίχος εἶχε ποτε ἀνὰ 26 γράμματα, πλὴν τῶν πρώτων ἴσως τριῶν καὶ τοῦ ζ', ἐνθα ὁράται γραμμὴ ὀρίζοντεία κεχαραγμένη ἀντὶ ἑνὸς γράμματος. Περὶ τῶν συμπληρώσεών μου ἄς κρίνωσιν οἱ ἐπαίοντες. Ἴδου ἡ μεταγραφή μου

..... Λ.....
 ... K)ολλυτε(ὺς ἐγ-
 ραμμάτευε, Σκιροφο;ρι;ιώνος ε
 εἰ καὶ δεκά(τη)
 5 τῆς πρυτανείας, ἐ)κκλησία ἐν Δι(ο-
 νύσου, τῶν προέδρ)ων ἐπεψήφισε(ν
 ς—Πολύευκτ(ο-
 ς ἡ)τιος εἶπεν· ἐπ(ε-
 ιδῆ Ἄ;)γῆνος Ἐπιδάμ(ν-
 10 ιος καὶ Ἡ)ελόχου Ἄπολλ(ω-
 νιάτης εὖνοι εἰσι)ν τῶι δῆμωι τ(ῶ-
 ι Ἀθηναίων καὶ ἐπι)μελοῦνται τ(ῶ;-
 ν ἀφικνουμένων; Ἀθ)ῆνηθεν καὶ Π(.
 ἀνεδέξατο τ.
 15 τὰ ἀναλω;)θέντα ὑπὸ Ἄπ(ο-
 λλωνιατῶν εἰς τὰς)ναῦς τὰς Ἀθῆν-
 ηθεν, δεδόχθαι τῶι δῆ)μωι, ἐπαινε-
 σαι αὐτοὺς καὶ στεφανῶσαι χρυ(σ-
 ῶι στεφάνωι ἐκάτερον αὐτῶν, εἶν-
 20 αι δὲ αὐτοὺς Ἀθηναί)ους αὐτοὺς (κ-
 αὶ ἐκγόνους καὶ φυλ)ῆς καὶ δῆμο(υ
 καὶ φρατρίας ἧς ἂν β)ούλωντ(αι κα-
 τὰ τὸν νόμον· τοὺς δὲ π)ρυτά(νεῖς δ-
 (οῦναι περὶ αὐτῶν τὴν ψῆφον κτλ.)

6.

.
 Ι Ο Λ . . .

. Τ Ο Φ Υ Γ Ο Υ Σ Α / . . .
 Τ Ε Ι Θ Ρ Α Σ Ι : Φ Ι /
 Δ Α Ο Σ Ε Ν Σ Α Λ Α Μ Ι Ν . . .
 5 Μ Ε Ι Δ Ω Ν Α Ε Υ Θ Ὑ
 Ε Υ Θ Υ Κ Ρ Ι Τ Ο Ν Μ
 Μ Ε Ι Δ Υ Λ Ι Δ Η Ν
 Φ Ι Α Λ Η Σ Τ Α Θ Μ Ο
 \ Υ Κ Ι Ν Ο Σ Ε Ν Σ Α Λ Α Μ Ι Ν Ι . . .
 10 Μ Ε Ι Δ Ω Ν Α Ε Υ Θ Υ Κ Ρ Ι Τ . . .
 Ε Υ Θ Υ Κ Ρ Ι Τ Ο Ν Μ Ε Ι Δ Ω
 Υ Λ Ι Α Ι Ι Ν Μ Γ

 Ι Ο Λ . . .

ἀ)ποφυγοῦσα /

Τειθράσι: φιά(λη σταθμὸν Η . . .

Δᾶος ἐν Σαλαμῖν(ι οἰκῶν ἀποφυγῶν

5 Μειδωνα Εὐθυ(κρίτου

Εὐθύκριτον Μ(ειδωνος . . .

Μειδυλίδην (Μειδωνος . . .

φιάλη σταθμὸ(ν Η

Λυκίνοσ ἐν Σαλαμῖν(ι οἰκῶν ἀποφυγῶν

10 Μειδωνα Εὐθυκρί(του . . .

Εὐθύκριτον Μειδ(ωνος . . .

Μειδ)υλίδην Μει(ιδωνος . . .

.

Στήλης λίθου Ὑμηττίου τεμάχιον, εὐρεθὲν ἐν Ἀθήναις καὶ ἀγορασθὲν ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας. Ὁν ἠκρωτηριασμένον ἄνω, κάτω καὶ δεξιόθεν, ὕψος ἔχει 0,12, γραφὴν δὲ ὄχι τὴν στοιχηθδόν, ἐπιμελὲς ὅμως τὸ χάραγμα· τὸ δὲ σχῆμα τῶν γραμμάτων ἐλέγχει τὰ μέσα ἴσως τοῦ γ' πρὸ Χρ. αἰῶνος. Τοῦτο δὲ λέγω ἕνεκα μάλιστα τοῦ σχήματος τοῦ φῆ, ὅπερ εἶναι ὑψηλότερον καὶ ἐν τῷ ἡ' στίχῳ τοιοῦτο Ϝ.

Παρέχει δὲ ἡμῖν τὸ τεμάχιον τοῦτο, ὅπως καὶ τὰ ἐν C. I. A. II, 2 ὑπ' ἀριθ. 768-775 καὶ 776,6, (πάντα κ' ἐκεῖνα κολοβά) ἀναγραφὴν φιλῶν ἀργυρῶν, ἐχουσῶν ἐκάστης σταθμὸν Η, ἧτοι Ἑκατὸν δραχμῶν, ἄς ἀνέθηκαν τῇ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηναῖ ἄνθρωποι ἐν Ἀττικῇ μὲν οἰκοῦντες, ἀπελεύθεροι δὲ ἢ μέτοικοι, ἀποφυγόντες τινὰς πολίτας Ἀθηναίους ἐπενεγκόντας αὐτοῖς δίκην (ἀπρ)οστασίου ἢ (ἀπ)οστασίου, ὡς ἐξάγεται ἰδίως ἐκ τῆς ἐν C. I. A. II, 2 ὑπ' ἀριθ. 776 ἀναγραφῆς. Αἱ δὲ φιάλαι ὀνομάζονται ἐξελευθερικαὶ ἐν ταῖς ὑπ' ἀρ. 720

καὶ 729 τοῦ αὐτοῦ τόμου τοῦ C. I. A. ἀναγραφαῖς τῶν ταμιῶν τῆς θεοῦ. Οὕτω περὶ τοῦ εἶδους τῶν ἐπιγραφῶν, εἰς ἃς καὶ τὸ ἡμέτερον ἀνήκει τεμάχιον ἔκρινεν ὁ U. Köhler, δημοσιεύσας πραγματείαν, πρὸ ἐτῶν ἐν Mittheilungen des arch. Instit. in Athen, III, σελ. 172 κ. ἐξ. ἀλλ' ὕστερον ἐκδιδούς τῷ 1883 τὸν τόμον τοῦ C. I. A., ἐν ᾧ αἱ προδηλωθεῖσαι ἐπιγραφαί, ἔγραψεν ἐν τῷ λήμματι τῆς ὑπ' ἀριθ. 768 ἐπιγραφῆς, καὶ περ οὐ μετανῶν, ὡς λέγει, διὰ τὴν προτέραν του ἐκδοχὴν, ὅτι ὑπάρχουσι δυσκολαὶ τινὲς οὐ μικραί, ἐναντιούμεναι εἰς αὐτὴν καὶ σκοτιζούσαι τὴν πλήρη τοῦ πράγματος κατάληψιν. Τούτων τῶν δυσκολιῶν μίαν ἐξαιρεί, τὸ ὅτι ἐν τισὶ τῶν ἀναγραφῶν, οἷον ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 768 εὗρηται καὶ μέτοικοί τινες ὄντες ἐκεῖνοι, οὓς ἀπέφυγον οἱ ἀποφυγόντες. Καὶ εἶναι, λέγομεν ἡμεῖς, τὸ ἐναντίωμα σπουδαῖον. Δυστυχῶς τὸ σήμερον ἐκδιδόμενον τεμάχιον οὐδεμίαν παρέχει νέαν πληροφορίαν πρὸς λύσιν τῶν ἐπικρατουσῶν ἔτι ἀποριῶν, ἀλλ' οὕτε τι ὅμως προσθέτει εἰς ἐπίβρωσιν αὐτῶν· διότι τὰ μὲν ὀνόματα Μείδωνος, Εὐθυκρίτου καὶ Μειδυλίδου εὗρηται ἤδη ἐν Ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἄλλαις ὡς πολιτῶν Ἀθηναίων, τὸ Εὐθύκριτος μάλιστα παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ καὶ Διονυσίῳ τῷ Ἀλικαρνασσεῖ ὡς ὄνομα ἀρχόντος ἐπωνύμου τὸ α' ἔτος τῆς ριγ' Ὀλυμπιάδος, τὸ δὲ ὄνομα Δᾶος καὶ μάλα δουλικὸν μαρτυρεῖται συχνὰ ἐξ ἀρχαίων πηγῶν (εἰ καὶ καθ' Ἡσύχιον εἶχον αὐτὸ καὶ ἐλεύθεροι)· τὸ δὲ Λυκίνος εἶχον ἐν χρήσει καὶ Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλοι ἄλλων τόπων Ἑλληνας (ἴδε Pape λεξικὸν τῶν κυρίων ὀνομάτων τῆς Ἑλληνικῆς) καὶ ἡδύνατο λοιπὸν ὁ ἐπὶ τοῦ λίθου Λυκίνος νὰ εἶναι καὶ μέτοικος ἐν Σαλαμῖνι οἰκῶν.

Τελευταῖον ἄς εἴπωμεν, ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῷ C. I. A. ἐκδεδωμένων τσιούτων ἀναγραφῶν μία μόνον ἱκανῶς μακρά, ἢ ἐν τοῖς Addendis ὑπ' ἀρ. 776, b, ἔχει, ὡς ἐν τῷ δε τῷ ἡμετέρῳ λίθῳ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐδαφίων μὲ γράμμα ἐν προέχον ἐν τῷ στίχῳ· ἀλλὰ ἐκείνης μέρος νομίζομεν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ προκείμενον τεμάχιον, διότι ἐκείνη εἶναι καὶ ὀπισθόγραφος, τοῦτο δὲ ὄχι.

7.

Ι Ο Σ
Α Τ Α Ι Β Α Τ Ο Υ

Δ) ι ο ς
κ) α τ α ι β α τ ο υ

Ἡ ἐπιγραφή αὕτη εἶναι κεχαραγμένη ἐπὶ χαμηλοῦ ταυῦν, ἄτε ἠκρωτηριασμένου ἄνωθεν, τετραγωνικοῦ βάρου ἢ βωμοῦ, σφύζοντος ἐν μέρει μόνον κάτω τὸν ἀρχιτεκτονικὸν του κόσμον. Ὁ λίθος Ὑμήπιος, ὕψος 0,20, πλάτος τῆς ἐπιγεγραμμένης προσθίας πλευρᾶς 0,45 καὶ πάχος ἢ βάθος τὸ αὐτό. Τὰ γράμματα ἴσως τῶν πρὸ Χριστοῦ Ῥωμαϊκῶν χρόνων. Εὐρέθη προπέρουσι ἐν ταῖς σκαφαῖς ταῖς ἔξω τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ περιβόλου τοῦ Ὀλυμπίου καὶ δὴ ἀπαντικρὺ τοῦ προπύλου, ὡς λίθος κοινὸς ἐνεκτισμένος εἰς μεταγενέστερα κτίσματα. Τὸ ἐπίθετον καταιβάτης καὶ εἰς ἄλλους μὲν θεοὺς ἀπεδίδετο τὸ πάλαι, ὡς μαρτυροῦσι πολλὰ χωρία ποιητῶν καὶ πεζογράφων, ἰδίως ὅμως εἰς τὸν Δία, καὶ ὁ Πausanias (ἐν Ἑλλιακῶν Α κερ. 14 § 10) ἀναφέρει ἰδὼν ἐν τῇ Ἄλτει τῆς Ὀλυμπίας βωμὸν Διὸς καταιβάτου. Ἄν δὲ ἄλλος τις συγγραφεὺς παρέδωκε καὶ ἐν Ἀθήναις τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου βωμοῦ, δὲν ἐξηκριβῶσα.

8.

Ι Τ Α Λ Ι Κ Ο Σ

Ἴταλικός

Ξ Ε Ν Ι Ω Ι

ξενίωι

Α Σ Κ Λ Η Π Ι Ω Ι

Ἀσκληπιῶι

Βάρου καὶ τοῦτο τετραγωνικόν, τὰ ἄνω μὲν ἠκρωτηριασμένον τὸν ἀρχιτεκτονικὸν κόσμον πλειότερον, τὰ κάτω δὲ ὀλιγώτερον, λίθου Πεντελικοῦ, ὕψους 0,75, πλάτους τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας 0,34, βάθους ἢτοι πάχους 0,30, εὐρεθὲν ἐν τῷ αὐτῷ ὄπου καὶ τὸ προηγούμενον τόπω καὶ ὡσαύτως ἐνεκτισμένον εἰς μεταγενέστερα κτίσματα. Ἡ ἐπιγραφή εἶναι σφρα, διότι ὁ ἄνωθεν τοῦ α' στίχου τόπος εἶναι ἄγραφος, τὸ δὲ κύριον ὄνομα Ἴταλικός, καὶ μόνον οὕτω πολλακίς εὐρέθη ἐν ἐπιγραφαῖς.

Τὸ ἐπίθετον ξένιος κυρίως δὲν τοῦ Διός, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, εἰς τὸν πατέρα τοῦ Ἀσκληπιοῦ Ἀπόλλωνα ἀποδοδομένον ἀνεγνώσθη ἐν ἐπιγραφῇ Χία, δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ Αἰγιναιᾷ ἐφημερίδι τοῦ 1833 σελ. 97 (= CIGr. 2214 e). Ἄν δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν που ἐν ἐπιγραφαῖς ἢ βιβλίοις εὐρέθη ἀποδοδομένον, ἀγνοῶ.

9.

- Αυτοκράτορα Τραϊανόν
 Ἀδριανόν Καίσαρα σε-
 βαστὸν Ὀλύμπιον
 Κοροπισσέων τῆς
 5 Κιητῶν μητροπό-
 λεως ἢ βουλή και ὁ
 δῆμος διὰ πρεσβευ-
 τῶν Γαίου Νιννίου
 και Ἀθηνίωνος Κλή-
 10 μεντος τοῦ και Λυκί-
 σκου, ἐπὶ ἱερέος. Κλ.
 Ἀττικοῦ.

Τὴν ἀνωτέρω ἐπιγραφὴν δὲν ἐκρίναμεν ἀναγκαστὸν ν' ἀποδώσωμεν καὶ διὰ κεφαλαίων γραμμάτων. Ὡς ὁρῶνται ἐπὶ τοῦ λίθου, εἶναι τοιαῦτα: Α, Ε, Σ, Ω καὶ τὰ ἄλλα ἀνάλογα, οὐδεμίαν παρέχοντα δυσκολίαν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Βάθρον δὲ εἶναι τὸ ἔχον αὐτὰ σχήματος κυβικοῦ ὅλως ἀκόσμητον, λίθου Πεντελικοῦ, ὕψους 0,77, πλάτους τῆς ἐπιγεγραμμένης ἐπιφανείας 0,42, πάχους ἤτοι βάρους τοῦ αὐτοῦ. Εὐρέθη ἔνθα καὶ οἱ δύο προηγούμενοι λίθοι ἐνεκτισμένοι εἰς μεταγενέστερα κτίσματα.

Τῶν ἐν στίχῳ δ' Κοροπισσέων τὸ ὄνομα ἀνεγνώσθη οὕτω καὶ ἐπὶ νομισμάτων τῶν Καισαρείων χρόνων ἀπὸ Ἀδριανοῦ μέχρι Μαξιμίνου, τῶν παρὰ τῷ Mionnet, ἐνῶ παρὰ Στράβωνι Κοροπασσὸς (κατὰ σφάλμα ἴσως τῶν ἀντιγραφέων) ἀναφέρεται ὡς κώμη τῆς Λυκαονίας ἐν τοῖς πρὸς τὴν Καππαδοκίαν ὁρίοις. Ἀλλ' ἐδῶ μεγαλυννοῦνται οἱ Κοροπισσεῖς ὡς μητρόπολις καὶ δὴ τῶν Κιητῶν, ὅπερ ὄνομα εἰς ἐμὲ ἀλλαχόθεν ἄγνωστον εἶναι, πλὴν ἂν ἡ ὑποψία μου βάσιμος εἶναι, ὅτι ἐπὶ δύο τῶν παρὰ τῷ Mionnet νομισμάτων κακῶς ἀνεγνώσθησαν τὰ ΕΠΙΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛ . . . ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ καὶ ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΕΝΤΙΜ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ καὶ δέον νὰ παραδεχθῶμεν ἀντὶ τῶν ἀδιανοήτων ἐπιτῶν καὶ ἐντιμὴ τὴν ἀνάγνωσιν ΚΙΗΤΩΝ. Ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ δηλώσω, ὅτι Κῦς τις πόλις ὑπῆρξέ ποτε ἐν Καρίᾳ, ἣς γίνεται μνεία ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ 81 πρὸ Χρ., ἔτους, ἐκδοθείση ἐν Bull. de corr. hell. IX, p. 444. 450, καὶ Κυειτῶν δῆμος δις ἀναφέρεται ἐν ἄλλῃ ἐπιγραφῇ τοῦ 52 μ. Χρ. ἔτους, ἐκδοθείση ἐν τῷ αὐτῷ περιοδικῷ IX, p.

307. Ἀλλὰ ἐνῶ ἡ Καρία πολὺ ἀπέχει τῆς πρὸς τὴν Καππαδοκίαν μεθορίου Λυκαονίας, μᾶς συγχωρεῖται ἄρά γε νὰ ταυτίσωμεν τοὺς Κυεῖτας ἐκείνους μὲ τοὺς νῦν ἀναφαινομένους Κιήτας; Νομίζω, ὄχι.

Τὸ ἐν στίχ. ἡ Νιννίου ὄνομα θὰ εἶναι τῆς Νιννίας ἐπισήμου Ῥωμαϊκῆς γενεᾶς, ἣς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀννίβα μέχρι Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ ἀναφέρονται μέλη ἐν τῇ ἱστορίᾳ.

10.

-
 . Ν Ι Ι
 ΟΥΛΗΣΑΓΓΑΘ
 ΔΙΩΙΚΗΚΗΚΗΝΗΓ
 ΝΕΚΚΡΗΤΗΣΕΓ
 5 ΟΣΜΕΝΑΝΔΡΟ
 ΜΙΩΝΟΣ Ε
 ΤΙΟΥΤΑΔΑΝΕΙΑ
 ΔΑΝΕΙΟΝΠΑΝΚΛ
 ΠΑΝΚΑΙΤΟΥΣΤΟ
 10 ΟΥΣΤΟΚΟΥΣ Α
 ΔΑΓΑΘΙΝΟΝΔΩΡ
 ΤΟΚΟΝΑΦΗΚΕΝ—
 ΑΙΤΟΝΤΟΚΟΝ Τ
 Ν ΒΟΙΩΝΙΣΑΙ
 15 ΟΔΙΚΑΙΤΗΛΕ
 ΑΣΘΕΝΙΔΑΙ
 ΤΙΟΥΤΟΔΑΝΦ
 ΟΝΠΑΝΚΑΙΤΣ
 ΝΕΙΟΝΠΑΝΦ
 20 ΔΡΩΙΕΡΤ Α
 ΕΙΣΕΛΕΥ
 ΚΑΙΤΣ
 ΟΣΙ

Ἀπόσχιμα λεπτὸν στήλης ποτὲ μεγάλης (ὡς εἰκάζομεν) λίθου λευκοφαίου, κομισθὲν ἐξ Ἀμοργοῦ ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολ. Ἐταιρίας, ἔχον τὰ ἀνωτέρω δοθέντα γράμματα.

Ἡ Ἀμοργὸς καὶ ἰδίᾳ ἡ πόλις αὐτῆς Ἀρκεσίγη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρέσχε τῇ ἀρχαιολογίᾳ

πολλήν επιγραφικήν ὕλην, ἀναφερομένην εἰς τὰ οἰκονομικά, μερικώτερον δὲ εἰς τὰ δημόσια δάνεια καὶ τὸν κανονισμόν αὐτῶν. Ἴδε τὰ δημοσιευθέντα ψηφίσματα ἐν Ἀθηναίου τόμῳ ι' σελ. 536-7 καὶ τὰ ἐν Bull. de corr. hell. VIII, p. 23 κ. ἐξ. Ἦσχυλῆθησαν δὲ περὶ τὴν διευκρίνησιν αὐτῶν ὁ R. Darreste ἐν Bull. de corr. hell. VII, p. 362-376, ὁ C. Wachsmuth ἐν Rhein. Mus. XL, S. 292 κ. ἐξ. καὶ ὁ Em. Szanto ἐν Wien. Studien S. 12 κ. ἐξ.

Τὸ δὲ σήμερον ἐκδιδόμενον τεμάχιον πρῶτον μὲν φαίνεται μοι ὄν νεώτερον τοῖς χρόνοις ἐκείνων τῶν προεκδεδομένων (καὶ τοῦτο λέγω ἀφορῶν εἰς τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων)· ἔπειτα δὲ παρέχει ἡμῖν ἀλλοιοτέρας τινὰς τῶν προτέρων πληροφορίας περὶ δανείων, ἃ ἡ πόλις δὲν ἐδανείσθη δημοσίᾳ παρ' ἰδιωτῶν, ἀλλὰ, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἐδάνεισεν αὐτὴ εἰς ἰδιώτας καὶ ἐκανόνισε τὰ περὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτῶν καὶ τοῦ τόκου, ὃν καὶ εἰς τινὰς ἀφῆκεν. Ἴδε στίχον 10. Ἄν ὑπῆρχε σφριζομένη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐγγράφου, ὃ ὑποθέτομεν ψήρισμα, θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ καὶ τι πλεόν ὠρισμένον περὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ καὶ περὶ τῶν αἰτιῶν, δι' ἃς οἱ Ἀρκεσινεῖς προέβησαν εἰς ὀρισμούς ἐιδικοῦς, ἴσως καὶ ἐκτάκτους περὶ πολλῶν μερικῶν δανείων. Ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἔχομεν τὴν ἀρχὴν, πᾶς λόγος ἤθελεν εἶναι μάταιος.

Δίδομεν νῦν καὶ μεταγραφὴν τῶν κεφαλαίων γραμμάτων μὲ συμπληρώσεις τινὰς, οὐδὲν μὲν, ἀληθῶς εἰπεῖν, προσδιασφούσας τοῦ κειμένου, συντελούσας ὅμως πρὸς ὑπόδειξιν τῷ ἀναγνώστῃ, ὅτι οἱ στίχοι ἦσαν ποτὲ ἰκανῶς μακροί, ἅτε περιέχοντες πολλὰ κύρια ὀνόματα, ἃ νῦν λείπουσιν, μετὰ τῆς ἐκασταχοῦ ἀναγκαίας διατακτικῆς φράσεως.

- ν ο
- . . οὐλης Ἀγαθ(ιν) ;
- . . διωίκτηκεν ηγ . .
- . . ν ἐκ Κρήτης ε . .
- 5 . . ος Μενανδρο . .
- . . Βοηδρ ;)ομιῶνος — ε . .
- . . τ ; ἰου τὰ δάνεια . .
- . . τὸ δάνειον πᾶν κα(ι το . . τόκο . .
- . . τὸ δάνειον) πᾶν καὶ τοὺς τό(κους) . .
- 10 . . τ)οὺς τόκους - Ἀ
- . . Ἀγαθῖνον Δωρ
- . . τὸν) τόκον ἀφῆκεν -
- . . κα(ι τὸν τόκον - Τ

- . . ν - Βοίωσι Σα(μῖωι ; . .
- 15 . . Ἀγαθ(όπ)οδι καὶ Τηλε
- . . Λ ; ασθενίδαί . .
- . . τ ; ἰου τὸ δάνει(ον) . .
- τὸ δάνει(ον) πᾶν καὶ το . . (τόκο . .
- . . τὸ δά)νειον πᾶν κα(ι το . . τόκο . .
- 20 ἀν)δρωι Ἐρ[γ]α . .
- . . εἰς Ἐλευ(σίνα ; . .
- . . καὶ το
- . . ος . .
-

Προσθέτομεν καὶ ὀλίγα σημειώματα.

Τὸ ἐν στίχῳ 6' οὐλης δὲν συνεπληρώσαμεν εἰς (β)ουλιῆς, ἐνθυμηθέντες, ὅτι δυνατὸν νὰ κρύπτεται ἐκεῖ καὶ τὸ ἐξούλης ὀφλεῖν, φράσις δικαστικῆ, ἣτις πλεονάκις ἀνεγνώσθη ἐν τοῖς μνημονευθεῖσι ψηφίσμασι τῶν Ἀρκεσινέων.

Ἐν τῷ 7' στίχῳ, ὅπου ἔθεσα κεραίαν ἐπέχουσαν τόπον τριῶν γραμμάτων, ὁ λίθος εἶναι ἀγράφος, καὶ δηλοῦται οὕτω τὸ τέλος ἐδαρίου. Τοιοῦτοι κενοὶ γραμμάτων τόποι, ἀλλὰ μικρότεροι, εἶναι καὶ ἐν τοῖς στίχοις ι', ιβ', ιγ', ιδ'.

Ἐν τῷ ιδ' στίχῳ τὸ γράμμα Θ ἔχει ἐπὶ τοῦ λίθου ἀσάφειαν, ὡς καὶ τὸ πρὸ αὐτοῦ Β. Ὅμως παρεδέχθημεν ἐκεῖ τὸ ὄνομα Βοίωσι κατὰ δοτικὴν, διότι οἱ τῶν Ἀττικῶν ῥητόρων ἐκδύται Sauppe καὶ Baister ἐν τόμῳ 6', σελ. 182 ἀνέγραψαν « λόγον Λυσίου πρὸς Βοίωνα », εἰ καὶ διάφοροι ἐν τοῖς χειρογράφοις φέρονται γραφαὶ τοῦ ὀνόματος. Ὑπάρχει δ' ἄλλως καὶ Βοιω γυναικεῖον ὄνομα.

Τὸ τοῦ ιτ' στίχου Λασθενίδαί κατὰ δοτικὴν ἐκλαμβάνομεν. Ἀνεγνώσθη δὲ Λασθενίδας τις Ὀρχομένιος ἐν ἐπιγραφῇ ἐκδοθείσῃ ὑπὸ Keil.

Ἐν τῷ κ' στίχῳ τὸ Τ ἐπὶ τοῦ λίθου εἶναι πάνυ σαφές, ἀλλὰ τὸ θεωροῦμεν ἡμαρτημένον ἀντὶ Γ, ἡ δὲ μετ' αὐτὸ σφριζομένη κορυφὴ γράμματος ὑπεμφαίνει πιθανῶς τὸ Α, καὶ οὕτω δύναται τις νὰ συμπληρώσῃ, φέρ' εἰπεῖν, Ἐργασίωνος.

11.

Α	Λ	Ι	Ο	Σ	Λ	Α	. . . λιος Λα-
Μ	Τ	Α	Χ	Η	Ε	Ι	μπᾶς Ἡλεῖο(ς)
Α	Σ	Κ	Λ	Η	Π	Ι	Ἀσκληπιῶ
Ε	Π	Η	Κ	Ο	Ω		ἐπηκόω
5	Ε	Υ	Χ	Η	Ν	5	εὐχὴν.

Βωμίδιον τετραγωνικόν λίθου λευκοῦ, ἄνω καὶ κάτω τὴν προσθίαν ἐνεπίγραφον ὄψιν κεκοσμημένον ἀρχιτεκτονικῶς, ὕψους 0,38, πλάτους 0,18, βάθους ἢ πάχους 0,15, ἐκ Γυθείου κομισθὲν εἰς Ἀθήνας ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχ. Ἑταιρίας.

Δὲν ἠδυνήθην ἀκριβῶς ν' ἀποδώσω τὸ ὄνομα τοῦ ἀναθέντος· ἴσως εἶναι: Τ(ίτος) Αἴλιος ἢ Τ. Λαίλιος ἢ Τ. Μάνλιος Λαμπᾶς. Ἡ συμπλοκὴ τῶν δύο ἢ τριῶν πρώτων γραμμάτων φέρει τὴν δυσκολίαν. Ἄλλος ἴσως ἀναγνώστης τ' ἀναγνώστη ἐπιτυχῶς.

Τὸ ἐπίθ. ἐπήκοος δὲν ἦτο ἰδιάζον εἰς τινὰς μόνον θεοῦς. Ὅσους ἤθελον οἱ πιστοὶ νὰ γίνωνται αὐτῶν ἐπήκοοι, τοὺς ἐκάλουν οὕτω. Εἶδε δὲ ὁ Παυσανίας ἐν Γυθείῳ (Λακων. κεφ. 21, § 8) ἱερὸν Ἄμμωνος καὶ χαλκοῦν ἀγάλμα Ἀσκληπιοῦ, « οὐκ ἐπόντος ὀρόφου τῷ ναῷ », καὶ πηγὴν τοῦ θεοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 12 Δεκεμβρίου 1889.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΡΜΑΝΟΥΔΗΣ

Γ. Γ. Ἀφοῦ τ' ἀνωτέρω οὕτως ἐτυπώθησαν, ὁ νομισματολόγος Ἴω. Σβορώνος μ' ἔδωκε πληροφορίας τινὰς ἀλλοίας περὶ τῶν παρὰ τῷ Mionnet καὶ παρ' ἄλλοις νομισμάτων τῆς πόλεως Κοροπισσέων, ἃς ἐγὼ ἠγνόουν. Παρακληθεὶς δ' ὑπ' ἐμοῦ συνέταξε περὶ αὐτῶν τὴν κατωτέρω δημοσιευομένην σημείωσιν.

Ἡ ΠΟΛΙΣ ΚΟΡΟΠΙΣΣΟΣ ΕΝ Τῇ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚῇ

Σχετικῶς πρὸς τὰς ἀνωτέρω ἀναφερομένας ἐπιγραφὰς τῶν νομισμάτων τῆς Κοροπισσοῦ σημειοῦμεν τὰ ἑξῆς.

Ἡ ὑπόψια ὅτι αὐταὶ κακῶς ἀνεγνώσθησαν παρὰ τῷ Mionnet (καὶ Sestini) εἶναι βέβαιος. Τὰ νομίσματα τῆς συλλογῆς τῶν Παρισίων, ἐξ ὧν αὐταὶ ἐλήφθησαν, εἶναι ἅπαντα κακῆς διατηρήσεως. Πρὸ τίνος δ' ὁ Waddington (Revue Numismat. 1883 p. 31 et s.) ἔδημοσίευσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ συλλογῆς τρία ὅμοια νομίσματα, κοπέντα ἐπὶ Ἀδριανοῦ, Μαξιμίμου καὶ Βαλεριανοῦ, καὶ φέροντα τὰς ἑξῆς ἐπιγραφὰς:

ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΚΗΤ. ΜΗΤΡΟ.

ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΗΤΩΝ ΜΗΤΡΟ.

[ΚΟΡΟΠΙΣΣ]ΕΩΝ ΤΗΣ ΚΗΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟ.

Ἄνεδημοσίευσεν δὲ καὶ τὰ νομίσματα τῆς συλλογῆς τῶν Παρισίων ἀναγνώσας ὡς ἑξῆς:

ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΤΗΣ [Κ]ΗΤΩ[N] Μ.....

ἢ ΤΗΣ [Κ]ΗΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ

Τέλος ὁ von Sallet ἔδημοσίευσεν ἐν τοῖς προσκλήμασι τοῦ ἐν Βερολίῳ νομισματικοῦ Μουσείου (Zeits. f. Num. XIII (1885), 74) νέον νόμισμα τῆς αὐτῆς πόλεως κοπὲν ἐπὶ Βαλεριανοῦ καὶ φέρον περὶ τὸν τύπον τοῦ Περσέως ἐλευθεροῦντος τὴν Ἀνδρομέδαν τὴν ἐπιγραφὴν

ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΗΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟ.

Ἐχων δ' ὑπ' ὄψιν τὸ δημοσίευμα τοῦ Waddington, ὑποθέτει ὅτι τὸ ΚΗΤΩΝ εἶναι ἴσως σφάλμα τοῦ τὸ νόμισμα χαράξαντος. Τοῦτο φαίνεται παραδεχόμενος καὶ ὁ Head ὁ ἐν τῇ Historia numorum (σελ. 601) ἀναγράφας μόνον τὰ ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΗΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ἢ ΚΗΤ. ΜΗΤΡΟ¹. Ἄλλ' ἢ ἐν τῇ ἐφημερίδι ταύτῃ νῦν δημοσιευομένη ἐπιγραφὴ ἡ σαφέστατα ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ ΤΗΣ ΚΗΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ φέρουσα, καταδεικνύει ὅτι ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ νομίσματος τοῦ ἐν Βερολίῳ Μουσείου καλῶς ἔχει.

Ἠδύνατό τις ἄρα νὰ ὑποθέσῃ νῦν, ἢ ὅτι ὁ W. κακῶς ἀνέγνωσε ΚΗΤΩΝ ἀντὶ ΚΗΤΩΝ, ἢ, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὴν γνωστὴν ἀκριβείαν καὶ προσοχὴν αὐτοῦ καὶ τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι τὰ τρία νομίσματα τῆς ἑαυτοῦ συλλογῆς εἶναι d' une belle conservation, ὅτι τὸ ΚΗΤΩΝ ἐχαράχθη ἀντὶ τοῦ ΚΗΤΩΝ. Φαίνεται μοι δὲ τοῦτο πιθανώτερον σκεπτομένῳ τὴν χάριν συντομίας συχρὴν ἐν τοῖς προκειμένοις νομίμασι χρῆσιν τῶν μονογραμμάτων (βλ. ἀνωτέρω τὰ ΚΟΡΟΠΙΣΣΕΩΝ, ΤΗΣ, ΜΗΤΡΟΠΟ). Παρατηρητέον δ' ὅτι τὸ Ι καὶ Η ἐν μονογράμματι, ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ σχήματι δυνατὸν νὰ συγχωνευθῶσιν ἢ ἐν τῷ τοῦ ἀπλοῦ Η.

Ὁ Waddington θεωρεῖ τὸ ΚΗΤΩΝ ὡς ἀναφερόμενον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κήτιδος, διαμερίσματος Κιλικίας τῆς Τραχίας, χώρας λίαν ἀπομεμακρυσμένης τῆς ἐν Λυκαονίᾳ παρὰ τὰ Γαρσάουρα τῆς Καππαδοκίας κειμένης Κοροπισσοῦ, τῆς μόννης ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο γνωστῆς ἡμῖν πόλεως. Ἐπομένως ἐγκαταλείπει τὴν ὑπὸ τὴν Λυκαονικὴν πόλιν κατὰ τὰς τῶν νομισμάτων, ἀντιπροτείνων, ὡς πολὺ πιθανώτερον, τὴν ὑπὸ ἄλλην τινα Κοροπισσόν, πόλιν τῆς Κήτιδος, ἄγνωστον δ' ἐντελῶς ἡμῖν ἄλλοθεν μέχρι τοῦ νῦν παρὰ μόνον. Τοῦτο φαίνεται λίαν πιθανόν, ἂν μάλιστα τις λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰ νομίσματα δύο ἄλλων πόλεων τῆς αὐτῆς χώρας φέρουσι τὰς ἐπιγραφὰς ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΝ ΚΗΤΙΔΟΣ καὶ ΟΛΒΕΩΝ ΜΗ.ΚΗ. Ἄλλ' ἢ νῦν ἀνακαλυφθεῖσα ἐπιγραφὴ καὶ ἡ τοῦ νομίσματος τοῦ ἐν Βερολίῳ Μουσείου, ἐξασθενίζουσι τὸ πιθανόν τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ὅπως δ' ἀπίθανον καθιστῶσι τὴν ἄλλως εὐφυᾶ ὑπόθεσιν τοῦ von Sallet, προτεινάντος ν' ἀναγνωρίσωμεν ἐν τῷ κήτει, τῷ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς Ἀνδρομέδας ἐν ἐνίοις τύποις τῶν περὶ ὧν πρόκειται νομισμάτων κειμένων, τὸν φθεγγόμενον τύπον (redende Wappen, type parlant) τῆς Κήτιδος· διότι βεβαίως οὐδεμίαν ἐτυμολογικὴν σχέσιν δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ τοῦ κήτους καὶ τῶν ΚΗΤΩΝ. Ἄλλως τε ὁ τύπος οὗτος δὲν εἶναι τι ἴδιον τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἀλλ' εὐρηται, ὡς ὁ τε Waddington καὶ von Sallet παρετήρησαν ἤδη, καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις χώραις· π. χ. ἐν Λυκαονίᾳ, ἐν Πόντῳ, ἐν Θράκῃ κτλ.

Ι. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

¹ Ἐκ τούτου καὶ τοῦ δημοσίευσματος τοῦ von Sallet συμπεραίνω ὅτι ὁ W. Wroth, ὁ εὐθὺς μετὰ τὸν Waddington περὶ τῶν νομισμάτων τῆς Ἰσαυρίας καὶ Λυκαονίας γράψας, δὲν ἔδημοσίευσεν διάφορον τινα ἐπιγραφὴν. Δυστυχῶς τὴν διατριβὴν του δὲν ἠδυνήθη νὰ συμβουλευθῇ ἐν Ἀθήναις.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

(Πίν. 1, 2).

Ἐπισκεφθεὶς ἐπ' ἐσχάτων, χάριν συγγραφῆς τινος ὑπὸ ξένης Ἀκαδημίας παρασκευαζομένης, τὰς ἐν Παρισίοις, Ἀγγλίᾳ, Σκωττίᾳ, Ὀλλανδίᾳ καὶ Μονάχῳ νομισματικὰς συλλογὰς, καὶ περιγράφας τὰ ἐν αὐταῖς ἀποκείμενα ἀρχαῖα νομίσματα τῆς Σαρματίας, Ἄνω καὶ Κάτω Μοισίας, Θράκης, Θρακικῆς Χερσονήσου καὶ Μακεδονίας, εὐρέθη πολλὰκις εἰς δύσκολον θέσιν, ἂν μὴ περὶ τὴν περιγραφὴν, τοῦλάχιστον περὶ τὴν ἐρμηνείαν καὶ κατανόησιν διαφόρων νομισματικῶν τύπων, περὶ ὧν πολλὰ πολλάκις ἐγράφησαν, ἄνευ τινὸς ὁμῶς βεβαίου ἀποτελέσματος, ἢ περὶ ὧν ἰσχύουσιν ἔτι καὶ νῦν, ἀπ' αἰῶνων πολλάκις, ἐρμηνεῖαι καταφανῶς ἀβάσιμοι. Εὐτυχῶς ἡ μελέτη τῶν λοιπῶν σχετικῶν ἀρχαίων πηγῶν, ἐβοήθησέ με ἐνίοτε εἰς ὀρθοτέρην, φρονῶ, ἐκτίμησιν τῆς τε σημασίας καὶ ἀξίας τινῶν ἐξ αὐτῶν, ὧν πρώτην ἐκλογὴν δημοσιεύω ἐνταῦθα.

Ἐκ τῶν ἀπεικονισθέντων τύπων ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦσι δύο μόνον, οὐχὶ νομισμάτων ἀλλ' ἐγγεγλυμένων λιθίδων ὄντες, συμπεριληφθέντες δ' ἐνταῦθα ὁ μὲν (Πίν. 2, 19) ὡς σχετιζόμενος πρὸς ἕνα τῶν περὶ ὧν πρόκειται νομισματικῶν τύπων, ὁ δ' ἕτερος (Πίν. 2, 27) ὡς συμπληρῶν προγενεστέραν τινὰ δημοσίευσίν μου. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου θὰ πραγματευθῶμεν κατωτέρω, περὶ δὲ τοῦ δευτέρου λέγομεν εὐθὺς ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς.

ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΕΥΡΥΠΥΛΟΥ

(Πίναξ 2, 27).

Ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ τοῦ Jahrbuch des Arch. Instit. τοῦ Βερολίνου (σελ. 205-210) ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ τινος νέαν ἐρμηνείαν ἀναγλύπτου τινὸς παραστάσεως τριῶν τῶν πλευρῶν Ἐτρουσκικῆς σαρκοφάγου, ἀνευρεθείσης ἐν Corneto καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1875 γνωστῆς, ἀλλὰ διαφόρως ἐρμηνευθείσης, δείξαντες ὅτι αἱ σκηναὶ αὐτῆς βεβαίως ἐλήφθησαν ἐκ τοῦ Λ τῆς Ἰλιάδος.

Μία τούτων παρίστησιν Εὐρύπυλον τὸν Εὐαίμονιδην ἀποσυρόμενον τῆς συμπλοκῆς καθ' ἣν ἐπλη-

γῶθη ὑπὸ τοῦ Πάριδος ὅστις, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐτόξευσεν αὐτόν,

καὶ μιν βάλε μηρὸν οἰστῶ
δεξιόν· ἐκλάσθη δὲ δόναξ, ἐβάρυνε δὲ μηρόν.
ἄψ δ' ἐτάρων εἰς ἔθνος ἐχάζετο, Κῆρ' ἄλεείνων.
(Λ. στίχ. 583-585).

Τῆς σκηνῆς ἀκριβῶς ταύτης συνέχειαν ἀποτελεῖ, φρονῶ, ἡ πηχάστασις τῆς ἐνταῦθα ἀναδημοσιευομένης λιθίδος, τῆς περιγραφείσης μὲν ἤδη ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, οὗ εἶναι κτῆμα¹, ἄνευ ὁμῶς ἐρμηνείας τινὸς μέχρι σήμερον ἀπομεινάσης.

Διηγεῖται ἀληθῶς ὁ ποιητὴς ἐν τοῖς ἐπομένοις τῶν ἄνω στίχων ὅτι, ὅτε ὁ Πάτροκλος ἔβαινε ἐκ τῶν σκηνῶν τοῦ Νέστορος πρὸς τὰς τοῦ Ἀχιλλέως κομίζων εἰδήσεις περὶ τῶν ἐπισκηψάντων κατὰ τὴν μάχην δεινῶν τοῖς Ἀχαιοῖς,

ἐνθα οἱ Εὐρύπυλος βεβλημένος ἀντεβόλησεν,
Διογενὴς Εὐαίμονιδης, κατὰ μηρὸν οἰστῶ,
σάκζων ἐκ πολέμου· κατὰ δὲ νότιος ῥέεν ἰδρῶς
ὄμων καὶ κεφαλῆς· ἀπὸ δ' ἔλκεος ἀργαλέοιο
αἷμα μέλαν κελάρυζε· νόος γε μὲν ἔμπεδος ἦεν.
(Λ. 809-813).

Καὶ κατωτέρω ποιεῖ τὸν Εὐρύπυλον λέγοντα τῷ Πατρόκλῳ μεταξὺ ἄλλων τὰ ἐξῆς:

ἀλλ' ἐμὲ μὲν σὺ σώωσον, ἄγων ἐπὶ νῆα μέλαιναν·
μηροῦ δ' ἔκταμ' οἰστόν, ἀπ' αὐτοῦ δ' αἷμα κελαινόν
νιζ' ὕδατι λιαρῶ· ἐπὶ δ' ἦπια φάρμακα πάσσε,
ἔσθλα,
(Λ. 828-831).

Δὲν παρήκουσε τῆς δεήσεως τοῦ πληγωθέντος ὁ Πάτροκλος· ἀλλὰ

. . . ὑπὸ στέρνοιο λαθῶν ἄγε ποιμένα λαῶν
ἐς κλισίην· θεράπων δὲ ἰδὼν ὑπέχευε βοείας.
ἐνθα μιν ἐκτανύσας, ἐκ μηροῦ τάμνε μαχαίρῃ
ὄξυ βέλος περιπευκὲς, ἀπ' αὐτοῦ δ' αἷμα κελαινόν
νιζ' ὕδατι λιαρῶ· ἐπὶ δὲ ρίζαν βάλε πικρὴν,

¹ A. H. Smith, A Catalogue of Engraved Gems in the British Museum σελ. 165, 1448 (ἐκ τῆς συλλογῆς Blacas).

χερσὶ διατρίψας, ὀδυνήφατον, ἢ οἱ ἀπάσας
ἔσχ' ὀδύνας· τὸ μὲν ἔλκος ἐτέρσετο, παύσατο δ' αἷμα.
(Λ. 842-848).

Ἀκριβῶς τὴν ἐν τοῖς τελευταίοις στίχοις εἰκόνα
βλέπομεν κεχαραγμένην ἐπὶ τῆς προκειμένης λι-
θίδος. Ἐκ τῶν ἀπεικονιζομένων δηλαδὴ τριῶν
ἡρωϊκῶν γυμνῶν μορφῶν, ὁ Εὐρύπυλος, μόλις ἐπι-
στρέψας τῆς μάχης, ὡς ἐκ τῆς ἀσπίδος καταφαί-
νεται δι' ἧς εἰσέτι εἶναι ὀπλισμένη ἢ ἀριστερὰ αὐ-
τοῦ, καὶ νῦν ὦν ἐν γόνασιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς παρα-
στάσεως, θεραπεύεται ὑπὸ δύο ἄλλων, τοῦ Πατρό-
κλου δηλαδὴ καὶ τοῦ θεράποντος, ὧν ὁ μὲν « ὑπὸ
στέργουιο λαβῶν » ὑποστηρίζει « ἐς κλισίην », ὁ δέ,
βοηθούμενος ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Εὐρυπύλου οὖ-
τινος καὶ πληρωθέντος « νόος ἔμπεδος ἦεν » (στ.
813), ἐξάγει τὸ ἐν τῷ δεξιῷ μηρῷ ἐμπαγὲν βέλος.

Ὁ Winckelmann ἐδημοσίευσεν¹ ἕτερον μνημεῖον
παρόμοιον, φέρον παράστασιν τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς
ὁμηρικῆς σκηνῆς, μετὰ προσθήκης καὶ τετάρτου
προσώπου, Ἕλληνας τινος ἥρωος ἢ θεράποντος· ἡρ-
μήνευσεν ὁμοῦς ἐσφαλμένως, φρονῶ, ὡς εἰς τὴν θε-
ραπείαν τοῦ Τηλέφου παρὰ τοῦ Ἀχιλλέως ἀναφε-
ρόμενον, ἐν ᾧ, ὡς δύναται νὰ πεισθῇ ὁ ἀναγνώστης
ἐκ τῆς παραβολῆς τοῦ μνημείου πρὸς τοὺς παρα-
τεθέντας ἀνωτέρω στίχους, πρὸς οὓς καὶ μέχρι τῶν
ἐλαχίστων συμφωνεῖ, καὶ τοῦτο εἰς τὴν παρὰ
τοῦ Πατρόκλου θεραπείαν τοῦ Εὐρυπύλου ἀναφέ-
ρεται. Τοῦτο ἄλλως τε ἀνεγνώρισεν ἤδη ὁ Taelken².
Αὐτὸς δ' ὁ Overbeck, ὁ κατόπιν ἀναδημοσιεύσας³
τὸ μνημεῖον μετὰ τῆς παρὰ τοῦ Winckelmann προ-
ταθείσης ἐρμηνείας, φαίνεται ἀμφιβάλλων, ἐν ὑπο-
σημειώσει τοῦ βιβλίου του, περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῆς ἐρ-
μηνείας ταύτης.

ΚΕΡΟΕΣΣΑ Ἡ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΟΣ ΜΗΤΗΡ

(Πίναξ 1, 7-9).

1) 18 — Προτομὴ κόρης κερασφόρου καὶ λυσι-
κόμου πρὸς δ.

Ὅπ. ΒΥΖΑΝΤΙ | ΩΝ· Δάμκλις ἐπὶ βάσειος πρὸς

¹ Monumenti antichi inediti Τόμ. II, Μέρ. II, σελ. 162 ἀρ.
112.

² Erklärendes Verzeichniss der antiken vertieft geschnit-
tenen Steine, Cl. IV, ἀρ. 226.

³ Die Bildwerke zum Thebischen und Troischen Helden-
kreis, σελ. 305. Πίν. XII, 43.

δ. ἰσταμένη. (Τὴν εἰκόνα τοῦ ὀπ. ἐν μεγεθύνσει ἴδε κα-
τωτέρω).

α') Πίν. 1, 7 = Μουσεῖον Παρισίων = Wiczay. *Cat. Mus. He-
dervar* ἀρ. 2282 — Sestini, *Mus. Hedervar* 48, 6 — Mionnet
Description des Médailles, I, 377, 90. Ἡ ἐνταῦθα καὶ κατωτέρω,
δημοσιευομένη χάριν πλείονος σαφηνείας μεγεθύνσις ἐν ζιγχο-
γραφίᾳ, ἐσχεδιάσθη κατὰ τὸ νόμισμα τῆς συλλογῆς Λονδίνου ὑπὸ
τοῦ Gillieron μετὰ τῆς δεούσης ἀκριβείας.

β') Πίν. 1, 8 = Μ. Λονδίνου. = R. S. Poole. *Catalogue of Greek
coins, Thrace*, σελ. 97, 48.

γ') Μ. Μονάχου (νόμισμα κακῆς διατηρήσεως).

2) Ἔτερον ὁμοῖον ἀλλ' ὑπολειπόμενον τὴν τέχνην, καὶ
ἔχον τὸν ἐφ' ἐτέρου τύπον πρὸς ἀριστεράν.

Πίναξ 1, 9 = Μ. Λονδίνου = S. Poole ἔθθα ἀνωτέρω ἀρ. 49.

Ὁ Wiczay, ὁ πρῶτος δημοσιεύσας τὸ χαριέστα-
τον νομισμάτιον τῆς συλλογῆς τῶν Παρισίων (τότε
ἐν τῇ συλλογῇ Hedervar εὕρισκόμενον), περιέγρα-
ψε τὴν ἐφ' ἐνὸς προτομῆν, ὡς « κεφαλὴν ἀγέ-

νειον», μηδὲν ἕτερον προσθέσας, οὔτε δηλαδὴ ἂν
αὕτη κόρης ἢ νεανίου, καὶ τίνος. Ἐτι τούτου χει-
ρόν ὁ Sestini ἐθεώρησεν αὐτὴν ὡς κεφαλὴν Ἀπόλ-
λωνος, ἐξήγησιν ἣν καὶ ὁ Mionnet παρεδέχθη κα-
τόπιν! Ἀκριβέστερόν πως περιεγράφησαν τὰ δύο
νομίσματα τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ὑπὸ τοῦ Poole,
πρώτου ἀναγνωρίσαντος ὅτι ἡ νεανικὴ κεφαλὴ φέρει
τύπους κεράτων καθ' ἑκάτερον τοῦ μετώπου μέρος·
ἀλλὰ καὶ οὗτος ἠπατήθη ἐκλαβὼν αὐτὴν ὡς εἰς ἄρ-
ρενα ἀνήκουσαν. Τούτῳ δ' ἠκολούθησε καὶ ὁ B. V.
Head ἐν τῇ *Historia Numorum* σελ. 231, προσθέ-
σας ὅτι ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶναι ἴσως ἢ τοῦ ποταμοῦ
Λύκου· ἀλλ' αὕτη βεβιαῶς ἐστί, ὡς βλέπει ὁ ἀνα-
γνώστης, νέας καὶ χαριεστάτης κόρης. Ἀλλὰ τίς
αὕτη; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀδιστακτικῶς φρο-

νοῦμεν ὅτι παρέχουσιν ἀπάντησιν τὰ ἐξῆς χωρία ἀρχαίων συγγραφέων.

Διονυσίου Βυζαντίου, Ἀνάπλους Βοσπόρου σελ. 12, παράγρ. XXIV (τῆς ἐκδόσεως C. Wescher). Ὅμιλῶν περὶ τῆς τοπογραφίας τοῦ Βυζαντίου λέγει: «Καθ' ὃ δὲ συμπεσόντες (παρὰ τὸ Βυζάντιον) ἀλλήλοις ἐπὶ τὴν ἀπαντῶσαν παχεῖαν ἄκραν ὑπερενεχθέντες ἐκβαίνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν (οἱ ποταμοὶ Βαρβύσης καὶ Κύδαρος), Σημύστρας βωμὸς· ἀφ' ἧς καὶ τοῦνομα τῷ χωρίῳ. Σημύστρα δὲ νύμφη ναὶς Κεροέσσης τροφός. Ἰὼ γάρ, ἐπὶ μηχαναῖς μὲν Διός, ὀργῇ δὲ Ἡρας, περωτῶν οἴστρον ἀφετος ἐν μορφῇ βοῦς ἐπὶ πολλὴν ἐπτοήθη γῆν, κατὰ τοῦτον μάλιστα τὸν τόπον ἐπειγομένη, καὶ ὠδίσι (θεῖας γὰρ γονῆς ἔμπλεως ἦν) ἀπερείδεται θῆλυ βρέφος. Τὸ δὲ ἀραμένη Σημύστρα τιθηνεῖται παράσημον τῆς μητρῶας μεταβολῆς· τύποι γὰρ κεράτων καθ' ἑκάτερον τοῦ μετώπου μέρος ὑποδύντες ἐξεῖχον. Ἐνθεν καλεῖται Κεροέσσα. Ταύτης καὶ Ποσειδῶνος Βύζας ἀνὴρ Ἰσα θεῶ τετιμημένος ἀφ' οὗ τὸ Βυζάντιον».

Ἡσυχίου Μιλήσιου, Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως. (Fragmenta histor. gr. τόμ. IV, σελ. 148 ἐκδ. Müller): «Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὴν Θρακῶν ἀφίκετο χώραν (ἢ Ἰὼ), ὄνομα μὲν τῷ τόπῳ κατέλιπε Βόσπορον, αὐτὴ δὲ πρὸς τὸ καλούμενον Κέρρας ἐπανελθοῦσα, καθ' ὃ Κύδαρός τε καὶ Βαρβύσης συμμίσγονται, τοῖς ἐνοικοῦσιν προθεσπίζουσα τὰ ἐσόμενα, παρὰ τὸν Σεμέστρης βωμὸν τὴν λεγομένην Κεροέσσαν ἀπεκύησε κόρη, ἐξ ἧς καὶ Κέρρας ὁ τόπος ὠνόμασται. . . . Ἡ τοίνυν Κεροέσσα παρὰ τῇ Σεμέστρη νύμφη τραφεῖσα καὶ παραδόξῳ μορφῇ λαμπρυνθεῖσα, πολὺ τὰς Θρακικὰς ὑπερέβαλε παρθένους, τῷ τε θαλαττίῳ μιγεῖσα Ποσειδῶνι, τίκτει τὸν καλούμενον Βύζαντα»¹. Οὐδεμία ἄρα ἀμφιβολία ὅτι τὰ προκείμενα νομίσματα παρουσιάζουσιν ἡμῖν τὴν εἰσέτι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰκόνα τῆς Κεροέσσης.

Ἐπικύρωσιν τῆς ἐξηγήσεως ταύτης παρέχουσιν καὶ πλεῖστα ἕτερα τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου, φέροντα τοὺς τύπους τῆς μητρῶς, τοῦ συζύγου καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς Κεροέσσης, ὡς ἐκ τῶν ἐξῆς δειχθήσεται.

¹ Ἴδε καὶ Στεφάνου Βυζαντίου Ἐθνικά ἐν λ. Βυζάντιον. Προκοπίου, περὶ κτισμάτων. 1, 5. κλπ.

ΙΩ

(Πινάξ 1, 1-2).

Ἄπαντα τὰ ἀρχαιότερα τῶν νομισμάτων, τὰ ἀπὸ τοῦ 400 μέχρι 350 π. Χ.¹ κοπέντα, φέρουσιν ὡς τύπον *δάμαλιν ἐπὶ δελφίνος* βαδίζουσαν (Πίν. I, 1-2)², ἧτις οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ἡ μήτηρ τῆς Κεροέσσης Ἰὼ· διότι ὡς ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Μόσχου (ἐν Εὐρώπῃ στίχ. 44 καὶ ἐξῆς) περιγραφομένου χρυσοῦ καὶ περικαλλοῦς ἀνθοδόχου ταλάρου τῆς Εὐρώπης ἀπεικονίζετο ἡ

Ἰναχίς Ἰὼ,

εἰσέτι πόρτις ἐοῦσα, φῦν δ' οὐκ εἶχε γυναιήν.

φοιταλέη δὲ πόδεσσιν ἐφ' ἄλμυρὰ βαινὲ κέλευθα,

οὕτω καὶ ἐνταῦθα αὕτη εἰσέτι βοῦς καὶ οὐχὶ γυναικὸς σχῆμα ἔχουσα, περὶ ἐπὶ δελφίνος, σημαίνοντος τὴν θάλασσαν (ὡς συνηθέστατα ἐπὶ νομισμάτων συμβαίνει), τοῦ Βοσπόρου = (Βοῦς πόρου), οὕτω κληθέντος, ὡς γνωστὸν, «διὰ τὸ δοκεῖν τὴν Ἰὼ βοῦν οὔσαν διαπορεύσασθαι τοῦτον τὸν τόπον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην βαίνουσαν»³. Εἶναι δ' ἐπίσης γνωστὸν ὅτι κατὰ παράδοσιν τινα τὸ Βυζάντιον ἐκτίσθη ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ χωρίου τοῦ ἐκ τοῦτου Βοσπόριον κληθέντος⁴.

Κατὰ ταῦτα ἐσραλμένως περιγράφουσιν πολλοὶ νομισματικοὶ⁵ τὸν τύπον τοῦτον ὡς ταῦρον ἐπὶ δελφίνος βαίνοντα.

Ἄλλως τε οὐχὶ μόνον τὰ ρηθέντα ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ τύπος ἐπιμελῶς ἐξεταζό-

¹ Ἴδ. Head, Historia Numorum σελ. 229 καὶ R. S. Poole, Catalogue of Greek coins. Thrace, 93. Ἴδε ἕμως, διὰ τὰς χρονολογίας ταύτας, τὴν γράφομεν κατωτέρω.

² Τοῦτον τὸ μὲν εὑρον παρὰ τῷ κ. Hoffmann ἐν Παρισίῳ, τὸ δὲ, βάρους γραμμ. 14. 45, ἀπόκειται ἐν τῷ Cabinet des Médailles τῶν Παρισίων (Inventaire ἀρ. 220).

³ Ἱμερίου Λογ. 7, 6. Ἀπόλλ. Ῥοδ. 2, 168. Ἴδε καὶ Διονυσίου Ἀνάπλους Βοσπόρου σελ. 5, παρ. 7: «Περὶ μὲν οὖν τῆς ἄκρας ἦν Βοσπόριον καλούμενον, διττὸς κατέχει λόγος· οἱ μὲν γὰρ φασὶ βοῦν, οἱ δὲ μυθωδέστερον ἀπομνημονεύοντες Ἰὼ τὴν Ἰνάχου, κατὰ ζῆλον Ἡρας ἔλαυνομένην, ἔθην εἰς τὴν Ἀσίαν διαπεράσαι. Πεισιτεσθῶ δὲ τῶν λόγων ὁ θεϊότερος». Τὰ αὐτὰ καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις.

⁴ Ἡσύχ. ὁ Μιλήσιος ἐν Müller, Fragm. histor. græc. IV σελ. 147.

⁵ Friedlaender und von Sallet, Das Königl. Münzkabinet (1877) ἀριθ. 277 σελ. 100. Ἴδε καὶ von Sallet Beschreibung der Antiken Münzen (1888). Τόμ. I. σελ. 142 καὶ ἐξῆς. — R. S. Poole, Catalogue of the Greek coins, Thrace (1877) σελ. 93 κ. ἐξ. Head, Hist. num. 1887 σελ. 229 κ. ε. καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Ἐξάρεσται ἀποτελοῦσι οἱ Pinder, Annali del Instituto 1834 σελ. 307 καὶ Overbeck ἐν Kunstmythologie (1871) I, 488, οἱ ὀρθῶς τὸν τύπον περιγράφαντες.

μενος, καὶ δὴ ἐπὶ τῶν ἐνταῦθα ἀπεικονισθέντων δύο νομισμάτων, ἐφ' ὧν καταφανεῖς εἶναι αὐτοὶ οἱ μαστοὶ τῆς βοῆς, βεβαίως ἔστι περὶ θαμάλεως καὶ οὐχὶ περὶ ταύρου πρόκειται.

Σπουδαίαν ὁμως δυσκολίαν πρὸς παραδοχὴν τῆς ἐρμηνείας ταύτης παρέχει, ὡς βεβαίως θὰ ἐσκέφθη ἤδη ὁ ἀναγνώστης, τὸ ὅτι τὸ Βυζάντιον παρὰ πάντων πιστεύεται νῦν κτισθὲν ὑπὸ τῶν Μεγαρέων. Ὅντος δὲ πασιγνώστου ἔστι οἱ ἀρχαιότεροι νομισματικοὶ τύποι πάσης ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀποικίας στενωῶς πρὸς τὴν μυθολογίαν τῆς μητροπόλεως αὐτῆς σχετίζονται, ἀπορον ἀληθῶς ἀποβαίνει τὸ τίνα σχέσιν δύναται νὰ ἔχη πρὸς μεγαρικὴν ἀποικίαν ὁ μῦθος τῆς Ἰοῦς, ὁ τόσον τῇ πόλει τοῦ πελοποννησιακοῦ Ἄργους ἴδιος! Ἄλλ' αὐτὴ ἀκριβῶς ἢ παρατήρησις αὕτη, ἐπικυροῦ πληρέστατα τὸ ὄρθον τῆς ἐρμηνείας ἡμῶν. Διότι εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι τὸ Βυζάντιον παρὰ πάντων σχεδόν, ἐφ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, τῶν νεωτέρων ἱστορικῶν καὶ λοιπῶν συγγραφέων καλεῖται ἀποικία τῶν Μεγαρέων, ἀλλὰ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ πλάνη μεγάλη, τοῦ Βυζαντίου ὄντος τῇ ἀληθείᾳ ἀποικίας τοῦ πελοποννησιακοῦ Ἄργους. Ἐπειδὴ δὲ τὸ πρᾶγμα εἶναι σπουδαῖον, προκειμένου περὶ μιᾶς τῶν ἐνδοξοτέρων ἑλληνίδων πόλεων, ἃς μοὶ ἐπιτραπῆ νὰ ἐκθέσω ἐκτενέστερόν πως τὰ κατὰ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Τὰ χωρία τῶν ἀρχαίων συγγραφέων τ' ἀναφερόμενα εἰς τὴν κτίσιν τοῦ Βυζαντίου εἶναι τὰ ἑξῆς.

Ἄνωνυμος [Σχύμνος] στ. 717. «Μεγαρέων εὐτυχῶν Βυζάντιον».

Ἡσύχιος Μιλήσιος. Πάτρια § 3 «Φασὶ μὲν Ἀργείους πρῶτους, χρησάσης αὐτοῖς τῆς Πυθίας

ἔλθιοι οἱ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν κτλ.

πήξασθαι τὰς οἰκήσεις (ἐν Βυζαντίῳ) . . . Ἄτεροι δὲ Μεγαρεῖς ἱστόρησαν ἀπὸ Νίσου τὸ γένος κατὰγοντας . . . ».

Στέφανος Βυζάντιος ἐν λ. Βυζάντιον. «Χρησμός δ' ἐδόθη ἐρωτησάντων εἰς Δελφοὺς Μεγαρέων τοιοῦτος

ἔλθιοι οἱ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν κτλ.

καὶ οὕτως ἐκτίσθη ὑπὸ Βύζαντος τοῦ Κεροέσσης τῆς Ἰοῦς θυγατρὸς καὶ Ποσειδῶνος . . . ».

Φιλόστρατος ἐν Βίῳ σοφιστοῦ Μάρκου τοῦ Βυζαντίου «Μεγαρεῖς οἰκίσται Βυζαντίων».

Εὐστάθιος εἰς Διονύσιον. Περιηγ. στ. 803 «Βύζης ἠγείτο τοῦ τῶν Μεγαρέων στόλου, οἱ καὶ ἔκτισαν Βυζάντιον».

Διονύσιος Βυζάντιος ἐν Ἀνάπλω Βοσπόρου. σελ. 8 ἐκδ. Wescher. «ἐκοινώνησαν γὰρ Κορινθιοὶ τῆς (τῶν Μεγαρέων εἰς Βυζάντιον) ἀποικίας» ἰδ. καὶ σελ. 15.

Ἰωάν. Λυδός· ῥωμ. ἀρχ. III, 70 « . . . ἐπὶ τῆς τριακοστῆς ὁγδότης Ὀλυμπιάδος Μεγαρεῖς εἰς Βυζάντιον ἀποικίσαντες . . . ».

Κεδρηγός σελ. 92 ἐκδ. Βόννης. «τὸ Βυζάντιον ὑπὸ Βύζου βασιλέως τῆς Θράκης ὤκισθη, ὡς δέ τινες ὑπὸ Μεγαρέων».

Κωνσταντῖνος Πορφυρογ. Θέματα II, 2. «Βυζάντιον Μεγαρέων καὶ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ἔστιν ἀποικία».

Γενέσιος σελ. 17 ἐκδ. Βόννης. «Ἐν Βυζαντίῳ τῷ ὑπὸ Μεγαρέων κτισθέντι καὶ Βύζαντος, κατ' Εὐρώπην συνελθόντων ἐν τῇ τούτου πόλει Καρυστίων, Μυκηναίων καὶ Κορινθίων ἄλλων τε πολλῶν».

Ammian. Marcellinus XXII, 8, 8. «Byzantium, Atticorum colonia». — Velejus Patereulus II, §15. «Byzantium Milesiorum colonia». — Justinus IX, I, §3. «(Urbs Byzantium) condita primo(!) a Pausanias, rege Spartanorum»¹.

Ἐκ τῆς μετὰ προσοχῆς μελέτης τῶν ἄνω χωρίων δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐνοήσῃ τις α') ὅτι αἱ μὲν πληροφορίαι αἱ ποιοῦσαι τὴν πόλιν ἀποικίαν τῶν Λακεδαιμονίων ἢ Βοιωτῶν, ἢ Ἀττικῶν, ἢ Κορινθίων, ἢ Καρυστίων, ἢ Μιλησίων, προέρχονται ἢ ἀπὸ συγγραφῆς ἄνευ μεγάλης ἀθθεντίας, ἢ ἀπὸ ἱστορικὰ γεγονότα κατὰ πολὺ μεταγενέστερα τῆς κτίσεως τῆς πόλεως, ἢ ἐκ τῆς μεγίστης συρροῆς ἐποίκων εἰς τὴν καθ' ἡμέραν γοργῶς αὐξάνουσαν μετὰ τὴν κτίσιν τῆς πόλιν². β') Αἱ πληροφορίαι αἱ τὸ Βυζάντιον λέγουσαι ἀποικίαν τῶν Μεγαρέων εἶναι μὲν πολυάριθμοι, ἀν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρὰ συγγραφέων ἄνευ μεγάλης ἀθθεντίας διδόμεναι, ἀλλ' ἢ μόνη τούτων, ἢ καὶ τὸ ἔτος τῆς ἀποικίας τῶν Μεγαρέων προσθέσασα, πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι αὕτη ἐγένετο ἐν Ὀλ. 38=628 π. X. Γνωρίζομεν ὁμως

¹ Παράβαλε Falk, de origine Byzantii 1829 89. — O. Frick ἐν Realencyclopædie, Byzantium.

² Πρὸς E. Curtius, Griechische Geschichte I, 418. ἐκδ. ε'.

παρὰ ἱστορικοῦ πολὺ ἀπάντων τῶν μνημονευθέν-
ἀξιοπιστοτέρου καὶ σπουδαιοτέρου, παρ' αὐτοῦ λέγω
τοῦ Ἡροδότου¹, ὅτι τὸ Βυζάντιον ἐκτίσθη δέκα καὶ
ἑπτὰ ἔτη μετὰ τὴν Καλχηδῶνα. Ἡ τελευταία ἔμως
αὕτη ἐκτίσθη, ὡς ἀσφαλῶς γνωρίζομεν², τὸ 674
π. Χ. Ἄρα τὸ Βυζάντιον ἐκτίσθη τὸ πρῶτον ἐν ἔτει
658· ἐπομένως οἱ Μεγαρεῖς οἱ ἐν ἔτει 628 εἰς Βυ-
ζάντιον ἐλθόντες δὲν δύνανται νὰ κληθῶσι ἄποικοι
ἀλλ' ἔποικοι. Τίνες ὅμως οἱ πρῶτοι ἄποικοι, οἱ τὴν
πόλιν δηλαδὴ ἐν ἔτει 658 κτίσαντες; Ἀπάντησιν
εἰς τὸ ἐρώτημα παρέχει ἡ μαρτυρία Ἡσυχίου τοῦ
Μιλησίου καθ' ἣν οἱ πρῶτοι ἐν Βυζαντίῳ οἰκήσεις
πήξαντες εἶναι οἱ Ἀργεῖοι. Εἶναι ἀληθές ὅτι τὸ
χωρίον τοῦτο εἶναι μεμονωμένον καὶ δι' αὐτὸ ἴσως
δὲν ἔτυχε μεγάλης προσοχῆς ὑπὸ τῶν νεωτέρων
ἱστορικῶν· ἀλλ' οἱ προκείμενοι νομισματικοὶ τύποι,
οἱ καὶ ἀρχαιότατοι τῶν τοῦ Βυζαντίου, πολὺ τὸ
κῆρος προσδίδουσιν αὐτῶ.

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

(Πίναξ 1, ἀρ. 3, 6, 18, 23).

Μετὰ τὴν μητέρα τῆς Κεροέσσης εὐρίσκομεν ἐπὶ
τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου πλειστάκις, τὸν
Ποσειδῶνα ἐξ οὗ αὕτη ἐγέννησεν τὸν μυθολογού-
μενον οἰκιστὴν τῆς πόλεως Βύζαντα. Οὕτω, ἔχομεν
πολλὰ ὅμοια τοῦ ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 3 ἐπὶ τοῦ πίνα-
κος ἀρ. 1, ἀπεικονισθέντος ἀρίστης διατηρήσεως
ἀργυροῦ νομίσματος (ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Ἄγ-
γλου εὐπατρίδου Eduard Bunbury ἐν Λονδίῳ)³·
τὴν μοναδικὴν δραχμὴν τῆς συλλογῆς τοῦ Φωτιάδῃ
πασᾶ (Πίν. 1, ἀρ. 6), τὴν μέχρι τοῦδε μόνον ἐκ περι-
γραφῆς (Imhoof-Blumer, Monn. Grecques σ. 48, 28)
οὐχὶ δὲ καὶ ἐξ ἀπεικονίσεως γνωστὴν· πολλὰ ἕτερα
παρομοίων τύπων, ἀλλὰ γὰλκινα νομίσματα⁴· πλη-
θὺν ἄλλων κοινοτάτων, κοπέντων ἐπὶ Ἀσωπίου
ἀρχοντος ἢ ἐπὶ Διοσκουρίδου· τέλος, πλὴν ἀσημο-
τέρων τινῶν αὐτονόμων, τὰ ἐξῆς ἀξιόλογα νομί-
σματα.

¹ IV, 144.

² E. Curtius ἔ. ἀ. I, 417, 271, 674.

³ Μέχρι τοῦδε ὅμοια τοιαῦτα εὑρον κοπέντα ἐπὶ τῶν ἀρχόντων Ἀν-
τιπάτρου, Ἐκατοδώρου, Μάτριοις, Μενίσκου, Ὀλυμπιοδώρου καὶ
Σφοδρία. Ἰδ. κατωτέρω.

⁴ Sestini, Descript. num. vet. σελ. 55, 6.—Mionnet Suppl. II,
242, 221.—Arigoni I, πίν. V, 42.—Mionnet Suppl. II, 242,
222.—Leake, Numismata Hellenica, Europ. Greece σελ. 30.

Α 30.—ΤΙΒΕΡΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ
Κεφαλή Τιβερίου πρὸς ἀρ.

Ἦπ. ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ δεξ. καὶ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τ'
ἄνω. Ποσειδῶν ἡμίγυμνος, ἐπὶ βράχου πρὸς ἀρ. καθή-
μενος, ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχων δελφίνα, τὴν δ' ἀρ. στηριζῶν
ἐπὶ τριαίνης. Τὸ ὄλον ἐν κύκλῳ ἐξ ἀπλῆς γραμμῆς. Γραμ.
15, 07.—Συλλογὴ Παρισίων. Πίν. 1, 18.—Νόμι-
σμα μοναδικὸν καὶ ἀνέκδοτον.

Α 26.—ANNIA | ΛΟΥΚΙΛΛΑ ΣΕΒ Προτομὴ
τῆς Λ. πρὸς δ.

Ἦπ. ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ· ΕΠ | ΠΟΝΤΙΚΟΥ Ποσειδῶν
γυμνός πρὸς ἀρ. ἰστάμενος, τὸν δεξιὸν πόδα ἐπὶ πρῶρας
στηριζῶν, ἐν τῇ δεξιᾷ ἀντὶ δελφίνος ἔχων πηλαμύδα,
τὴν δ' ἀριστερὰν ἐπὶ τριαίνης.

Συλλογὴ Rollin et Feuadent ἐν Παρισίοις. Νό-
μισμα ἀνέκδοτον. Ὁμοιον τούτῳ, ἀλλὰ κακῶς περιγρα-
φέν, εἶναι ἴσως τὸ παρὰ Mionnet Suppl. I, 252, 286
=Mus. Sanelem. Num. Select. II σελ. 269 πίν.
XXIII, 187.

Α 30.—ΙΟΥΛΙΑ ΜΑ | ΜΑΙΑ Προτομὴ τῆς Μ.
πρὸς δ.

Ἦπ. ΕΠ ΦΡΟΝΤΩΝΟC | ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ ὁμοιος
τύπος Ποσειδῶνος—Πίν. I, 23.

Συλλογὴ Παρισίων, Inventaire ἀρ. 378.

Τὸ νόμισμα τοῦτο περιεγράφη ἤδη ὑπὸ Vaillant
(Num. Graeca σελ. 142) καὶ Mionnet (Supplé-
ment II, 270, 408), ἀλλ' ἐσφαλμένως ὡς τοῦ Ποσει-
δῶνος ἔχοντος τῇ δεξιᾷ δελφίνα.

Ὁ τελευταῖος οὗτος νομισματικὸς τύπος τοῦ Πο-
σειδῶνος πηλαμύδα φέροντος ἦτο, ἐφ' ὅσον ἐμοὶ
γνωστόν, εἰσέτι ἐντελῶς ἀγνωστος (ἴδε κατωτέρω).

Ἐν σχέσει πρὸς τὸν τύπον τοῦ Ποσειδῶνος προσ-
θετέον ἐνταῦθα ὅτι οἱ Βυζάντιοι ἐμύθευον ὅτι ὁ
Βύζας ἔκτισε τὰ τεῖχη τῆς πόλεως Ποσειδῶνος
καὶ Ἀπόλλωνος συνεργησάντων¹. Διονύσιος δ' ὁ
Βυζάντιος ἐν Ἀνάπλῳ Βοσπόρου (σελ. 6, § IX τῆς
ἐκδ. Wescher), μνησθάνει ἡμῖν ὅτι καθ' οὓς χρό-
νους ἐστρατήγει ὁ Δίνεως τοῦ δήμου τῶν Βυζαν-
τίων καὶ δρακόντων πλεῖστα γένη ἐπεφοίτησαν τῇ
πόλει, ἀπηλλάγησαν τούτων Ποσειδῶνος βοηθή-
σαντος. Πρὸς δὲ ὁ αὐτὸς διηγείται ὅτι μικρὸν ὑπὲρ
τὴν Βοσπόριον ἄκραν ὑπῆρχεν «Ποσειδῶνος νεώς,
ἀρχαῖος μὲν παρ' ὁ καὶ λιτός, ἐπιβεβηκῶς δὲ τῇ
θαλάττῃ».

¹ Ἡσύχιος Μιλήσ. ἐν Müller Fragm. histor. graec. IV, σελ.
148 καὶ 149.

ΒΥΖΑΣ

(Πιραξ 1, ἀρ. 16-17).

Τέλος εὐρίσκωμεν ὡς τύπον τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου αὐτὸν τὸν υἱὸν τῆς Κεροέσσης Βύζαντα τὸν τῆς πόλεως κτίστην. Τὰ τὸν τύπον τοῦτον φέροντα νομίσματα εἰσὶ κοινά. Ἐντούτοις τὰ ἐνταῦθα περιγραφόμενα καὶ ἀπεικονιζόμενα δύο, εἰσὶ τὰ ἄριστα τὴν διατήρησιν ἐξ ἔσων ἡμεῖς ποτε εἶδομεν.

✠ 25. — ΒΥΖΑΙ (οὕτω). Κεφαλὴ Βύζαντος μετὰ κρόνους καὶ βαθείως πώγωνος, πρὸς δ.

Ἔπι. ΕΠ. ΑΙ. ΠΟΝΤΙΚΟΝ ΗΡ. Πρῶρα νηὸς πρὸς ἀρ. ἐφ' ἧς ὀπλίτης πρὸς ἀρ. ἱστάμενος καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ κελεύων, τῇ δ' ἀρ. φέρων κλάδον, φοίνικος ἴσως.

Παρίσιοι· ἀριθμὸς εὐρετηρίου 281.

✠ 25. — Ὅμοιοι.

Ἔπι. Ε. | Θ. | ΦΑΥ. | ΒΥΖΑΝΤΙ | ΩΝ (= ἐπὶ Θεᾶς Φαυστίνης) Πλοῖον πολύκωπον πλέον μετ' ἀναπεπταμένου ἱστίου πρὸς ἀρ.

Παρίσιοι· ἀριθμὸς εὐρετηρίου 284.

Ὡς εἶπομεν πολλὰ ὅμοια τούτοις νομίσματα εἶναι γνωστὰ ἤδη, πολλάκις δημοσιευθέντα καὶ σχολιασθέντα. Τὰ ἐξῆς ὅμως σχετικὰ πρὸς ταῦτα δὲν παρατηρήθησαν εἰσέτι, ἐφ' ἔσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω. α') Ἡ κεφαλὴ αὕτη τοῦ Βύζαντος πάντοτε κατὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς τρόπον ἐν ὄλαις ταῖς λεπτομερείαις ἀπεικονιζομένη, ἀντεγράφη, πιθανώτατα, ἐκ τοῦ περιβοήτου ἀγάλματος τοῦ Βύζαντος, τοῦ κατὰ τὴν καλουμένην Βασιλικὴν ἱσταμένου ἄλλοτε, ὁ Καλλιάρχης στρατηγῶν τοῦ Βυζαντίου καὶ πρὸς ξένους καὶ ἐμφυλίους πολεμίους ἄριστα ἀγωνισάμενος ἀνέθηκεν καὶ ἐπέγραψεν οὕτω:

Τὸν κρατερόν Βύζαντα καὶ Ἰμερτὴν Φιδάλειαν
κίονι κοσμήσας ἄνθετο Καλλιάρχης¹

β') Ὁ μακρὸς πώγων τοῦ κτίστου τοῦ Βυζαντίου μοὶ ὑπενθυμίζει χωρίον τι παρ' Ἀθηναίων² καθ' ὃ νόμος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑφίστατο ἀπαγορεύων τὸ κεῖρειν τὸν πώγωνα. Ἴσως λοιπὸν ἦτο τοῦτο πατροπαράδοτον τι ἔθιμον ἀφ' οὗ καὶ ὁ ἥρωϊς τῆς πόλεως παρίσταται τρέφων τὸν πώγωνα. γ') Ἡ ἐπὶ

¹ Ἡσύχιος Μιλήσιος· ἔνθα ἀνωτέρω, σελ. 152.

² Βεβλ. XIII, σελ. 565 «ἐν Βυζαντίῳ δὲ ζημίας ἐπιχειμένους τῶν ἔχοντι κούρει ξυρόν οὐδὲν ἤττον πάντες χρώνται αὐτῶν. . .»

τῆς πρῶρας ἐν σχήματι κελουστοῦ ἱσταμένη μορφή (ἀρ. 16), μέχρι τοῦ νῦν ὡς Ζεὺς¹ ἢ ὡς ἀπλοῦς ὀπλίτης περιγραφεῖσα² οὐδὲν ἕτερον πιθανῶς εἶναι ἢ αὐτὸς οὗτος ὁ Βύζας, ὅστις καλεῖται ἐν ταῖς πηγαῖς «ἡγεμῶν τοῦ στόλου» τοῦ τοὺς ἐκ Μεγάρων οἰκιστὰς κομίσαντος³.

ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΒΟΪΔΙΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΑΣ

(Πιραξ 1, 7-9 ὀπισθεῖν).

Οὐχὶ σμικροτέρως σπουδαιότητος εἶναι ὁ ἐφ' ἐτέρου τύπος τῶν νομισμάτων τῆς Κεροέσσης, (ἴδ. ἀνωτέρω) ὁ ἀπεικονίζων δάμαλιν ἱσταμένην ἐπὶ πλίνθου. Ἡ ἀμέσως εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ μελετῶντος τὸ νόμισμα τοῦτο ἐπερχομένη σκέψις εἶναι, ὅτι καὶ αὕτη ἀναφέρεται εἰς Ἰῶ τὴν τῆς Κεροέσσης μητέρα· λεπτομερεστέρα ὅμως ἔρευνα ἀπίθανον καθιστᾷ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην. Διότι ἐλλείπει μὲν ὁ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς βοῦς δελφίν, ὁ πάντοτε, ὡς εἶδομεν, τὴν Ἰῶ χαρακτηρίζων, ἱσταται δ' ἡ βοῦς ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς ὑπὸ τῶν περὶ τὰ νομίσματα σπουδαζόντων συνήθως βάσεως (Base· Baseline) καλουμένης. Τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεσσάρων γνωστών ἀντιτύπων τοιαύτη τις εἶναι ἡ στάσις τῆς βοῦς, οἷα τὰ μάλιστα ἀρμόζει εἰς γλυπτὸν ἔργον ἐκ μαρμάρου. Πρὸς δ' εὐρίσκω ἐν ταῖς ἀρχαίαις πηγαῖς τὰ ἐξῆς χωρία συγγραφέων:

Διονύσιος ὁ Βυζάντιος γράφων περὶ τῆς ἀσιατικῆς ἐκείνης ἀκτῆς τοῦ Βοσπόρου τῆς καταντικρῆ τοῦ χωρίου ἐκείνου κειμένης τοῦ κληθέντος Κέρατος ἔνεκεν αὐτῆς τῆς Κεροέσσης⁴, ἀφηγεῖται καὶ τὰ ἐξῆς⁵.

«Ἐνθεν ἄκρα προπίπτει ταῖς τῆς θαλάσσης πληγαῖς ἐπίδρομος· πολὺς γὰρ ἐπ' αὐτὴν ὠθοῦμενος ὁ πλοῦς πρὸς τὴν καλουμένην ἀνθαμιλλᾶται Βοῦν.

¹ Mionnet, Description I, 376, 79 καὶ Pembroke 1746. 2, XXXVIII = Catalogue ἀρ. 618.

² Poole, Catalogue of Thrace σελ. 98, 57. — Sanelem. I, σ. 166. κτλ. κτλ.

³ Στέφανος Βυζάντιος ἐν λ. Βυζάντιον. . . «τοῦ στόλου Βύζης ἦν ὁ ἡγεμῶν». — Ἡσύχιος Μιλήσιος, ἐν Müller, Fragmenta histor. græc. IV, σελ. 147: «Ἐτεροι δὲ Μεγαρεῖς ἱστόρησαν ἀπὸ Νίσου τὸ γένος κατάγοντας, εἰσπλουν ἐν αὐτῷ ποιησαμένους τῶ τόπω ὑφ' ἡγεμῶν Βύζαντι, οὐπερ τὴν προσηγορίαν μυθεύουσι τῇ πόλει προστεθῆναι».

⁴ Ἴδε Προκοπίου, Περὶ κτισμάτων 1, 5.

⁵ Ἀνάπλους σελ. 33, 4. παρ. CX, ἔκδ. Wescher.

Ἔστι δὲ οἶον ἀφετήριον τοῦ πρὸς τὴν Εὐρώπην διάπλου· καὶ κίων λίθου λευκοῦ, καθ' ἧς βοῦς, Χάρητος Ἀθηναίων στρατηγοῦ παλλακὴν Βοῖδιον ἐνταῦθα καμουσαν ἀποκηδεύσαντος· σημαίνει δὲ ἡ ἐπιγραφή τοῦ λόγου τάληθές· οἱ μὲν γὰρ εἰκαίαν καὶ ἀταλαίπωρον ποιούμενοι τὴν ἱστορίαν, οἴονται τῆς ἀρχαίας λήξεως εἶναι τὴν εἰκόνα, πλείστον ἀποπλανώμενοι τάληθούς». κτλ.

Τὰ αὐτὰ διηγεῖται καὶ Ἡσύχιος ὁ Μιλήσιος¹
 * « Ἐπειδὴ δὲ καὶ Λέων τὸν βίον μετήλλαξεν, Χάρης ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς σὺν ναυσὶ τεσσαράκοντα εἰς συμμαχίαν τῶν Βυζαντίων ἐλθὼν πρὸς τὸν κατὰ Φιλίππου πόλεμον, κατέλαβε τὴν ἄκραν τῆς Προποντίδος, ἧτις μεταξύ κεῖται Χρυσόπολεως καὶ Χαλκηδόνος, καὶ ἐν ἐκείνῳ προσορμίσας τῷ τόπῳ ἀπόπειραν ἐλάμβανε τοῦ πολέμου. Ἐνθα δὲ τὴν ἐπομένην αὐτῷ γυναῖκα νόσφ βληθεῖσαν ἀποβαλὼν κατέθηκεν ἐν τάφῳ, ἀναστήσας αὐτῇ βωμὸν καὶ κίονα σύνθετον, ἐφ' ᾧ δάμαλις δεικνυταὶ ἐκ ξεστοῦ λίθου ἀνακειμένη. Οὕτω γὰρ (μᾶλλον) ἐκείνη τὴν ἐπωνυμίαν ἐκέκλητο, ἧτις διὰ τῶν ἐγγεγραμμένων στίχων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς διασώζεται χρόνων ».

Τὸ δ' ἐπίγραμμα τὸ δηλοῦν τίνων ἐστηλώθη χάριν ἢ βοῦς διασωθὲν εὐτυχῶς μέχρις ἡμῶν², ἔχει ὡς ἐξῆς, δυνάμενον ἀληθῶς νὰ γραφῇ ὡς ἐξήγησις ὑπὸ τὸν τύπον τοῦ προκειμένου νομίσματος :

Ἰναχίης βοῦς οὐκ εἶμι τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμοῦ
 κλήζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος

¹ Müller Fragm. histor. græc. IV, σελ. 151.

² Στέφανος Βυζάντιος· ἐν λ. Βόσπορος. — Anthol. Palatina 7, 169. — Suidas ἐν λ. Βοῖδιον. — Wescher Διονυσίου Βυζαντίου Ἀνάπλους· σελ. 36.

Κεῖνην γὰρ τὸ πάροιθε βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης
 ἐς Φάρον· αὐτὰρ ἐγὼ Κεκροπίς εἰμι νέκυς,
 Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος, ἔπλων δ' ὅτ' ἔπλων ἐκεῖνος
 τῆδε Φιλιππείων ἀντίπαλος σαφρέων.
 Βοῖδιον οὖνομα δ' ἦεν ἐμοὶ τότε· νῦν δὲ Χάρητος
 εὐνέτις ἠπειροῖς τέρπομαι ἀμφοτέραις.

Ὡς ἤδη, προκειμένου περὶ τοῦ Βυζαντος, εἶπομεν καὶ ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ εἶδωμεν, συγχρᾶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἀπεικόνιζον οἱ Βυζάντιοι διάσημα μνημεῖα τῆς πόλεώς των. Τοῦτο ἄλλως ἐστὶ κοινότατον καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν καισάρων¹. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀποκρούσῃ τις τοῦ τύπου τὴν ἐρμηναίαν ἡμῶν ταύτην, ἀγόμενος ὑπὸ τῆς σκέψεως ὅτι οἱ Βυζάντιοι θ' ἀπέφευγον τὴν ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν ἀπεικόνισιν τάφου ἐταίρας, διότι καὶ ἕτερον, καθ' ὅλα ὅμοιον παράδειγμα, παρέχει ἡμῖν ἡ νομισματική. Νομίσματά τινα δηλαδὴ τῆς πόλεως Κορίνθου ἐπὶ ῥωμαίων κοπέντα, ἧτοι τῆς αὐτῆς ἐποχῆς μὲ τὰ προκείμενα, φέρουσιν ἐφ' ἐνὸς μὲν κεφαλῇ Ἀφροδίτης, ἐφ' ἑτέρου δὲ τύπον ἀκριβέστατα ἀνταποκρινόμενον τῷ χωρίῳ τοῦ Πausaniou (II, 3, 4) « τάφος Λαίδος (τῆς ἐταίρας), ᾧ δὴ Λείαινα ἐπίθημά ἐστι κριὸν ἔχουσα ἐν τοῖς προτέροις ποσίη »². Ὅλως δ' ἀνάλογόν ἐστὶ τὸ ὅτι τὰ μὲν Κορινθιακὰ ἐκεῖνα νομίσματα φέρουσιν ἐφ' ἐνὸς τὴν προτομὴν τῆς Ἀφροδίτης, τὰ δὲ προκείμενα Βυζαντιακὰ τὴν τῆς Κερόεσσης· διότι βεβαίως, οἷαν ἀναλογίαν καὶ σχέσιν διέβλεπον οἱ εὐφάνταστοι ἡμῶν πρόγονοι, οἱ τὸ κάλλος ἴσα θεῶ λατρεύσαντες, μεταξύ Ἀφροδίτης καὶ τῆς παγκάλου Λαίδος, τοιαύτην θ' ἀνεγνώριζον καὶ μεταξύ Κερόεσσης καὶ Βοῖδίου, τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον, ἐκτὸς τοῦ συγγενοῦς τῶν ὀνομάτων των, ὡς ἡ Κερόεσσα ἐμυθολογεῖτο ἐρωμένη τοῦ θεοῦ τῶν θαλασσῶν Ποσειδῶνος, οὕτω καὶ ἡ Βοῖδιον ὑπῆρξε παλλακίς ναύαρχου.

ΤΑ ΕΝ ΜΗΛΙΩ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΤΡΟΠΑΙΑ.
 ΒΩΜΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΣΚΕΔΑΣΙΟΥ Η ΕΚΒΑΣΙΟΥ

(Πίναξ 2, 22 καὶ 20).

Ἀπεικόνισις ἐτέρου τινὸς μνημεῖου τῆς αὐτῆς

¹ Id. Imhoof-Blumer καὶ P. Gardner Numismat. Comment, on Pausanias.

² B. V. Head, Catalogue of Greek coins. Corinth σελ. 92, ἀρ.

πόλεως φαίνεται μοι ὄν καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ Πίν. 2, ἀρ. 22 τρόπαιον, τύπος νομίσματος οὗ μόνον δύο κομμάτια γνωρίζω, ὧν τὸ μὲν ἐν τῇ Βρεττανικῇ συλλογῇ¹, τὸ δὲ ἐν τῇ τοῦ Imhoof-Blumer. Ἴδού ἡ περιγραφή αὐτοῦ.

Α 18. — Κεφαλή ἀγένειος πρὸς δ. (Μ. Ἀνω-νίου;)

Ἄπ. ΒΥ | ΙΑΝ
ΤΙ | ΩΝ Τρόπαιον συνιστάμενον ἐκ περικεφαλαίας, θώρακος, ἀσπίδος, ἀγκύρας, πηδαλίου καὶ πρῶρας.

Τὸ καταφανῶς ναυτικὸν τοῦτο τρόπαιον σχετίζεται, ἴσως, τοῖς ἐξῆς χωρίοις συνδυαζόμενοις. Διονυσίου Βυζ. Ἀνάπλους (σελ. 8, § XVI), «προμήκης αἰγιαλός. . . Κύκλα δὲ ὠνόμασται, κυκλωσαμένων, ὡς αἶμαι, τῶν Ἑλλήνων ἐνταῦθα τοὺς βαρβάρους, παρ' ὃ καὶ βωμὸς Σκεδ(ασίου) Ἀθηνᾶς, αἰνιττόμενος τὸν ἐκ τῆς κυκλώσεως τοῦ πλήθους σκεδασμόν. Τὰ κύκλα δ' ἐκδέχεται Μελίας κόλπος».

Ἡσυχίου Μιλησίου (§ 31, σελ. 152). «Τοῦ δὲ Χάρητος εἰς Ἀθήνας ἐκπλεύσαντος, Πρωτόμαχος τὴν στρατηγικὴν ἀρχὴν διαδέχεται· ὃς τοὺς ἐπαναστάντας Θρακὰς καταδουλώσας τοῖς ὅπλοις ἐν τῷ καλουμένῳ Μηλίῳ (γρ. Μελίῳ)² χάλκεα ἀνέθηκε τρόπαια».

Ἐπίσης πιθανόν ἐστίν, ὅτι καὶ ὁ παρὰ τὴν Νίκην βωμὸς, ὁ ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 20 (Πίν. 2) ἀπεικονισθέντος βυζαντιανοῦ νομίσματος, εἶναι, ἢ ὁ τῆς Σκεδασίου Ἀθηνᾶς κατὰ τὸ ἀνωτέρω χωρίον, ἢ ὁ τῆς Ἐκβασίου Ἀθηνᾶς κατὰ τὸ ἀκόλουθον.

Διονυσίου Βυζαντίου Ἀνάπλους σελ. 5, § VIII.

«Μικρὸν δὲ ὑπὲρ αὐτὴν (τὴν Βοσπόριον ἄκραν) Ἐκβασίου βωμὸς Ἀθηνᾶς· ἔνθεν ἐκβάντες οἱ τὴν ἀποικίαν στολαγωγῆσαντες εὐθύς ὡς ὑπὲρ ἰδίας ἠγωνίζοντο τῆς γῆς».

Περικεφαλαίαν ὑπὲρ βωμόν, χαρακτηρίζουσιν

691-692, πίν. XXIII, 11-12.— Imhoof-Blumer and P. Gardner *Comment. on Pausanias*. Ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Κορίνθου βλέπει τις καὶ τὸ κιονόκρανον ὄλον, ἐνῶ ἐπὶ τῶν τοῦ Βυζαντίου μόνην τὴν πλίνθον.

¹ R. S. Poole, *Catalogue-Thrace* σελ. 99.

² Ἴσως ὅμως τὸ τρόπαιον σχετίζεται μὲ τὰς περιφανεῖς ναυτικὰς νίκας τῶν Βυζαντίων κατὰ Φιλίππου τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου (ἴδ. κατωτέρω Ἡσυχίου Μιλησίου Πάτρις, ἐν Müller *Fragm. hist. graec.* IV, σελ. 151).

αὐτὸν ὡς τῇ Ἀθηνᾶ ἀφιερωμένον, εὐρίσκομεν καὶ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς ἀρχαδικῆς Μαντινείας¹.

ΟΙ ΛΕΓΟΜΕΝΟΙ ΚΥΡΤΟΙ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ. ΑΓΑΛΜΑ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΛΑΜΠΙΑΔΗΦΟΡΟΥ

(Πίναξ 1, ἀρ. 10 καὶ Πίναξ 2, ἀρ. 1-9).

Ὡς εἰς τῶν περιεργωτάτων καὶ παραδοξοτάτων νομισματικῶν τύπων, θεωρεῖται νῦν ὁ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου συνηθέστατα ἀπαντῶν, οὕτινος ἔλας τὰς γνωστὰς ἐμοὶ ποικιλίας παριστῶσι τὰ ἐν πίνακι 2 ὑπ' ἀριθ. 1-7 (ἴδε καὶ πίνακα 1 ἀριθ. 10) ἀπεικονισθέντα νομίσματα ἅπαντα τῶν Καισαρείων χρόνων.

Ἡ νῦν κοινῶς ἐπικρατοῦσα ἐρμηνεία ἐστίν ὅτι παριστᾷ τοὺς ἀλιευτικοὺς ἐκείνους καλῶν τοὺς καλουμένους κύρτους. Οὕτω ἵνα ἀναφέρω μόνον τοὺς μᾶλλον σημαίνοντας τῶν συγγραφέων, πλείστους ἄλλους παραλείπων, ὁ Mionnet² πλειστάκις περιγράφων τοὺς τύπους τούτους, ἀποκαλεῖ instruments de pêche ἢ instruments de pêche en osier, ἢ corbeilles ou instruments de pêche. Ὁ Leake ὁμοίως³. Ὁ R. S. Poole⁴ ἀποκαλεῖ wicker baskets. Ὁ Kenner⁵ καὶ ὁ von Sallet ἀποκαλοῦσιν *Fischreusen*.

Ἐν τούτοις ὄχι μόνον ὁ ἵππος (ἀρ. 5), ὁ βωμὸς (ἀρ. 3-4), ὁ μύκωνας περιέχων κάλαθος (ἀρ. 1), καὶ ὁ ὄφις (ἀρ. 9), οἵτινες ὡς σύμβολα συνοδεύουσιν τοὺς περὶ ὧν πρόκειται τύπους, οὐδὲν σχετικὸν πρὸς τὴν ἀλιεῖαν ἔχουσιν, ὡς ἤδη καὶ ὁ Head παρετήρησεν *Histor. Numor.* (σελ. 232) ἀλλὰ καὶ πέπεισμαι ὅτι οὐδεὶς, τοῦλάχιστον Ἑλλήνων τῶν νῦν, θὰ ταυτίσῃ τ' ἀντικείμενα ταῦτα πρὸς τοὺς τῶν ἀρχαίων κύρτους, ὧν τὰ διάφορα σχήματα διέσωσαν ἡμῖν μέχρι

¹ Svoronos, *Études archéologiques et numismatiques* σελ. 24. Πίναξ 1, 6.

² *Description* Τόμ. I (1807) σελ. 378-382 καὶ *Supplément* II (1822) σελ. 250-275.

³ *Numismata Hellenica* (1856) *European Greece* σελ. 31: «These Instruments served probably in the fisheries...»

⁴ *Catalogue-Thrace* σελ. 100.

⁵ *Die Münzsammlung des Stiftes Saint-Florian in Ober-Oesterreich* Wien 1871, σελ. 23 μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπεξηγήσεως: «ein in Byzanz einheimisches, auf den ergiebigen Fischfang der Stadt deutendes Symbol, in welchem Cavedoni nach einer Glosse des Hesychius v. Βυζαντία (εἶδος ὀρμιᾶς) auch eine Anspielung auf den Namen der Stadt sieht, (Spicilegio p. 36) wir glauben mit Unrecht; denn ὀρμιᾶ ist die Angel, nicht die Reuse, und war wol nur Byzantia genannt, weil sie eben hier im gebrauchte stand oder vorzüglich gearbeitet wurde».

σήμερον οἱ διὰ τοσούτων αἰώνων τόσα ἄλλα πιστῶς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῶν μορφῇ διαφυλάξαντες συμπατριῶται ἀλιεῖς.

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ δὲν διστάζω νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν τύπων ἣν πρὸ δύο περιόπου αἰώνων ἔδωκεν ὁ πρῶτος τοιαῦτα νομίσματα περιγράφας Vaillant¹, φάροντες ἢ λαμπάδας αὐτοὺς ἀποκαλέσας. Ἀπορρίπτω μόνον τὴν πρώτην ἐξήγησιν τὴν ἀλλήν ὅμως, ἀν' καὶ παρὰ πάντων καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Eckhel² πολεμηθεῖσαν καὶ ἐγκαταλειφθεῖσαν, θεωρῶ ὡς τὴν μόνην ὀρθήν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι λαμπάδας ἀπεκάλουν « δέματα ἐκ ξηρᾶς καὶ παντοδαπῆς ὕλης »³ οὗ ἕνεκεν αὐταὶ παρ' Ὀμήρῳ δεταὶ ἀποκαλοῦνται⁴. Τοιαύτας λοιπὸν λαμπάδας, ἐκ κλημάτων καὶ κλάδων δεδεμέναις ἀκεραίας, καὶ μῆ, ὡς συνήθως, ἡμικαύστους ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ κλαδίσκου τινὸς εὐφλέκτου θρυαλλίδα εἰσέτι ἀνεπαφρον φερούσας, ἀναγνωρίζω ἐνταῦθα καὶ οὐχὶ ἀλιευτικοὺς κύρτους. Οἱ παρὰ τὴν θρυαλλίδα κόμβοι εἶναι ἴσως ὄγκοι ῥητίνης πρὸς εὐχερεστέραν ἀνάφλεξιν. Ὅτι δὲ τοῦτο ὀρθόν ἐστι, βεβαίως ἢ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς τινὰ σύγχρονα νομίσματα τῶν Μεγάρων, τῆς λεγομένης μητροπόλεως τοῦ Βυζαντίου, νομίσματα ἅτινα φέρουσιν (ἴδ. Πίνακα 2 ἀρ. 10¹ καὶ V. Head, Catalogue of Greek coins Attica-Megaris-Aegina 1888. Πίναξ XXII, 3 καὶ 8) ὡς τύπον τὴν Ἐκάτην ἢ Δήμητραν ἀπὸ μεγάλης λαμπάδος κατὰ τὸ ἡμισυ ὅμως ἤδη κεκαυμένης ἀνάπτουσιν δύο μικροτέρας λαμπάδας, δηλαδὴ παρομοίως τῶ ἐν Πίν. 2 νομίσματι τῶν Βυζαντιῶν ἔνθα ἡ Ἐκάτη διὰ μικρᾶς δαδὸς ἀνάπτει ἓνα τῶν λεγομένων ἀλιευτικῶν κύρτων! Ἄν τις συγκρίνῃ τὴν ἡμικεκαυμένην ταύτην λαμπάδα τῶν μεγαρικῶν νομισμάτων καὶ ἀπειραριθμούς ἄλλας ἐπὶ ἀγγείων κλπ. ἀπαντώσας, πρὸς τὰς ἀνεπάφρους τῶν βυζαντιακῶν νομισμάτων, θὰ συνομολογήσῃ, φρονῶ, ἐμοὶ ὅτι αὐ-

ταὶ εἰσὶ καὶ μέχρι τῶν ἐλαχίστων ὅμοιοι. Χάριν ὁμοίας συγκρίσεως μνημονεύω ἐνταῦθα καὶ νόμισμά τι τῶν Τριανῶν (Πίν. 2, 11), ἐφ' οὗ ὡς τύπος εὐρήται τὸ ἡμισυ ὁμοίας δετῆς λαμπάδος, παραπέμπω δὲ, πλεῖστα ἄλλα παραλείπων, καὶ πρὸς τὰ γνωστὰ ἀγαλμάτια τῆς τριπλῆς Ἐκάτης¹, τὰ παρομοίας λαμπάδας φέροντα.

Ὑπολείπεται νῦν ἡ εὐρεσις τοῦ τίνος ἕνεκεν τόσον συχνὸς ὁ τύπος οὗτος τῶν δετῶν καὶ δὴ παμμεγίστων λαμπάδων ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου.

Φρονῶ ὅτι τὰ ἐξῆς χωρία ἀρχαίων συγγραφέων παρέχουσιν τὴν ζητούμενην ἐξήγησιν.

Εὐσταθίου, Σχόλια εἰς Διονύσιον στ. 143. « Φιλίππου γὰρ (τοῦ 6¹) ἐν πολιορκίᾳ (τοῦ Βυζαντίου) διορύξαντος εἰσοδὸν κρυπτήν, ἔθεν οἱ ὀρύσσοντες ἔμελλον ἀφανῶς ἐξαναδῦναι τοῦ ὀρύγματος, ἢ Ἐκάτη φωσφόρος οὖσα δίδασ ἐκεῖθεν ἔφηγε τοῖς πολίταις. Καὶ τὴν πολιορκίαν οὕτω φυγόντες Φωσφόριον οἱ ἐγγύριοι τὸν τόπον ἐκάλεσαν ».

Ἡσυχίου τοῦ Μιλησίου, Πάτρια (Müller, Fragmenta historic. graec. IV σελ. 151): « Φίλιππος ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεὺς, ὁ Ἀμύντου παῖς γεγονώς, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν (Βυζάντιον), διώρυξί τε καὶ παντοίοις πολεμικοῖς μηχανήμασι τοῖς τεύχεσι προσπελάζων. Καὶ δὴ ἂν ταύτην ἐξεῖλε νυκτὸς ἐπιλαβόμενος ἀσελήνου καὶ ὄμβρου καταρραγέντος ἐξαισίου, εἰ μὴ τις αὐτοῖς τοῦ θεοῦ γέγονε συμμαχία, τοὺς κατὰ τὴν πόλιν κύνας πρὸς ὕλακὴν ἀναστήσαντος, καὶ νεφέλας πυρὸς τοῖς ἀρκτώοις ἐπαγαγόντος μέρεσιν. Ἐξ οὐπερ οἱ δῆμοι διεγεροθέντες, καὶ θερμοῦς τοῖς πολεμίοις συνενεχθέντες, ἤδη τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ γενομένην ἐρρύσαντο, ἀναλαβόντες τοὺς διεφθαρμένους πύργους τοῖς ἐκ τῶν τάφων παρακειμένοις λίθοις, καὶ ἀνυφάναντες τὰς ἐπάλξεις τοῦ τεύχους¹ οὗ δὴ χάριν Τυμβοσύνην τὸ τεῖχος ἐκάλεσαν, λαμπαδηφόρον Ἐκάτης ἀναστήσαντες ἄγαλμα. Αὐθις δὲ πρὸς ναυμαχίας τραπέντες περιφανῶς τοὺς Μακεδόνας ἐνίκησαν. . . »

Τὰς σωτηρίους ἄρα ταύτας λαμπάδας τῆς Ἐκάτης εἰκονίζον ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν οἱ Βυζαντινοί. Δὲν διστάζω δὲ νὰ παραδεχθῶ ὅτι τὸ ὑπ' ἀριθ. 8 τοῦ Πίνακος 2 βυζαντιακὸν νόμισμα παρέχει

¹ Müller-Wieseler II, πίν. LXXI.

¹ Numismata graeca (1700) σελ. 99, 176 κλπ.

² Eckhel, Doctrina numorum veterum τόμ. II, 27, ἴδε καὶ Sestini, Descriptio numorum veterum σελ. 47 κλπ. — Musei Sanelementiani Numismata selecta III, σελ. 28.

³ Πολύβιος 3, 93, 4.

⁴ Ἰλιάδος Λ, 553 καὶ Ρ, 663 ἔνθα ὁ σχολιαστὴς Εὐσταθίος προσθέτει « δεσμοὶ δίδων, τουτέστι λαμπάδων ». — Παρ' Ἀθηναίῳ ἀναγνωσκόμεν (15 701, Α:) « ἐλάτην (λαμπάδα καλεῖ Νικανδρος) τὴν τῶν καλάμων δέσμη » — « ἄλλοι δ' ἔρασκον φανὸν λέγεσθαι τὴν λαμπάδα, οἱ δ' ἐκ τῶν ξύλων τετμημένην δέσμη ».

ἡμῖν πιθανῶς ἀντίγραφον τοῦ ἀγάλματος τῆς λαμπαδηφόρου ταύτης Ἀρτέμιδος Ἐκάτης. Πρὸς δέ, θεωρῶ ὡς πιθανὸν ὅτι καὶ ἡ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο λαμπάδων τοῦ ὑπ' ἀριθ. 6 νομίσματος θεά, εἶναι αὐτὴ ἡ Ἐκάτη ἀνάπτουσα τὰς λαμπάδας αὐτῆς ὅπως καταυγάζουσα τὴν ἐν νυκτὶ ἀσελήνῳ ἀπειλουμένην πόλιν διὰ τοῦ ἀπλέτου φωτὸς τοῦ διεγείραντος τοὺς πολίτας καὶ σώσαντος τὴν πόλιν.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι ὁ Vaillant ἐν ἔτει 1700 ὀρθῶς ὡς λαμπάδας περιέγραψε τοὺς προκειμένους τύπους. Τούτῳ ἠκολούθησαν καὶ τινες ἄλλοι μέχρις ὅτου ἐν ἔτει 1796 ὁ γνωστότατος ἰταλὸς νομισματικὸς Sestini, συνεταύτισεν αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἀλιευτικούς κύρτους¹.

Εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ ῥηθέντα προσετέθη κατόπιν ὑπὸ ἄλλων καὶ τὸ χωρίον τοῦ Στράβωνος² περὶ τῆς πλουσιωτάτης ἀλιείας τῆς πηλαμύδος ἐν τοῖς παρὰ τὸ Βυζάντιον κόλποις.

Παρατηρητέον ὅμως πρὸς τοῖς ἀνωτέρω ὅτι ἕτερα εἶναι τὰ νομίσματα ἐκεῖνα τῆς πόλεως ὧν οἱ τύποι ἀναφέρονται εἰς τὴν ἐν τῷ ἰχθυόεντι³ Βοσπόρῳ πλουσιωτάτην ἀλιείαν τῆς πηλαμύδος. Οὕτω πλὴν τοῦ τύπου τοῦ πηλαμύδα ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντος Ποσειδῶνος, ὃν εἶδομεν ἀνωτέρω, ἔχομεν πλείστους ἄλλους ὁμοίους τοῖς ἐν Πίν. 1, 24-25⁴ ἀπεικονισθεῖσιν, ἐφ' ὧν καταφανέστατα ἀπεικονίζονται δύο πηλαμύδες, μόναι ἢ περὶ δελεφίνα εἰκονίζοντα καὶ ἐνταῦθα ὡς ἀνωτέρω (σελ. 74) τὸν Βόσπορον.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ ΚΑΙ ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ

Ἐνταῦθα μνημονεύομεν καὶ τὸ ἐξῆς νόμισμα·

✠ 16. — BYZAN | TIΩN δύο λαμπάδες.

Ἄπ. Τὸ μονόγραμμα **Κ** ἐν στεφάνῳ. (Πίν. I, 10). Συλλογὴ Παρισίων.

¹ Descriptio numorum veterum σελ. 47.

² Παράγ. 320 καὶ 545.

³ Ἡροδότου 4, 88. — Ἰδ. καὶ Ἀριστοῦ 2, 380, 3 «Ἀμφὶ τῷ Βυζάντιον ὅσοι θάνατον ἰχθυόεσσαρ ρυόμενοι χώραν ἄνδρες ἀρηΐθοιοι».

⁴ Ἀριθ. 24 Νόμισμα ἐκ τῆς συλλογῆς Παρισίων, κοπὴν ἐπὶ τῆς Σαβίνης. Ἀριθ. 25 Νόμισμα ἐκ τῆς συλλογῆς Hunter ἐν Γλασκῶδῃ, κοπὴν ἐπὶ Φαυστίνης τῆς νεωτέρας. Ὁμοια ὑπάρχουσιν ἐν Βερολίῳ, ἐν Oxford (Bodleian Library) καὶ ἀλλαχοῦ. Ἰδὲ καὶ Dumersan Description des médailles du cab. Allier de Hauteroche σελ. 22 pl. III, 6. — Mionnet Suppl. II, 248, 261.

Τοῦτο ἐδημοσιεύθη ἤδη ὑπὸ Pellerin¹ ἐν ἔτει 1763 παραδόξως πως ἐκλαβόντος τὸ κακῶς διατηρούμενον μονόγραμμα ὡς ἀλιευτικὸν ἀγκιστρον ἐξ ἐκείνων ἅτινα οἱ Βυζάντιοι θὰ μετεχειρίζοντο ἀλιεύοντες τὴν πηλαμύδα! Εἰς αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀναφέρεται καὶ παρατήρησις τις τοῦ Sestini προσπαθοῦντος (ἐνθ. ἀνωτ.) νὰ καταστήσῃ πιστευτὴν τὴν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν Βυζαντίων ὑπαρξίν τύπων ἀλιευτικῶν ἐργαλείων (altri instrumenti da pescare, come l'amo). Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην ἐπανάλαβον πλὴν ἄλλων ὁ Eckhel καὶ ὁ Pinder². Καὶ ὅμως νομίσματα ὅμοια τῶν συλλογῶν Λονδίνου³ καὶ Βερολίνου⁴, πρὸς δὲ τὸ ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡμῶν 1 ὑπ' ἀριθ. 11 ἀπεικονισθὲν διάφορον καὶ ἀνέκδοτον νόμισμα (ἐκ τῆς συλλογῆς Imhoof-Blumer) δεικνύουσιν ὅτι τοῦτο οὐδὲν ἕτερον ἐστὶν ἢ βεβαίως μονόγραμμα.

Τίς δ' ἡ ἔννοια τοῦ μονογράμματος τούτου μοι εἶναι δυσχερέστατον νὰ ἀποφανθῶ. Φρονῶ ὅμως ὅτι ἂν μὴ τι δηλωτικὸν ὄνοματος συμμάχου βασιλέως (π.χ. τοῦ Ροιμητάλκου), εἶναι ἴσως ἀρχοντός τινος ἐξ ἐκείνων, ὧν τὰ ὀνόματα συχρότατα εὑρῆνται κατὰ τοὺς αὐτοὺς ῥωμαίκοις χρόνοις ἐπὶ τῶν μειζόνων νομισμάτων τῆς αὐτῆς πόλεως. Τοῦ ὀνόματος μάλιστα τοῦ βασιλέως Ροιμητάλκου τὸ μονόγραμμα ἐνέχει ὅλα σχεδὸν τὰ στοιχεῖα. Ἡ τέχνη δὲ καὶ τῶν δύο νομισμάτων συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὴν ἐποχὴν του. Σημειωτέον δ' ὅτι μὲ τὴν προτομὴν τοῦ βασιλέως τούτου ἔκοψαν νόμισμα οἱ Καλχηδόνιοι, οἱ πλησιέστατοι γείτονες τῶν Βυζαντίων, οἱ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους διαρκῶς συμπολιτευόμενοι τοῖς Βυζαντίοις καὶ νομίσματα ὁμοιότατα κόπτοντες⁵. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ἐξῆς.

✠ 18. — BA ΡΟΙΜΗΤΑΛΚΟΥ Κεφαλή τοῦ βασιλέως ἀγένειος καὶ μετὰ διαδήματος πρὸς δ.

Ἄπ. ΚΑΛΧΑΔ | ΟΝΙΩΝ. Τρίπους.

Νέον πρόσκτημα τῆς συλλογῆς Παρισίων (εὐρετήριον K. 2161).

¹ Peuples I, XXXIV, 20.

² Doctrina numorum veterum II, σελ. 27. — Pinder Annali del Instituto 1834, σελ. 307.

³ R. S. Poole, Catalogue σελ. 98, 53.

⁴ Von Sallet, Katal. σελ. 150, 75.

⁵ Ἰδὲ τὴν προσεχῶς ἐκδοθησομένην μελέτην περὶ τῶν νομισμάτων τῶν Βυζαντίων καὶ Καλχηδονίων.

Ὅμοιον ἐδημοσίευσεν ἤδη ὁ Kenner (Saint Florian σελ. 31/35 Πίν. I, 18) ἀλλ' ἐσφαλμένως ἀναγνώσας Β(Υ) (ΡΟΙ)ΜΗΤΑΛΚΟΥ, ἔνεκεν τῆς κακῆς τοῦ νομίσματος διατηρήσεως, ἀπέδωκε τῷ Βυζαντίῳ.

Τῷ αὐτῷ Ροιμητάλκῃ ἀποδοτέα, ἴσως, καὶ τὰ δύο ἀργυρᾶ καὶ κακῶς διατηρούμενα νομίσματα τῶν Βυζαντίων, τὰ ὑπὸ τοῦ Mionnet (Description des Médailles I, 449, 149) καὶ Eckhel (Sylloge Πίν. VIII, 1. — Mionnet I, 449, 150) ἄλλοις βασιλεῦσιν ἀποδοθέντα.

ΚΑΛΧΗΔΟΝΙΩΝ ΔΑΦΝΗ ΜΑΙΝΟΜΕΝΗ

(Πίν. 2, 12).

Παράδειγμα ἐπικυροῦν τὸ ὅτι οἱ Βυζάντιοι ἠδύναντο κάλλιστα ν' ἀπεικονίσωσιν ἐπὶ τῶν ἰδίων νομισμάτων, μνημεῖον παρὰ τὴν πόλιν αὐτῶν κείμενον καὶ αὐτοῖς ἀνήκον, ἔστωσαν τὰ ἐξῆς ἀναφερόμενα εἰς Καλχηδόνα τὴν πλησιεστάτην γείτονα τοῦ Βυζαντίου, ἧς τὰ νομίσματα καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ἦσαν ὁμοιοτάτου χαρακτῆρος τοῖς τοῦ Βυζαντίου.

Δὲν παρετηρήθη δηλαδὴ εἰσέτι ὅτι συνήθης τύπος τῶν νομισμάτων τῆς Καλχηδόνας εἶνε μέγα δένδρον δάφνης, οὗδ' ἐζητήθη ἢ ἐξήγησις τῆς συγχυῆς αὐτοῦ ἐμφανίσεως. Γνωρίζω ἐν τούτοις τὰ ἐξῆς νομίσματα.

1) 18. — Κεφαλή δαφνηφόρος Ἀπόλλωνος πρὸς δ. Ἐν τῷ πεδίῳ κλάδος δάφνης. Τὸ ὄλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὅπ. ΚΑΛΧΑ | ΔΟΝΙΩΝ Δένδρον δάφνης.

Δύο κομμάτια ὧν τὸ μὲν εὔρον ἐν Γλασκώβῃ τῆς Σκωτίας (συλλογὴ Hunter ἰδ. Combe Mus. Hunter, 93) τὸ δὲ ἐν Παρισίοις (ἰδ. Pellerin, Recueil pl. XLI, 12 καὶ Mionnet II, 422, 76).

2) 18. — ΑΥΤ . Κ . | ΟΥΗΡΟC Κεφαλή Α. Οὐήρου πρὸς δ.

Ὅπ. ΚΑΛΧΑ | ΔΟΝΙΩΝ Δένδρον δάφνης (Πίν. 2, 12).

Συλλογὴ Παρισίων = Vaillant, Num. Græca σ. 63 καὶ Mionnet, Description II, 423, 83.

3) Ὅμοιον· ἀλλὰ κοπὴν ἐπὶ Κομμόδου.

Vaillant ἔνθα ἀνωτέρω σελ. 69. = Mionnet, Supplément V, 27, 141.

4) Ἐτερον κοπὴν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ μὲ τύπον δένδρον δάφνης ἐπὶ βράχου.

Vaillant ἔνθα ἀνωτέρω καὶ Mionnet V, 27, 142.

5) Ἐτερον κοπὴν ἐπὶ Γέτα, μὲ τύπον Ἀπόλλωνος ἱσταμένου παρὰ μέγα δένδρον δάφνης.

Συλλογὴ Παρισίων. — Ἀτελῶς περιγραφέν, ἐδημοσίευσθη ἤδη ὑπὸ Vaillant, Num. Græca σελ. 117 καὶ Mionnet II, 424, 88.

6) Ἐτερον κοπὴν ἐπὶ Ἐλαγαθάλου μὲ τύπον βωμοῦ παρὰ δένδρον δάφνης.

Συλλογὴ Παρισίων. Ἴσως εἶνε τὸ αὐτὸ μὲ τὸ δημοσίευθὲν ὑπὸ Mionnet, Supplément V, 30, 159.

Ὡς εἴπομεν ἤδη ἢ τε ἀξία καὶ σημασία τοῦ τύπου τούτου παρεγνωρίσθη ἐντελῶς μέχρι τοῦδε· καὶ ὅμως μανθάνομεν ἐκ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ συγγραφέων ὅτι παρὰ τὴν Καλχηδόνα ὑπῆρξε χωρὸς τις Νυμφαῖον ἢ Νυμφαῖον Καλχηδόσιον καλούμενος καὶ παρ' αὐτῷ δένδρον δάφνης εὐμέγεθες, δάφνη Μαινομένη καλούμενον καὶ διάσημον ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν ἐξῆς.

Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος ἐν Ἀργοναυτικοῖς (I, 1360 καὶ II, 159 καὶ ἐξῆς) ὁμιλῶν περὶ τῆς παρὰ Χαλχηδόνα διαμονῆς τῶν Ἀργοναυτῶν λέγει·

Ξανθὰ δ' ἐρεψάμενοι δάφνη καθύπερθε μέτωπα
ἀγγιζέτω, τῇ καὶ τε περὶ πρυμνήσι' ἀνήπτο,
Ὅρφεϊν φόρμιγγι συνοίμιον ὕμνον ἄειδον, κλπ.
ἦμος δ' ἠέλιος δροσερὰς ἐπέλαμψε κολώνας
ἐκ περάτων ἀνίων, ἤγειρε δὲ μηλοβοτῆρας,
δὴ τότε λυσάμενοι νεότης ἐκ πείσματος δάφνης, κλ.

ἔνθα ὁ σχολιαστὴς παρατηρεῖ τὰ ἐξῆς :

« Οὐ ποιητικῶς δὲ ἀνέπλασε τὴν δάφνην ὁ Ἀπολλώνιος, ἀλλ' ἔστιν ὄντως ἐν τῷ τόπῳ δένδρον δάφνης εὐμέγεθες, ὡς φησὶν Ἀνδροίτας ὁ Τενέδιος ἐν τῷ Περίπλῳ τῆς Προποντίδος, παριστορῶν ὅτι Ἄμυκος μὲν καλεῖται τὸ χωρίον, ἔχει δὲ ἐποίγια καὶ νῦν, διέστηκε δὲ τοῦ Καλχηδόσιου Νυμφαίου σταδίου πέντε. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ποντικῶν ἡρώων αὐτόθι φησὶν εἶναι Ἄμυκου, καὶ εἰ τις ἐκ τῆς δάφνης κλάδον λάβοι, εἰς λοιδορίαν ἀνίστησι ».

Διονύσιος ὁ Βυζάντιος ἐν Ἀνάπλῳ Βοσπόρου ἔκδ. Wescher σελ. 30 παράγρ. XCV) Nymphæum ubi nominata Insana Laurus, apud quam aiunt Amycum Bebrycum regem habitasse pugillatus

pugna omnibus suæ ætatis hominibus præstantem, nisi a Polluce victus fuisset, Jovis et Ledæ filio. Ille enim in expeditione Colehica ex provocatione confligit cum Polluce, ab eodemque Polluce perit, pœnasque dedit in externos crudelitatis, exortaque fuit planta illius insanie insigne divinius quam humana mens assequi queat. Nam si quis hanc laurum intulerit in convivium, convivas simili insania afficiet, et contumelia implebit. κλπ.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος ἐν λέξει Δάφνη: « Ἔστι καὶ λιμὴν Δάφνη Μαινομένη ἐν τῷ στόματι τοῦ Πόντου ἐν δεξιᾷ ἀναπλέοντι ».

Ἄωνόμου Περιπλους (Müller, Geogr. græc. minores I, σελ. 422): « Ἀπὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ εἰς λιμένα Δάφνης τῆς Μαινομένης τὸ νῦν λεγόμενον Σωσθένιον στάδια μ' ».

Εἰς τὸ πολυθρύλητον ἄρα τοῦτο δένδρον ἀναφέρονται οἱ τύποι τῶν Καλχηρονικῶν νομισμάτων καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πίνακος ἡμῶν ἀπεικονισθεὶς, κατάδηλος δ' εἰς τὸ ἐξῆς ἡ σπουδαιότης αὐτῶν.

ΕΤΕΡΑ ΤΙΝΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ

ΧΡΥΣΟΥΝ ΚΕΡΑΣ, ΟΒΕΛΙΣΚΟΣ, ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΛΕΩΝ κλ.

(Πίναξ 1, 4, 5).

Ἐπὶ τοῦ πίνακος 1 ἀπεικονίσθησαν κατὰ χρονολογικὴν τάξιν πλὴν τῶν ἄνω καὶ τὰ ἐξῆς ἀξιόλογα νομίσματα τῶν Βυζαντίων.

Χ 26. — Κεφαλὴ Δῆμητρος¹ πρὸς δ. στάχυσιν ἐστεμμένη καὶ διὰ καλύπτρας διαφανοῦς κεκαλυμμένη.

Ἄπ. ΒΥΖΑΝ Δ., ΕΠΙ ΛΥΚΟ . . ἄρ., Κέρας πλῆρες καρπῶν (Πίν. 1, 4).

Νόμισμα ἀνέκδοτον, τῆς ἐν Ὄζωνία Βοδλεϊανῆς συλλογῆς (ἐν τῇ Bodleian Library). Πιθανῶς ὁ τύπος τοῦ κέρατος ἀναφέρεται εἰς τὸ διάσημον χρυσοῦν κέρας τοῦ Βυζαντίου ὅπερ οὕτω ἐκαλεῖτο κατὰ τὸ ἐμπερὸς τοῦ σχήματος².

¹ Ἐν σχέσει πρὸς τὴν κεφαλὴν ταύτην ὑπενομιζῶ τὸ ἐξῆς χωρίον Διονυσίου τοῦ Βυζαντίου (Ἀνάπλους σελ. 7, παράγρ. XIII) « Μικρὸν δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ Δῆμητρος καὶ Κύρης παράλληλα (τεμένη) ».

² Διονυσίου Βυζαντίου, Ἀνάπλους σελ. 4, V. ἴδε καὶ Plin. 4, 48 § 46: « Promontorium Chrysoceras, in quo oppidum Byzantium ». — Ἡσύχιος ὁ Μιλήσιος ἐν Müller, Fragmenta Histor. græc IV, 148, ἐκδ. Didot. « παρὰ δὲ τὸν Σεμέστρης βωμόν τὴν λεγομένην Κερόεσσαν ἀπεκύησε κόρη (ἡ Ἰώ), ἐξ ἧς Κέρας ὁ τύπος ὠνόμασται. Ἄλλοι δὲ μᾶλλον τῇ θέσει τοῦ χωρίου τοῦνομα προστιθέασιν.

Χ 28. — Κεφαλὴ δαφνηφόρος Ἀπόλλωνος, πρὸς ἄριστ.

Ἄπ. ΒΥΖΑΝΤΙ Δ., ΕΠΙ ΜΕΝΕΚ ἄρ. Ὀβελίσκος ἐπὶ στρογγύλης βάσεως. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς σχῆμα παρεμφορὸς μὲ τὸ ἡμίτομον ὠοῦ. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. τρίπους καὶ Κ.

Νόμισμα ἐπίσης ἀνέκδοτον τῆς ἐν Παρισίῳ συλλογῆς (Πίν. 1, 5).

Ὅμοιον, ἀλλὰ μὲ τὸ ἐπικείμενον ὠὸν καταφανέστερον καὶ ἄνευ τρίποδος ἐν τῷ πεδίῳ, ἐδημοσίευσεν ὁ Combe, Mus. Hunter 75, 20, XIII, 24 = Mionnet Suppl. II, 241, 216.

Εἰκάζω ὅτι καὶ ὁ τύπος οὗτος ἀναφέρεται ἴσως εἰς ἐν τῶν γνωστῶν μνημείων τῆς πόλεως, τοὺς χαλκοῦς δηλαδὴ ὀβελίσκους τῶν καμπτήρων τοῦ ἱπποδρομίου τῆς πόλεως, τῶν δηλούντων τὰ τῶν ἐφόρων γνωρίσματα διὰ τῶν ἐπικειμένων ὠῶν¹. Ὁ ἐν τῷ πεδίῳ τρίπους ἀναφέρεται ἴσως εἰς τὰ τῆς νίκης ἄθλα, ὁ δὲ ἐπὶ τῆς κυρίας ὄψεως τοῦ νομίσματος τύπος Ἀπόλλωνος ὑπενομιζεῖ ἡμῖν ὅτι ὁ θεὸς οὗτος ἐλατρεύετο πρὸς τοῖς ἄλλοις ὡς προστατῆς τῶν γυμνασίων καὶ παλαιστῶν, τῆς πυγμῆς ἢ τοῦ δρόμου (δρομαῖος)³.

Τὰ ἐν Πίν. 1, 12-15 ἀπεικονισθέντα νομίσματα, ἐξαιρέσει τοῦ τελευταίου οὐτινος ἢ τοῦ τύπου κυνὸς στρουθοκάμηλον διώκοντος σημασία, ἐντελῶς ἄγνωστος, ἐμοὶ τοῦλάχιστον, δὲν ἔχουσιν οὐδὲν ἕτερον τὸ ἕκτακτον ἢ τὴν θαυμασίαν αὐτῶν διατήρησιν. Κυρίως ἢ ἐπὶ τοῦ ἐνὸς κεφαλῆ τῆς Ἀρτέμιδος, εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὰ νομίσματα ταῦτα ἐκόπησαν.

Ἐλατρεύετο δ' ἢ Ἀρτεμις ἐν Βυζαντίῳ ὡς Ὀρθωσία³, Φωσφόρος⁴ καὶ Ἐκάτη⁵. Διονύσου δὲ ναὸν ἐν Βυζαντίῳ (Πίν. I, 14-15) ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (IV, 87). Ὁ δ' Ἐρμῆς (Πίν. I, 12), ἔδωκε

¹ Ἡσύχιος Μιλήσιος (ἐν Fr. hist. gr. IV, p. 153) « καὶ τὸν τοῦτον πλησιάζοντα χώρον τῆς ἱπποδρομίας, τοῖς τοῦ Διὸς ἀνακείμενον κούροις, ἰκρίοις τε καὶ στοαῖς διακοσμήσαντος ἔνθα καὶ νῦν οἱ καμπτήρες δηλοῦσι τὰ τῶν ἐφόρων γνωρίσματα διὰ τῶν ἐπικειμένων ὠῶν τοῖς χαλκοῖς ὀβελίσκοις ». — Γ. Κωδινός, ἐκδ. Βόννης, σελ. 54 « καὶ τῶν καμπτήρων οἱ λίθινοι κίονες, καὶ οἱ χαλκοὶ ὀβελίσκοι τῶν καμπτήρων ».

² Πλουτάρχου, Συμποσ. 8, 4, 4.

³ Ἡροδότου IV, 87.

⁴ Διονυσίου Βυζαντίου Ἀνάπλους σελ. 15, π. XXXVI. — Ἡσύχιος ὁ Μιλήσιος (Fragm. histor. græc. IV, 149).

⁵ Ἰδ. ἀνωτέρω.

τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὸν γῶρον ἔνθα ὁ Βόσπορος στενώτατος¹.

Χ 29.—ΑΥΤΟ. ΝΕΡ. ΤΡΑΙΑΝΟΣ ΚΑΙ. ΓΕΒ. ΓΕΡΜ. | ΔΑΚΙ. Κεφαλή δαφνηφόρος Τραϊανου πρὸς δ.

Ἦπ. ΕΠΙ ΤΡΑΙΑΝΟΝ ΚΑΙ. ΤΟ Γ. ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ
Περικεφαλαία μετὰ παραγναθίδων καὶ λόφου λέοντι κοσμημένου (Πίναξ 1, 21).

Τὸ νόμισμα τοῦτο περιεγράφη ἤδη ὑπὸ Mionnet (*Supplément* II, 246, 248), ἀπεικονίζομεν ὁμοίως ἐνταῦθα τὸν ὀπίσθιον τύπον αὐτοῦ, ἵνα παρατηρήσωμεν ὅτι, ὡς ἐκ τοῦ λέοντος δι' οὗ κοσμεῖται τὸ κράνος, δὲν εἶναι ἴσως ἐντελῶς ἀπίθανος ἢ σχέσις αὐτοῦ πρὸς τὸν διάσημον στρατηγὸν Λέοντα «*ἄνδρα Βυζαντίων πρῶτον ἀρετῆ*»² τὸν τὸ Βυζάντιον κατὰ Φιλίππου ἐπιτυχῶς ὑπερασπίσαντα.

Περίεργος καὶ ἀπροσδόκητος ἐφάνη ὁ ἀπεικονιζόμενος τύπος τῆς Εὐρώπης ἐπὶ ἑτέρου νομίσματος τῶν Βυζαντίων (Πίν, I, 19)· εὐρίσκω ὁμοίως χωρὶον τι ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι, εἰς μεταγενεστέρους τοῦλάχιστον χρόνους, ὑπῆρχον ἐν Βυζαντίῳ παραδόσεις πρὸς τὴν ἀρπαγὴν τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ Διὸς τὸν Βόσπορον σχετίζουσαι³.

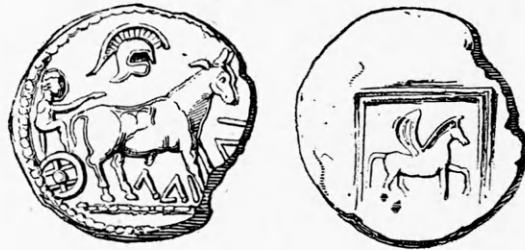
ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΛΑΙΑΙΩΝ ΤΩΝ ΠΑΙΟΝΩΝ

(Πίναξ 2, 17).

Μεθ' ὅλας τὰς ἀξιολόγους ἐργασίας τὰς μέχρι τοῦδε δημοσιευθείσας περὶ τῶν νομισμάτων τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας, πλεῖστα εἰσέτι ἀπομένουσιν ἐν αὐτοῖς τὰ ἐντελῶς σκοτεινὰ καὶ ἀβέβαια. Ἐκ τῶν μᾶλλον δὲ λυπηρῶν εἶναι ἡ ἀβεβαιότης ἢ ἐπικρατοῦσα περὶ τὴν ἀπόδοσιν πληθῆος ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων νομισμάτων τῆς τάξεως τῶν λεγομένων θρακομακεδονικῶν ὧν τὰ πλεῖστα εἰσὶν ἐκ τῶν μεγίστων, σπανιωτέρων καὶ σπουδαιοτέρων ἀργυρῶν. Τὸν ἀκριβέστερον κατάλογον τούτων ἐδημοσίευσεν ὁ Imhoof-Blumer, ἐν τῇ σοφῇ αὐτοῦ συγγραφῇ *Monnaies grecques*, ἐν σελ. 98-114. Μεταξὺ δ' αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν τὰ δεκάδραχμα, τὰ ἐφ' ἑνὸς μὲν ἄνδρα ὀδηγοῦντα

ἄμαξαν ὑπὸ βοῶς συρομένην, ἐφ' ἑτέρου δὲ τρισκελῆς ἢ πηγάσον ἢ ἑτερόν τι ὡς τύπον φέροντα.

Τὸ κύριον αἷτιον τῆς ἀποτυχίας πασῶν τῶν μέχρι τοῦ νῦν προταθεισῶν ἀποδόσεων ἐστὶν ἡ ὁλοσχερῆς ἔλλειψις ἐπιγραφῶν ἐπὶ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος νομισμάτων. Ἐξαίρεσιν ἀποτελεῖ τὸ ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου ὑπὸ τοῦ κ. B. V. Head¹ περιγραφῆν καὶ ἀπεικονισθὲν νόμισμα,

ὅπερ καὶ ἐνταῦθα ἀπεικονίζομεν φέρον κάτω τῆς ἀμάξης ἐπιγραφὴν ἣν ὁμοίως δὲν κατώρθωσεν οὐδ' ἄλλος τις, οὐδ' ὁ ἐκδότης ν' ἀναγνώσῃ, ὁ ἀξίας τὸ νόμισμα μεταξὺ τῶν ἀβεβαίων τῶν βασιλέων Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ δὴ παρὰ τοῖς νομίσμασιν τοῦ Δερρονίκου.

Εὐτυχῶς ἐρευνῶν πρὸ ἔτους τὴν ἐν Παρισίοις νομισματικὴν συλλογὴν, εὔρον, μεταξὺ τῶν ἀβεβαίων τῆς Μακεδονίας τεταγμένον, ἕτερον ἀκριβῶς ὁμοίον τῷ προηγουμένῳ, οὗ τινος ὁ μὲν ἐφ' ἑτέρου τύπος πηγάσου, ἐντελῶς ἀποτετριμμένος (ἐξ οὗ καὶ ἡ μεγάλη διαφορά τοῦ βάρους, τούτου ὄντος μόλις γραμμ. 31, 94), ὁ δὲ κύριος τύπος, ὁ ἐπὶ τοῦ Πίνακος 2 ὑπ' ἀριθ. 17 ἀπεικονισθείς, πληρέστερον διατηρούμενος.

Τὴν ἐπιγραφὴν ἀμφοτέρων ἀναγινώσκω ἀδιστάκτως ΛΑΙ|ΑΙ = Λαικί[ων], ἀποδίδω ἐπομένως τὰ προκείμενα νομίσματα τῷ παιονικῷ ἔθνεϊ τῶν Λαιαίων², τῶν εἰς τὰ βορειότατα τῆς Μακεδονίας, ΒΔ τοῦ Γαρίσκου καί, πιθανῶς, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκούντων, τῶν μόνον³ ὑπὸ Θουκυδίδου ἀναφερομένων, καὶ δὴ ἐν τῷ ἐξῆς χωρίῳ (2, 95-96):

« Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρεω Ὀδρύσης,

¹ Catalogue of Greek Coins, Macedonia etc. 1879 σελ. 151—καὶ ἐν *Historia Numorum* σελ. 180.

² Ἰδε Forbiger, *Handbuch d. Geogr.* III, 1071

³ Ἰδε καὶ Στέφανον Βυζάντιον ἐν λ. *Λαιαῖοι*, ἔθνος Παιονικόν, Θουκυδίδης δευτέρη.

¹ Πολύβιος IV, 43.

² Πλουτάρχου *Φωκίων* 14, *Νικίας* 22. Ἡσύχιος *Μιλήσιος* ἐν *Fragm. histor. græc.* IV, σελ. 151. Σουΐδας ἐν λ. *Λέων* κτλ. — Müller *Fragm. hist.* II, σελ. 328.

³ Χρον. Συμμεῶν *Δογμῆτου* παρὰ C. Müller *Geogr. Græci min.* II, 8. Πρὸς καὶ Διον. Βυζ. σελ. 18, XLV.

Θρακῶν βασιλεύς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκην τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, . . . ἀνίστησιν οὖν ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὀρμώμενος πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἴμου. . . ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Λαιαίους καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη Παιονικά, ὧν ἤρχε — καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν — μέχρι γὰρ Λαιαίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὅς ἐκ τοῦ Σκυμίου ὄρους δι' Ἀγριάνων καὶ Λαιαίων ρεῖ, ὠρίζετο ἢ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παιόνας αὐτονόμους ἤδη».

Ἡ τε τέχνη τῶν νομισμάτων, τό τε βᾶρος καὶ ἡ γνωστὴ προέλευσις τῶν ὁμοίων, πληρέστατα συμφωνοῦσι τῇ ἀποδόσει ταύτῃ, προστιθεμένου οὕτω οὐχὶ μόνον νέου ἐν τῇ νομισματικῇ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ στοιχείου σπουδαίου πρὸς ἀναγνώρισιν πληθύος ἄλλης τῶν λεγομένων *θρακομακεδονικῶν* νομισμάτων, κυρίως ἐκείνων τῶν τύπων πηγᾶς ἐπικεχαραγμένων.

ΠΟΝΤΟΣ Ο ΕΥΞΕΙΝΟΣ

(Πίναξ 2, 13).

Ἡ νομισματικὴ συλλογὴ τῶν Παρισίων ἀπέκτησεν νεωστὶ τὸ ἐξῆς νόμισμα.

✠ 30. — Μ. ΙΟΥΛΙΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙΣΑΡ
Προτομὴ Φιλίππου τοῦ νεωτέρου πρὸς δ., ταύτης δ' ἀντιμέτωπος προτομὴ Διὸς Σεράπιδος.

Ὅπ. ΤΟΜΕΩΣ ΜΗΤΡΟΠ. ΠΟΝ|ΤΟΝ Ἡ πόλις Τόμις (ἢ Τόμοι) ὡς γυνὴ ἰσταμένη κατὰ μέτωπον, τειχοστεφής, τὴν δεξιὰν ἐπὶ σκήπτρου στηρίζουσα, τῇ δ' ἄρ. μέγα κέρας ἀφθονίας πλήρες καρπῶν φέρουσα. Δεξ. παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνήρ γυμνὸς πωγωνοφόρος καὶ κερασφόρος, ὡς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐξερχόμενος, καὶ μόνον κατὰ τὸ ἄνω ἤμισυ τοῦ σώματος ὁρατός, τῇ δεξιᾷ τὰς κνήμας τῆς πόλεως ψαύων (Πίναξ 2, 13).

Ὅμοιον νόμισμα κέκτηται καὶ ὁ ἐν Βρουνοβίχῃ τῆς Γερμανίας συλλογεὺς Ἀρθούρος Löbbecke ἕτερα δὲ μετὰ τοῦ αὐτοῦ τῆς πόλεως τύπου, ἀλλὰ ἐπὶ Καρακάλλα, Πλαυτίλλης καὶ Μαξιμίνου κοπέντα, ἐδημοσίευσαν οἱ von Sallet¹ καὶ R. S. Poole² Ὁ τελευταῖος ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι τὰ κέρατα τοῦ

περιέργου πωγωνοφόρου ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν δύο *χηλῶν θαλασσίου καρκίνου*. Καὶ ὁ μὲν von Sallet θεωρεῖ τὴν μορφήν ταύτην ὡς ποτάμιον θεὸν (Flussgott), ὁ δὲ R. S. Poole, μᾶλλον ἀορίστως, ὡς ἔνυγρον θεὸν (Watergod), οὐδέτερος ὁμοίως ὠνόμασεν αὐτόν.

Ἐφ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω οὐδεμίαν ἔχομεν παράστασιν ποταμίας ἢ λιμναίας θεότητος, χηλὰς καρκίνου ἀντὶ τῶν συνήθων ταύρου κεράτων φέρουσιν. Ἀπ' ἐναντίου δὲ γνωστότατοι εἰσὶν οἱ τῆς *Θαλάσσης*¹ νομισματικοὶ τύποι, οἱ ἀκριβῶς τοιαύτας χηλὰς θαλασσίου καρκίνου ἀντὶ κεράτων φέροντες. Χαρακτηρίζουσιν ἄρα αἱ χηλαὶ αὗται ἐνάλιόν τινα καὶ οὐχὶ ποτάμιον θεόν.

Ἐντεῦθεν φυσικωτάτῃ ἔλως ἐστὶν ἡ σκέψις ὅτι ὁ τοὺς πόδας τῆς πόλεως ψαύων θεὸς οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ προσωποποίησις τοῦ *Εὐξείνου Πόντου*, τοῦ πράγματι τοὺς πόδας τῆς πόλεως διὰ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ λούοντος, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον ἡ πόλις Τόμις καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου καὶ ἐπὶ πάντων τῶν λοιπῶν αὐτῆς νομισμάτων αὐτοκαλεῖται *ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΟΝΤΟΥ*.

Τὸ προκείμενον ἄρα νόμισμα παρέχει τὴν πρώτην καὶ μόνην γνωστὴν εἰκόνα τοῦ *Εὐξείνου Πόντου* ὅστις καὶ ἐν τῇ μυθολογίᾳ, ἂν καὶ σπανιώτατα, προσωποποιεῖται. Οὕτω διηγεῖται ἡμῖν Διονύσιος ὁ Βυζάντιος² ὅτι «πέλαγός ἐστιν ὁ Πόντος ὁ Εὐξείνος, μεγέθει τῶν ἄλλων πλεῖστον, ὅσα μὴ πρὸς τὴν ἕξω θάλασσαν ἰσώσασθαι· μόνῃ δ' ὑπὲρ αὐτὸν ἀνακέχεται λίμνη Μαιῶτις, ἣν μητέρα καὶ τροφὸν τοῦ Πόντου κατεγήμισε λόγος, ἐκ *παιλαῖας μηνῆμος παραδεδομένος*»³.

ΠΕΡΣΕΥΣ ΚΑΙ ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΣ

(Πίναξ 2, 28).

Ὁ Imhoof-Blumer, ἐν πραγματεία ἐσχάτως δημοσιευθεῖσῃ⁴ εἰκάζει ὅτι τύποι τινὲς νομισμάτων ἐν Λαοδικείᾳ ἐπὶ Καρακάλλα κοπέντων, εἰσὶν πιθανῶς ἀντίγραφα τοιχογραφιῶν. Τοιοῦτον τι, ἐφ'

¹ Von Sallet, Beschreibung der antiken Münzen I, σελ. 215. Ἴδε καὶ τὸ μέγα χαλκοῦν νόμισμα τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, τὸ ἐν Λαοδικείᾳ ἐπὶ Καρακάλλα κοπέν, μετὰ τύπον Γῆς καὶ *Θαλάσσης*.

² Ἀνάπλους ἔκδ. C. Wescher 1874.

³ Ἴδε καὶ Ἡροδότου 4, 86. — Διονύσιος ὁ Περικηγετῆς· στ. 165.

⁴ Jahrbuch d. Arch. Instit. Τόμ. III, 1888, σελ. 290.

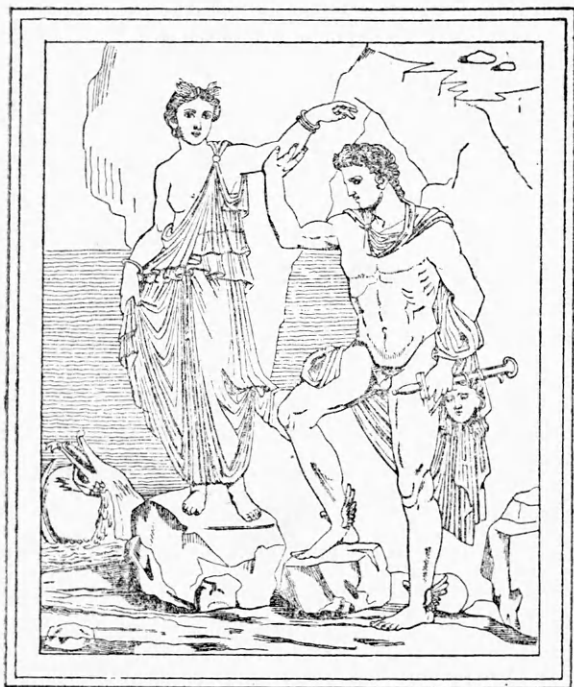
¹ Beschreibung der antiken Münzen I, σελ. 92, 14.

² The Tauric Chersonese — Mæsia σελ. 57, 26 καὶ σελ. 61, 48, 51. Ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ ἀρ. 48 διαγραπτέα ἢ λέξις *ithyphallic*. Πρόκειται περὶ ἀπλῆς πτυχῆς τοῦ χιτῶνος παραγωνισθείσης.

ἔσον ἐγὼ γνωρίζω, δὲν ἐβεβαιώθη εἰσέτι, οὐδὲ περὶ ἄλλων νομισμάτων προκειμένου, ἂν καὶ πιθανώτατον, ἀφοῦ δὲ τόσων καὶ τόσων ἀρχιτεκτονικῶν καὶ γλυπτικῶν μνημείων τῆς ἀρχαιότητος ἀντίγραφα διέσωσαν ἡμῖν τὰ νομίσματα. Ἐπομένως εὐχαρίστως δημοσιεύω ἐνταῦθα τύπον νομίσματος περὶ οὗ μετὰ βεβαιότητος δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι εἶναι ἀντίγραφον τοιχογραφίας καὶ δὴ καὶ ἄλλοθεν γνωστῆς.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμισμα ἐκόπη ἐν Δεουέλτῳ, πόλει θρακικῆ, ἐπὶ Τρανκυλλίνης, ἀνήκε δ' ἄλλοτε τῇ συλλογῇ Allier de Hauteroche, νῦν δὲ τῇ τῶν Παρισίων. Ὁ Mionnet ἐδημοσίευσεν ἤδη αὐτό¹, περιγράφας ὁμῶς λίαν ἐσφαλμένως. Βραδύτερον ὁ Du Mersan² περιέγραψεν ὀρθῶς τὴν παράστασιν ἀναγνωρίσας ὡς ἀναφερομένην εἰς τὸν Περσέα τὴν Ἀνδρομέδαν λυτροῦντα.

Ἀπεικονίζων ἐνταῦθα (Πίν. 2, 28) ἐκ νέου τὸν κύριον τύπον τοῦ νομίσματος, ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν ἐπὶ τῆς τελείας καὶ μέχρις τῶν ἐλαχίστων ταυτότητος αὐτοῦ πρὸς γνωστοτάτην Πομπηϊανὴν τοιχογραφίαν, ἧς ἐν σμικρῷ ἀναδημοσιεύομεν ἐνταῦθα ἀπεικόνισιν συγκρίσεως χάριν.

¹ Supplément, II, 296. 574.

² Cabinet Allier de Hauteroche σελ. 23 n° 1029. pl. III, 10.

Ὡς βλέπει πᾶς τις, ἐν τε τῇ τοιχογραφίᾳ καὶ τῷ νομίσματι, ἡ Ἀνδρομέδα κατέρχεται βράχου, τῇ δεξιᾷ πτυγῆν τοῦ χιτῶνος ἀνέχουσα, τὴν δ' ἀριστερὰν ὑποβασταζομένην ὑπὸ τῆς δεξιᾶς τοῦ Περσέως ἔχουσα καὶ ὑψοῦσα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἦρωες, ἰστάμενος πρὸς ἀρ., φέρει γλαμύδα, ὅπισθεν καταπίπτουσαν, ἧς καὶ μέρος καλύπτει τὸν ἀριστερὸν αὐτοῦ βραχίονα, οὔτινος ἡ χεὶρ κρατεῖ τὴν ἄρπην καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδοῦσσης. Ἐτέρω δὲ πτυγῇ τῆς γλαμύδος καταπίπτει ἐμπλακειῖσα τῷ δεξιῷ σκέλει, τοῦ δεξιῦ ποδὸς βαίνοντος ἐπὶ βράχου ὀλίγον τι μικροτέρου ἐκείνου ἐφ' οὗ βαδίζει ἡ κατερχομένη Ἀνδρομέδα. Ἐν δὲ τῷ πεδίῳ ἀρ. κατὰκειται, νεκρὸς ἤδη καὶ ἀπολιθωθείς, ὁ θαλάσσιος δράκων (ὀλίγον τι δυσδιάκριτος ἐπὶ τοῦ νομίσματος).

Οὐδεμία ἄρα ἀμφιβολία ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοιχογραφίας πιστῶς ἐπὶ νομίσματος ἀντιγραφείσης. Ἡ βεβαιότης αὕτη, ὅτι δηλαδὴ νομισματικοὶ τύποι δύναται νὰ ᾧσιν ἀντίγραφα τοιχογραφικῶν, εἶναι σπουδαιοτάτη, ὡς πᾶς τις ἐννοεῖ, διὰ τε τὴν ὀρθοτέραν ἐκτίμησιν πολλῶν ἄλλων νομισματικῶν τύπων καὶ διὰ τὴν χρονολόγησιν ἄλλων τιμῶν τοιχογραφικῶν περὶ ὧν ἐς ἄλλοτε.

ΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ἘΠΗ ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΤΥΠΟΥΣ ΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

(Πίναξ 2, ἀριθ. 20).

Ἐν ᾧ μέχρι τοῦδε πολὺς ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ροπῆς ἣν ἔσχον τὰ ὁμηρικὰ ἔπη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς, ἐμπνεύσαντα τοὺς μεγίστους τῶν καλλιτεχνῶν (ὑπενθυμίζω τὸν Ὀλύμπιον Δία τοῦ Φειδίου), οὐδεὶς σχεδὸν ἐζήτησέ ποτε νὰ ἀνεύρη τοιαύτην τινὰ ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν τοὺς πολλάκις θαυμασίους καὶ ἀνυπερβλήτους τὴν καλλονὴν τύπους τῶν νομισμάτων τῆς πέμπτης, τετάρτης καὶ τρίτης πρὸ Χ. ἑκατονταετηρίδος, γαλαξάντων καλλιτεχνῶν. Ἐπιφυλασσόμενος νὰ γράψω ἄλλοτε ἐκτενέστερον ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἔπως δείξω μέγαν ἀριθμὸν νομισματικῶν τύπων πληρέστατα συμφωνούντων πρὸς τὰ ὁμηρικὰ κείμενα, ὑπενθυμίζω ἐνταῦθα στίχους τινὰς ὁμηρικούς, ἐν σχέσει πρὸς τὸν τύπον τοῦ ὠραίου καὶ ἀνεκδότου ἀργυροῦ νομίσματος τῆς θρακικῆς πό-

λεως Μαρωνείας (Πίναξ 2, 20), ὅπερ ἀπειτύπωσα ἐν τῇ ἐν Λονδίνῳ συλλογῇ τοῦ Sir Eduard Bunbury. (Ἐπιγραφή ΕΠΙ ΝΕΟΜΗΝΙΟ περὶ πλαίσιον τετράγωνον ἐκ γραμμῆς ἐν ᾧ κλῆμα ἀμπέλου μετὰ τεσσάρων σταφυλῶν). Τίς βλέπων τὸν κύριον τύπον τοῦ νομίσματος τούτου¹, τὸν τοὺς χαλινούς αὐτοῦ ἀπορρήξαντα καὶ θέοντα ἵππον, δὲν θ' ἀναμνησθῆ ἀμέσως τοὺς ἐξῆς στίχους τῆς Ἰλιάδος² ὡς τοὺς πιθανώτατα τὸν καλλιτέχνην ἐμπνεύσαντας;

ὡς δ' ὅτε τις στατὸς ἵππος, ἀκοστήσας ἐπὶ φάτνῃ,
δεσμὸν ἀπορρήξας θεῆν πεδίσιον κροαίνων,
εἰωθὼς λούεσθαι ἑυρρεῖος ποταμοῦ,
κυδιῶν ὑψοῦ δὲ κάρη ἔχει, ἀμφὶ δὲ χαῖται
ᾧμοις ἀίσσονται· ὁ δ' ἀγλαίηφι πεποιθὼς,
ρίμφα ἑ γούνα φέρει μετὰ τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων·
ὡς υἱὸς Πριάμοιο Πάρις κτλ.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΩΣ ΠΑΡΙΣΑ

Ὅτι τύποι νομισμάτων ἀποτελοῦσιν ἐνίοτε πάρισα (pendants), παρετήρησαν ἤδη, ἐφ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, μόνοι οἱ W. Greenwell³ καὶ Imhoof-Blumer⁴. Τοῦ διὰ τε τὴν ἐρμηνείαν τῶν τύπων καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς τεχνικῆς αὐτῶν ἀξίας σπουδαιότητος τούτου ὅσον καὶ σπανίου πράγματος, δημοσιεύω ἐνταῦθα τρία νέα ἄλλως παραδείγματα.

Α') ΝΥΜΦΑΙ ΟΡΧΗΣΤΙΚΑΙ

(Πίναξ 2, 21-22).

Ἐβδόμων Θράκης διδραχμα δύο, ἐκ τῶν σπανιωτάτων, τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς ἐποχῆς καὶ ἔτους ἀμφοτέρω ὡς κοπέντα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος (ΕΠΙ ΜΟΛΠΑΓΟΡΕΩ). Ἀπόκεινται δέ, τὸ μὲν βάρους γρ. 12,56, (Πίν. 2, 21) ἐν τῇ συλλογῇ Παρισίων καὶ εἶναι ἀνέκδοτον, τὸ δὲ (Πίν. 2, 22) ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, δημοσιευθὲν ἤδη ὑπὸ τοῦ R. S. Poole⁵. Ἀμφοτέρα φέρουσιν ἐφ' ἐνὸς μὲν

τὸν συνήθη τῆς πόλεως τύπον, δηλαδὴ γρύπα πρὸς ἄρ. ἰστάμενον, τὸν δεξιὸν πόδα ἀπειλητικῶς ἐγείροντα, τὰς πτέρυγας λείας καὶ πρὸς τὰ ἔμπρὸς κεκυρτωμένας ἔχοντα, ἐφ' ἑτέρου δὲ τὸν αὐτὸν τύπον ἤτοι κόρην ὀρχουμένην· βραχὺν χιτῶνα φέρουσιν καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καλαθίσκον. Ἀμφοτέραι ἐγείρουσι τὴν μὲν τῶν χειρῶν ὑπὲρ τὸ πρόσωπον, τὴν δ' ἑτέραν ἔχουσι παρὰ τὴν ὀσφύν. Ἡ μόνη διαφορὰ μεταξὺ τῶν δύο ἔγκειται ἐν τούτῳ· ὅτι ἡ μὲν πρὸς δεξιὰ ἢ δὲ πρὸς ἀριστερὰ ὀρχεῖται. Εἰσὶν ἄρα ἐν στάσει οὕτω συμμετρικῇ καὶ παρεμφερεῖ ὥστε ἀδύνατον νὰ μὴ παραδεχθῆ τις ἀμέσως ὅτι οἱ τύποι οὗτοι ἀπὸ σκοποῦ καὶ συγχρόνως ὡς πάρισα χαραχθέντες ἐκόπησαν.

Τοῦτο ἄλλως τε δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν παραθέτοντες ἐνταῦθα πρὸς σύγκρισιν, ἀναπαράστασιν ἐν μικρῷ τῶν δύο πλευρῶν βωμοῦ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς κόρας παριστῶντος (Bouillon, Mus. d. ant. III, 5), κυρίως δὲ παραπέμποντες εἰς τὴν νεωστὶ ἐκδοθεῖσαν συγγραφὴν τῶν O. Benndorf καὶ G. Niemann, Das Heroon von Gjölbaschi — Trysa (I. Theil, σελ. 58· 1889) ἐνθα δημοσιεύεται πύλη ἧς ἀμφοτέραι αἱ παραστάδες κοσμοῦνται συμμετρικώτατα διὰ δύο καθ' ἕνα ταῖς προκειμέναις ὁμοίων μορφῶν, ἀρρένων ὁμως.

Τίς ἀκριβῶς ἡ σημασία τῶν ὀρχηστρίδων τούτων, εἶναι ἄγνωστον. Ἄλλοτε τὰς ἀπεκάλουν ἱεροδούλους, νῦν δὲ Kalathiskos-Tänzerinen. Δὲν ἀμφιβάλλω ὁμως ὅτι αἱ κόραι αὗται εἰσὶν οὐχὶ γυναῖκες θνηταί, ἀλλὰ νύμφαι, χαρακτῆρος ὀργιαστικοῦ καὶ

Cavedoni, Bullettino dell' Inst. 1850, σελ. 11; Annali, 1861, — von Sallet, Zeitschrift für Numismatik III, 48.

¹ Παράβαλε καὶ τὸ παρόμοιον νόμισμα τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, (Thrace σελ. 126) οὗ ὁ τύπος κατὰ πολὺ ζωηρότερος καὶ συμφωνότερος πρὸς ὅσα λέγομεν ἐνταῦθα.

² Z, 506. κ. ε.

³ The electrum coinage of Cyzicus σελ. 63.

⁴ Jahrbuch d. arch. Instit. τόμ. III 1888, σελ. 290.

⁵ Catalogue σελ. 70,35. Ἔτερα δύο ὅμοια ἴδε παρὰ von Sallet, Beschreibung der antiken Münzen I, σελ. 106, 67-68, πίν. IV, 38· ἴδε καὶ Millingen Syllogue of ancient coins σελ. 63.—

καθ' ἄλλα ἀνάλογοι τῶν κρητικῶν Κουρήτων. Πλὴν πολλῶν ἄλλων, ἐκτενῶς περὶ αὐτῶν ἔγραψαν πρὸ χρόνων μὲν ὁ Stephani¹, ἅπαντα τὰ πολυπληθῆ ὅμοια μνημεῖα συλλέξας, ὅπως δ' ἐπ' ἐσχάτων ὁ F. Hauser².

Β') ΑΠΟΛΛΩΝ ΚΑΙ ΑΡΤΕΜΙΣ

(Πλάξ 2, 23-24).

Ἔτερα δύο δίδραχμα τῆς αὐτῆς πόλεως, ἐποχῆς δὲ κατὰ τινα μῶλις ἔτη μεταγενεστέρας τῆς τῶν προηγουμένων, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς τέχνης τοῦ ἐπ' ἀμφοτέρων πρὸς ἀρ. κεκλιμένου γρουπός, οὕτινος τὸ πτέρωμα φυσικὸν καὶ οὐχὶ ὡς ἐκείνων συμβολικόν.

Ἀμφοτέρα, ὄντα ἐκ τῶν σπανιωτάτων καὶ πολυτίμων, εὔρον καὶ ἀπετύπωσα ἐν τῇ Βρετανικῇ συλλογῇ· καὶ τὸ μὲν μὲ τύπον Ἀρτέμιδος κοπὴν ἐπὶ ἄρχοντος Πολυκράτους βαρύνει γραμ. 10,40 καὶ ἐδημοσιεύθη ἤδη³, τὸ δὲ μὲ τύπον Ἀπόλλωνος (Πλάξ 2, 24), κοπὴν ἐπὶ ἄρχοντος Καλλιάνακτος, εἶναι εἰσέτι, ἂν δὲν ἀπατώμαι⁴, ἀνέκδοτον.

Ὅτι οἱ τύποι τῶν περικαλλῶν τούτων νομισμάτων ἀποτελοῦσι *πάρισα*, εἶναι τόσον καταφανεὶς τῶ ὀρῶντι μετὰ τὰ περὶ τῶν δύο προηγουμένων λεχθέντα, ὥστε φρονῶ ὅτι πᾶσα περαιτέρω ἀνάπτυξις ἀποβαίνει ἐντελῶς περιττή.

Γ') ΚΑΠΑΝΕΥΣ ΚΑΙ ΠΥΡΗ

(Πλάξ 2, 15-16).

Τὰ προηγούμενα δύο παραδείγματα παρίσων ἐλήφθησαν ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης· τὸ τρίτον δὲ τοῦτο φέρω ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς.

Τὰ δύο νομίσματα, ὧν μόνον τοὺς ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῶν ὄψεων τύπους ἀπεικονίσασαμεν ἐνταῦθα, ἐκόπησαν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Σεπτιμίου Σεβήρου, τὸ μὲν ἐν Βιζύῃ τῆς Θράκης, τὸ δ' ἐν Ἀγχιάλῳ τῆς αὐτῆς χώρας. Ἀμφοτέρα φέρουσιν ἐφ' ἐνός μὲν τὴν αὐτὴν προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς δεξιὰ σὺν τῇ ἐπιγραφῇ ΑΥ· Κ· Λ· ΣΕΠ· ΣΕΥΗ-

¹ *Compte Rendu* 1865, v. 53.

² *Die Neu-Attischen Reliefs*. Stuttgart 1889, σελ. 96, 97, 100.

³ R. S. Poole, *Catalogue of Thrace* σελ. 231.

⁴ Νομίζω ὅτι τὸ ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως, ἐν τῷ *Numismatic Chronicle*, ὁ κ. Wroth· δυστυχῶς δὲν ἔχω πρόχειρον τὸ βιβλίον τοῦτο.

ΡΟC Π·, ἐφ' ἐτέρου δὲ τὸ μὲν τὴν ἐπιγραφὴν ΗΓΕ· CΤΑΤΙ· ΒΑΡΒΑΡΟΥ· ΒΙΖΥΗΝΩΝ, περὶ τὸν τύπον τοῦ ἥρωος περὶ οὗ κατωτέρω· τὸ δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ΟΥΛΠΙΑΝΩΝ ΑΓΧΙΑΛΕ|ΩΝ, περὶ πύλην πόλεως ἣ παρίστανται δύο πύργοι καὶ ἐφ' ἧς Ζεὺς γυμνὸς ὑψῶν τὴν δεξιὰν *κεραυνῶ* ὠπλισμένην καὶ φέρων τὴν αἰγίδα περὶ τὴν ἀριστεράν.

Τὸ πρῶτον τῶν νομισμάτων εὔρον καὶ ἀπετύπωσα ἐν τῇ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Γλασκώδης τῆς Σκωτίας συλλογῇ Hunter, τὸ δ' ἕτερον ἀνήκει τῷ Μουσεῖῳ τοῦ Βερολίνου¹.

Ὁ τύπος τοῦ πρώτου εἰκονίζοντος ἥρωα σπεύδοντα πρὸς δ. καὶ στρεφόμενον, γυμνόν, πελώριον τὸ ἀνάστημα, κράνει, ἀσπίδι, παραζωνίῳ καὶ δόρατι ὠπλισμένον, πρὸς δὲ φέροντα τῇ δεξιᾷ ὑπερμεγέθη *κλίμακα* καὶ τῷ δεξιῷ ποδὶ βαίνοντα θρασέως ἐπὶ δυσδιακρίτου τινός ἀντικειμένου, δὲν ἤρμηνεύθη εἰσέτι παρὰ τῶν νομισματικῶν. Οἱ *Sestini*², *Mionnet*³ καὶ *von Sallet*⁴ περιωρίσθησαν εἰς ἀπλὴν περιγραφὴν, *στρατιώτην ἢ ἥρωα ἀπλῶς αὐτὸν ἀποκαλέσαντες*, ἄνευ ἄλλης περαιτέρω ἐξηγήσεως. Καὶ ὅμως ἡ *κλίμαξ* ἢ ἡ ἥρωϊκὴ αὐτῆ μορφή φέρει, ἢ ὑπερήφανος στάσις καὶ τὸ πελώριον τοῦ ἀναστήματος, ἀμέσως ἐνθυμίζουσι τὸν κατ' Αἰσχύλον μὲν «*γίγαντα καὶ οὐ κατ' ἄνθρωπον φρονοῦντα*» κατ' Εὐριπίδην⁵ δὲ «*οὐχ ἔλασσον Ἄρεος εἰς μάχην φρονοῦντα Καπαρέα*», ὅστις κατὰ τὴν μυθολογομένην πολιορκίαν τῶν ἑπτὰ πύλων Θηβῶν

μακροχύχενος (γὰρ) κλίμακος προσαμβάσεις
ἔχων ἐχώρει, καὶ τοσόνδ' ἐκόμπασε,
μηδ' ἂν τὸ σεμνὸν πῦρ νιν εἰργαθεῖν Διὸς
τὸ μὴ οὐ κατ' ἄκρων περγάμων ἐλεῖν πόλιν⁶.

Ὁ *von Sallet* καλεῖ τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ

¹ *Von Sallet, Beschreibung der antiken Münzen* σελ. 131, 1.

² *Lettere num.* T. VII, σελ. 11.

³ *Supplément*, II, 171.

⁴ Ἐνθα ἀνωτέρω, σελ. 139, 5. ὅπου εἰκονίζεται νόμισμα ὅμοιον, πολὺ τοῦ ἡμετέρου κάλλιον διατηρούμενον.

⁵ Φοίνισσαι 1128· ἴδ. καὶ Αἰσχύλου Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας στ. 423: «*γίγας οὐ κατ' ἄνθρωπον φρονέων*», θεοῦτε γὰρ θελοντός ἐκπέσειν πόλιν καὶ μὴ θελοντός φησιν. - Σοφοκλέους Ἀντιγόνη 127 καὶ ἐξῆς. - Ὁ *Status* (Theb. III, 615, IX, 448 καὶ XI, 827-939) διὰ ζωηρῶν χρωμάτων περιγράφει τὴν τε θρασύτητα, ἀσέβειαν καὶ ἔφοδον τοῦ ἥρωος. Πέλ. Overbeck, *Zum Thebischen und Troischen Heldenkreis* σελ. 126-129 πιν. v, 2 pl. 9.

⁶ Εὐριπίδου Φοίνισσαι στίχ. 1173-1179.

ἤρωος ἀνεξήγητον ἀντικείμενον « ἴσως *vexillum* », συγκρίνων ὁμοῦς αὐτὸ πρὸς τὸν τύπον τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 ἐν πίνακι 2 ἀπεικονισθέντος ἀνεκδότου νομίσματος τῆς θρακικῆς Διονυσουπόλεως, πείθομαι ὅτι εἶναι *θυμιατήριον*, τεθὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ Καπανέως, ἵνα δι' αὐτοῦ δηλωθῇ συμβολικῶς καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἢ κατὰ τὴν ἔφοδον πρὸς τοὺς θεοὺς ἀσέβεια καὶ θρασυτήτης τοῦ Καπανέως.

Φυσικῶς τὸ ἕτερον νόμισμα, τὸ ἐν Ἀγγιᾶλῳ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος κοπέν, παρίστησι τὸ ἕτερον ἤμισυ τῆς σκηπῆς, δηλαδὴ τὸν τὴν πύλην ὑπερασπίζοντα Δία τὸν τὸν ἄθεον κεραυνώσαντα.

Διατὶ δύο πόλεις τῆς αὐτῆς χώρας ἐχάραξαν ἐπὶ τῶν νομισμάτων αὐτῶν τύπους συνέχειαν ἀποτελοῦντας καὶ συμπληροῦντας ὡς πᾶσις ἀλλήλους, τοῦτο ἴσως ἐξηγηθῆ ἡμέραν τινὰ δι' ἐπεισοδίου τινὸς εἰσέτι ἀγνωστού τῆς ἱστορίας αὐτῶν ἢ δι' ἄλλου τινὸς λόγου. Ἴσως ἀμφοτέρω νὰ ἦναι ἀντίγραφα δύο διαφόρων μερῶν τῆς αὐτῆς τοιχογραφίας¹. Ἀλλὰ κάλλιον ν' ἀπέχωμεν ἐνταῦθα πάσης ματαιᾶς εἰκασίας. Ἐν παρόδῳ δὲ σημειοῦμεν χάριν τῶν ἐν ἀπορίᾳ βλεπόντων ἐν Θράκῃ τύπους οὓς ἀνέμενε τις μᾶλλον ἐπὶ Βοιωτικῶν νομισμάτων, ὅτι τοιοῦτους μυθολογικοὺς πασιγνώστους τύπους εὐρίσκομεν ἐγκατεσπαρμένους ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένων ἀλλήλων χωρῶν. Παράδειγμα ἔστωσαν ὁ τε τύπος τοῦ Περσέως καὶ τῆς Ἀνδρομέδας, περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἀνωτέρω, (σελ. 68 καὶ 96) καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 26 πίν. 2 ἀπεικονιζόμενος τύπος νομίσματος τῆς Φιλιππουπόλεως ὁ εἰσέτι ἀνερμηνευτός ἀπομείνας ὅστις ὁμοῦς οὐδὲν ἕτερον παριστᾷ, φρονῶ, ἢ τὸ γνωστότατον ὁμηρικὸν ἐπεισόδιον² τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ *Γλαύκου* καὶ *Διομήδους*, καθ' ἣν στιγμὴν

χεῖρας τ' ἀλλήλων λαβέτην, καὶ πιστώσαντο.

ΠΟΤΑΜΟΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑ

(Πιναξ 2, 25).

Τὸ προκείμενον νόμισμα ἐκόπη ἐν Διουέλτῳ τῆς Θράκης ἐπὶ αὐτοκράτορος Γορδιανοῦ τοῦ γ', ἀπόκειται δ' ἐν τῇ νομισματικῇ συλλογῇ Παρισίων καὶ

¹ Παράβαλε Φιλοστράτου Εἰκόνας 2, 29, 30.— Πλινίου 35, 144 καὶ Σερβίου V. A. L. 44.

² Ἰλιάδος Z 419 καὶ ἐξῆς.

περιεγράφη ἤδη ὑπὸ Mionnet, λίαν ἀνακριβῶς ὁμοῦς ὡς ἐξῆς:

Α 20.—IMP. C. M. ANT. GORDIANVS AVG. Tête de Gordien laurée à dr. avec paludamentum. "Οπ. COL. FL. PAC. DEVL. Deux fleuves couchés l'un tourné à dr. l'autre à g., entre un vaisseau à la voile et une barque.

"Ὅτι ὁ μοναδικὸς τύπος τοῦ ὀπισθεν μέρους κακῶς περιεγράφη, εἶναι εὐκόλον νὰ ἐνοήσῃ τις ἐξετάζων μετ' ἐπιστάσις τὸ νόμισμα. Διότι ἀριστερὰ μὲν τῷ ὄρῳ βλέπομεν οὐχὶ ἄνδρα ἀλλὰ γυναικὰ ἡμίγυμον, μὲ κόμην καταπίπτουσαν, πρὸς δ. ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατακειμένην, τὴν ἀριστερὰν ἐπὶ σκῆπτρου ἢ κώπης ἢ πηδαλίου (ς), τὴν δὲ δεξιὰν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους στηρίζουσαν. Παρ' αὐτῇ δὲ πρὸς ἀρ. μὲν, δελφίνα, ἀκριβῶς δ' ἄνωθεν πλοῖον πλησίον πρὸς δ. Εἶναι ἄρα ἡ μορφή αὕτη καταφανῶς ἡ *Θάλασσα* καὶ οὐχὶ ποταμὸς τις. Δεξιὰ δὲ τῷ ὄρῳ καὶ τῆς *Θαλάσσης* ἀνωτέρω, κατάκειται ἀνήρ πωγωνοφόρος, τῇ δεξιᾷ κάλαμον κρατῶν, τῇ δ' ἀριστερᾷ, ἧς ὁ πῆχυς στηρίζεται ἐπὶ ἀνεστραμμένου ἀγγείου, κέρως ἀφρονίας. Εἶναι ἄρα ὁ γνωστότατος τύπος ποταμοῦ μετὰ τῶν συμβόλων τῆς ἐκ ποταμῶν βλαστήσεως καὶ εὐφορίας. Ἐκ τοῦ ἀνεστραμμένου ἀγγείου καταρρέουσι τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ ἐν λεκάνῃ (καὶ οὐχὶ λέμβῳ) ἐπὶ τῶν ποδῶν τῆς *Θαλάσσης* εὐρισκομένη. Ἀποτελεῖ λοιπὸν τὸ ὅλον καταφανεστάτην ἀλληγορικὴν παράστασιν ποταμοῦ εἰς τὴν θαλασσίαν λεκάνην εἰσρέοντος.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ TRIMONTIUM

(Πιναξ 2, 29).

Τὸ προκείμενον νόμισμα, δυστυχῶς κακίστης διατηρήσεως, ἀπετύπωσα ἐν τῇ ἐν Κανταβριγίᾳ συλλογῇ τοῦ Leake (ἐν τῷ Fitzwilliam Museum) ὅστις ἐν τοῖς Numismata Hellenica αὐτοῦ περιεγράψεν¹ αὐτὸ ὡς ἐξῆς, πολλὰ τὰ ὀρθὰ ἐν σχέσει πρὸς τὸν τύπον σημειώσας.

Α 85.—AVT. AIA. ADP. | ANTΩΝΕΙΝΟC Προτομὴ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς μετὰ θώρακος καὶ χλαμύδος, πρὸς δ.

¹ Europ. Greece σελ. 92.

Ὁπ. ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΛΕΙΤΩΝ ΕΠΙ Μ. ΠΟΝ. ΣΑΒΕΙΝΟΝ. Δύο ποτάμιοι θεοὶ κατακείμενοι ἀντιθέτως, κάτωθεν τριῶν ὀρέων, ὧν τοῦ μὲν πρὸς ἀρ. ὑπέρκειται νάξ, τοῦ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἀψίς.

Δημοσιεύω ἐκ νέου ἐνταῦθα τὸ νόμισμα χάριν τῆς ἀπεικονίσεως, ἣν ὁ Leake παρέλειψε, τοῦ μοναδικοῦ αὐτοῦ τύπου, τοῦ καταφανέστατα ἀναφερομένου εἰς τὴν Φιλιππούπολιν, τὴν ἐν Ῥωμαϊκοῖς χρόνοις Trimontium (Plinius. 4. 11) καλουμένην, ἐπομένως μεγάλην σπουδαιότητα ἔχοντος διὰ τὴν τοπογραφίαν τῆς ἀρχαίας πόλεως.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ ΕΧΙΔΝΑ ἢ ΥΔΡΑ

(*Mira* 2, 18).

Ὁ σπάνιος τύπος τοῦ νομίσματος τούτου τῆς πόλεως Περίνθου εἶναι ἤδη γνωστὸς καὶ ἐξ ἐτέρων νομισμάτων τοῦ πελοποννησιακοῦ Ἄργους καὶ Ἀλεξανδρείας τῆς ἐν Αἰγύπτῳ. Πλὴν ἄλλων τινῶν, οἱ Pellerin¹, Eckhel² καὶ Imhoof-Blumer³ ἔγραψαν ἤδη περὶ αὐτοῦ ζητοῦντες νὰ ἐξηγήσωσι τὸ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους πολεμουμένου τέρας ὡς ἀναφερόμενον εἰς τὴν

θείην κρατερόφρον' Ἐχιδναν

ἡμισυ μὲν νόμφην ἐλικώπιδα καλλιπάρηον

ἡμισυ δ' αὐτε πέλωρον ὄφιν δεινόν τε μέγαν τε⁴

ἀλλ' ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἐφαίνετο λίαν βεβιασμένη γνωστοῦ ὄντος ὅτι ἐκ τῶν δύο ἀναφερομένων Ἐχιδνῶν ἡ μὲν ἐφρονεῦθη ὑπὸ Ἄργου τοῦ πανόπτου καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους, ἡ δὲ ἐγένετο οὐχὶ ἐχθρὰ ἀλλὰ φίλη καὶ σύζυγος τοῦ Ἡρακλέους καὶ μήτηρ τριῶν τέκνων ἐξ αὐτοῦ⁵. Διὰ ταῦτα παρεδεχόμεν⁶ μᾶλλον ὅτι τὸ τέρας τοῦτο ἦτο ἡ Ὑδρα ὑπὸ νέαν μορφήν, ἀφοῦ μάλιστα ἐν τοῖς λοιποῖς νομίσμασι τῆς Περίνθου, Ἄργους καὶ Ἀλεξανδρείας, ἐν οἷς εὐρίσκομεν σχεδὸν ἅπαντας τοὺς λοιποὺς τῶν δώδεκα ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους, ἡ πρὸς τὴν Ὑδραν *πάλη* αὐτοῦ *ἐλλείπει*, ἐφ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω, καὶ

¹ Mélanges I, 74.

² Doctrina numorum veterum, II, Perinthos.

³ Monnaies Grecques σελ. 458 καὶ Tier- und Pflanzenbilder σελ. 56, 8. Πίν. XI.

⁴ Ἡσιόδου Θεογονία στ. 297-299.

⁵ Roscher's, Lexikon der Mythologie σελ. 1212.

⁶ Id. E. Babelon, Le Cabinet des Médailles σελ. 159 πίν. XVIII, 9.

ἀντ' αὐτῆς εὐρίσκομεν τὸν παρόντα τύπον. Ἡδὴ ὅμως ὅτε ἐν τῶν λαμπροτέρων εὐρημάτων τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, κατέστησε σχεδὸν βέβαιον ὅτι τὴν κατὰ τοῦ Τυφῶνος μάχην τοῦ Διὸς συνεμερίσθη ὁ Ἡρακλῆς ἐπιτεθεὶς κατὰ πελωρίου ὄφραως πιθανῶς παριστῶντος τὴν Ἐχιδναν τὸν σύζυγον αὐτῆς Τυφῶνα βοηθοῦσαν¹, πείθουμαι ὅτι πιθανῶς καὶ ὁ προκείμενος νομισματικὸς τύπος ἀναφέρεται εἰς τὴν Ἐχιδναν.

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν, δηλαδὴ τὰ στέρνα καὶ τὴν κεφαλὴν κόρην τὰ δὲ κάτω ὄφιν, εὐρίσκομεν τὴν Ἐχιδναν, ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους πολεμουμένην, ἐπὶ ἀναγλύφου τῆς συλλογῆς Albani². Ἐν δὲ τῇ συλλογῇ τοῦ ἐν Würzburg Πανεπιστημίου ἀποκείται μαρμαρίνον ἄγαλμα Ἡρακλέους ἔχοντος ἐν τῇ ἀριστερᾷ νεκρὸν ὄφιν μετὰ κεφαλῆς γυναικὸς ἧς αἱ τρίχες τῆς κόμης ἀποτελοῦνται ἐξ ὄφρων. Ἡ παράστασις αὕτη ἐξηγήθη ὑπὸ τοῦ ἐκδώσαντος ὡς παριστῶσα τὸν Ἡρακλέα τὴν Ὑδραν φονεύοντα³, ἴσως ὅμως καὶ αὕτη ἀναφέρεται εἰς τὸν φόνον τῆς Ἐχιδνῆς.

Οὕτω δύναται τις νὰ διακρίνη τρεῖς διαφόρους τύπους Ἐχιδνῆς· πρῶτον μὲν ὡς ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ μορφήν ὄφραως, δεύτερον δὲ ὡς μὲ σῶμα ὄφραως καὶ κεφαλὴν γυναικὸς, καὶ τρίτον ὡς ἔχουσαν τὰ μὲν στέρνα καὶ τὴν κεφαλὴν κόρης, τὰ δὲ κάτω ὄφραως.

ΗΡΑΚΛΗΣ ΚΑΙ ΕΝΑΛΙΟΣ ΔΑΙΜΩΝ

(*Mira* 2, 19).

Παρὰ τῷ ἀνωτέρῳ νομίσματι ἀπεικονίσθη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πίνακος καὶ ἔγγλυφος λιθὶς τοῦ ἐν Παρισίοις Cabinet des Médailles, ἧς ὁ ἐσχάτως αὐτὴν δημοσιεύσας (ἐνθα ἀνωτέρω) E. Babelon ἔπεμψέ μοι εὐμενῶς ἐκμαγεῖον, φρονῶν ὅτι ἡ ἐπ' αὐτῆς παράστασις ἀναφέρεται εἰς τὴν σκυθικὴν Ἐχιδναν τὴν γυναικα καὶ φίλην τοῦ Ἡρακλέους. Τὴν ἐρμηνείαν ταύτην παρεδέχθημεν καὶ ἡμεῖς ἐν ἀρχῇ καὶ δι' αὐτὸ ἀπεικονίσσαμεν παραπλεύρως τῷ προηγουμένῳ νομίσματι. Ἡδὴ ὅμως μετὰ λεπτομερεστέραν ἐξέτασιν βλέπομεν ὅτι ἡ μορφή αὕτη δὲν εἶναι τὰ κάτω ὄφρις,

¹ Brueckner ἐν Mittheil. des Ath. Institut. 1889 σελ. 74-76. Wilamowitz - Moellendorf, Euripides Heracles τόμ. II, σελ. 285-286.

² Zoega, Bassirilievi della villa Albani II σελ. 96, πίν. LXV. Panofka, Argos Panoptes. 1837, 85, I.

³ Berliner philologische Wochenschrift 1889 ἀρ. 27, σελ. 1212.

ἀλλ' ὅτι ἐξέρχεται ἐκ δύο κυματίων. Εἶναι ἄρα πιθανῶς ἐνάλιός τις νύμφη, τὸ μέλλον τῷ Ἡρακλεῖ προλέγουσα ἢ καὶ τι τούτου δεομένη¹.

ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ

Ὡς οἱ τύποι, οὕτω καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν νομισμάτων τῶν Βυζαντιῶν εἰσὶν ἐκ τῶν περιεργότερων καὶ τῶν τὰ μάλα ἐνδιαφερουσῶν, πολλὰ δ' ἐν αὐτοῖς εἰσέτι τὰ μὴ ἐπαρκῶς ἐξηγηθέντα. Περὶ αὐτῶν σημειοῦμέν τινα ἐνταῦθα. Ἐν πρώτοις τὸ ὄνομα τῆς πόλεως ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτέρων νομισμάτων τῆς πόλεως, τῶν κοπέντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 416 μέχρις αὐτοῦ τοῦ 211 π. Χ.², δηλοῦται πάντοτε διὰ τῶν ἀρκτικῶν ΠΥ ἢ ΠΥ ἢ καὶ ΠΥ. Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμῇ, τοῦ πρώτου στοιχείου ὡς Π νομισθέντος, ὅπως τὰ νομίσματα ταῦτα εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἀποδοθῶσιν, ὑπὸ τῶν τότε νομισματικῶν, εἰς τὴν Πυθόπολιν τῆς Βιθυνίας ἢ τὴν Πύλον τῆς Μεσσηνίας. Ἐκτοτε ὅμως ὁ μὲν Pinder³ ὀρθῶς ἀνεγνώρισεν ὅτι τὰ νομίσματα ἀνήκουσι τῷ Βυζαντίῳ, Πυ(ζαντίων) ὅμως καὶ οὐχὶ Βυ(ζαντίων) ἀναγνώσας, ὁ δὲ Waddington⁴ ἀπέδειξεν ὅτι τὸ Π εἶναι ἴσον τῷ Β, ὅπερ ἐν τῷ Κορινθιακῷ ἀλφάβητῳ ἔχει τὸ σχῆμα Π ἢ Π ἢ καὶ Π. Ὁ Kirchoff ἐν τοῖς Studien zur Geschichte des griechischen Alphabets (4^η ἔκδοσις, σελ. 113), ἀκολουθῶν τὴν γνώμην ὅτι τὸ Βυζάντιον εἶναι μεγαρικὴ ἀποικία, ἔταξε τὸ περὶ οὗ πρόκειται γράμμα ὑπὸ τὸ Μεγαρικὸν ἀλφάβητον, τὸ ἄλλως τε πολλὴν τὴν ὁμοιότητα ἔχον πρὸς τὸ τῆς γείτονος Κορίνθου. Ἐν τούτοις φρονῶ ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν, ἀλλ' ὅτι πρέπει — ἂν ἐν τῷ μεταξὺ ὀλίγῳ χρονικῷ διαστήματι δὲν εὐρέθησαν ἐπιγραφαὶ ἀγνωστοὶ ἐμοὶ καὶ τὸ ἐναντίον μαρτυροῦσαι — νὰ θεωρήσωμεν τὸ γράμμα ὡς κατ' εὐθείαν παρὰ τῶν Κορινθίων εἰς

¹ Ἴδ. καὶ Furtwängler ἐν Roscher's Lexikon der Mythologie σελ. 2230.

² Διὰ τὰς χρονολογίας ταύτας καὶ τὰς ἀκολουθοῦσας, διαφόρους τῶν νῦν ἰσχυουσῶν, ὡς καὶ διὰ τὸ ποῦ εὐρηγται αἱ κατωτέρω ἀναφερόμεναι νομισματικαὶ ἐπιγραφαί, παραπέμπω τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸ μετ' οὗ πολὺ ἐκδοθησόμενον ὑπὸ τῆς ἐν Βερολίῳ Ἀκαδημίας Corpus τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Καλιχθόνης. Τοῦτο καθιστᾷ περὶ τὰς τὰς πολλὰς παραπομπάς, ἃς ἄλλως ἔπρεπε νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα.

³ Annali dell' Instituto 1834 σελ. 307.

⁴ La lettre B sur les monnaies de Byzance ἐν τῇ Revue Numism. 1865 σελ. 223 καὶ ἑξ.

Βυζάντιον εἰσαχθέν· διότι, ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, (σελ. 76) δύο διάφοροι συγγραφεῖς συγκαταλέγουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς Κορινθίους μεταξὺ τῶν πρώτων εἰς Βυζάντιον ἐποικησάντων. Διαγραφπτέον ἄρα τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἐκ τοῦ μεγαρικοῦ ἀλφάβητου. —

Τὰ γράμματα ΠΥ παραμένουσι μόνα ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως τῶν κοπέντων ἀπὸ τοῦ 416 μέχρι τοῦ 357 π. Χ., μεθ' ὧ, παρὰ τὰ ἀρκτικὰ ταῦτα τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως, ἐμφανίζονται ἐπὶ τῶν νομισμάτων καὶ μονογράμματα διάφορα, ἄρχοντας δηλοῦντα, ἂν καὶ ἀγνώστου ἡμῖν ἀρχῆς. Τὸ σύστημα τοῦτο ἀκολουθεῖ καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τὴν ἐν ἔτει 279 π. Χ. εἰσβολὴν τῶν Γαλατῶν εἰς Θράκην, δι' ὑστεροσῆμων (contremarques, Gegentempeln) παρὰ τῶν Βυζαντιῶν σφραγισθέντων νομισμάτων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος καὶ Σελεύκου τοῦ πρώτου. Τὰ δ' ἀκολουθῶσ κοπέντα νομίσματα εἶναι τὰ τετράδραχμα ὧν ἐν τὸ ἀπεικονισθὲν ἐπὶ τοῦ πίνακος 1 ὑπ' ἀριθ. 3. Ταῦτα πάντα φέρουσι, πλὴν τῶν αὐτῶν τοῖς ἀνωτέρω ἀρκτικῶν τοῦ τῆς πόλεως ὀνόματος γραμμάτων, ἀνὰ μίαν τῶν ἐξῆς ἐπιγραφῶν:

ΕΠ ΑΝΤΙΠΑΤΡΟΥ
ΕΠΙ ΕΚΑΤΟΔΩΡΟΥ
ΕΠΙ ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ
ΕΠΙ ΜΑΤΡΙΟΣ
ΕΠΙ ΜΕΝΙΣΚΟΥ
ΕΠΙ ΣΦΟΔΡΙΑ ἢ καὶ ΣΦΟΔΡΙΑ

Ἐφ' ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω — καὶ νομίζω ὅτι εἶμαι ἐν γνώσει ὄλων τῶν περὶ τῆς νομισματικῆς τῶν Βυζαντιῶν γραφέντων — οὐδεὶς μέχρι τοῦ νῦν κατώρθωσε νὰ ὀρίσῃ, ὅποιαν ἀρχὴν κατεῖχον οἱ ἄρχοντες οὗτοι. Εὐτυχῶς μελετῶν ἐν τῷ Πολυδίῳ (IV, 47) τὰς ἀφορμὰς τοῦ ἐν ἔτει 221 π. Χ. μεταξὺ τῶν Ῥοδίων καὶ Βυζαντιῶν πολέμου, εὗρον ὅτι « οἱ Ῥόδιοι συνεξεγερθέντες ἅμα μὲν διὰ τὴν σφετέραν βλάβην (ἐνεκα τοῦ παρὰ τῶν Βυζαντιῶν ἐπιβληθέντος παραγωγίου), ἅμα δὲ καὶ τὴν τῶν πέλας ἐλάττωσιν· τὸ μὲν πρῶτον παραλαβόντες τοὺς συμμαχοῦς, ἐπρέσβευον πρὸς τοὺς Βυζαντίους, ἀξιοῦντες καταλύσειν αὐτοὺς τὸ παραγώγιον. Οὐκ ἐντρεπομένων δὲ τοῖς ὄλοις ἀλλὰ πεπεισμένων δίκαια λέγειν ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως

τῆς γενομένης παρ' αὐτοῖς τοῖς περὶ τὸν Ἐκατόδωρον καὶ Ὀλυμπιόδωρον πρὸς τοὺς τῶν Ροδίων πρεσβευτὰς (οἳτοι γὰρ τότε προσέστησαν τοῦ τῶν Βυζαντίων πολιτεύματος), τότε μὲν ἀπηλλάγησαν» κτλ. Εὐρίσκομεν δηλαδὴ ἐν ἔτει 221 π. Χ., ὡς προστάτας, δηλαδὴ ἀνωτάτους ἄρχοντας, τοῦ τῶν Βυζαντίων πολιτεύματος, ἄνδρας δύο, φέροντας αὐτὰ ἀκριβῶς τὰ ὀνόματα τὰ ἐπὶ τῶν περὶ ὧν πρόκειται νομισμάτων ἀπαντῶντα. Ὅτι δ' ἀναφέρονται εἰς τ' αὐτὰ ἀκριβῶς πρόσωπα εἶναι, φρονῶ, βέβαιον. Διότι εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ὁ σοφὸς νομισματικὸς B. Head, ἐν τῇ Historia numorum (σελ. 230), θεωρεῖ τὰ νομίσματα ταῦτα ὡς κοπέντα τὸ 277-270 π. Χ. ἀλλὰ τὸ τε γράμμα C δι' οὗ ἄρχεται τὸ φέρον τ' ὄνομα τοῦ Στροδρίου κομμᾶτιον τῆς Βερολινείου συλλογῆς¹, καὶ ἡ τέχνη ἢ οὐ μόνον καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα πολυπειρότατον κριτὴν Imhoof-Blumer, ὑφ' ἡμῶν εἰδικῶς πρὸς τοῦτο δι' ἐπιστολῆς ἐρωτηθέντα, μᾶλλον τῶν χρόνων ἐκείνων οὔσα, δεικνύουσιν ὅτι ἐκόπησαν καθ' οὗς χρόνους ἐν Βυζαντίῳ οἱ Ἐκατόδωρος καὶ Ὀλυμπιόδωρος ἤρξαν².

Τοῦτο εἶναι ἀληθῶς λίαν εὐχάριστον, διότι ὄχι μόνον μανθάνομεν τὸ ἐντελῶς ἀσύνηθες ἐν τῇ νομισματικῇ πράγματι, ὅτι δηλαδὴ, οἱ διὰ τῆς ΕΠΙ ἀναφερόμενοι ἄρχοντες εἶναι οἱ ἀνώτατοι τῶν τοῦ Βυζαντίου, ἀλλὰ καὶ χρονολογίαν βᾶσιμον διὰ τὴν νομισματικὴν κερδίζομεν οὕτω, προωρισμένην νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ ἀσφαλῶς εἰς πλείστας ἄλλας χρονολογικὰς κατατάξεις νομισμάτων.—

Ἡ εὐθὺς κατόπιν ἀκολουθοῦσα καὶ μέχρι τῶν χρόνων τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων ἐξικνουμένη σειρά τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου, ἐκ χαλκῶν κυρίως ἀποτελουμένη, ἐξακολουθεῖ ἐπιγραφομένη διὰ πολυαριθμῶν ὁμοίων ἀρχόντων καὶ δὲν παρέχει οὐδεμίαν δυσκολίαν. Παρατηροῦμεν μόνον ὅτι, περὶ τῶν ἐκ τῆς σειράς ταύτης ΕΠΙ ΜΑΤΡΙΚΩΝ, ΕΠΙ ΦΑΝΙΩΝ, ΕΠΙ ΔΙΟΣΚΟΥΡ., λέγεται ὑπὸ τοῦ von Sallet, ἂν καὶ ὡς λίαν ἀβέβαιος ὑπόθεσις, ἐν τῷ καταλόγῳ τοῦ Μουσείου τοῦ Βερολίνου (I σελ. 148),

ὅτι εἶναι ἴσως ὀνόματα θεῶν (φάνιοι=Διόσκουροι), (ματρικοί=Δήμητρα καὶ Ἥρα) ἐν γενικῇ πληθυντικῇ. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι βεβαίως ἐσφαλμένον. Διότι ἐν μὲν νόμισμα τῆς ἐν Λονδίῳ συλλογῆς (σελ. 96 ἀρ. 23) φέρει σαφέστατα ΕΠΙ ΔΙΟΣΚΟΥΡΙ ἄρα ἐπὶ Διοσκουρί(δου) καὶ οὐχὶ Διοσκούρων ὡς ὑποθέτει ὁ von Sallet, τὰ δὲ ΦΑΝΙΩΝ καὶ ΜΑΤΡΙΚΩΝ εἰσὶ γνωστὰ ὡς ὀνόματα ἀνδρῶν (C. I. Att. III 5568)· τὸ δεύτερον μάλιστα ἐξ ἐπιγραφῆς τῆς Καλχηδόνας τῆς πλησιέστατα τῷ Βυζαντίῳ κειμένης πόλεως (C. I. A. II 3794), ἐπιγραφῆς καὶ ἄλλα ὀνόματα περιεχούσης ὅμοια τοῖς ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου (π. χ. Μενίσκος). Ἀναγνωστέα ἄρα καὶ ταῦτα Ἐπὶ Ματρικῶν(ος) καὶ Ἐπὶ Φανίων(ος) καὶ οὐχὶ Ἐπὶ φανίων· Ἐπὶ ματρικῶν δηλ. θεῶν.—

Ἡ κατὰ τοὺς αὐτοκρατορικοὺς Ῥωμαίκοις χρόνους σειρά καὶ κυρίως ἢ ἀπὸ τῆς τοῦ Τραϊανοῦ (98 π. Χ.) μέχρι τῆς τοῦ Οὐολουσιανοῦ ἀρχῆς (254 μ. Χ.), παμπόλλους καὶ ποικίλας, ἐνίοτε δὲ λίαν περιέργους καὶ δυσεξηγήτους ἐπιγραφὰς ὀνομάτων ἀρχόντων παρέχει.

Δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν αὐτὰς εἰς τὰς ἀκολούθους τάξεις:

A'

Ἐπὶ Τραϊανοῦ ΚΑΙ τὸ Γ.—Τραϊανός, 98-117 μ. Χ.

B'

Ἐπὶ Νείκης τὸ Δ.—Τραϊανός, 98-117 μ. Χ.

Ἐπὶ Δήμητρος τὸ Β.—Ἀδριανός 117-138 μ. Χ.

» Σαβίνα ἢ σύζυγος αὐτοῦ.

Ἐπὶ Διονύσου τὸ Γ¹.—Μ. Αὐρήλιος, 161-180.

» Φαυστίνα ἢ σύζυγός του.

Ἐπὶ Τύχης πόλεως.—Μ. Αὐρήλιος.

Ἐπὶ Θεᾶς Φαυστίνης.—Μ. Αὐρήλιος. Α. Οὐῆρος 161-169 μ. Χ. καὶ Λουκίλλα σύζυγος τοῦ Α. Ο.

Ἐπὶ Θεᾶς Φαυστίνης.—Κόμμοδος, 180-192.

Ἐπὶ Νε(ίκης) τὸ Ζ.—Μακρίνος, 217-218.

» Διαδουμειανός 218 μ. Χ.

¹ Von Sallet, Beschreibung der Antiken Münzen, I σελ. 144, 29.—Ἴδε καὶ Eckhel, Doctrina num. vet. τόμ. I, σελ. 26.

² Χαίρω δυνάμενος νὰ προσθέσω ἐνταῦθα ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κ. Head, εἰς ὃν ἀρτίως ἀνεκοίνωσα ταῦτα, μοὶ γράφει ἀναγνωρίζων πληρέστατα τὸ ὄρθον τῶν παρατηρήσεων ἡμῶν.

¹ Νόμισμά τι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος κοπὴν φέρει, κατὰ τὸν Sanelemente, (Mus. Sanclem. Num. II σελ. 243 πίν. XXII, 471) «ἐπὶ Διονύσου τὸ Γ». Τοῦτο εἶναι πιθανῶς σφάλμα, τοῦ Γ ἀντὶ τοῦ Γ ἐκληφθέντος.

Γ'

- 'Επί Τραϊανού ΚΑΙ τὸ Γ.—Τραϊανός, 98-117 μ.Χ.
 'Επί Μάρκου ΗΡ τὸ Β.—Λουκίλλα σύζυγος Α. Ουήρου 161-169.
 'Επί Με. Μάρκου τὸ Β.—Κόμμοδος, 180-192 μ.Χ.
 'Επί Αύρ. Διονυσίου τὸ Β.—Γορδιανός III, 238-244 μ. Χ.

Δ'

- 'Επί Με. Μάρκου ΙΕΡΟ.—Μ. Αύρηλιος, 161-180 μ. Χ.
 ΙΕΡΟΜΝΑ(μων) Αἰλ. Σεβήρος, Βυζαντίος (ἀνέθηκεν).
 » » Α. Ουήρος 161-169 μ. Χ.

Ε'

- 'Επί Με. Μάρκου ΗΡ τὸ Β.—Λουκίλλα † 175 μ.Χ.
 'Επί Αἰλ. Ποντικοῦ ΗΡ ἢ ΗΡ.—Λουκίλλα † 175 μ. Χ.
 'Επί Αἰλ. Ποντικοῦ ΗΡ ἢ ΗΡ.—Κόμμοδος, 180-192 μ. Χ. Κρισπίνα σύζυγός του † 183 μ. Χ.
 'Επί Αύρ. Τατιανοῦ ΗΡ.—'Ελαγάβαλος, 218-222 μ. Χ.

ς'

- 'Επί ΑΡΧ. Μ. Αύρ. 'Αντωνεῖνου.—Σ. Σευήρος.
 » » 'Ιουλία Δόμνα, 193-212 μ. Χ.
 'Επί ΑΡΧ. Μ. Αύρ. 'Αντωνεῖνου.—Καρακάλλας, 211-217.
 'Επί ΑΡΧ. Μ. Αύρ. 'Αντωνεῖνου.—Γέτας, 211-212 μ. Χ.
 'Επί ΑΡΧ. Γ. Σαλλ. 'Αρισταινέτου.—Σ. Σευήρος.
 'Επί ΑΡΧ. Γ. Σαλλ. 'Αρισταινέτου.—Καρακάλλας.
 'Επί ΑΡΧ. Γ. Σαλλ. 'Αρισταινέτου.—Γέτας.
 'Επί ΑΡΧ. Αύρ. Σωστράτου.—Καρακάλλας.

Ζ'

- 'Επί ΒΑΘ. Αἰμί. Σεβήρου.—Σεβήρος 'Αλέξανδρος, 222-235 μ. Χ.

Η'

- 'Επί ΑΡΧ. Γ. Σαλλ. 'Αρισταινέτου καὶ Αἰλίδος.—
 » Καρακάλλας 211-217. Γέτας 211-212.

- 'Επί Μ. Αύρ. Φρόντωνος καὶ Αἰλ. Φήστης.—
 » » Σ. 'Αλέξανδρος 222-235
 'Επί Αἰμ. Σωστράτου καὶ 'Ιουλ. Σευήρας.—
 » » Σ. 'Αλέξανδρος 222-235.
 'Επί Αύρ. Δομιτιανοῦ καὶ Αύρ. 'Αλυπιανῆς.—
 » » Μαξιμῖνος 235-238.
 'Επί Διονυσίου καὶ Π. 'Αλεξάνδρας.—
 » » Γορδιανός 238-244.
 'Επί 'Ισαυρικοῦ καὶ Βερονείκης.—
 » Τρεβωνιανός Γάλλος 251-254.
 'Επί 'Ισαυρικοῦ καὶ Βερονείκης.—
 » Ουόλουσιανός 252-254.

Ὁ τίτλος τοῦ 'Ιερομνήμοιος (Δ'), ὡς ἐπωνύμου μάλιστα ἄρχοντος, εἶναι γνωστός ἐν Βυζαντίῳ. Πάντες ἐνθυμοῦνται τὸ ἐν τῷ περὶ Στεφάνου (β. 90) λόγῳ τοῦ ῥήτορος ψήφισμα τῶν Βυζαντίων, τὸ διὰ τῆς φράσεως «'Επί 'Ιερομνάμονος Βοσπορίῳ» ἀρχόμενον.

Ὁ τοῦ βασιλέως ἄρχοντος τίτλος (Ζ'), ὡς ἤδη ὁ von Sallet ἄριστα κατέδειξεν¹, ἐφαρμόζεται εἰς τὴν τῶν Βυζαντίων πολιτείαν.

'Αλλὰ ποίας ἀρχῆς εἶναι δηλωτικὸν τὸ ΗΡ; (Ε'). Ὁ Eckhel² ἐπρότεινε ἤδη νὰ ἀναγνωσθῇ 'Ηρημέιος (electus), δηλαδὴ «ἐπὶ τοῦ τάδε ἡρημένου», καὶ ἡ ἐρμηνεία αὕτη ἰσχύει μέχρι σήμερον, ἂν καὶ οὐχὶ ὡς ἐντελῶς βεβαία παραδεκτὴ γενομένη³. Ἡμεῖς ὅμως, ἀντὶ τῆς ἐντελῶς ἀπιθάνου ταύτης λέξεως, τῆς μόνον ἐν μακραῖς ἐπιγραφικαῖς φράσεσι δυνατῆς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν ἐπιγραφαῖς νομισμάτων ἐνθα ἀπαιτεῖται πάντοτε *κυριολεξία*, ἀντιπροτείνομεν, ὡς πολὺ πιθανώτερον, τὴν λέξιν «'Ηρανος», ἣν εὐρίσκομεν παρ' Ἡσυχίῳ, σημαίνουσαν τὸν ἄρχοντα, βασιλέα, φύλακα ἢ σκοπὸν. Εἶδομεν δ' ὅτι βασιλεὺς καὶ ἄρχων (Ζ) εὐρηγῆται ἐπὶ τῶν συγχρόνων τοῦ Βυζαντίου νομισμάτων. Γνωστὸν δ' ὅτι τὸ «ἤρα φέρειν τινι» ᾧ συγγενὲς τὸ ἤρανος, σημαίνει τὸ χαρίζεσθαι ἢ βοηθεῖν τινι. Ἀλλὰ πάντως ὡς τοιοῦτοι τινὲς βοηθοὶ καὶ προστάται νοητέοι οἱ ἐπὶ τῶν περὶ ὧν πρόκειται νομισμάτων ἄρχοντες, θεοὶ καὶ θεαὶ (Β'), καίσα-

¹ Zeitschrift für Num. Τόμ. IX, σελ. 145 κ. ε.

² Doctrina num. vet. II, 30.

³ Von Sallet, Zeit. für. Num. IX, σελ. 145. = Head, Hist. numor. σελ. 232.

ρες (Α') και αυτοκράτορες (Γ')¹ και λοιπὰ ἐπίσημα πρόσωπα (ἴδε κατωτέρω).

Φίλος τις ἀλλοδαπὸς μοι εἶπε πρό τινας, ὅτι φρονεῖ τὸ ΗΡ ἀναγνωστῆον Ἡρώς. Ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶναι μὲν εὐφυῆς καὶ φαίνεται πως πιθανή· δὲν παραδέχομαι ὅμως αὕτην διότι ἐκ λεπτομεροῦς ἐξετάσεως ἐπέισθην ὅτι τὰ πρόσωπα ὧν τὸ ὄνομα ἀκολουθεῖται ὑπὸ τῶν ΗΡ, ἦσαν μεταξὺ τῶν ζώτων, ὅτε τὰ περὶ ὧν πρόκειται νομίσματα ἐκόπησαν. (Ἰδ. κατωτέρω τὰ περὶ Μάρκου γραφόμενα).

Μεζζονας δυσκολίας παρέχουσι τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν ὡς ἀρχόντων (Β'). Εἶναι ἤδη γνωστὸν ὅτι ἐν ἀττικαῖς ἐπιγραφαῖς ἀναγράφεται ἡ πολιὰς Ἀθηναῶν ὡς πρώτη τῶν τῆς πόλεως πρυτάνεων². Ἐπίσης ἐν ἐπιγραφαῖς τῆς Ἰασοῦ εὐρηται πλειστάκις ὁ Ἀπόλλων ὡς στεφανηφόρος δεύτερος καὶ τρίτος καὶ μέχρις ἐνάτου μετὰ ἄλλον τινὰ θνητὸν ἀρχοντα!³ Ἀλλὰ ποῖαν τινὰ ἀρχὴν ἀντιπροσωπεύουσιν οἱ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου ἀρχοντες θεοί, καὶ δὴ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἔβδομον προσέτι; Τοῦτο οὐδεὶς τῶν νομισματικῶν ἠδυνήθη σαφῶς νὰ διαλευκάνῃ⁴. Ἐν τούτοις ὁ Τίτος Λίβιος (XXXII, 25), πληροφοροεῖ ἡμᾶς ὅτι ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀργείων, ἧς εἶδομεν ἤδη τὴν μερῶν συγγένειαν πρὸς τὴν τῶν Βυζαντίων, «mos erat comitiorum die primo, velut ominis causa praetores pronuntiare Jovem Apollinemque et Herculem: additum lege erat, ut his Philippus rex (ὁ πέμπτος) adiceretur κτλ.». Ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο ἀκριβῶς, δηλαδὴ στρατηγοὶ ἢ προστάται (praetores) ἐκαλοῦντο οἱ ἀνώτατοι ἀρχοντες τοῦ τῶν Βυζαντίων πολιτεύματος. Οὕτω ἀναγινώσκωμεν ἐν Ἡσυχίῳ τῷ Μιλησίῳ § 23 «Δίνεως ἐστρα-

τήγησε τοῦ δήμου τῶν Βυζαντίων» § 33 «Τιμήσιος . . . στρατηγὸς τοῦ παντὸς ἀναδειχθεὶς δήμου» § 34 «Καλλιᾶδης . . . στρατηγῶν τοῦ Βυζαντίου». Ἐν ἐπιγραφῇ δὲ παρὰ Chandler (Inscript. ant. σελ. 94, 95) «ἔδοξε τᾶ βουλαῖ καὶ τῷ δήμῳ· τοὶ στραταγοὶ εἶπαν»¹. Παρὰ Πολυβίῳ εἶδομεν τὸν Ὀλυμπιόδωρον καὶ Ἐκατόδωρον καλούμενους προστάτας τοῦ τῶν Βυζαντίων πολιτεύματος². Φρονῶ λοιπὸν ὅτι οἱ ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Βυζαντίου θεοὶ νοητέοι ὡς στρατηγοὶ καὶ προστάται τῆς πόλεως ἅπαξ ἢ καὶ πλεονάκις ἀναγραφέντες. Ὅτι δὲ τοῦτο ἀληθὲς καὶ περὶ αὐτῶν ἐπὶ τῶν θεαινῶν, πρὸς δ' ὅτι τοιαύτη τις συνήθεια ὑπῆρχεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ, φαίνεται ἴσως καὶ ἐκ τοῦ περιφήμου Ἀκαθίστου Ἰγμου τοῦ ἐν Βυζαντίῳ ποιηθέντος, ἐν μεταγενεστέρῃ ἐποχῇ, εἰς τιμὴν τῆς πολιούχου Θεοτόκου, τῆς ἐν ἔτει 626 μ.Χ. τὴν πρωτεύουσαν τοῦ μεσαιωνικοῦ ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν πολιορκησάντων Ἀβάρων λυτρωσάσης³. Ὡς πᾶς τις Ἑλληνα γινώσκει, ἀρχεται ὁ πρὸς τὴν Θεοτόκον ὕμνος ἐκεῖνος διὰ τοῦ στίχου:

Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια!

Καλὸν θεωρῶ ν' ἀναφέρω ἐνταῦθα, ὡς περιέργον καὶ σχετικόν, καὶ τι ὅπερ μοι ὑπέδειξε φίλος κύριος. Κατὰ τὸν μεταξὺ Ἰσαβέλλας καὶ δὸν Καρόλου πόλεμον δηλαδὴ, διὰ διατάγματος τοῦ τελευταίου ἀνετέθη ἡ στρατηγία εἰς τὴν Θεοτόκον!⁴ —

Μεταξὺ τῶν ἀναφερομένων θνητῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς νομισμάτων τῶν Βυζαντίων εὐρίσκομεν, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, καὶ αυτοκράτορας (Τραϊανός, Καρακάλλας). Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ πρόσωπα ἐπίσημά τινα εἰσιν. Τούτων μέχρι τοῦ νῦν ἐν μόνον, λίαν περιέργον ὅμως, ἠδυνήθη σαφῶς ν' ἀναγνωρίσω. Εὐρίσκω δηλαδὴ παρὰ Φιλοστράτῳ (Βίοι σοφιστῶν I, 24, ἐκδ. Kayser σελ. 226) τὸν βίον Μάρκου τινὸς Βυζαντίου σοφιστοῦ, «ὃ ἀναφορὰ μὲν τοῦ γένους ἦν εἰς τὸν ἀρχαῖον Βύζαντα πατήρ δ' ὀμῶνυμος ἔχων θαλαττουργοὺς οἰκέτας ἐν τῷ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πόντου ἱερῷ». Ὁ σοφιστὴς οὗτος λίαν ἐκ-

¹ Περὶ ἐνὸς τούτων, τοῦ Μ. Αὐρ. Ἀντωνεῖνου, δηλαδὴ τοῦ Καρακάλλα, βήτῳς ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν μαρτυρεῖται ὅτι ἐπροστάτευσεν ἐν συμφοραῖς τὴν πόλιν τῶν Βυζαντίων. Ἰδ. Spartian. Caracal. I, 7.— Ἡσύχιος Μιλήσιος 38.— Εὐστάθιος, Σχόλια εἰς Διονύσιον, στ. 803.

² C. I. A. III, 1054, 55, 56, 1162. Περὶ Keilii, Schedae epigraphicae 1860.

³ A. Brink, Inscript. graec. ad choregiam pertinentes ἐν Dissert. philol. Halenses τόμ. VII 1886 σελ. 223-235. Παρόμοια παραδείγματα περὶ ἄλλων θεῶν καὶ ἡρώων ἴδε παρὰ C. T. Newton, The collection of ancient Greek Inscript. in the Brit. Museum 1886, μέρ. III, 1 σελ. 30. Archäol. Epigr. Mittheil. aus Oesterreich V. σελ. 224 κλπ. Πάντα σχεδὸν ταῦτα καὶ ἄλλα τινὰ ἐπιγραφικὰ χωρὶς ὑπέδειξε μοι ὁ κ. A. Wilhelm.

⁴ Περὶ Eckhel D. N. V. II, 31. Von Sallet ἐνθ. ἀνωτ.—Head, Hist. num. σελ. 232.

¹ Ἰδε καὶ Αἰλιανοῦ Ποικ. Ἰστ. III, 14.

² Περὶ O. Frick, ἐν Realencycl. σελ. 2612.

³ Κ. Παπαρηγοπούλου, Ἰστορ. Ἑλλ. Ἔθνος τόμ. III (ἐκδ. α') σελ. 163.

⁴ Dittenberger, Ops. epigr. 1885/6 σελ. XV.

θειάζεται υπό τοῦ Φιλοστράτου, λέγοντος πρὸς τοὺς ἄλλοις ὅτι ἠγάσθη αὐτὸν καὶ Ἀδριανὸς ὁ αὐτοκράτωρ πρεσβεύοντα ὑπὲρ Βυζαντίων.

Ἐπὶ τῶν νομισμάτων εὐρίσκομεν τὰς ἐξῆς ἐπιγραφάς:

ΕΠΙ ΜΕ. ΜΑΡΚΟΥ.—Ἀντωνίνος ὁ Εὐσεβῆς 138-161 μ. Χ.

ΕΠΙ ΜΕ. ΜΑΡΚΟΥ ΙΕΡΟ.—Μ. Αὐρηλίος 161-180 μ. Χ.

ΕΠΙ Μ. ΜΑΡΚΟΥ ΗΡ. ΤΟ Β.—Λουκίλλα, σύζυγος Λ. Οὐήρου 161-169, † 183 μ. Χ.

ΕΠΙ Μ. ΜΑΡΚΟΥ ΤΟ Β.—Κόμμοδος 180-192.

Ἀπὸ τοῦ ἔτους τοῦ τέλους τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ἀδριανοῦ (138 μ.Χ.) μέχρι τοῦ ἔτους τῆς ἀρχῆς τοῦ Κομμόδου (180 μ.Χ.), εἰσὶν ἔτη τεσσαράκοντα καὶ δύο μόνον. Ἄρα ὁ ἐπὶ Ἀδριανοῦ πρεσβεύσας Βυζάντιος σοφιστῆς δύναται κάλλιστα νὰ ἦναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν ἐν Βυζαντίῳ ἐπὶ Ἀντωνίνου μὲν τοῦ Εὐσεβοῦς ἠραρον τὸ πρῶτον, ἐπὶ Μ. Αὐρηλίου δὲ Ἰερομνήμονα, τέλος δὲ ἐπὶ Λουκίλλης καὶ Κομμόδου ἠραρον τὸ Β. Ὅτι δὲ ὁ ἐπὶ τῶν νομισμάτων ἀναφερόμενος εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν παρὰ Φιλοστράτῳ Μάρκον, ἐπιβεβαιοῦται καὶ περιέργως πως. Τινὰ δηλαδὴ τῶν συγχρόνως κοπέντων νομισμάτων τῶν τὸ ὄνομα τοῦ Μάρκου φερόντων, ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ ἔμπροσθεν ἀντὶ τῆς προτομῆς τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀρχαίου Βυζαντος, εἰς ὃν, κατὰ Φιλόστρατον, ἀνέφερε τὸ γένος ὁ βυζάντιος σοφιστῆς. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τοιαῦται ἐπιδείξεις τῶν ἀρχόντων δὲν εἶναι σπάνιαι ἐν τῇ νομισματικῇ.

Περὶ δὲ τῶν προσώπων τῶν ζευγῶν (Η') ἀγνωστῶ ἐντελῶς εἰς ποίαν σχέσιν πρὸς ἄλληλα διετέλουν. Εἰκάζω ὅμως ὅτι ἦσαν σύζυγοι, συγχρόνως τιμηθέντες ὑπὸ τῶν Βυζαντίων, οὐχὶ δέ, ὡς ὑπέθεσαν τινες, ἀρχῶν καὶ ἱερέια.

Η ΛΕΞΙΣ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ ΩΣ ΕΠΙΘΕΤΟΝ ΠΟΛΕΩΝ

Ἐν τῇ νομισματικῇ συλλογῇ τῶν Παρισίων ἀπό-

κειται σπάνιός τις χρυσοῦς στατήρ τῆς Ταυρικῆς πόλεως Χερσοννήτου, μετὰ περιέργου ἐπιγραφῆς, λίαν μὲν ἐσφαλμένως ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐκδότου, τοῦ Ῥώσου εὐπατρίδου Alexeieff¹, ἀνγνωσθείσης ὡς ΒΑΣΙΛΕΟΣ ΗΓΕΤΟΥ . . . ΡΟ. = Ἡγετου(αμά)ρο(υ) ἢ Ἡγετου(αγό)ρο(υ) (!), ὀρθότατα δὲ κατόπιν ὑπὸ τοῦ von Sallet ὡς ΒΑΣΙΛΕ(Υ)ΟΥΧΗΣ . ΕΤΘΥ(С) ΡΘ, ἐπανορθωθείσης². Ὅτι δ' ἡ ἀνγνωσις τοῦ von Sallet εἶναι ἡ μόνη ὀρθή, ἐπίσθη καὶ αὐτὸς ἐξετάσας ἐσχάτως ἐν Παρισίοις τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος νόμισμα. Ὁ αὐτὸς ταυτίζει ἐπίσης ὀρθῶς, τὸ ἔτος ΡΘ (190) τῆς χερσοννησιακῆς χρονολογίας πρὸς τὸ ἔτος 75 μ.Χ. Ἐπὶ ἐνὸς μόνου σημείου δὲν συμφωνῶ μετ' αὐτοῦ. Λέγει δηλαδὴ ὅτι ἐφ' ὅσον καὶ παρ' εἰδικῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀνδρῶν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ, ἡ λέξις βασιλευούσα ὡς ἐπίθετον πόλεως εἶναι τι ἀνήκουστον (unerhört). Ἄλλ' εὐρίσκεται ἡ λέξις ἐφαρμοζομένη μὲν τῇ πόλει Ῥώμη παρ' Ἀθηναίῳ (III, σελ. 98) «ἐγκώμιον διεξερχόμενος τῆς βασιλευούσης πόλεως» καὶ Μαλαλᾷ 254, 4 «ἐν ταύτῃ τῇ βασιλευούσῃ πόλει θαύματα ποιοῦντες κατέναντι ἀλλήλων», περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲ λεγομένη πλειστάκις ἐν τοῖς Βυζαντινοῖς συγγραφεῦσιν. Οὕτω, ἵνα ὀλίγα μόνον παραδείγματα ἀναφέρω, ἔχομεν τὰ ἐξῆς:

Μαλαλᾶς ἐν 323, 8 «καὶ ἔμεινεν ἐξ ἐκείνου εὐτυχῶς βασιλευούσα». 353, 11 «ἠναγκάσθη καταλαβεῖν τὴν βασιλευούσαν πόλιν». Πρὸς δὲ λέγει ἐν 78, 21 «Μετὰ τὸ βασιλευῖσαι Βυζαντιον», καὶ ἐν 161, 5 «Ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς χρόνοις ἐβασίλευσεν ἡ Μακεδονία χώρα».

Λέων Διάκονος ἐν 110, Β «ἠπείγετο καταλαβεῖν τὸ Βυζαντιον . . . συντείνας δὲ τὴν ὁδοιπορίαν, εἰς τὴν βασιλευούσαν ἦκε».

Γενέσιος V, 17 «χρόνου ἡμέραν τοῖς συμπόταις προλέγει καθ' ὃν τῇ βασιλευούσῃ παρέλθοι πόλει ἐν ἀρρήκτῳ δόξῃ τινί», V, 17 «καὶ τοῦτον πρόδρομον αὐτοῦ κατὰ τῆς βασιλευούσης προπέμπει», V, 21 «πρὸς τὴν βασιλίδα πόλιν ὑπονοστεῖ».

ΙΩ. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

¹ Statère d'or inédite de Chersonèse Taurique avec le nom d'un roi Scythe Hégyptouamaros ou Hégyptouagoras. Prag 1876.

² Ein Goldstater der taurischen Chersonesus mit dem Bei-

namen ΒΑΣΙΛΕΥΟΥΣΑ κτλ. ἐν τῇ Zeitschrift für Numismatik (1877) Τόμ. IV, σελ. 273 καὶ ἐξῆς.

ΑΡΧΑΪΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

(Πίν. 3, 4, 5 και 6).

Σκάπτων προπέρουσι τὸν μεταξὺ τῆς πομπικῆς ὁδοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου τοίχου τοῦ κατὰ τὸ πλείστον ἐξ ὠμῶν πλίνθων πεποιημένου χώρον¹ εὖρον σχεδὸν τὸν βράχον ψαυούσας τέσσαρας ἀρχαϊκὰς κεφαλὰς παρίου, ὡς εἰκάζω, λίθου ἀπάσας. Τούτων μόνον ἡ μία καὶ προσηρμόσθη ἤδη εἰς τὸν κορμὸν ἀγάλματος ἐν τῷ Κεντρικῷ νῦν Μουσεῖῳ Ἀθηνῶν ἰδρυμένον, πρὸ πολλοῦ δὲ ἤδη τοῖς ἀναγνώσταις τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος γνωστὸν γενόμενον². Ἔστω δὲ καὶ αὕτη μαρτύριον τῆς καταστροφῆς, ἣν ἐπήνεγκον οἱ βάρβαροι εἰς τὰ ἱερὰ ἐν γένει τῆς Ἀττικῆς, καὶ τοῦ τρόπου ἀκόμη, καθ' ὃν οἱ Ἕλληνες εὐθύς μετὰ τὰς λαμπρὰς νίκας ἔσπευδον εἰς θεραπείαν τῶν ἀπὸ τοῦ πολέμου συμφορῶν. Ὁ κορμὸς εὐρέθῃ ἐν τῇ ἐπιχώσει τῇ κατὰ τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ Ναοῦ, ἡ δὲ κεφαλὴ 80 περίπου μέτρα μακρὰν αὐτοῦ κατὰ τὸ ὅλως ἀντίθετον μέρος, ἤτοι πρὸς βορρᾶν.

Εἰ καὶ ἀναμφιβόλως ἡ κεφαλὴ αὕτη τοῦ εἰρημένου κορμοῦ εἶναι καὶ προσαρμόζει αὐτῷ, ἢ προσαρμογὴ δὲν γίνεται ἀτυχῶς τελεία διότι καὶ ὁ λαιμὸς αὐτὸς ἐν τῇ γενικῇ καταστροφῇ δὲν ἔμεινεν, ὡς εἰκός, ἀλώδητος, τοῦτο δὲ συντελεῖ ἔτι μᾶλλον, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης καὶ ἐν τῇ εἰκόνι, εἰς ἀνάδειξιν τοῦ ἐλαττώματος, ὁ κοινὸν εἶχε καὶ τὸ ἡμέτερον ἄγαλμα πρὸς πολλὰ ἄλλα τῶν αὐτῶν χρόνων, τῆς ἀνευ δηλ. χάριτος καὶ πῶς βεβιασμένης συνδέσεως τῆς κεφαλῆς μετὰ τοῦ λαιμοῦ πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα καὶ τοῦ οὐχὶ κατὰ τὸν πρέποντα λόγον σχηματισμοῦ τοῦ θώρακος μετὰ τῶν μαστῶν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη καθ' ἑαυτὴν ἡ κεφαλὴ πολλὰς, ὡς εἰκός, ὑπέστη βλάβας· ἡ ρίς εἶναι σχεδὸν ὀλόκληρος ἀποκεκρουσμένη, τὸ ἄκρον τοῦ πηγουνίου ἐπίσης, οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ βλέφαρα μὲν διακρίνονται, ἢ στέφουσα τὴν κόμην στεφάνη πολλαχῶς βεβλαμμένη καὶ αὕτη δὲ ἡ κόμη ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπίσης λελωδημένη καὶ τὸ πάντων χεῖριστον ρύπος δυσεξί-

τηλος οἰκτρῶς παραμορφώνει ὀλόκληρον τὴν ἀριστερὰν παρεῖαν παραβλάπτων οὕτω καὶ τοῦ ὄλου προσώπου τὸ σχῆμα· πάσας δὲ ταύτας τὰς ἐλλείψεις τὰς ἐκ τῆς κακῆς διατηρήσεως ἐπαυξάνει δυστυχῶς καὶ ἡ μὴ ἐπιτυχῆς φωτοτυπικὴ ἀπεικόνις τοῦ ἔργου. Καὶ ὅμως καὶ οὕτως ἔκρινα ἐγὼ ἀναγκαίαν τὴν μετ' εἰκόνας δημοσίευσιν καὶ τούτου τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἔργου, διότι προστιθέμενον εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἑμοίων του συμβάλλεται τὸ καθ' ἑαυτὸ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς πορείας τῆς τέχνης ἐν τῇ Ἀττικῇ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ κορμοῦ ἔκαμα ἤδη λόγον καὶ ὑπέδειξα ἔκτοτε τὴν μεγάλην αὐτοῦ ὁμοιότητα πρὸς τινὰ τῶν ἐν Ἀκροπόλει εἰς φῶς ἐλθόντων μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου ἔργων καὶ πρὸ πάντων πρὸς τὰς ἐκ Δήλου γυναικείας μορφάς¹. Ἐνταῦθα λοιπὸν περὶ αὐτῆς τῆς κεφαλῆς πρέπει νὰ παρατηρήσω ὀλίγα τινὰ τὰ ἀκόλουθα.

Κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ προσώπου δεικνύει βεβαίως καὶ ἡ Ἐλευσινιακὴ αὕτη κεφαλὴ πρὸς πολλὰς καὶ ἄλλας, τῶν ἐν Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν μάλιστα, πολλὴν τὴν ὁμοιότητα· ὁ σχηματισμὸς λ. γ. τοῦ μετώπου ἐπιπέδου ὅλως καὶ ἀνευ τινος οἰασθήποτε κυρτώσεως κατὰ τὸ μέσον ἐποιήθη κατὰ τοὺς αὐτοὺς κανόνας, καθ' οὓς καὶ τὸ τῆς ἐνταῦθα δημοσιευομένης Ἐλευσινιακῆς ἐπίσης κεφαλῆς (πίν. 4) καὶ τὸ τῆς ἐν Ἀκροπόλει τῆς ὑπ' ἐμοῦ τὸ πρῶτον δημοσιευθείσης (Ἀρχ. Ἐφημ. 1883, πίν. 6. = Jahrbuch, 1887, πίν. 13) περὶ ἧς ἔσται καὶ κατωτέρω ὁ λόγος. Ἐπίσης καὶ τὰ γέισα τῶν ὀφρῶν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ καθόλου καὶ ἡ ρίς, καθόσον δύναται τις περὶ πάντων τούτων νὰ κρίνη ἐν τῇ νῦν καταστάσει των, κατὰ τὸν αὐτὸν που τρόπον φαί-

¹ Ἀρχ. Ἐφημ. 1884, σελ. 182-185. Ἴσως τινὲς θὰ ἤθελον, ἀφοῦ ἤδη τοῦ κορμοῦ ἐδημοσίευσεν ἀρκετὰ καλὴν λιθογραφικὴν εἰκόνα νὰ ἐδημοσίευσεν ἤδη μόνον τὴν κεφαλὴν, ὅποτε τῆς εἰκόνας αὐτῆς μείζονος γενομένης θὰ ἠδύναντο πιθανῶς ἔτι μᾶλλον τὰ ἴδια αὐτῆς χαρακτηριστικὰ νὰ ἀναδειχθῶσι· ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι δὲν ἐδικαιούμην νὰ χωρίσω καὶ αὖθις τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος, ἄλλως τε καὶ διότι ἡ τοῦ ἔργου ἐκτίμησις πρέπει νὰ γένηται κατὰ τὴν γνώμην μου ἐν τῷ συνόλῳ αὐτοῦ καθόσον σφάζεται.

¹ Παράβ. Πρακτικὰ τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας, 1887, σελ. 55.

² Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημερίδα, 1884, Πίν. 8^ο, ἀριθ. 5. καὶ 5^α.

νονται πεποιημένα. Τὰ ὦτα (ἄτινα οὐδένα, ὡς φαίνεται, ἔφερον κόσμον) εἶναι ἰκανῶς κατὰ φύσιν πεποιημένα, ἢ θέσις ὅμως αὐτῶν ὑψηλὰ τεθειμένων καὶ κατὰ κάθετον ὅλως γραμμὴν μαρτυρεῖ τὴν ἀρχαίαν ἔξιν, ἐνῶ τούναντίον τὸ στόμα καὶ ἐν τῇ νῦν αὐτοῦ καταστάσει ὑποδηλοῖ ὅτι ὁ τεχνίτης εἴχεν ἤδη ἰκανῶς ὀξύνει τὸ βλέμμα εἰς ὀρθὴν τῆς φύσεως παρατήρησιν καὶ δὲν ἐδεσμεύετο πλέον ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συνηθειῶν· ἐν αὐτῷ οὐδὲ ἔχνος σχεδὸν πλέον τοῦ τυπικοῦ μειδιάματος διακρίνεται· αἱ παρειαὶ εἶναι μετὰ τινος ὑπερβολῆς εὐσαρκοὶ καὶ τὸ ὄλον κατ' ἀκολουθίαν πρόσωπον ἴσως πέραν τοῦ μέτρου ἀπεστρογγυλωμένον, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἔμψυχον, ὥστε ἡ θεὰ τῆς μαρμαρίνης κεφαλῆς εὐκόλως νάναπολῆ εἰς τὸν παρατηρητὴν τὰς εὐρώστους καὶ εὐτραφεῖς ἐκείνας χωρικὰς νεάνιδας, τὰς οὕτω φυσικῶς καὶ ἀδιάστως ἐν τῷ τῶν ἀγρῶν βίῳ αὐξανόμενας. Ἡ κόμη (ἣτις καὶ νῦν ἔτι σφίξει ἐρυθροῦ χρωματισμοῦ ζωηρὰ ἔχνη) δὲν εἶναι μὲν ἴσως ὅπως ἄλλων κεφαλῶν ἐπὶ τὸ λεπτότερον ἐξεργασμένη, ἀλλ' ἀναμφιβόλως εἶναι πάνυ περιέργως διεσκευασμένη· στέφουσα ὁγλ. τὸ ἔμπροσθεν τοῦ κρανίου καὶ τοὺς κροτάφους ἀπὸ τοῦ ἐτέρου εἰς τὸ ἕτερον οὕς διὰ τῶν γνωστῶν καὶ ἐξ ἄλλων ἔργων κυματοειδῶν πλοκάμων, εἰς κοχλιοειδῆ ὅμως βοστρυχίδια κατὰ τὸ μέτωπον ἀποληγόντων, ὅπισθεν τῶν ὠτων, πλὴν δύο μόνον ἐκατέρωθεν πλοκάμων ὀριοειδῶς ἐπὶ τὸν λαιμὸν κατερχομένων ὑπὸ τὴν στεφάνην, ἢ λοιπὴ πᾶσα καταπίπτει ἐπὶ τὰ νῶτα εἰς κυματοειδεῖς ἐπίσης πλοκάμους κεχωρισμένη, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν στεφάνην, ἣς οὕτω καλύπτει τὸ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ὅλης αὐτῆς περιφερείας καὶ ὅλως ἀόρατον καθιστᾷ. Τρεῖς ἔτι γινώσκω ἀρχαίκας κεφαλὰς ὅμοιον τὸν τρόπον τῆς διασκευῆς τῆς κόμης ἐχούσας, τὴν ἐκ Δήλου ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσεῖῳ Ἀθηνῶν νῦν ἰδρυμένην (ἀριθ. 23)¹ καὶ δύο ἄλλας ἐν τῇ Ἀκροπόλει, εὐρήματα καὶ ταύτας τῶν ἐν αὐτῇ τελευταίων ἀνασκευῶν². Τούτων ἡ τῆς Ἀκροπόλεως ἢ μετὰ τοῦ κορ-

¹ Παράβ. Bul. de Cor. Hellén. 1879, πίν. VIII, 2 καὶ 1880, σελ. 36.

² Ἡ μία τούτων (μικρὰ κεφαλὴ μετὰ μόνου τοῦ λαιμοῦ) εὑρήται ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Μοσχοφόρου ἐν τῷ ἀρμαρίῳ ἔνθα ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι πολλαὶ τοιαῦται κεφαλαὶ ὑπὸ τοὺς ἀριθ. 62-67, ἢ δὲ ἄλλη ἴδρται μετὰ καὶ τοῦ σφζομένου κορμοῦ τῆς ἐν τῇ αἰθούσῃ ἔνθα καὶ τὸ ἔργον τοῦ Ἀντήγορος. Δυστυχῶς δὲν φέρουσι ἰδίᾳ ἐκάστη ἀριθμῶν

μοῦ σφζομένη φέρει τοὺς ἐκατέρωθεν καὶ ὅπισθεν τῶν ὠτων ὑπὸ τὴν στεφάνην πλοκάμους διὰ τοῦ λαιμοῦ εἰς τὸ στῆθος ἔμπροσθεν καταπίπτοντας, ὅπερ ἀληθῶς εὐαρεστοτέρην ἀπεργάζεται τὴν ἐκ τοῦ πράγματος ἐντύπωσιν¹, οὕτω δὲ πως ἔφερον αὐτοὺς καὶ ἡ ἐκ Δήλου κεφαλὴ, ὡς εἰκάζω, ἐνῶ ἡ ἑτέρα τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴ (ἢ μικρὰ) σπερεῖται ὅλως αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ταύτης ὡς καὶ τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς ἡ κόμη στέφει τὸ μέτωπον διὰ κοχλιοειδῶν βοστρυγίων καὶ μόνον πρὸς ταύτην ὅσον οἶδα ἔχει κοινὰς καὶ τὰς ἐκατέρωθεν τῶν ὠτων ὅπας ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ². Ἄλλ' εἰς τί ἄρά γε ἐχρησίμευον αἱ ὀπαὶ αὗται; Εἰς γόμφωσιν μεταλλίνου τινός (χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ) ἐλάσματος ἐπενδύοντος τὴν λιθίνην στεφάνην; Ἐπὶ τῆς λιθίνης στεφάνης καθόσον σφίζεται (καὶ ἐν τῇ τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλῆ διατηρεῖται σχεδὸν ὁλόκληρος ἀλώθητος) γραπτοῦ κόσμου ἔχνη δὲν διακρίνονται, νῦν τοῦλάχιστον, ἀλλὰ καὶ ὀπαὶ ἄλλαι ἐπίσης δὲν ὑπάρχουσι. Ἡ μήπως ἐχρησίμευον αὗται εἰς ἐνσφηνῶσιν κόσμου τινος οἰουδήποτε αὐτῆς ταύτης τῆς κόμης ὅπως καὶ ἐν τοῖς νῦν χρόνοις ὑπάρχουσι γυναῖκες φέρουσαι περόνας πολυτίμους οὐχὶ πρὸς συγκράτησιν, ἀλλὰ πρὸς στολισμὸν ἀπλῶς τῆς κόμης καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τοῦ πλοῦτου των; Διότι εἰς συγκράτησιν προσθέτων ἐκεῖ πλοκάμων δὲν μοι φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἐποιήθησαν αἱ ὀπαὶ αὗται. Ἄν δὲ πρὶν τελειώσω τὸν περὶ ταύτης τῆς κεφαλῆς λόγον εἶναι ἀνάγκη νὰ εἶπω τι καὶ περὶ τοῦ σχήματος τοῦ κρανίου τῆς ἐν γένει, λέγω ὅτι οὔτε πρὸς τὸ τῆς ἐπομένης, οὔτε πάλιν πρὸς τὸ τῆς κεφαλῆς, ἦν ἄλλοτε ἐδημοσίευσά³ δεικνύει πολλὴν τὴν ὁμοιότητα, ἀλλὰ μᾶλλον μακρόστενον ἔχει τὸ σχῆμα

ὥστε καὶ νὰ δηλωθῶσιν ἐνταῦθα δι' αὐτοῦ καὶ μόνου ἀπλῶς καὶ συντόμως.

¹ Ἐν ταύτῃ τῇ κεφαλῇ ὁ τεχνίτης ἐδήλωσε σαφῶς ὅτι ἡ στεφάνη ἐξηκολούθει ὑπάρχουσα ὑπὸ τὴν κόμην· τοῦτο ἐν τῇ Ἐλευσινιακῇ κεφαλῇ δὲν δηλοῦται ἰκανῶς, ἐν δὲ τῇ μικρᾷ κεφαλῇ τῆς Ἀκροπόλεως ἢ στεφάνη φαίνεται ὡσεὶ νὰ ἔληγεν ἐκεῖ ὅπισθεν τῶν ὠτων.

² Ἐν τῇ τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλῇ διακρίνει τις ἐκατέρωθεν τῶν ὠτων καὶ τὴν μίαν ὑπὸ τὴν ἄλλην, ἣτοι καθέτως τεθειμένης, ἀνὰ τρεῖς τοιαύτας ὅπας καὶ εἰς τὴν μεσαίαν τούτων σφίζεται καὶ νῦν ἔτι μικρὸς χάλκινος ἦλος.

³ Παράβ. Ἄρχ. Ἐφημ. 1883, πίν. 5. Ἐς σημειώσω δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἴσως ἐκεῖ ὄρθως ἔγραψα ὅτι ἡ κεφαλὴ εἶναι ἐκ πεντελικοῦ μαρμαροῦ, διότι τούναντίον κατὰ τὸν Καλούδη καὶ ἐκείνη ἡ κεφαλὴ ἐκ παρίου λίθου, τῶν ἀρίστων μάλιστα, εἶναι πεποιημένη, ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ λίθου νομίζει ὁ Καλούδης ὅτι εἶναι πεποιημένος καὶ ὁ Δισκοφόρος τοῦ Διπύλου, πάριον δὲ θεωρεῖ καὶ τὸ τῆς Σφιγγῶς τοῦ Σπάτα μάρμαρον.

(δολιχοκέφαλος δηλ. εἶναι) ὅπερ ὅμως ἀναμφιβόλως, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, πρέπει νὰποδοθῆ εἰς τὸν τρόπον τῆς τοποθετήσεως τῆς στεφάνης καὶ τῆς διασκευῆς τῆς κόμης κατὰ τὰ ὀπισθεν αὐτῆς.

Ἡ ἐν τῷ πίνακι 4 κατ' ἐνώπιον καὶ κατὰ κρόταρον ἀπεικονισθεῖσα κεφαλὴ εὐλόγως δύναται νὰ ὀνομασθῆ ἐν τῶν καλλίστων εὐρημάτων τῶν ἐν Ἐλευσίनि ἀνασκαφῶν. Κρίμα δὲ τῷ ὄντι ὅτι ἡ κεφαλὴ ὑπὸ τοῦ πυρὸς μάλιστα παθοῦσα (τούτου ἔχνη σφέστατα καὶ νῦν ἔτι σφύζονται, μέλαινα ἰλὺς πανταχοῦ σχεδὸν ἐπικεχυμένη) πλὴν καὶ ἄλλων βλαβῶν, ἃς ὁ ἀναγνώστης σαφῶς καὶ ἐν τῇ εἰκόνι διακρίνει, καὶ τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ μαρμάρου σχεδὸν παντάπασιν ἀπέβαλε, βλάβη, ἣτις τὰ μέγιστα ἐξασθενίζει τὴν ἀπὸ τοῦ ὄντος καλοῦ τούτου ἔργου ἐντύπωσιν. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἡ κεφαλὴ δύναται καὶ κατὰ τὴν διατήρησιν ἀκόμη νὰ θεωρηθῆ ὡς καλὸν εὐρημα, ἀφοῦ σφύζει τὴν ρίνα κατὰ τὸ σχῆμα αὐτῆς τοῦλάχιστον, ὅπως ἀλώδητον.

Ὅτι ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ ὁμοιάζει πρὸ πάντων πρὸς τὴν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἣν ἀνωτέρω ἐμνημόνευσα (Ἀρχ. Ἐφημ. 1883, πίν. 6 = Jahrbuch, 1887, πίν. 13)¹ ὁ δὲ ἀπλοῦ βλέμματος καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν εἰκόνων. Ἐν τῷ συνόλω αὐτοῦ ὁ τύπος εἶναι ὁ αὐτός· καὶ ὅμως ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ ἀναντιρρήτως κατὰ τὴν γνώμην μου μαρτυρεῖ πρόοδον καὶ ταύτην οὐ σμικράν· καὶ ἡ μὲν κόμη εἶναι καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον διεσκευασμένη καὶ ἴσως ἦττον ἐπὶ τὸ λεπτότερον ἐπεξεργασμένη ἢ ἡ τῆς Ἀκροπόλεως, ἣτις καὶ πλουσιωτέρα ἦτο, ἀφοῦ πλόκαμοι αὐτῆς κατέπιπτον καὶ ἔμπροσθεν κατὰ τὸ στήθος, ἐνῶ τοιούτων πλοκάμων φαίνεται ὅτι ἐστερεῖτο ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ περιθέουσα αὐτὴν

ταινία κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον φαίνεται ὅτι ἦτο πεποιημένη καὶ κεκοσμημένη¹· ἀλλὰ τὸ κρανίον ἐν τῷ ὄλω αὐτοῦ σχήματι ἔχει τινὰ λεπτοτέραν ἀποστρογγύλωσιν, τὰ ὦτα καὶ λεπτότερον πεποιημένα καὶ φυσικώτερον τιθειμένα φαίνονται μοι ὄντα, ἣ ῥίς ὅχι τόσον προεξέχουσα κατὰ τὸ ἄκρον καὶ πολὺ μᾶλλον εἰς εὐθείαν πρὸς τὸ μέτωπον γραμμὴν, τὸ στόμα πολὺ μᾶλλον κατὰ φύσιν πεπλασμένον ὡς πρὸς τὰς γραμμάς τῶν χειλέων καὶ μηδὲ τὸ ἐλάχιστον πλέον διασφύζον ἔχνος τοῦ τυπικοῦ μειδιάματος, οἱ ὀφθαλμοὶ (καθὸσον δύναται τις καὶ περὶ τούτων νὰ κρίνῃ) ἦττον καμμύοντες καὶ τὰ βλέφαρα ἐντονώτερον πλαστικῶς δεδηλωμένα καὶ ἐνὶ λόγῳ τὸ ὅλον πρόσωπον εὐπεριγραπτότερον· καὶ ἐν τῇ Ἐλευσινιακῇ κεφαλῇ ὡς τὰ κύρια σημεῖα, ἐφ' ἃ ἡ τοῦ ὄλου προσώπου κατασκευὴ ἐδράζεται, ὑπεμφαίνονται εἰσέτι τὰ ζυγωματικὰ ὀστά καὶ τὸ ἄκρον τῆς κάτω σιαγόνης, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπὶ τὸ πρεπωδέστερον χρήσεως τῆς ἀναγκαίας σαρκὸς ὑποδηλοῦνται κατὰ τρόπον πολὺ γλυκύτερον, εἰ καὶ ἄλλως ἢ κάτω σιαγῶν σαφέστατα δηλοῦται κατὰ τὸ ὄλον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ πηγουνίου μέχρι τοῦ ὠτός περιγραμμάτης. Νομίζει τις ὅτι ἐν ἔτι ἀκόμη βῆμα καὶ φθάνομεν εἰς τὴν ἀπτικὴν ἐκείνην καταγραφὴν τῆς ἀκμῆς τῆς τέχνης, ἣτις τόσον μᾶς θέλγει ἐν τοῖς γλυπτικοῖς ἔργοις τοῦ Παρθενῶνος. Καὶ ὅμως τὸ βῆμα αὐτὸ δὲν ἐγένετο βεβαίως τόσον εὐκόλως.

Ὁ Winter ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ, ἣν ἐδημοσίευσεν περὶ τῆς ἐν Ἀκροπόλει κεφαλῆς, περὶ ἧς ἀνωτέρω ὁ λόγος, παραβάλλει αὐτὴν πρὸς τὴν κεφαλὴν τοῦ κορμοῦ ἐκείνου τοῦ κατὰ τὸ 1882 ἀνευρεθέντος καὶ ὄντος ἀναντιρρήτως τῶν καλλίστων εὐρημάτων τῶν ἐν Ἀκροπόλει κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα ἀνασκαφῶν. Καὶ περὶ δὲ ἀνομο-

¹ Ὅρθως παρατηρεῖ ὁ Winter ἔ. ἀ. σελ. 216, σημ. 4, ὅτι ἡ τῆς Ἀκροπόλεως κεφαλὴ καὶ ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι καὶ ἐν τοῖς Μουσείοις τῶν Ἀθηνῶν (πίν. 13) ὄχι κατὰ τὴν προσήκουσαν θέσιν ἀπεικονισθῆ. Νομίζω δὲ ὅτι καὶ ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ, περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἐπίσης μᾶλλον τι κεκλιμένη πρὸς τὰ ἔμπροσθ καὶ τὰ κάτω ἔπρεπε νὰπεικονισθῆ καὶ τότε καὶ ἡ τοῦ κρανίου ἀποστρογγύλωσις ἔτι μᾶλλον καταφανὴς θὰ ἦτο καὶ τὰ ὦτα δὲν θὰ ἐφαίνοντο ὡς ὀλίγον τι χαμηλὰ τιθειμένα, ὅπως νῦν φαίνονται, καὶ τὸ πηγουνίον ἦττον προεξέχον, καὶ ἡ κατ' ἐνώπιον ὄψις μᾶλλον εὐειδής, ὅπως καὶ τῷ ὄντι εἶναι καὶ ἐν γένει ἡ ὅλη ἐντύπωσις συμφωνωτέρα πρὸς τὴν πραγματικὴν καὶ καλλιτέρα θὰ ἦτο. Εἰς τοῦτο ἐπέστησα νῦν τὴν προσοχὴν τοῦ Καλοῦδου, ὅστις καθόλου μὲν καλῶς ἐφῆρμωσεν αὐτὴν ἐπὶ γυφίνου βάρου, ἀλλὰ κατὰ τι περισσύτερον κεκλιμένην πρὸς τὰ δεξιὰ ὡς μοὶ ἐφάνη.

¹ Ἐνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλάβης τῆς κεφαλῆς ἐλάχιστα καὶ ἀμυδρότατα ἔχνη τοῦ ἐγγρωμάτου ποτὲ κόσμου τῆς ταινίας διακρίνονται νῦν. Ἐν γένει λείψανα χρωματισμοῦ κατὰ τὴν κόμην δὲν ὑπάρχουσι πλέον καὶ μάλιστα διακρίνει τις ὅτι πλὴν τῆς πλαστικῶς δηλώσεως καὶ διὰ γραφῆς ἐπίσης εἶχεν ἐξάρη τὰ γέισα τῶν ὀφρύων ὁ τεχνίτης, καθὼς ἐπίσης εἶχεν ἀναλόγως ζωγραφίσει τὴν ἵριδα τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τὴν κόρην καὶ τὰ βλέφαρα, ὡς καὶ ὁ τῆς ἐν Ἀκροπόλει κεφαλῆς. Ἐς σημείωσιν δὲ ἐνταῦθα ὅτι ἀρχόμενος τοῦ περὶ ταύτης λόγου ἐλησμόνησα νὰ πρᾶξω ὅτι δηλ. ἡ κεφαλὴ μάλιστα ἔχει ἡμισυ τοῦ φυσικοῦ μέγεθος ὡς καὶ ἡ προηγουμένη, ἀλλὰ δὲν προσαρμόζει, οὔτε ἠδύνατο νὰ ἦναι μέγιστος ἐνός τῶν δύο ἔτι κορμῶν τῶν ἐν Ἐλευσίनि εὐρεθέντων καὶ δημοσιευθέντων ἦδη ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφημερίδι (ἔ. ἀ. πίν. 8 ἀριθ. 6 καὶ 7). Ἐς προσθήσιν δὲ καὶ τοῦτο ἀκόμη ὅτι τὰ ἄκρα τῆς ταινίας δεδεμένης ὀπισθεν εἰς κόμβον κατήρχοντο διὰ τοῦ αὐχένος μέχρι τῶν νώτων περὶπου.

λογῶν ὁ ἴδιος ὅτι ἐπὶ μέρους μᾶλλον διαφοραὶ ἢ ὁμοιότητες ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν, οὐδὲν ἤττον θεωρεῖ τὴν δευτέραν (ἀριθ. 14) ἀπὸ τῆς πρώτης παραχθείσαν ὑπολαμβάνων τὰς παρατηρουμένας διαφορὰς ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ χρόνου, ἀφοῦ ἀναντιρρήτως ἢ ἑτέρα κεφαλὴ εἶναι κατὰ τι νεωτέρα τῆς ἑτέρας (Jahrbuch, 1887, σελ. 221 κ. ἐξῆς). Καθόλου ἢ παρατήρησις αὕτη τοῦ Winter φαίνεται μοι ὀρθή. Τί ὅμως κυρίως ἠδύνατο νὰ πλάσῃ ὁ αὐτὸς ἢ ἄλλος τεχνίτης ἐργαζόμενος κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐν Ἀκροπόλει κεφαλῆς (ἀριθ. 13) καὶ ἐν ἔτι βῆμα πρὸς τὰ πρόσω γωρῶν μᾶς διδάσκει νῦν κατὰ τὴν γνώμην μου ἢ Ἐλευσινιακὴ ἰδίως κεφαλὴ. Ὁ τὴν ὑπ' ἀριθ. 14 κεφαλὴν τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν ποιήσας κατὰ πολὺ ἀντιδραστικώτερος πρὸς τὰ καθεστῶτα ὦν, ἅτε δὴ ἴσως καὶ κατὰ τι νεώτερος, καὶ ἐκλεκτισμοῦ τινος ὄχι ἀμέτοχος νέον τινα τύπον προσεπάθησε νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἔργον του. Ἀλλὰ ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ αὐτὸς Winter, καίπερ ἀπὸ μακρᾶς ἕξεως βαθειαν ἔχων γνώσιν τῆς τέχνης του, δυνάμενος δὲ ἐνίοτε καὶ αὐτὸς νὰ ἐπινοήσῃ τι, δὲν ἤτο ὅμως καὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες νέας τέμνουσιν ὁδοὺς, ἴσως δὲ καὶ οἱ καιροί, προσθέτομεν ἡμεῖς, δὲν ἦσαν πρὸς τοῦτο ἔτι ὄριμοι. Καὶ ὅμως καὶ οὕτως γενναῖον τι ἀληθῶς μᾶς ἐκκληροδότησεν, ἂν μάλιστα δὲν εἶναι ἔλωσ διόλου ὑποκειμενικὴ ἢ γνώμη ὅτι ὁμοιότητάς τινος πρὸς τὸ ἔργον του ἀνευρίσκομεν ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις τοῦ Φειδίου¹.

Ἐπιπλέον καὶ ἡ κεφαλὴ² ἢ ἐν τοῖς πίναξι Ὡ καὶ Ἰ κατ' ἐνώπιον καὶ ἐν καταγραφῇ ἀπεικονισθεῖσα δὲν εἶναι ἄμοιρος σπουδαιότητος καὶ δύνανται νὰ ὑποληφθῇ ὡς ἐν τῶν καλῶν ἐπίσης εὐρημάτων τῶν ἐν Ἐλευσίνι ἀνασκαφῶν δὲν χρῆζει πολλῶν λόγων εἰς ἀπόδειξιν. Ἐνῶ αἱ προηγούμεναι μᾶς δεικνύουσιν ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας ὁμοίας τὴν πορείαν τῆς τέχνης ἐν Ἀττικῇ περὶ τὸ τέλος τοῦ 6^{ου} καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5^{ου} π. Χ. αἰῶνος, ἢ περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ

¹ Winter ἔ. ἀ. σελ. 222-223 καὶ 233. Καὶ ἐγὼ αὐτὸς εἶχα παρατηρήσει μετὰ τινος ἐκπλήξεως ἀληθῶς καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν δυσπιστίας ὁμοιότητά τινα ταύτης τῆς κεφαλῆς πρὸς τὴν τῆς Παρθένου ἐπισκεφθεὶς ποτε τὸ ἐν Ἀκροπόλει Μουσεῖον ἔχων ἐν χερσὶ καὶ τὸ φυλλάδιον τῶν Mittheilungen ἐνθα τὸ ἐξ Ermitage χρυσοῦν ἔμβλημα φέρεται ἀπεικονισμένον (Mittheilungen 1883, σελ. 291 καὶ ἐξῆς.)

² Ὅχι μόνον κατὰ τὴν ἰδικήν μου ἐξέτασιν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν τοῦ Καλοῦδη ἢ κεφαλὴ εἶναι ἐκ παρίου λίθου πεποιημένη.

λόγος μᾶς ἐπαναφέρει πεντήκοντα περίπου ἔτη ἀρχαιότερον, ἢτοι περὶ τὰ μέσα τοῦ 6^{ου} π. Χ. αἰῶνος καὶ πρὸς ἄλλα ὅμοια ἔργα συγκρινομένη δύναται βεβαίως νὰ συμβάλληται καὶ αὕτη τὸ καθ' ἑαυτὴν ἐπίσης εἰς γνώσιν τῆς ἐν Ἀττικῇ πορείας τῆς τέχνης κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους.

Ἄλλ' ὅτι συμβαίνει συνήθως εἰς τῆς ἀρχαίας τέχνης τὰ ἔργα, τὰ ἐκ τῆς γῆς καὶ αὐθις εἰς τὸ φῶς ἐπανερχόμενα δι' ἀνασκαφῶν, συνέβη καὶ εἰς ταύτην τὴν Ἐλευσινιακὴν κεφαλὴν, περιήλθεν δηλ. ἡμῖν ἱκανῶς ἠκρωτηριασμένη. Διότι ὄχι μόνον ἢ ἀριστερὰ παρειὰ καὶ τὸ πηγούνιον κατὰ τὸ πλεῖστον ἔπαθον φθοράν, ἢτις τοσοῦτον ἀσχημίζει τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ ἡ ρις εἶναι κατὰ τὸ σχῆμά της σχεδὸν τέλειον κατεστραμμένη καὶ τὰ ὄτα, μάλιστα τὸ ἀριστερόν, δὲν ἔμειναν ἀβλαβῆ ὡς καὶ τὰ κατ' αὐτὰ βοστρύγια τῆς κόμης καὶ ὁ ἀριστερὸς ὀφθαλμὸς ἐξ ἐπιπολῆς τοῦλάχιστον ἐβλάβη κατὰ τι καὶ ἐν γένει τὸ ὅλον σχεδὸν πρόσωπον δὲν σφίξει ἀλώβητον τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ μαρμάρου καὶ ἐκεῖ ἀκόμη, ὅπου ἄλλη τις βλάβη δὲν παρατηρεῖται. Κατὰ τὰ ὀπισθεν ἢ κεφαλὴ διετηρήθη ἐπιεικῶς καλῇ, διότι πλὴν μικρᾶς τινος βλάβης κατὰ τὴν κορυφὴν τοῦ κρανίου, ἐκεῖ δὲ ὅπου καὶ κάθετος τις ὀπὴ ὑπάρχει¹, κατὰ τὰ λοιπὰ σχεδὸν ἀλώβητος εἶναι.

Ἐπιπλέον ἡ κεφαλὴ εἰκονίζει παιῖδα ἢ τὸ πολὺ πρόσητον νεανίσκον δηλὸν καὶ ἐκ τῆς εἰκόνας. Ἄλλ' ὅποια τις ἤτο ἢ στάσις τοῦ σώματος, οὗ ἦν ἢ κεφαλὴ αὕτη; Περὶ τῆς κεφαλῆς τῆς συλλογῆς Rampin, περὶ ἧς καὶ κατωτέρω γενήσεται λόγος διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἐλευσινιακὴν μεγάλην συγγένειαν, ὁ ἐκδότης αὐτῆς² λέγει ὅτι « Elle appartenait à la statue d'un homme encore jeune et qui, l'inflexion du cou l'indique, se penchait légèrement en

¹ Βάθος 0,02 περίπου καὶ διαμέτρου 0,007-0,008. Τοιαύτας ὀπὰς ἔφερον, ὡς γνωστὸν νῦν, πολλὰ καὶ τῶν ἐν Ἀκροπόλει ἀγαλμάτων, ὅπως ἴσως ἐπ' αὐτῶν στηρίζονται δι' ἡλῶν γομφούμενα προφυλακτικὰ τινα καλύμματα τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἰδρυμένων τούτων ἀγαλμάτων. (Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1886, σελ. 75, πίν. 5 καὶ Ἀρχ. Ἐφ. 1883, σελ. 96, σμ. 1.)

² Rayet, Monuments de l'art antique, pl. 18 σελ. 1. Ἐπιπλέον δὲ ἐνταῦθα διὰ τοὺς μὴ ἔχοντας πρόχειρον τὸ βιβλίον ὅτι ἡ κεφαλὴ τῆς συλλογῆς Rampin εἰκονίζει ἄνθρωπον γενειῶντα ἤδη, ἢ δὲ σχηματοποιήσις τοῦ γενείου του δὲν φαίνεται πολὺ διάφορος τῆς τοῦ παρίου Διὸς τῆς Ἀκροπόλεως (Mittheil. 1889, πίν. III). Διαφορὰ τις βεβαίως ὑπάρχει, ἀλλὰ τοσαύτη μόνον, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὅση ἐξ αὐτῆς τῆς διαφόρου ὕλης (πάρου καὶ παρίου μαρμάρου) ἐξ ἧς τὰ ἔργα εἶναι πεποιημένα, ἀναγκαῖως ἐπήγαγε.

avant en se tournant pour regarder vers la gauche». Κατωτέρω δὲ συμπληρῶν, οὕτως εἰπεῖν, ταῦτά του τὰ λόγια προσθέτει «L'inclinaison du cou, le gonflement du trapèze gauche indiquent qu'il penchait le corps en avant, relevait légèrement l'épaule gauche, portait la tête droite et se retournait pour regarder à sa gauche»· περὶ δ' αὐτῆς ταύτης τῆς κεφαλῆς ὁ Furtwängler γράφει τὰ ἐξῆς² «elle provient probablement de la statue d'un homme portant un long vêtement (;) marchant vers la gauche du spectateur et dont le corps, était figuré en profil tandis que la tête était vue de face». Τοιαύτη τις περίπου θὰ ἦτο καὶ ἡ τοῦ Ἐλευσινιακοῦ ἀγάλματος στάσις, οὗ ἡ κεφαλὴ (νεύουσα μικρόν τι καὶ πρὸς τὰ κάτω) ἰσχυρὰν ἐπίσης δεικνύει πρὸς τὰ ἀριστερὰ κλίσιν, ἣν καὶ προσεπάθησε νὰ δείξῃ ὁ τεχνίτης διὰ τῆς ἐντόνου δηλώσεως τοῦ δεξιῦ στερονοκλειδομαστοειδοῦς μύος, ἀλλὰ συγχρόνως κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον ποιήσας καὶ τὸν ἀντίστοιχον ἀριστερὸν μῦν ἐμαρτύρησεν ὅτι δὲν ἠδύνατο ἔτι ὀρθῶς νὰ συλλάβῃ τὴν ἐν γένει ἀνατομικὴν τοῦ λαιμοῦ διάπλασιν κατὰ τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε αὐτοῦ στάσιν καὶ στροφῆν. Ἴσως δὲ αὐτὸ τοῦτο ἠθέλησε νὰ δηλώσῃ καὶ τὴν ἀριστερὰν παρεῖαν κατὰ τι ἰσχυρότερην ποιήσας, ὡς ἐμοὶ φαίνεται τοῦλάχιστον· ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ κρανίον παράδοξον τῶ ὄντι ἔδωκε μορφήν ὁ τεχνίτης τῆς Ἐλευσινιακῆς κεφαλῆς ἐξωγκωμένον πῶς ποιήσας αὐτὸ κατὰ τὸ μετωπικὸν ὅσπου ἄνω τοῦ δεξιῦ ὀφθαλμοῦ καὶ κατὰ τὸ κροταφικὸν ὀπισθεν καὶ ἄνω τοῦ ἀριστεροῦ ὠτός, ἐνῶ τούναντίον ὀπισθεν τοῦ δεξιῦ ὠτός ἰσχυρότερα πῶς διέπλωσε τὰ ἐκεῖ μέρη καὶ οὕτως, ὥστε ἡ ὅλη κεφαλὴ ἔχει παράδοξόν τι λοξὸν σχῆμα κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ ἐτέρου πρὸς τὸ ἕτερον οὕς διεύθυνσιν, ἔπερ ἀληθῶς δύσκολον διὰ λέξεων νὰ περιγραφῆ²· οὐδόλως λοιπὸν ἄπορον ὅτι τῶν ἰδόντων τις τὴν κεφαλὴν ἐν Ἐλευσίνι³ μὲ ἠρώτησε μήπως ὁ εἰκονιζόμενος ἦν ραιβόκρανος.

Κατὰ τὰ λοιπὰ οὐδὲν ἔχει τὸ καινοφανὲς ἢ Ἐλευ-

σινιακὴ κεφαλὴ, πρὸς δὲ τὴν τῆς συλλογῆς Rampin συγκρινομένη (πρὸς ἣν ἔχει καὶ τὴν μείζονα, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη ὁμοιότητα) μαρτυρεῖ ἐν τισὶ μὲν πρόδον ἐν τισὶ δὲ τούναντίον μεγαλειότεραν συντηρητικότητα. Τὸ μέτωπον αὐτῆς λ.χ. ἔχον τινὰ κύρτωσιν μαρτυρεῖ ὅτι καὶ εἰς τοῦτο ἠθέλε νὰ δώσῃ ποιάν τινα διάπλασιν ὁ τεχνίτης πρὸς τὴν φύσιν συμφωνοτέραν. Τοῦτ' αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ ἡ τοῦ ρινικοῦ ὀστού ἐπὶ μᾶλλον δὴλωσις, ἣτις ἀμυδρῶς πῶς μᾶς ἐνθυμίζει τὸν δισκοφόρον τοῦ Διπύλου καὶ τὰ συγγενῆ αὐτῶ ἔργα· οἱ δὲ ὀρθοκλμοὶ μὴ ὄντες πολὺ διάφοροι κατὰ τὸ σχῆμα τῶν τῆς κεφαλῆς τῆς συλλογῆς Rampin (ἀκριβῶς εἰπεῖν καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς τοὺς τῆς κεφαλῆς τοῦ Λούθρου¹ καὶ εἶναι ἐξ ἐκείνων οὕς ὁ Winter ὑπολαμβάνει ἰδιάζοντας εἰς τὰ ἀττικά ἔργα τῶν χρόνων ἐκείνων)² ἔχουσι τὸν βολβὸν οὐχὶ ὅλως ἐπίπεδον καὶ πολὺ μᾶλλον δεδηλωμένον τὸν δακρυφόρον πόρον· τὰ γείσα τῶν ὀφρῶν εἶναι τὰ αὐτὰ περίπου καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ ὄττα, αἱ παρειαὶ ὅμως ἰσχυρότερα μὲν κατὰ τι, ἀλλὰ καὶ εὐπεριγραπτότερα, πολὺ δὲ μᾶλλον διὰ τῆς δηλωτικῆς τοῦ μειδιάματος γραμμῆς ἀπὸ τῶν πτερυγίων τῆς ρινὸς ἀφοριζόμεναι καὶ διὰ τοῦτου ἡ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ καθὼς καὶ διὰ τῆς ἐν γένει κατασκευῆς τοῦ στόματος, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἔργον, μᾶς ἐνθυμίζει τὸν μοσχοφόρον τῆς Ἀκροπόλεως. Τὴν κόμην ὅμως μετὰ πολλῆς ἐπιτηδεύσεως διεσκεύασε ὁ τεχνίτης

¹ Παράβ. Gazette Arch. 1887, σελ. 88 καὶ ἐξῆς, πίν. 11.

² Παράβ. Mittheil. 1888, σελ. 124-125. Καὶ ὅμως παντάπασι διάφοροι κατὰ τὸ σχῆμα εἶναι βεβαίως οἱ τοῦ δισκοφόρου τοῦ Διπύλου ὀφθαλμοὶ ἀμυγδαλοειδεῖς αὐτοὶ ἀληθῶς καὶ κατὰ τοῦτο διαφέροντες τῶν καὶ ἐν νεωτέροις αὐτοῦ ἔργοις ἀμυγδαλοειδῶν ὀφθαλμῶν (παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1883, πίν. 6) καθόσον ἡ βᾶσις τοῦ ἀμυγδαλοῦ εἶναι κατὰ τὸν ἐσωτερικὸν καὶ ὄχι τὸν ἐξωτερικὸν κανθὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἀλλὰ μήπως οἱ τοῦ μοσχοφόρου ὀφθαλμοὶ ἔχουσι τοιοῦτον σχῆμα; πολλοὶ γε καὶ δεῖ. Τούτων τὰ βλέφαρα εἶναι ὄχι μόνον ἰσοπαχῆ πλαστικῶς ἀλλὰ καὶ ἰσομεγέθη ἐκ δύο μαθηματικῶς ἴσων καμπύλων γραμμῶν ἀποτελούμενα. Τὸ αὐτὸ δ' ἔχουσι περίπου σχῆμα καὶ οἱ τοῦ barbe-bleue ὀφθαλμοὶ καὶ πρὸς τούτοις καὶ τὸν βολβὸν ἰκανῶς προσεβληγῶτα καὶ οὐδαμῶς ἐπίπεδον ἀπλῶς ἐπιφανείαν· ἡ θέσις ὅμως πάντων τούτων ὡς πρὸς τὴν ρίνα εἶναι ὄντως ὀριζοντία ἢ σχεδὸν ὀριζοντία, ἐνῶ τούναντίον λοξὴ καὶ εἰς υπερβολὴν μάλιστα ἐνίοτε εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἀρχαϊκῶν ἔργων (Ἀπόλλωνα τῆς Θήρας λ.χ.) καθὼς καὶ εἰς Αἰγυπτιακὰ τινα καὶ Ἀσσυριακὰ, ἀνάγλυφα μάλιστα (Perrot, Hist. de l'Art. Τόμ. 1, σελ. 679, 695, Τόμ. 2, σελ. 100-101, 512, 631) καὶ πρὸ πάντων Κυπριακὰ, ἅτινα ἄλλως πολλὴν δεικνύουσι τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸν μοσχοφόρον τῆς Ἀκροπόλεως (Perrot, ἔ.ἀ. Τόμ. 3, σελ. 224 Pl. 1, καὶ σελ. 227, ἐνθα ὁ Heuzey διασχυρίζεται ὅτι τοῖς Ἑλληνσι τεχνίταις πρέπει νὰποδοθῆ ἡ τοιαύτη λοξὴ τοῦ ὀφθαλμοῦ θέσις).

¹ Collection Sabouloff σελ. 5.

² Ἴνα τοῦτο κυρίως δεῖξω ἐπισησάμην τὴν κατὰ κρόταρον φωτοτυπίαν ἀπὸ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἐπέτυχον· ἄλλως ἢ ἀπὸ τοῦ δεξιῦ κροτάφου ἀπεικόνισις θὰ ἦτο διὰ πολλοὺς λόγους προτιμότερα.

³ Ἐσημείωσα ἤδη ὅτι ἡ κεφαλὴ εὐρηται νῦν ἐν τῶ ἐν Ἀθήναις κεντρικῷ Ἀρχ. Μουσεῖῳ.

ὥστε ἂν ὁ Rayet ἀποκαλεῖ τὴν κεφαλὴν τῆς συλλογῆς Rampin chef-d'oeuvre de l'art capillaire δικαιότερον ἀναμφιβόλως δύναται νὰ κληθῆ οὕτω ἢ Ἑλευσινιακὴ κεφαλὴ. Καὶ ἐκείνης (τῆς κεφαλῆς Rampin) ὁ τεχνίτης διέταξε τὰ τῆς κόμης ἔμπροσθεν καθ' ὁμοίον τινα τρόπον εἰς μικρὰ δηλ. κοχλιοειδῆ βοστρύγια ἀπολήγοντα εἰς ἀστεροειδεις κύκλους, ἀλλὰ τὰ ὀπίσθεν διεσκεύασε κατὰ τὸν ἀρχαιότερον τρόπον τὸν γνωστὸν ἡμῖν ἤδη καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ μοσχοφόρου, ἐνῶ τούναντίον ὁ τὴν Ἑλευσινιακὴν κεφαλὴν ἐργασάμενος οὐ μόνον τὴν στέφουσαν τὸ μέτωπον ἔμπροσθεν εἰς κοχλιοειδῆ διέταξε βοστρύγια¹, ἀλλ' ὀλόκληρον αὐτὴν κατὰ τὸν αὐτὸν διέπλεσε τρόπον μείζονας, ὡς εἰκός, ποιήσας τοὺς ὀπίσθεν ἐπὶ τὸν τράχηλον καταπίπτοντας πλοκαμίσκους καὶ τούτους μόνον εἰς ὁμοίους τινὰς ἀστεροειδεις ἀπολήγοντας κύκλους. Τὸ ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς καὶ οὕτως ἀκόμη διασκευάσας τὴν κόμην τυπικόν τινα ἔδωκε καὶ κοσμηματικὸν μᾶλλον ἢ φυσικὸν χαρακτήρα (κόμη δὲ οὕτως βοστρυχώδης καὶ ἐν τῇ πραγματικότητι εἶχε τινα τεχνητὸν μᾶλλον ἢ φυσικὸν χαρακτήρα καὶ διὰ τεχνικῶν μόνον μέσων ἠδύνατο τοιαύτη τις νὰ γένηται) οὐδὲν τὸ παράδοξον, ἀφοῦ καὶ ταύτης ἢ κατὰ φύσιν διάπλασις, εἴπερ τινὸς καὶ ἄλλου, ἦν τῶν δυσκολωτάτων, ἢ δὲ κατὰ τινὰς τύπους σχηματοποιήσας αὐτῆς, ὡς καὶ τῶν ἄλλων πάντων, ἦν τῶν χρόνων καθ' οὓς καὶ ὁ ἡμέτερος τεχνίτης ἔζη, ἀναγκαῖον παρακολούθημα. Ἄλλο τὸ ζήτημα τίς πρῶτον ἰδὼν ἐν τῇ πραγματικότητι τοιαύτην τινα κόμην καὶ προσπαθήσας νὰ τὴν ἀπομιμηθῆ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἐν τῇ τέχνῃ. Καθ' ὁμοίον τινα τρόπον εἶχε διεσκευασμένην τὴν κόμην ὀπίσθεν, ὡς ἔστιν εἰκάσαι ἐκ τοῦ περισφθέντος κορμοῦ, καὶ ὁ τῶν Ναξίων ἐν Δήλῳ ποτὲ ἰδρυμένος Ἀπόλλων²

¹ Παραδόξως πως κοχλιοειδῆ τινα κογγύλια ἐν Ἑλευσίνι, ἴσως καὶ ἀλλαγοῦ, ἀπαντῶντα ἔχουσι ἀπαράλλακτον τὸ σχῆμα πρὸς τὰ βοστρύγια τὰ στέφοντα τὸ μέτωπον τῆς Ἑλευσινιακῆς κεφαλῆς. Περιέργως δὲ ἀληθῶς εἶναι ἡ ὁμοιότης τῶν δύο κεφαλῶν, περὶ ὧν ὁ λόγος ἐνταῦθα, προχωροῦσα καὶ μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βοστρυγίων τῶν τὸ μέτωπον στεφόντων. Ἐν ἀμφοτέραις εἶναι ταῦτα ἐν ὄλῳ 18, ἤτοι 9+9, καθόσον χωρίζονται κατὰ τὸ μέσον τοῦ μετώπου εἰς δύο τρόπον τινα συμπλέγματα ἑκατέρωθεν πίπτοντα καὶ ἑκάτερον ἐξ 9 συγκαίμενον βοστρυγίων. Ἡ διάταξις τῆς κόμης τῆς Ἑλευσινιακῆς κεφαλῆς ὀπίσθεν εἶναι κἄπως συγκεχυμένη καὶ δὲν διακρίνονται ἀσφαλῶς πόσοι ἦσαν οἱ πλοκαμίσκοι.

² Τὴν ὑπόμνησιν ὀφείλω εἰς τὸν κ. Brückner, ὅστις πᾶν φιλοφρόνως καὶ φωτογραφίαν μοὶ ἐπρομήθευσε τοῦ σφζομένου κορμοῦ.

ὁ παρὰ Ναξίου ἢ Παρίου τινὸς τεχνίτου πιθανώτατα ποιηθεῖς, οὐδὲν δὲ τὸ κωλύον νὰ δεχθῶμεν ὅτι καὶ κατὰ τὰ ἔμπροσθεν ἢ διάταξις τῆς κόμης αὐτοῦ δὲν ἦτο διάφορος. Ὅτι δὲ ἡ ἐν τοῖς νήσοις ἐκείναις ἀσκουμένη τότε τέχνη, πολλὰ εἶχε τὰ κοινὰ πρὸς τὴν Ἀττικὴν τῶν αὐτῶν χρόνων, ἐρρήθη ἤδη πολλάκις¹.

Τὴν κεφαλὴν τῆς συλλογῆς Rampin στέφει διάδημα ἐκ στενῆς τινος ταινίας ἀποτελούμενον, ἀφ' ἧς, ὡς ἀπὸ κλάδου, φύεται τρόπον τινα διπλῆ σειρά φύλλων πρὸς τὰ φύλλα δρυὸς τινος ἐν Ἑλλάδι φυομένης ὁμοιαζόντων, ὡς ὁ ἐκδότης αὐτῆς παρατηρεῖ, προσθέτων ὅμως ὅτι ἀμφιβάλλει ἂν ὁ τεχνίτης ἤθελεν ὄντως νὰ εἰκονίσῃ ἐξ ἀληθοῦς φυλλώματος ἢ μᾶλλον ἐκ χρυσοῦ στέφανον. Ἐνεκα δὲ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀμφιβολίας τοῦ διστάζει καὶ νὰ δεχθῆ ὅτι ὁ εἰκονιζόμενος ἦν τις τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι νικητῶν. Τὴν Ἑλευσινιακὴν κεφαλὴν περιβάλλει ἐπίσης διάδημα δίκην ὅμως σχοινίου καὶ χωρὶς οὐδὲν ἔγνος νὰ διακρίνηται φυλλώματός τινος οἰουδήποτε οὐδὲ καὶ διὰ χρώματός ποτε μόνον δεδηλωμένου, εἰ καὶ ἡ κόμη διασφίζει καὶ νῦν ἔτι τοῦ ἐρυθροῦ χρωματισμοῦ τῆς ζωηρὰ λείψανα. Καὶ ὅμως ἐγὼ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ στέμμα ἠθέλησε νὰ δηλώσῃ διὰ τούτου ὁ τεχνίτης τὸ στέφον ποτὲ τὰς κεφαλὰς οὐ μόνον τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι νικητῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν εἰς τὰ μυστήρια προσερχομένων καὶ μάλιστα τῶν ἀφ' ἐστίας μυουμένων εὐγενῶν παίδων. Νὰ εἰκονίζε λοιπὸν ἄρα γε τὸ Ἑλευσινιακὸν ἔργον τοιοῦτόν τινα παιῖδα, ἢ ἀνάθεσις τῶν ἀνδριάντων τῶν ὁποίων ἦν καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα χρόνοις τόσον συγχῆ ὡς μᾶς διδάσκουσι τὰ πάμπολλα περισφθέντα ἐνεπίγραφα βᾶθρα; Ἴσως, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ ὑποθέσει ἢ στάσις τῆς κεφαλῆς ἰσχυρὰν, ὡς εἴπομεν, δεικνυούσης πρὸς τὰ ριστερά κλίσιν θὰ ἦτο ὄχι πολὺ εὐεξήγητος, ἐνῶ ἡ ὑπόθεσις ὅτι καὶ τὸ ἡμέτερον ἔργον εἰκονίζε τινα τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι νικητῶν δὲν θὰ προσέκρουεν εἰς ἀνυπερβλήτους δυσχερείας ὁ τεχνίτης προσεπάθησε νὰ εἰκονίσῃ τὸν νεανίσκον τοῦ κατὰ τινα τῶν συνήθων στάσεων, ἃς οἱ παλαιότεροι ἢ οἱ παγκρατιάζοντες ἐλάμβανον. Καὶ ὅτι μὲν γυμνικοὶ ἀγῶνες καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐγίνοντο καὶ ἐν

¹ Παράβ. Mittheil. 1888, σελ. 129-133.

Ἐλευσῖνι μάρτυς ἀψευδής ὁ τοῦ Ἐπαινέτου ἀλτήρ¹· ἀλλ' ἂν καὶ τῶν ἀνδριάντων τούτων ἐπετρέπετο ἐν τῷ ἱερῷ ἢ ἰδρύσεισιν οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν ἔχω νὰ μαρτυρήσω. Ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὅμως Ἀθηνῶν τὸ πρᾶγμα εἶναι ὄχι ἀμάρτυρον² καὶ εὐλόγως καὶ τινα τῶν κατὰ τὰς τελευταίας ἀνασκαφὰς εὐρεθέντων ἔργων ὡς τοιαῦτα νικητῶν ἐν ἀγῶσιν ἀναθήματα ὑπετέθησαν³. Εἴτε ὅμως τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι νικητῶν τινα⁴ εἴτε καὶ ἄλλον οἰονδήποτε ἄνθρωπον τῶν πρὸς τὸ ἱερόν σχέσιν ἐχόντων εἰκονίζει ἢ Ἐλευσινιακὴ κεφαλὴ συγκαταλεκτέα εἶναι καὶ αὕτη εἰς ἐκείνας, αἰτινες ἀναμφιβόλως ὠρισμένα ἤθελον νὰ εἰκονίσωσι πρόσωπα⁵. Βεβαίως πολὺ ἀπειχον εἰσέτι καὶ νὰ τὸ κατορθώσωσι· καὶ ὅμως καὶ τοιαῦται οὐσαι ἐνέχουσι τι πρᾶγματι τὸ εἰκονικὸν καὶ ἐντεῦθεν πρὸ πάντων τὸ ἄοριστον ἐκεῖνο θέλητρον,

ὅπερ δεσμεύει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν μετὰ τινος προσοχῆς παρατηροῦντα αὐτάς.

Περὶ τῆς τετάρτης κεφαλῆς δὲν ἔχω τι λόγου ἄξιον νὰ παρατηρήσω καὶ τούτου ἕνεκα καὶ δὲν ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ δημοσιεύσω καὶ ταύτης εἰκόνα. Γυναικεία οὐσα καὶ πολὺ μικροτέρα τῶν προηγουμένων (μόλις τὸ $\frac{1}{3}$ αὐτῶν, ἦτοι τὸ $\frac{1}{6}$ περίπου τοῦ πραγματικοῦ μεγέθους τῆς ἀνθρωπίνης κεφαλῆς) εἶναι καὶ αὕτη ἔργον τοῦ ὠρίμου ἀρχαϊσμοῦ, τῶν αὐτῶν δηλ. περίπου χρόνων, ὧν καὶ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνωτέρω, καὶ ἐπίσης ὡς ἐκεῖναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς μάλιστα λελωθῆμένη καὶ νῦν ὡσαύτως ἐπὶ γυψίνου βάρου ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ἀρχ. Κεντρικῷ Μουσεῖῳ ἰδρυμένη.

¹ Ἐν Ἐλευσῖνι τῇ 16ῃ Δεκεμβρίου 1889.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΝ Τῇ ΛΑΚΩΝΙΚῃ ΚΑΙ Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΒΑΦΕΙΟΥ

(Πίν. 7, 8, 9 καὶ 10).

Κατὰ Μάρτιον τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀνέθηκέ μοι ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρία ν' ἀνασκάψω τὸν παρὰ τὸ Βαφεῖο πρὸ ἐτῶν πολλῶν γνωστὸν θολωτὸν τάφον, συγχρόνως δὲ νὰ ἐρευνήσω, ἐὰν ἐν τοῖς πέριξ αὐτοῦ καὶ τῆς Σπάρτης εὐρίσκονται καὶ ἄλλα λείψανα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς. Ἐπιτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν τούτων καὶ ἐρευνῶν ἐκτίθενται ἐνταῦθα.

I. Ἐρευναι ἐν διαφόροις θέσεσιν.

α'.) Ἐπὶ τῶν Μενελαείων ἐν τῇ θέσει τῶν Θεραπνῶν πρὸς νότον τοῦ ὑπὸ τοῦ Ross ἀνακαλυφθέντος ἱεροῦ τοῦ Μενελάου, πρὸς νότον δὲ καὶ τοῦ ἐκκλησιδίου τοῦ προφήτου Ἡλία περὶ τὰ 100 ἢ 150 μέτρα εὐρίσκονται πολλὰ τεμάχια ἀγγείων τοῦ μυκηναίου τρόπου¹, ἀλλ' ἄνευ γραφῶν καὶ γανώματος· δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι εἶναι

¹ Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1883, σελ. 189.

² Παράβ. Mittheil. d. Arch. Inst. 1880, σελ. 26 καὶ ἐξῆς καὶ 1881, σελ. 177.

³ Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1887, σελ. 40.

⁴ Ὁ Rayet (ξ. ἀ. σελ. 5) δυσκολευόμενος, ὡς ἀνωτέρω εἶπον, νὰ δεχθῆ τὴν γνώμην ὅτι ἡ κεφαλὴ τῆς συλλογῆς Rampin εἰκονίζει νικητὴν δέχεται οὐδὲν ἤττον ὅτι ἴσως εἰκόνιζε ἓνα ἐξ ἐκείνων τῶν *combattants de l'art primitif qui font plus attention aux spectateurs qu'à leur adversaire ἢ τινα conducteur de char se retournant pour se laisser mieux regarder* προσεπιλέγων ὅτι ἡ ἀγνοία τοῦ τόπου πρὸ πάντων τῆς εὐρέσεως τῆς κεφαλῆς δυσχεραίνει τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος· ὁ ἴδιος ὅμως παρατηρεῖ ὅτι ὁ πωλητὴς ἔλεγεν ὅτι τὸ ἔργον ἐξεχώσθη ἐν τῇ Ἀκροπόλει κατὰ τὰς τότε (;) γενομένας παρὰ τὸ Ἐρεχθεῖον ἀνασκαφὰς. Ἴσως δοκιμῆ τις διὰ γυψίνου ἐκμαγείου τῆς κεφαλῆς πρὸς τινὰς τῶν κορμῶν τῆς Ἀκροπόλεως δὲν θὰ ἦτο ἀνωφελής.

⁵ Παράβ. Rayet ξ. ἀ. σελ. 5 καὶ Furtwängler, Collection Sabouroff σελ. 5 καὶ τὸ κείμενον εἰς τοὺς πίνακας 2, 3 καὶ 4.

¹ Ὁ κ. Schliemann, ὅστις ὀλίγους μῆνας πρὸ ἐμοῦ ἐπεσκέφθη τὰ μέρη ταῦτα, εἶπεν ἐν συνεδριάσει τοῦ γερμανικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Ἀθήναις τὰ ἐξῆς· «Ἡθλον εἰς Σπάρτην ἐλπίζων πολλά, πρὸ πάντων διότι ἐπὶ τῶν Μενελαείων ὄρεων παρὰ τὴν βορειοανατολικὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ἐλατρεύετο ὁ Μενελαός μετὰ τῆς Ἑλένης ἐν τῷ αὐτῷ ἱερῷ. Πλὴν ὅμως οἰκοδομήματος κυκλοτεροῦς (;) τῶν κλασικῶν χρόνων οὐδὲν ἄλλο ἔχνος ἀρχαιοτήτων εὑρον ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τούτων. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ θέσις τῆς ἀρχαίας Σπάρτης εἶναι ἐγκατεσπαρμένη διὰ τεμαχίων ἀγγείων τῶν κλασικῶν καὶ ἔτι μεταγενεστέρων χρόνων, πάντα ὅμως τὰ ὑψώματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠδύνατό τις νὰ περιμένῃ μνημεῖα τῶν προϊστορικῶν χρόνων, εἶναι γυμνά σχεδὸν πάσης ἐπιχώσεως καὶ οὐδαμοῦ βλέπει τις τὸ ἐλάχιστον ἔχνος προϊστορικῶν ἀγγείων ἢ κυκλωπῶν τειχῶν». (Mitth. des arch. Instit. Athen. Abth. 1889 σ. 132). Οἱ λόγοι οὗτοι, οἵτινες μόνον ὕσον ἀφορᾷ τὰ κυκλώπια τείχη εἶναι ἐντελῶς ἀληθεῖς, ἄς χρησιμεύσωσι τοῦλάχιστον ὡς δικαιολογία τῶν μικρῶν πορισμάτων τῶν ἐν τῷ πρώτῳ τούτῳ μέρει περιγραφομένων ἐρευνῶν μου.

τῆς ἐποχῆς ταύτης, διότι εὔρον βάσεις πιθανώτατα κυπέλλων ὁμοίων τοῖς ἐκ Μυκηθῶν γνωστοῖς (πρὸς Schliemann Mycènes εἰκ. 83). Εὔρον ἐνταῦθα καὶ δύο ἀκόνας ἢ χειρομύλους, ὡς κοινῶς λέγονται¹. μικρὰ ὅμως ἀποπειρατῆριος σκαφή, ἣν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ἐπεχείρησα, εἰς οὐδὲν ἤγαγεν ἀποτέλεσμα, διότι πανταχοῦ εὔρον τὸ στερεὸν ἔδαφος εἰς μικρὸν βάθος, χωρὶς ν' ἀπαντήσω τοίχους ἢ παρόμοιόν τι.

β'.) Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς μὴ ἀκριβῶς ἔτι γνωστῆς θέσεως τῶν Ἀμυκλῶν ἀνεκάλυψα δύο τάφους ἐσκαμμένους ἐν τῷ βράχῳ, ὡς εἶναι οἱ τοῦ Σπάτα, τοῦ Ναυπλίου καὶ οἱ πλείστοι τῶν Μυκηθῶν, κειμένους πρὸς νότον τῆς Γοδένας καὶ ἀνατολὰς τοῦ Μαχμούτμπευ². Ἐνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς μου δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνασκάψω αὐτούς, ἐνήργησα ὅμως δοκιμὰς ἐπὶ τῶν πλησίον ὑψωμάτων ἐλπίζων, ὅτι θ' ἀνεύρω συνεχῆς νεκροταφεῖον ἢ συστάδα τάφων, ἀλλ' ἠπατήθην. Ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀγίας Κυριακῆς δὲν ἔσκαψα ἐγώ, εὔρον ὅμως αὐτόθι μίαν ἀκόνην (χειρομύλον) ὡς τὰς ἐκ Θεραπνῶν, εἶδον δὲ καὶ ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Σπάρτης τεμάχιον πηλίνου εἰδωλίου, προφανῶς ὁμοίου τοῖς μυκηθναίοις, αὐτόθεν προερχόμενον.

γ'.) Ὁ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας πρὸς Ν. τοῦ τάφου τοῦ Βαφειοῦ λόφος, ὁ σήμερον Παληόπυργος καλούμενος, εἶχεν ἤδη προσελκύσει τὴν προσοχὴν τῶν περιηγητῶν· ὁ Vischer (Erinnerungen aus Griechenland σ. 384) μάλιστα ἐνόμιζεν, ὅτι πιθανὸν καὶ αὐτὸς νὰ περιέχη τάφον προϊστορικόν· ὅτι τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, ἀνεγνώριζεν ἀμέσως πᾶς ὀλίγον ἔμπειρος περὶ τὰ τοιαῦτα, διότι ἡ κορυφὴ τοῦ λόφου εἶναι βραχώδης, ἐφαίνετο ὅμως ἄξιον νὰ ἐρευνηθῇ καὶ αὐτός, διότι ἤδη ὁ Leake (Travels in the Morea III σ. 4) ἐνταῦθ' αὖθις θέτει τὴν ἀρχαίαν Φᾶριν. Ἐσκαψα λοιπὸν ἐπὶ τε τῆς κορυφῆς καὶ τῶν πλευρῶν τοῦ λόφου τούτου καὶ εὔρον τεμάχια τινὰ ἀγγείων τοῦ μυκηθναίου τρόπου, ἐν μικρὸν μαχαϊρίδιον ἐκ λίθου ὀψιανοῦ καὶ τρεῖς ἀκόνας (χειρομύλους), ἀλλ' ὅπως ἐν Θεραπναις καὶ ἐνταῦθα οὐδένα τοῖχον τῆς μυκηθναίας ἐποχῆς ἀπῆντησα.

¹ Ἐννοῶ τοὺς ἐλλειψοειδεῖς τὸ σχῆμα λίθους, οἵτινες εἶναι τόσον συχνοὶ ἐν ταῖς προϊστορικαῖς θέσεσι καὶ περὶ ὧν κατωτέρω ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τοῦ ἐν πίν. 7, 20 ἀγγείου γίνεται μακρότερος λόγος.

² Ἐμνημόνευσα ἤδη αὐτοὺς ἐν Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 199.

δ'.) Τετάρτη θέσις, ἐν ἣ σῶζονται λείψανα προϊστορικῶν χρόνων, εἶναι ἡ καλουμένη Ἀρκίνα ἢ Ἀρκίνας κειμένη ἐν τῷ Ταυγέτῳ ἐξ ὥρας περίπου νοτιοδυτικῶς τῆς Σπάρτης, μεταξὺ τοῦ χωρίου Ἄρνας καὶ τῆς μονῆς τῆς Γόλας καὶ πρὸς δυσμὰς τοῦ χωρίου τῶν Γουράνων· τὸ μέρος εἶναι βουνῶδες, περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ ὑψηλοτέρων κορυφῶν καὶ μόνον πρὸς ἀνατολὰς ὑπάρχει διέξοδος τῶν ἐνταῦθα ἀναβρύντων ὑδάτων, τὰ ὅποια σχηματίζοντα τὸ Γουρανίτικο ποτάμι ἐκρέουσι διὰ μακρᾶς καὶ στενῆς φάραγγος πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα, ἐν ἣ ἐνούμενα μετὰ τῆς ἀπὸ τοῦ Ξεροκαμπίου κατερχομένης Ῥασίνας (ἀρχαίου τινὸς Ἐρασίνου πιθανώτατα) χύνονται εἰς τὸν Εὐρώταν. Ἀπὸ τῶν Γουράνων ἀπέχει ἡ Ἀρκίνα πλέον τῆς ὥρας, ἴσον δὲ περίπου καὶ ἀπὸ τῆς Ἄρνας καὶ τῆς Γόλας. Ἐνταῦθα σῶζεται τάφος θολωτὸς ὡς ὁ τοῦ Βαφειοῦ καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἔχων ὀρόμον μῆκ. 2,65 μ. μόνον, στόμιον βάθους 2,80, πλ. 0,78 περίπου καὶ ὕψους 1,16 ἕως 1,30, διότι αἱ τὸ ὑπέρθυρον ἀποτελοῦσαι τρεῖς πλάκες δὲν κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὀριζοντίας ἐπιφανείας· τῆς θόλου ἢ διαμ. εἶναι 4,70, σῶζεται δὲ εἰς ὕψος 3,75 περίπου. Τὸ στόμιον εὐρέθῃ πεφραγμένον διὰ τοίχου, ἡ δὲ θόλος εἶναι ὠκοδομημένη κατὰ τὸν συνήθη τρόπον, δηλαδὴ οἱ ἐπικείμενοι λίθοι προέχουσι πάντοτε τῶν ὑποκειμένων πρὸς τὰ ἔσω· κάτω ὅμως μέχρις ὕψους 0,55 μ. ἕως 0,60 μ. τὸ κτίσμα εἶναι κυλινδρικόν, ἀπὸ τοῦ ὕψους δὲ τούτου οἱ κύκλοι ἄρχονται γινόμενοι βαθμηδὸν μικρότεροι. Πάντες οἱ λίθοι, πλὴν τῶν πλακῶν τοῦ ὑπερθύρου, εἶναι μικροὶ (0,30 μ. μακροὶ καὶ ὀλιγώτερον) καὶ ἐντελῶς ἀκατέργαστοι· φαίνεται δὲ ὅτι οἱ κτίσται τοῦ τάφου εἰς τὴν στερεότητα μᾶλλον ἢ τὸ εὐπρόσωπον ἀποβλέποντες δὲν ἐφρόντισαν νὰ καταστήσωσι τὴν ὄψιν τοῦ τοίχου ὀμαλὴν καὶ πλήρη, ἀλλ' ἐπέθετον τοὺς λίθους οὕτως, ὥστε τὸ μεῖζον μῆκος αὐτῶν νὰ ἦναι κάθετον ἐπὶ τῆς περιφερείας τῆς θόλου· ἐπειδὴ δὲ οἱ λίθοι, ὡς εἶπομεν, εἶναι ἐντελῶς ἀκατέργαστοι, φυσικὸν εἶναι ὅτι πανταχοῦ οἱ ἄρμοι χαίνουσι· καὶ τὰ χάσματα ταῦτα δὲν ἐπλήρωσαν δι' ἄλλων μικροτέρων λίθων, ὥστε ἡ ὄψις τῆς θόλου εἶναι ὀλως ἀγροῖκος καὶ ἀφιλόκαλος. Καὶ τοῦ ὑπερθύρου αἱ πλάκες, ὧν ἡ μία ἔχει μῆκος 1,45 μ., εἶναι ἀκατέργαστοι.

Ἐνάλογα τῇ πενιχρότητι τῆς κατασκευῆς ἦσαν καὶ τὰ κτερίσματα τοῦ τάφου τούτου· ἀπέναντι τοῦ στομίου παρὰ τὸν τοῖχον τῆς θόλου εὐρέθησαν πέντε ψηφίδες ὄρου λίθου λευκοῦ, εἰς λίθος ἐλλειψοειδῆς διάτρητος ἄνευ γλυφῆς, μικρὸς χαλκοῦς ἦλος καὶ κόσμημα χρυσοῦν ὁμοιον περίπου τῷ ἐκ Μενιδίου (Kuppelgrab von Men. πίν. V, 10). Πλὴν τούτων εὐρέθησαν καὶ τινὰ τεμάχια ἀγγείων ἐκ πηλοῦ ἐρυθροῦ ἢ κίρροῦ ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κοσμήματος. Ἄνθρακες δὲν ὑπῆρχον, ὅσα ὅμως ἰκανὰ ἀτάκτως, ὡς συνήθως, ἐρριμμένα, ἀριστερὰ δὲ τοῦ στομίου καὶ ἐν μικρῷ σωρῷ. Τῶν κρανίων κυρίως μόνοι οἱ ὀδόντες ἐσώζοντο.—Ἐξω περὶ τὸν τάφον ὑπῆρχον ἐν κύκλῳ λίθοι, ὅπως συγκρατῶσι τὰ ἐπὶ τοῦ τύμβου χώματα.

Ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἐνήργησα πολλὰς δοκιμὰς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἄλλων ὁμοίων τάφων, ἀλλ' ἀπέτυχον· συμπεραίνω δέ, ὅτι ἦν μόνος, ὅπως καὶ περὶ τὸν τάφον τοῦ Βαφείου δὲν φαίνεται ὑπάρχων ἕτερος καὶ ἐν τῇ θέσει τῶν Ἀμυκλῶν παρὰ τοὺς δύο ἐν τῷ βράχῳ ἐσκαμμένους δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνακαλύψω ἄλλους· ἐπειδὴ δὲ μοι φαίνεται δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τοῦτο εἶναι τυχαῖον, ἀνάγκη νὰ υποθέσωμεν, ὅτι ἐν τῇ Λακωνικῇ ἐπεκράτουν ἄλλα ἔθιμα ἢ ἐν τῇ Ἀργολίδι, ἔνθα (ἐν Μυκήναις καὶ Ναυπλίῳ) οἱ τάφοι ἀπαντῶσι κατὰ συστάδας (ὄρα Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 σ. 120 ἐξ.). Μὴ ὑπαρχόντων δὲ νεκροταφείων κοινῶν, ἀλλὰ διεσπαρμένων ὄντων τῶν τάφων, δύσκολος ἔσται πάντοτε ἡ ἀνακάλυψις αὐτῶν. Ἄλλα λείψανα τῆς μυκηναίας ἐποχῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρω ἐγὼ ἐν Ἀρκίαις· εὐρίσκονται ὅμως πολλαχοῦ κέραμοι κ. τ. τ. ὑστερωτέρων χρόνων, πρὸ πάντων ὀλίγον πρὸς Δ. τῆς Ἀρκίνας ἐν ἄλλῃ θέσει καλουμένη ὁ Σπαρτιᾶς· ἐξ αὐτῶν καταφαίνεται, ὅτι τὸ μέρος κατωκεῖτο ἐν τῇ ἀρχαιότητι, πιθανόν μάλιστα εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα Ἀρκίνα ἢ Ἀρκίνας νὰ ἦναι ἀρχαῖον· ἀναμφιβόλως δ' ἀρχαῖόν μοι φαίνεται τὸ ὄνομα τοῦ χωρίου Ἄρνα, ἔνθα καὶ τάφοι χρόνων ἐλληνικῶν εὐρίσκονται καὶ νομίσματα· τάφοι τῆς αὐτῆς ἐποχῆς ἀνακαλύπτονται, ὡς ἐπληροφόρηθη, καὶ πρὸς Δ. τῶν Γουράνων παρὰ τὴν μνημονευθεῖσαν φάραγγα, δι' ἧς ῥέει τὸ Γουρανίτικο ποτάμι. Ἀναμφιβόλως λοιπὸν κατωκοῦντο τὰ μέρη ταῦτα ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ κατωκοῦντο ὑπὸ πλη-

θυσμοῦ πυκνοτέρου ἢ σήμερον· ἡ Ἀρκίνα, ὡς εἴπομεν, εἶναι βουνώδης καὶ οὐχὶ λίαν πρόσφορος τῇ γεωργίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ κτηνοτροφίᾳ· σπουδαιότητά τινα ὅμως πιθανῶς εἶχεν ἡ θέσις αὕτη, διότι παρ' αὐτὴν διήρχετο μία τῶν ὀλίγων ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Εὐρώτα ὑπὲρ τὸ Ταύγετον εἰς Μεσσηνίαν ὁδῶν· τῷ ὄντι ἐν ᾧ διὰ τῆς Λαγκάδας, τῆς μεγάλης φάραγγος, παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς ὁποίας κεῖται ὁ Μιστρᾶς, συγκοινωνεῖ συνήθως ἡ Σπάρτη μετὰ τῶν Καλαμῶν, πάντα τὰ μεσημβρινώτερον αὐτῆς κείμενα χωρία προτιμῶσι τὴν μεταξὺ τοῦ Ταλετοῦ, τῆς ὑψίστης τοῦ Ταυγέτου κορυφῆς, καὶ τῆς Ἀνίνας, εἰς τὰς ὑπωρεῖας τῆς ὁποίας κεῖται ἡ Ἀρκίνα, ἄγουσαν· καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι δὲ οἱ Σπαρτιᾶται διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ συνεκοινωνοῦν μετὰ τῆς Καρδαμύλης, τοῦ ἐπὶ Αὐγούστου ἐπινείου των, ὡς ἀποδεικνύει ἡ παρὰ τὸ Ἐηροκάμπι σωζομένη γέφυρα (ὄρα Curtius Peloron. II, σ. 265 καὶ 287). Ἐτι δ' ἀρχαιότερον διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἶναι πιθανόν, ὅτι εἰσέβαλεν ὁ Ἀριστομένης εἰς τὴν Λακωνίαν καὶ διήρπασε τὴν πόλιν Φᾶριν ἢ Φαρὰς (Παυσ. IV, 16, 8), διότι διὰ τῆς Λαγκάδας ἔπρεπε δις νὰ διέλθῃ πλησίον τῆς Σπάρτης, ὅπερ ἀδύνατον νὰ γείνη χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ἐγκαίρως.

Τὰ ἀμέσως ἐκεῖθεν τοῦ Ταυγέτου μέρη, εἰς ἃ ἡ ὁδὸς αὕτη ἄγει, ἤτοι ἡ ἀνατολικὴ παραλία τοῦ μεσσηνιακοῦ κόλπου, κατωκλήθησαν κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ὑπὸ λαῶν ἐκ Βοιωτίας ἐλθόντων· διότι ἀπαντῶμεν αὐτόθι τὴν λατρείαν θεῶν καὶ ἡρώων ἰδίων τοῖς Μινύαις (Müller Orchom. σ. 309 καὶ Gilbert Studien zur altspart. Gesch. σ. 44 ἐξ.) καὶ ὀνόματα πόλεων βοιωτικῶν, οἷον Λεύκτρον, τῶν ἐν Βοιωτίᾳ Λεύκτρων ἄποιος κατὰ Στράβωνα (360)· καὶ περὶ τῶν Θαλαμῶν ὁ Στράβων λέγει αὐτόθι ὅτι ἐκαλοῦντο εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Βοιωτοῦ. Ἐξ ἄλλου ἀναφέρονται Μινύαι καὶ περὶ τὰς Ἀμύκλας, τὸ ὄνομα δὲ τοῦ χωρίου Ἄρνα εὐρίσκομεν πάλιν ἐν Βοιωτίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ ὡς ὄνομα πόλεων τοῦ λαοῦ τῶν Βοιωτῶν, οἵτινες ἐκ Θεσσαλίας κατελθόντες (Θουκ. I, 12, 3) κατέστρεψαν τὴν δύναμιν τῶν Ὀρχομενίων Μινυῶν. Παρίστανται οὕτω Βοιωτοὶ καὶ Μινύαι ἐν τῇ Λακωνικῇ συνοικοῦντες, ἐν ᾧ ἐν Βοιωτίᾳ μάχονται πρὸς ἀλλήλους· ἡ σύγχυσις τῶν δύο τού-

των συγγενῶν ἄλλως λαῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ εἶναι προφανῆς μάλιστα ἐν ταῖς περὶ τῆς φυλῆς τῶν Αἰγιδῶν παραδόσεσι τῶν ἀρχαίων· οἱ Αἰγιδῶν, καθ' Ἡρόδοτον (4, 149) φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ, ἦσαν πιθανώτατα Μινύαι, κατὰ τὸν Πίνδαρον ὅμως, τὸν Ἀριστοτέλη, τὸν Ἐφορον κατήγοντο ἐκ Θηβῶν (ἴδε Gilbert ἐνθ' ἄνωτ. σ. 64 ἐξ. πρβ. καὶ Studniczka Kyrene σ. 73 ἐξ.). Βέβαιον λοιπὸν φαίνεται, ὅτι Μινύαι μετ' ἄλλων βοιωτικῶν λαῶν¹ κατελθόντες εἰς Λακωνίαν κατέλαβον ὄχι μόνον τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐρώτα καὶ τὴν λακωνικὴν τοῦ μεσσηνιακοῦ κόλπου παραλίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν μεταξὺ αὐτῶν Ταύγετον ἢ τοῦλάχιστον μίαν τῶν παρόδων αὐτοῦ τὴν παρὰ τὴν Ἀρκίαν. Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐπικυροῦ καὶ ἡ παρ' Ἡροδότῃ (IV, 145 ἐξ.) μυθικὴ διήγησις περὶ τῶν ἐκ Λήμνου ἐκδιωχθέντων Μινυῶν, οἵτινες πλεύσαντες εἰς Λακωνίαν καὶ καταλαβόντες τὸ Ταύγετον ἤναψαν πυράς· ἰδόντες τοῦτο οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔπεμψαν ἄγγελον, πρὸς ὃν οἱ Μινύαι εἶπον τίνες ἦσαν καὶ ὅτι ἐζήτουν γαίας· οἱ Λακεδαιμόνιοι ὄχι μόνον γαίας, ἀλλὰ καὶ τὰς θυγατέρας των ἔδωσαν αὐτοῖς εἰς γάμον, μετὰ τινα χρόνον ὅμως οἱ Μινύαι ἀπήτησαν μείζονα καὶ τότε οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤναγκάσθησαν νὰ τοὺς συλλάβωσι καὶ τοὺς βίψωσι εἰς εἰρκτὴν· ἐλευθερωθέντες διὰ δόλου τῶν γυναικῶν των κατέφυγον οἱ Μινύαι πάλιν εἰς τὸ Ταύγετον, ὁπόθεν ἐξέπλευσαν εἰς Θήραν. Οὐδεὶς βεβαίως πιστεύει, ὅτι ταῦτα ἐγένοντο ὅπως τὰ ἀναφέρει ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ἀλλ' ἀναμφιβόλως ἐπιτρέπεται νὰ εἰκάζωμεν τόσον ἐκ τῆς μυθικῆς διηγήσεως, ὅτι οἱ Δωριεῖς μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς περὶ τὴν Σπάρτην χώρας ἤναγκάσθησαν ν' ἀγωνισθῶσι καὶ πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν προδούρων τοῦ Ταύγέτου οἰκοῦντας Μινύας, μέχρις οὗ ὑποτάξωσιν ἢ ἐξώσωσιν αὐτούς. Οὐδὲν ὅμως μέρος τοῦ Ταύγέτου φαίνεται καταλληλότερον, ὅπως ἀντισταθῇ ἐν αὐτῷ λαὸς κατὰ τῶν ἐκ Σπάρτης κατακτητῶν, καὶ μᾶλλον ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν παρατεθεισάν διήγησιν ἢ ὅσον τοῦτο τὸ ἄνωθι τοῦ Ἡεροκαμπίου πρὸς τοὺς Γουράνους καὶ τὴν Ἀρκίαν· καὶ ὁ Ἡρόδοτος βεβαίως τοῦτο εἶχε κατὰ νοῦν, διότι καὶ πρὸς νότον τῆς Σπάρτης καί-

¹ Müller Orchom. σ. 391 : ἡ ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν κατάκτησις τῆς Βοιωτίας ἐγένετο ἀφορμὴ μεταναστάσεων, πολλάκις ἀπὸ κοινοῦ ἐπιχειρηθεισῶν ὑπὸ τε τῶν κατακτητῶν καὶ τῶν κατακτηθέντων.

ται (ἀφοῦ οἱ Μινύαι ἔρχονται ἐκ θαλάσσης) καὶ τὰ αὐτόθι καιόμενα πυρὰ εἶναι ὁρατὰ ἐκ τῆς πόλεως· ἔπειτα ἐν ᾧ εἶναι ὀρεινὸν καὶ δύσβατον λιάν, εἶναι συγχρόνως καὶ κατάλληλον πρὸς κτηνοτροφίαν, περιέχει δὲ καὶ μικρὰς καλλιεργησίμους κοιλάδας καὶ τέλος εἶναι πλούσιον εἰς δένδρα καρποφόρα, ἰδίως δρύς¹.

Ἀφοῦ οὕτω κατέστη, ὡς νομίζω, πιθανόν, ὅτι τὰ περὶ τὴν Ἀρκίαν μέρη κατεῖχοντο ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τῶν Μινυῶν, δὲν διστάζω ν' ἀποδώσω εἰς τὸν αὐτὸν λαὸν καὶ τὸν τάφον, ὅστις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν παρέκβασιν ταύτην· ὅμοια μνημεῖα κατέλιπον ἡμῖν οἱ Μινύαι καὶ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ Βοιωτίᾳ, εἶναι δὲ βέβαιον, ὅτι κατὰ τοὺς παναρχαίους τοῦτους χρόνους ὁ πολιτισμὸς αὐτῶν δὲν διέφερε τοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἤτοι τοῦ μυκηναίου. Ἄξιον ἐρεῦνης μένει, ἂν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Ταύγέτου παρὰ τὴν Καρδαμύλην, τὰς Θαλάμας κ.τ.λ. σώζωνται λείψανα τῆς αὐτῆς ἐποχῆς.

II. Ἀνασκαφὴ τοῦ παρὰ τὸ Βαφειὸν τάφου.

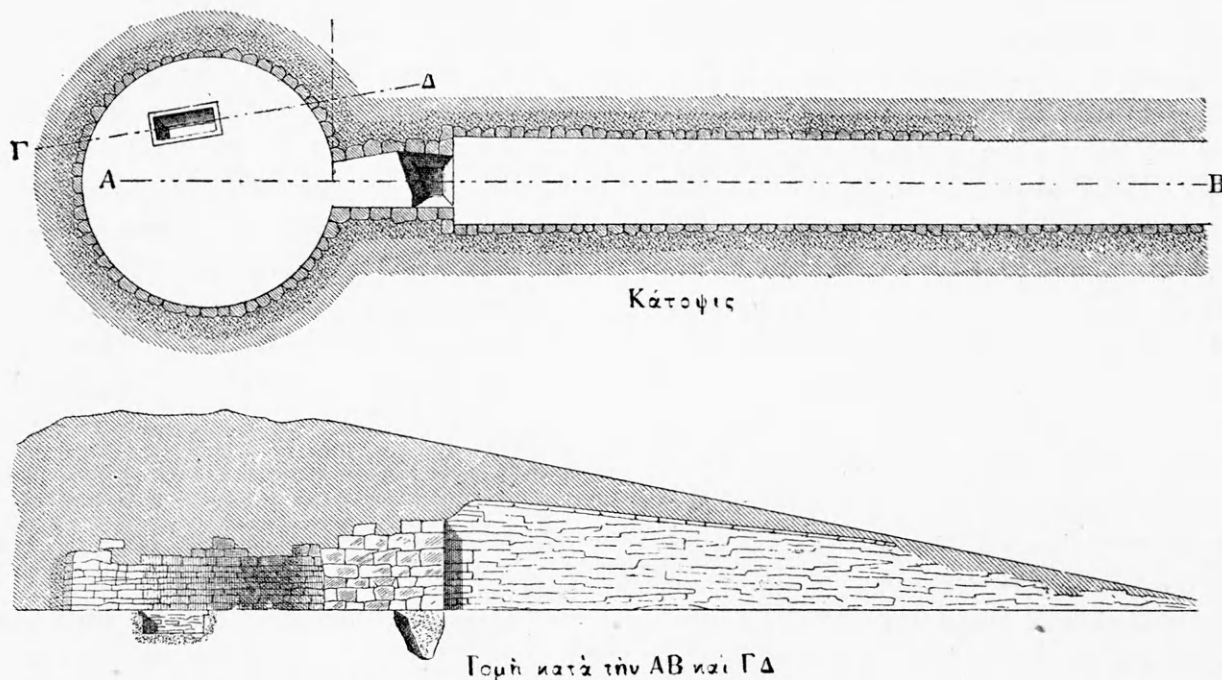
Ὁ Gropius ἀνεκάλυψεν αὐτὸν τὸ 1805 (Curtius Pelop. II σ. 319 σημ. 48), τὸ αὐτὸ δ' ἔτος καὶ ὁ Leake (Travels in the Morea III σ. 4.) ἀναφέρει τι περὶ αὐτοῦ· κατόπιν περιέγραψεν αὐτὸν ὁ Mure (Tour in Greece II σ. 246 καὶ ἐκτενέστερον ἐν Rheinisches Museum VI σ. 247 ἐξ.) καὶ μετ' αὐτὸν συντόμως ὁ Vischer (Erinnerungen aus Griechenland. σελ. 384) καὶ ὁ Conze καὶ Michaelis (Annali dell' Inst. 1861 σ. 49). Πρβ. καὶ Belger Beiträge zur Kenntniss der gr. Kuppelgräber σ. 31 ἐξ.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ Mure (Rhein. Mus. VI σελ. 247), ὁ τάφος τοῦ Βαφειοῦ διαφέρει τῶν ἐν Μυκῆναις κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν εἶναι ἐκτισμένος ἐπὶ τῆς πλευρᾶς ὑψώματος ἀκανονίστου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς λόφου, ὅστις καὶ ἐκ φύσεως ἔχει τὸ σχῆμα κωνικόν, διὰ δὲ τῆς ἐπισωρεύσεως τῶν ἐκ τοῦ τάφου χωμάτων κανονικώτερος ἐγένετο. Τὰ πρόσ-

¹ Ὁ Gilbert Studien σ. 69 ὑπὸ τῆς πιθανώτατα ἐσφαλμένης θεωρίας περὶ τοῦ ἐκ τριῶν κωμῶν συνοικισμοῦ τῆς Σπάρτης παρασυρόμενος καὶ ἐν τῇ διηγέσει περὶ τῶν ἐκ Λήμνου Μινυῶν τὰς περιπετείας τῶν Αἰγιδῶν διαβλέπων τοποθετεῖ τὸ καταφύγιον τῶν Μινυῶν παρὰ τὴν Μαγούλαν πλησιέστατα τῇ Σπάρτῃ, ἐντελῶς ἀπιθάνως κατὰ τὴν γνώμην μου.

θετα ταῦτα χώματα ἔχουσι πάχος ἀπὸ 0,30 μέχρι 1,50 μ. περίπου (τὸ μέγιστον πάχος εἶχον φυσικῶς τὰ ἐπὶ τῆς κορυφῆς), ὡς φαίνεται καὶ ἐν τῇ τομῇ¹ τοῦ δρόμου (ἄρα παρακείμενα σχέδια), διότι πάντα τὰ ἄνωθι τοῦ ἐκτισμένου μέρους τῶν

πλευρῶν τοῦ δρόμου χώματα εἶναι ξένα· περίξ τοῦ τύμβου ὅμως οὐδεὶς λίθος σώζεται δεικνύων ὅτι ὑπῆρχε θριγκός, ὁποῖος παρατηρήθη εἰς τὸν τῆς Ἀρκίνας καὶ τοῦ Ἡραίου, πρὸς συγκράτησιν τῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς χωμάτων.

Ὁ δρόμος βλέπει πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἔχει μῆκος 29,80 μέτρων, ἀλλὰ μόνον ἡ ἀριστερὰ τῶν εἰσιόντι πλευρὰ αὐτοῦ εἶναι ἐκτισμένη καθ' ὅλον τοῦτο τὸ μῆκος, ἡ ἐτέρα μόνον μέχρι 23,10· πιθανῶς κατεστράφη τὸ ἄκρον τῆς πλευρᾶς ταύτης πρὸ πολλοῦ καὶ μετηνέχθησαν οἱ λίθοι ἀλλαχόστε. Οἱ τοῖχοι εἶναι ἐκτισμένοι ἐκ λίθων πλακοειδῶν ἐχόντων τὴν τῆς προσόψεως ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ συνδεδεμένων διὰ πηλοῦ ἐκ γῆς ἀπλῆς. Τὸ πλάτος τοῦ δρόμου εἶναι πρὸ τοῦ στομίου μὲν 3,45 μ., ὅπου δὲ λήγει ὁ δεξιὸς τοῖχος μόνον 3,18. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὀριζόντιον καὶ μετ' ἐπιμελείας ἰσοπεδωμένον, ἴσως δὲ καὶ ἐπίτηδες ἐπεστρωμένον δι' ἀραιοῦ στρώματος χαλίκων τοῦ ποταμοῦ.

Τὰ χώματα ἦσαν καθαρὰ, οὐδ' ἐφαίνετο ὅτι εἶ-

¹ Ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ σχεδίου τομῇ παρεστάθη ἡ ἀριστερὰ τῶν εἰσιόντι πλευρὰ τοῦ δρόμου, διότι αὕτη σώζεται κάλλιον, τῆς θόλου ὅμως ἡ τομῆ ἐγένετο οὐχὶ κατὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἄξονος τοῦ δρόμου, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἄξονα τοῦ ἐν αὐτῇ λάκκου, ὅπως περιληφθῆ καὶ οὗτος ἐν τῇ τομῇ.

χον ἀνακινήθη ποτε εἰς ὑστερωτέρους χρόνους· τὰ δὲ κατώτερα στρώματα μέχρις ὕψους 2 περίπου μέτρων ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἦσαν ἐπίτηδες ἰσχυρῶς πεπατημένα, ὥστε ἐσκάπτοντο δυσκολώτατα. Ἀνθράκων ὀλίγα ἔχνη μόνον εὑρέθησαν ἐν τῷ δρόμῳ καὶ ταῦτα πρὸς τὸ στόμιον, ἐκ κτερισμάτων δὲ μόνον δύο μικρὰ φύλλα χρυσοῦ καὶ τεμάχιον ἠλέκτρου ἀπὸ ψήφου, ἱκανὰ ὅμως τὸ πλῆθος τεμάχια ἀγγείων, ὧν πολλὰ ἄνευ γραφῶν, πολλὰ δὲ μετὰ γραφῶν τῆς μυκηναίας ἐποχῆς· οὐδὲν ἀγγεῖον ὑστερωτέρων χρόνων παρατήρησα ἐγώ, ὥστε εἶναι πρόδηλον, ὅτι ὁ δρόμος χωσθεὶς ἀπαξ κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους δὲν ἀνεσκάφη πλέον. Τὰ μετὰ γραφῶν τεμάχια ἀνήκουσιν, ὡς φαίνεται, εἰς τρία ἢ τέσσαρα εὐμεγέθη ἀγγεῖα, ἐνὸς τῶν ὁποίων σώζεται τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ στομίου ἔχοντος διάμετρον μετὰ τῶν χειλέων 0,30 μ. Πάντων ὁ πηλὸς εἶναι χρώματος ξανθοῦ ἢ ὑπέρυθρος καὶ ἀναμειγμένος μετὰ μικρῶν χαλικιδίων· ἡ ἐπιφάνεια

είναι ὡσαύτως ξανθὴ ὑπέρυθρος ἢ ὑπόλευκος κτρινωπὴ καὶ γεγανωμένη. Κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τῶν ἀγγείων καὶ τὰ τοιχώματα αὐτῶν ἦσαν ἰκανῶς παχέα. Τὰ μελανοῦ χρώματος κοσμηματα ἀποτελοῦσι πρὸ πάντων κλάδοι, οἷος ὁ ἐπὶ τοῦ ἐκ Μυκητῶν ἀργυροῦ ἀγγείου (Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 πίν. 7, 2^a), κλάδοι μείζονες ἢ κάλλιον φύλλα μεγάλα ἐκφυόμενα ἀπὸ κοινῆς ρίζης, ῥόδακες, τετράγωνα ἀκανόνιστα, ὧν τὰ μὲν πλήρη στιγμαῶν τὰ δὲ φολιδωτῶν κοσμημάτων, ἄλλα τινὰ δυσπερίγραπτα, ὧν οὐδὲν παρεμπερὲς ἐγὼ ἀλλαχόθεν γινώσκω, καὶ τέλος τὸ περιεργὸν κόσμημα παρὰ Furtw. und Löschke Myk. Vasen πίν. 21, 155.

Τὸ στόμιον εἶναι λίαν καταστραμμένον· τὸ ὑπερθυρον ἔχει πρὸ πολλοῦ καταπέσει, τὰς δὲ ἀποτελούσας αὐτὸ μεγάλας πλάκας συνέτριψαν οἱ περίοικοι καὶ μετεχειρίσθησαν τὰ τεμάχια κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς οἰκοδομὴν ἐκκλησίας. Τῶν πλευρῶν τοῦ στομίου μόνῃ ἢ δεξιᾷ τῷ εἰσιόντι σώζεται ἐν μέρει καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς, ἢ δὲ ἑτέρα μέχρι τοῦ μέσου ὕψους περίπου. Τὸ πλάτος τοῦ στομίου κάτω εἶναι 1,93 μ.¹, ἄνω ἄγνωστον νῦν· ὁ Mure (ἐνθ' ἄνωτ.) πλάτος τῆς θύρας ἄνω ἀναγράφει « σχεδὸν ἐξ ἀγγλικούς πόδας » ἤτοι 1,80 μ., ὁ δὲ Adler ἐν τῷ προλόγῳ εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Schliemann Tiryns (σ. XXXIX) ἀκριβέστερον ὀρίζει αὐτὸ εἰς 1,83 μ., ἄγνωσθ' ὅμως κατὰ τίνος καταμέτρησιν. Τὸ βάθος τοῦ στομίου εἶναι κάτω 4,56 μ., ἄνω δὲ φυσικῶς ἦν μείζον. Αἱ πλευραὶ εἶναι ὠκοδομημέναι διὰ μεγάλων πελεκητῶν λίθων, οἱ δ' ἄρμοι αὐτῶν μόνοι καλύπτονται ὑπὸ ἀσβέστου, ὅπως τοῦτο παρετηρήθη καὶ ἐν ἄλλοις τάφοις τῆς αὐτῆς ἐποχῆς (πρβ. Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σελ. 121, 1). Περιεργὸν ὅμως εἶναι, ὅτι ἐνταῦθα ἐπεχρίσθησαν δι' ἀσβέστου καὶ αἱ ῥωγμαί, ὅσας τυχαίως παρουσιάζουσιν οἱ λίθοι τῶν παραστάδων· ἐπειδὴ δὲ εἶναι πιθανόν, ὅτι οἱ λίθοι δὲν ἦσαν ἐξ ἀρχῆς διεργωγότες ἀλλ' ἔπαθον τοῦτο κατόπιν ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ ὑπερθύρου, ἔπεται ὅτι καὶ αἱ ῥωγμαὶ κατόπιν ἐπεχρίσθησαν· ἔχομεν δηλαδὴ μικρὰν ἐπισκευήν, ἐξ ἧς καταφαίνεται ἢ ἐπὶ πλείονα χρόνον χρῆσις τοῦ τά-

¹ Τοῦτο εἶναι τὸ πλάτος τοῦ πρὸς τὸν δρόμον ἄκρου, ἐν ᾧ τοῦ πρὸς τὴν θύλον εἶναι μικρότερον, διότι ἔνεκα τῆς πίεσεως τῶν χωμάτων, ὑποθέτω, μέρος τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς μετετοπίσθη ἰκανῶς, ὡς εἶναι καταφανὲς ἐπὶ τοῦ σχεδίου.

φου. Ἐννοεῖται, ὅτι ἀδύνατον δὲν εἶναι καὶ νὰ διεργάγησαν λίθοι τινὲς ἅμα τῇ ἐπιθέσει τοῦ ὑπερθύρου, νὰ μὴ ἐκρίθη ὁμως ἀναγκαῖον ν' ἀνταλλάξωσιν αὐτοὺς δι' ἄλλων.

Ὡς καὶ ἐν τῷ σχεδίῳ φαίνεται, ἐν τῷ στομίῳ τοῦ τάφου τούτου εὐρέθη λάκκος ἐσκαμμένος ἐν τῷ ἐδάφει, οὗ τὸ μὲν μήκος εἶναι ἴσον τῷ πλάτει τοῦ στομίου ἤτοι 1,93 μ., τὸ πλάτος 1,60 ἕως 1,80 (διότι ἢ παρὰ τὴν δεξιᾶν παραστάδα πλευρὰ εἶναι μακροτέρα) καὶ τὸ βάθος 1,90 μ., κάτω ὁμως στενοῦται ἀφ' ὅλων τῶν σημείων καὶ ἀκανόνιστως. Ὁ λάκκος οὗτος εὐρέθη πλήρως χωμάτων καὶ λίθων καταπεσόντων ἀπὸ τῶν παραστάδων, ὥστε ἀναμφίβολον εἶναι, ὅτι πρὸ τῆς πτώσεως τῶν παραστάδων ἦτο κενός· τὸν πυθμένα ὁμως αὐτοῦ ἐκάλυπτε στρώμα μολίς 0,10 μ. παχὺ τέφρας καὶ ἄνωθι αὐτῆς ἕτερον στρώμα χωμάτων προφανῶς παλαιῶν· κατ' ἀρχὰς ὑπέθεσα, ὅτι τὸν λάκκον ἔσκαψαν οἱ ζητηταὶ θησαυροῦ, τὸ ἄθικτον ὁμως στρώμα τοῦ πυθμένου καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἢ ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ κεῖται ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῆς προσόψεως τοῦ στομίου με ἔπεισαν, ὅτι εἶναι ἀρχαῖος· παράδοξον ὁμως εἶναι ὅτι δὲν ἐπληρώθη ἀρχαίῳθεν χωμάτων, διότι ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ἐπληρώθη μὲν τότε, ἀνεσκάφη δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἡμῶν καὶ ἀφέθη κενός, τότε δὲν ἐξηγεῖται διατί οἱ ἀνασκάψαντες αὐτὸν δὲν προεχώρησαν μέχρι τοῦ στερεοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄφησαν τὸ στρώμα τῆς τέφρας ἄθικτον. Ἐπειτα οὔτε ὁ Mure, οὔτε ὁ Conze καὶ Michaelis παρετήρησαν, ὅτι αἱ ἀνασκαφαὶ τῶν τυμβωρύχων εἶχον φθάσει οὔτε καὶ μέχρι τοῦ ἐδάφους τοῦ στομίου· ὁ Mure μάλιστα βεβαίως, ὅτι ἢ ἡ θύρα ἦν κεχωσμένη πλέον ἢ κατὰ τὸ ἥμισυ, προσθέτει ὁμως ὅτι καὶ σώζεται ὀλόκληρος· αἱ δύο αὗται πληροφορίαι φαίνονται ἀντιφάσκουσαι ἀλλήλαις, διότι κατὰ τὰ εἰρημένα ὁ κενός λάκκος, κατ' ἀκολουθίαν καὶ τὸ στόμιον ἐχώσθησαν ὅταν κατέπεσαν αἱ παραστάδες· φαίνεται λοιπόν, ὅτι ἢ μόνον τὸ ἐσωτερικὸν ἥμισυ τοῦ στομίου ἐσώζετο καλῶς ἂν καὶ πλέον ἢ κατὰ τὸ ἥμισυ κεχωσμένον, ἢ ἐσώζετο μὲν ὀλόκληρον τὸ στόμιον μετὰ τοῦ ὑπερθύρου, ὁ Mure ὁμως περιωρίσθη νὰ παρατηρήσῃ μόνον τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἄκρον χωρὶς νὰ εἰσδύσῃ μέχρι τοῦ λάκκου· ὅτι δὲν ἠρεύνησε καλῶς τὰ κατὰ τὸ στόμιον, ἐξάγω ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἀναφέρει τὸ βάθος (μήκος) αὐτοῦ, ὁμιλεῖ δὲ περὶ

ένός μόνον λίθου μήκους 15 περίπου ἀγγλικῶν ποδῶν ἀποτελοῦντος τὸ ὑπέρθυρον, ἐν ᾧ εἶναι βέβαιον ὅτι τοῦτο ἀπετελεῖτο ὑπὸ δύο τοῦλάχιστον λίθων, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς τάφοις τοῦ εἶδους τούτου. Ἐπειτα καὶ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν πολλάκις καὶ παρὰ διαφορῶν χωρικῶν ἤκουσα λεγόμενον, ὅτι οἱ τοῦ θησαυροῦ ζητηταὶ εἶδον ὑπόγειον δίοδον, ἣτις κατὰ τὴν πίστιν τῶν χωρικῶν ἦγεν εἰς τὸν Εὐρώταν· εἰς μάλιστα τῶν ἐργατῶν μου πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ λάκκου ἔτι ἐπέμενεν, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς δίοδου εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ στόμιον. Ἐκ τούτων πειθόμαι, ὅτι οἱ πρῶτοι κατελθόντες εἰς τὸν τάφον πρὸ τῆς καταπτώσεως τοῦ ὑπερθύρου εὗρον τὸν λάκκον κενὸν καὶ ἐξέλαβον αὐτὸν ὡς ἀρχὴν ὑπογείου δίοδου. Εἰς τί ὅμως ἐχρησίμευεν ὁ λάκκος οὗτος, ἀγνοῶ· ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τάφῳ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς εὐρέθη ὅμοιος καὶ οὗτος δὲ πλὴν τοῦ λεπτοῦ στρώματος τέφρας οὐδὲν περιεῖχεν, ἐξ οὗ νὰ γνωσθῇ ὁ προορισμὸς του. Ἴσως ἦν βόθρος πρὸς ἐναγισμούς.

Ἐννοεῖται ὅτι ἀφοῦ ὁ λάκκος πιθανώτατα ἔμενε κενός, τὸ στόμιον ὅλον ἦν ὡσαύτως κενόν· τῷ ὄντι κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς εὐρέθη πλήρης λίθων μεγάλων ἀπὸ τῶν παραστάδων, ὧν ἓνα διὰ τὸ μέγεθός του οὐδὲ μετεκινήσαμεν, ἀλλ' ἀφήσαμεν κατὰ χώραν κείμενον. Κτέρισμα οὐδὲν εὐρέθη ἐν τῷ στομίῳ.

Ἄλλο περιεργὸν τοῦ τάφου τούτου εἶναι, ὅτι ἐν ᾧ οὐδὲν σημεῖον δεικνύει ὅτι ὑπῆρχε θύρα, οὐδὲ πεφραγμένον εὐρέθη τὸ στόμιον διὰ τοίχου, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς λοιποῖς τάφοις· εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ δρόμῳ πρὸ τοῦ στομίου ὑπῆρχον λίθοι πολλοί, τὸσον ὅμως ἀτάκτως ἐρριμμένοι, ὥστε δὲν παρετήρησα ν' ἀπετέλουν τοῖχον προωρισμένον νὰ ἐμποδίξῃ τὴν εἰσροὴν τῶν χωμάτων τοῦ δρόμου εἰς τὸ στόμιον· δυνατὸν εἶναι νὰ ἀπετέλουν μὲν τοῖχον, ἔχοντα ὅμως μίαν μόνην πρόσοψιν πρὸς τὸ στόμιον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὸς τὸν δρόμον· ἐπειδὴ δὲ αἱ ἀνασκαφαὶ προεχώρουν φυσικῶς ἀπὸ τοῦ δρόμου πρὸς τὸ στόμιον, ἐὰν ὁ τοίχος ὑποτεθῇ ὅτι ἦτο λίαν κακόκτιστος, παραδέχομαι ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ παρετήρησα τὴν ὑπαρξίν του, ἂν καὶ μεγάλην προσοχὴν κατέβαλα.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα ὅμως, εἴτε τοίχος ὑπῆρχε δηλαδὴ εἴτε καὶ ἀπλοῦς σωρὸς λίθων, οἱ τὸν δρόμον ἐπιχώσαντες ἠσθάνοντο, ὅτι ὁ μεταξὺ

αὐτοῦ καὶ τοῦ στομίου φραγμὸς δὲν ἦτο ἐπαρκὴς καὶ διὰ τοῦτο βεβαίως ἐπάτησαν τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἐπιχώσεως τοῦ δρόμου τὸσον ἰσχυρῶς, ὥστε τὰ χώματα συμπαγέντα εἰς στερεὸν ὄγκον συνεκρατήθησαν ἐπὶ τόσους αἰῶνας χωρὶς ὠθούμενα ὑπὸ τοῦ ἰδίου βάρους νὰ καταρρεῦσωσι πρὸς τὸ κενὸν στόμιον. Καὶ ἐν τῷ δρόμῳ τοῦ λεγομένου τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος, οὗ τὸ στόμιον ἐκλείετο διὰ θύρας, τὰ χώματα διὰ τὸν αὐτὸν βεβαίως λόγον εὐρέθησαν στερεῶς πεπατημένα, ὡς ἐπληροφόρηθη παρὰ τῶν ἐργασθέντων εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτοῦ ἐργατῶν¹.

Τῆς θόλου ἢ διατήρησις εἶναι κακὴ· πλὴν τοῦ καταπεσόντος ἄνω μέρους καὶ ἐν τοῖς κατωτέροις δόμοις ἐξέπεσαν λίθοι πολλοὶ ἐκτοπισθέντες ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν ἐπικειμένων· ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομίας εἶναι ἰσοδομικός, οἱ δὲ λίθοι οὐχὶ μεγάλοι, ἀλλ' ἐπιμήκεις καὶ πελεκητοί· ὡς μοι εἶπον, προέρχονται ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταυγέτου. Οἱ δόμοι σώζονται ἐνιαχοῦ μέχρις ὕψους τριῶν μέτρων. Ἡ διάμετρος τῆς θόλου εἶναι 10,15 ἕως 10,35, διότι ἀκριβῆς καταμέτρησις ἔνεκα τῆς ἐκτοπίσεως πολλῶν λίθων δὲν εἶναι δυνατὴ.

Τὸ ἔδαφος τῆς θόλου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τοῦ δρόμου δὲν ἦν ἁμαλόν, ἀλλὰ ποῦ μὲν ὑψηλότερον ποῦ δὲ βαθύτερον καὶ παρὰ τὸ κέντρον εἶναι ἐσκαμμένος λάκκος τετράπλευρος, περὶ οὗ κατωτέρω· δύο δὲ μικραὶ κοιλότητες ἐσκαμμέναι ἐν τῷ ἐδάφει εὐρέθησαν ἢ μὲν ἀνατολικώτερον, ἢ δ' ἐτέρα νοτιώτερον τοῦ λάκκου, ἀλλ' αὗται οὐδὲν περιεῖχον, οὐδ' ὅστα. Τὸ ἀνώμαλον τοῦ ἐδάφους πιθανὸν εἶναι ὅτι προέρχεται ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἐνταφιάσεων κατὰ διαφόρους χρόνους· ὁσάκις δηλαδὴ πρόκειτο νὰ θάψωσι νέον νεκρὸν, ἐκθαρίζον μέρος τοῦ τάφου ἀπὸ τῶν λειψάνων τῶν προτέρων ἐνταφιάσεων μέχρι τοῦ ἐδάφους· ἐπειδὴ ὅμως ὁ βράχος εἶναι λίαν μαλακὸς καὶ σκάπτεται εὐκολώτατα, ἀφήρουν μετὰ τῶν λειψάνων καὶ μέρος αὐτοῦ, οὕτω δὲ τὸ ἔδαφος ἐγένετο λίαν ἀνώμαλον· ἄλλως δὲ δύναμαι νὰ ἐξηγήσω, διατί τὸν μὲν δρόμον ἰσοπέδωσαν

¹ Εἶναι ἀνάγκη χάριν τῆς ἀληθείας ν' ἀναγραφῇ καὶ ἐνταῦθα, ὅτι τὸν δρόμον τοῦ λεγομένου τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος ἢ θησαυροῦ τοῦ Ἀτρέως ἐκαθάρισε δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας τῷ 1878 ὁ Σταματάκης (ἔρα Πρακτικὰ 1878 σ. 16) καὶ οὐχὶ ὡς φέρεται ἐν γερμανικοῖς ὁδηγοῖς καὶ ἄλλοις βιβλίοις ὁ Schliemann· ὁ ἴδιος Schliemann οὐδαμοῦ τῶν βιβλίων του λέγει τοιοῦτό τι.

μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας, τὴν θόλον ὅμως οὐχί. Καὶ ἐν Μυκῆναις τὸ ἔδαφος τῶν ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων τάφων σχεδὸν οὐδέποτε εὐρέθη ἐντελῶς ἰσοπεδωμένον.

Τὸ ἔδαφος τῆς θόλου ἦν ὅλον οἰονεὶ ἐπεστρωμένον διὰ γῆς μελαίνης ἀναμειγμένης μετ' ἀνθράκων· ὅστ' ὅμως ἐλάχιστα εὐρέθησαν, πάντα δὲ ἀπηνθρακωμένα· δυστυχῶς ἦσαν τόσον ὀλίγα καὶ τόσον μικρά, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ βεβαιωθῶ, ἂν ἦσαν ζῶων ἢ ἀνθρώπων· δὲν εὔρον καὶ ὀδόντας ἀνθρωπίνους ἐν τῷ τάφῳ τούτῳ, ὅπως ἐν τοῖς τῶν Μυκηνῶν, ἔνθα πολλάκις ἀπήντησα τοιούτους καλῶς διατηρουμένους, ἐν ᾧ τὸ λοιπὸν κρανίον ὅλον εἶχε διαλυθῆ εἰς κόνιν. Ἔνεκα τούτου ἀμφίβολον εἶναι ἂν οἱ νεκροὶ ἐκάθησαν ἐν αὐτῷ ἢ ἀπετέθησαν ἀκέραιοι· ἀμφίβολον μάλιστα δύναται νὰ θεωρηθῆ καὶ τὸ ἂν ἐν γένει ἐτάφησαν ἐν αὐτῷ ἄλλοι νεκροὶ πλὴν τοῦ ἐν τῷ λάκκῳ. Ἐπειδὴ ὅμως ὡς γνωστὸν οἱ τάφοι τοῦ εἶδους τούτου εἶναι οἰκογενειακοί, πιθανὸν εἶναι ὅτι καὶ ἐν τῷ τοῦ Βαφείου ἐτάφησαν πλείονες τοῦ ενός, ἂν καὶ οὐδὲν βέβαιον λείψανον αὐτῶν εὐρέθη. Πλὴν τῶν ὀστέων τούτων εὐρέθη σχεδὸν ἄνωθι τοῦ λάκκου καὶ κρανίον ζώου μικροῦ, τὸ ὅποιον ἐξετάσας ὁ ὑφηγητῆς κ. Σπ. Μηλιαράκης εὔρεν, ὅτι εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἢ *Viverra civetta*, ζῶον ἰκτιδοειδὲς τῆς Ἀφρικής· ἂν ζῆ ἢ ἔζη ἄλλοτε καὶ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἄγνωστον, προσθέτει ὁ κ. Μηλιαράκης. Τὸ κρανίον τοῦτο οὐδὲν ἔχνος πυρὸς φέρει, δὲν δύναμαι δὲ νὰ εἶπω, ἂν ἐπίτηδες ἢ τυχαίως εὐρέθη ἐκεῖ.

Τὰ κτερίσματα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς θόλου ἦσαν διεσπαρμένα, τὰ πλεῖστα ὅμως εἰς τρία πρὸ πάντων μέρη· περὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἄκρον τοῦ στομίου οὐδὲν εὐρέθη, πρὸς τὸ κέντρον ὅμως καὶ ὀλίγον ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι ἔκειντο τέσσαρες λίθοι ἐγγεγλυμμένοι (πίν. 10, ἀρ. 1, 2, 3, 4) καὶ τεμάχιον πέμπτου· μετὰξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ στομίου τεμάχια δύο καρφίδων ἀργυρῶν (πίν. 7, 4), ὀλίγον δὲ περαιτέρω τῶν ἐγγεγλυμμένων λίθων πρὸς δυσμὰς καὶ βορρᾶν δύο ἰχθύες (πίν. 7, 5) ἐξ ἐλάσματος χρυσοῦ περιτμήτου καὶ ἄλλα δύο μικρότερα ἀντικείμενα ἐξ ὁμοίου ἐλάσματος, ὧν οὐδέτερον ἀπεικονίσασμεν· ταῦτα πιθανῶς ἦσαν ἐπικεκολλημένα ἐπὶ σκεύους ἐξ ἄλλης ὕλης· τὸ ἕτερον μάλιστα τῶν μικροτέρων ἀντικειμένων εἶναι ἀκόμη νῦν ἐπικε-

κολλημένον ἐπὶ τεμαχίου χαλκοῦ. Παρὰ τὸν τοῖχον ἀπέναντι τοῦ στομίου ἔκειντο πιθανῶς τέσσαρες ἐγγεγλυμμένοι λίθοι (ἀρ. 5-6, 7, 8 καὶ εἰς ἄλλος, ὅστις λίαν ἐφθαρμένος ὧν ἴσως ἐκ πυρὸς δὲν ἀπεικονίσθη), οἵτινες εὐρέθησαν κατὰ τὸ κοσκίνισμα τῶν χωμάτων, καὶ εἰς ἀμεθύστος διάτρητος σκαραβαιοειδῆς ἀνευ γλυφῆς, περὶ τὰ δύο δὲ μέτρα πρὸς δεξιὰ πάλιν παρὰ τὸν τοῖχον εὐρέθη ἄλλος λίθος ἐγγεγλυμμένος (ἀρ. 12), ψῆφοι ὄρου ἐκ λίθου ἀμεθύστου, κρυστάλλου καὶ ἠλέκτρον, δύο χρυσᾶ κομβία (πίν. 7 ἀρ. 7 καὶ 12) καὶ δισκάριον (πίν. 7, 6) χρυσοῦν· πλησίον τοῦ λάκκου μετὰξὺ τῆς βορειοδυτικῆς γωνίας αὐτοῦ καὶ τοῦ τοίχου εὐρέθη χαλκῆ βελόνη (πίν. 7, 3), λίθος ἐγγεγλυμμένος (ἀρ. 11) καὶ ὀλίγον πρὸς ἀνατολὰς ἄλλοι δύο (ἀρ. 9 καὶ 10) πλησιέστατα ἀλλήλων, ὅπως καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ εἶναι ὁμοίωτατοι ἀλλήλοις· τέλος δύο χρυσοὶ δακτύλιοι (πίν. 7, 9 καὶ πίν. 10, 39) ὡσαύτως πλησίον ἀλλήλων καὶ τῶν δύο λίθων. Πλὴν τούτων πλῆθος ἀμόρφων χρυσοῦν φύλλων προερχομένων πιθανῶς ἀπὸ ἐσθήτος εὐρέθη ἐγκατεσπαρμένον περὶ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ τάφου, μάλιστα τὸ παρὰ τὴν βορειοανατολικὴν γωνίαν τοῦ λάκκου. Ὅμοια τῇ μνημονευθείσῃ χαλκῆ βελόνῃ εὐρέθη καὶ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ τάφου παρὰ τὸν τοῖχον δύο περίπου μέτρα μακρὰν τῆς εισόδου. Διεσπαρμένα δὲ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς θόλου εὐρέθησαν ψῆφοι ὄρου ἐκ λίθου ἀμεθύστου (ἐν ὄλῳ τριάκοντα περίπου μετὰ τῶν ἡδὴ μνημονευθειῶν), στρογγύλαι ἄπασαι πλὴν δύο ἢ τριῶν ἐχουσοῦν σχῆμα μᾶλλον ἐπίμηκες, μία εὐμεγέθης ἐκ λίθου ἀχατόνουχος, ὀλίγατινές ἐξ ἠλέκτρον, τρεῖς χρυσαὶ, κομβία ἢ ψῆφοι (πίν. 7 ἀρ. 10, 11) χρυσαὶ δεκαεννέα καὶ ὀλίγα χρυσᾶ φύλλα, ἡλοῖ τινες χαλκοῖ, τρία ἢ τέσσαρα μικρὰ τεμάχια λιθίνων ἀγγείων, ὧν ἐν (παρὰ τὸν τοῖχον ἀριστερὰ τῷ εἰσιόντι εὐρεθὲν) μετὰ κοσμημάτων γλυπτῶν, πέντε ἢ ἐξ ἀσήμαντα ὅπως τεμάχια ἐλέφαντος, ἐξ ὑελώδους δὲ μάζης μόνον κομβίον ἢ σφόνδυλος, οὐδὲν δ' ἄλλο. Τεμάχια ἀγγείων πηλίνων δὲν εὐρέθησαν πολλὰ καὶ τῶν εὐρεθέντων οὐδὲν εἶχε κόσμημα, ἀλλ' ἦσαν ἅπαντα ἀπλά.

Τὰ πλεῖστα ὅμως καὶ σπουδαιότατα τῶν κτερισμάτων περιεῖχεν ὁ λάκκος, ὁμοῖος τοῦ ὁποίου

εἰσέτι δὲν εὐρέθη ἐν θολωτῷ τάφῳ, ἀλλὰ μόνον ἐντὸς λελαξευμένων ἐν τῷ βράχῳ ἐν Μυκῆναις (πρὸς Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 119 ἐξ. περιγραφὴν τῶν ὑπ' ἀρ. 33, 47 καὶ 52 τάφων). Ἴσως ὅμως καὶ οἱ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Ἡραίου τρεῖς ἐπιμήκειες λάκκοι (Mitth. des arch. Instit. 1878 σ. 278) δὲν ἦσαν μεταγενεστέρων χρόνων, ὡς ἐνόμιζεν ὁ Σταματάκης, ἀλλὰ βέβαιοι δὲν δυνάμεθα νὰ ὦμεν περὶ τούτου. Ὁ τοῦ Βαφείου ἔχει μῆκος 2,25 μ., πλ. 1,10 καὶ βάθος 1 μ. περίπου καὶ εἶναι ἐκτισμένος τὰς πλευρὰς διὰ μικρῶν πλακῶν ὀριζοντίως τεθειμένων ἐπ' ἀλλήλων· τὴν στρωσιν τοῦ πυθμένου καὶ τὸ πῶμα ἀπετέλουν ὅμοιοι, ἀλλὰ μείζονες πλάκες. Τὸ πῶμα δὲν εἶχε καταστραφῆ, αἱ πλάκες ὅμως εἶχον μετατοπισθῆ ὀλίγον καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ λάκκου καὶ εἰς τὸ μέσον εἶχον εἰσπρεύσει ὀλίγα γώματα ἄνωθεν· εἰς τὰ λοιπὰ μέρη ἢ ἐπίχωσις ἦτο μικρὰ (0,10 ἕως 0,15 μ.) καὶ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ σχηματισθῆ πρὸ πάντων ἐκ τῶν εἰς κόριν διαλυθέντων ἱματίων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων. Ἀμα ἀφῆρέθη μία πλάξ τοῦ πώματος, ἐφάνησαν σκεύη τινὰ χαλκᾶ εἰς τὸ ἐν ἄκρον, εἰς τὸ μέσον δὲ τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ποτήρια. Ὅσα δὲν εὐρέθησαν, οὐδὲ τέφρα καὶ ἄνθρακες, ἐκ τῆς ὄψεως δὲ τῶν χωμάτων συμπεραίνω, ὅτι ὁ νεκρὸς δὲν ἐκάθη ἀλλ' ἐνεταξιάσθη ἀκέραιος· τοῦτο ἐξάγεται καὶ ἐκ τῆς σχετικῆς πρὸς ἀλλήλα θέσεως τῶν κτερισμάτων, ἣν θὰ περιγράψωμεν νῦν. Εἰς τὸ δυτικὸν τοῦ λάκκου ἄκρον, τὸ πρὸς τὸ στοιχεῖον Γ, ἔκειντο δύο σκεύη χαλκᾶ (πίν. 8 ἀρ. 10, 11) χρήσεως ἀγνώστου, ἐν ξίφος μῆκ. 0,94 περίπου καὶ ὅμοιον τοῖς μυκηναίοις σῶζον τρεῖς χρυσοῦς ἤλους πρὸς προσήλωσιν τῆς λαβῆς, μάχαιραι χαλκαὶ ἐξ, (μία ἐν πίν. 8, 9) σωλὴν χαλκοῦς (πίν. 8, 8), ἀρυτῆρ χαλκοῦς (πίν. 8, 6), μάχαιρα ἢ ἐργαλεῖον (πίν. 8, 7), δύο αἰχμαὶ δοράτων χαλκαὶ ὅμοιοι τῇ ἐν Ἀρχαιολογ. Ἐφημ. 1888 πίν. 9, 26 καὶ μήκους ἢ μὲν 0,327 ἢ δ' ἑτέρα 0,285, δίσκος χαλκοῦς λεπτὸς ἐπίπεδος διαμ. 0,225 ἔχων δύο ὀπὰς εἰς ἐν μέρος τῆς περιφερείας πρὸς προσήλωσιν λαβῆς, πιθανώτατα κάτοπτρον· δέκα δίσκοι χαλκοὶ κυρτοκόιοι διαφόρων μεγεθῶν (εἰς ἐν πίν. 8, 4), πέντε δίσκοι μολύβδινοι παχεῖς¹, δύο σκεύη λίθινα (πίν. 7, 20), δύο ἀγ-

¹ Περὶ αὐτῶν ὅρα κατωτέρω ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ἐν πίν. 8 ἀρ. 3, 4, 5 ἀντικειμένων.

γεῖα ἀλαβάστρινα, ἐντὸς τοῦ ἑτέρου (πίν. 7, 18) τῶν ὁποίων εὐρίσκειτο ὁ ἀργυροῦς ἀρυτῆρ (πίν. 7, 17), δύο τεμάχια μικρὰ ἀγγείου ἀργυροῦ, τέσσαρα πήλινα ἀγγεῖα (τὸ ἐν πίν. 7, 19) καὶ τρία σκεύη λυχνοειδῆ ὡσαύτως πήλινα (πίν. 7, 13). Ἐὰν παραδεχθῶμεν, ὅτι ταῦτα πάντα ἀπετέλουν τρῖπον τινὰ τὸ προσκεφάλαιον τοῦ νεκροῦ, εἰς τὴν θέσιν τοῦ λαιμοῦ καὶ τοῦ στήθους εὐρέθησαν ὀγδοήκοντα περίπου σφαιρικαὶ ψῆφοι λίθου ἀμεθύστου ἀποτελοῦσαι ὄρμον ἐκ δύο σειρῶν, ὡς φαίνεται, μεταξὺ δ' αὐτῶν ἦσαν καὶ δύο λίθοι ἐγγεγλυμμένοι· παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τοῦ ὑποτιθεμένου νεκροῦ, οὐχὶ μακρὰν ὅμως τοῦ ὄρμου ἔκειτο ἐγγχειρίδιον χρυσοκόλλητον (πίν. 7, 1)¹ καὶ ἔλασμα χρυσοῦν ἐπὶ χαλκοῦ πανταχόθεν βεβλαμμένον μῆκ. 0,10 καὶ πλ. 0,02 μ. Ἐνταῦθα ἴσως ἔκειτο καὶ ἡ μικρὰ χρυσοκόλλητος λεπίς (πίν. 7, 2), διότι δυσδιάκριτον οὖσαν ἕνεκα τῆς κατιώσεως δὲν ἐσημείωσα αὐτήν, ἀλλ' ἐξέλαβον, φαίνεται, ὡς τεμάχιον ἄλλου ἀντικειμένου. Τέλος εὐρέθησαν ἐνταῦθα τρία μικρὰ χρυσᾶ ἀντικείμενα, ὧν τὰ δύο ἔχουσι σχῆμα ὡσεὶ δακτυλήθρας, φέρουσι δὲ καὶ ἤλους, δι' ὧν ἦσαν προσηλωμένα ἐπὶ ἄλλων ἀντικειμένων (μήπως ἦσαν μύκητες ξιφῶν;), τὸ δὲ τρίτον (πίν. 7, 14) ἐκ λίαν λεπτοῦ ἐλάσματος ἐχρησίμευεν ὡς περικάλυμμα ξυλίνου κρίκου. Ἐν τοῖς περὶ τὸ ἐγγχειρίδιον γώμασιν ὑπῆρχον ἐγκατεσπαρμένα καὶ πλῆθος μέγα λίαν μικρῶν, σχεδὸν μόλις ὁρατῶν, χρυσῶν ἤλων, οἵτινες βεβαίως ἐκάλυπτον τὴν ἐπιφάνειαν ξυλίνου ἢ ἐξ ἄλλης ὕλης ἀντικειμένου. Παρὰ τὸ ἐγγχειρίδιον, μᾶλλον ὅμως πρὸς τὸ μέσον τοῦ λάκκου εὐρέθη φιάλη ἀργυρᾶ ἔχουσα ἐπίχρυσα τὰ χεῖλη (πίν. 7 ἀρ. 15-15^b), εἰς τὸ μέσον δὲ περίπου ἀκριβῶς τοῦ λάκκου, ὅπου ὑποτίθενται αἱ χεῖρες τοῦ νεκροῦ, τὰ κτερίσματα ἔκειντο δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ παρ' ἑκατέραν τῶν χειρῶν σχεδὸν συμμετρικῶς, ἦτοι παρὰ τὴν δεξιὰν ἐν χρυσοῦν ποτήριον (πίν. 9) καὶ ἐν ἀργυροῦν ὅμοιον τούτῳ ἀκριβῶς κατὰ τὸ σχῆμα καὶ μέγεθος, ἀλλ' ἄνευ κοσμημάτων εἰμῆ ἐκτύπων γραμμῶν κατὰ τὸ μέσον τῆς κοιλίας καὶ τὸ χεῖλος, πρὸς δὲ τούτοις σωρὸς μικρῶν λίθων ἐγγεγλυμμένων· παρὰ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἔκειτο τὸ ἕτερον τῶν ἐπὶ τοῦ πίνα-

¹ Καὶ παρ' Ὀμήρῳ οἱ ἦρωες φοροῦσιν ἐγγχειρίδιον (μάχαιραν) κρεμᾶμενον « παρ' ἔψφος κουλεόν » ἦτοι παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν.

κος 9 χρυσῶν ποτηρίων, δεύτερον ἀργυροῦν ὅμοιον ἐντελῶς τῷ πρώτῳ καὶ πάλιν μικρὸς σωρὸς λίθων ἐγγεγλυμμένων· ἐκ τῆς ὄψεως τῶν χωμάτων περὶ τοῦτον τὸν σωρὸν ἐφαίνετο, ὅτι ὑπῆρχεν ἴσως ἐνταῦθα σκευὸς ξύλινον διαλυθὲν εἰς κόνιν· ἴσως ἦτο πυξίς καὶ ἐν αὐτῇ ἐφυλάττοντο τὸ ἀργυροῦν ἐργαλεῖον πίν. 7,16 καὶ μικρὰ ὡσαύτως ἀργυρᾶ ὠτογλυφίς, διότι ἀμφοτέρω ἐνταῦθα εὐρέθησαν· πλὴν τούτων παρὰ τὸ ἀριστερὸν ἀργυροῦν ποτήριον ἔκειτο ἄλλο ἀργυροῦν ἀγγεῖον ἔχον σχῆμα φιάλης βραχείας, ἀλλ' ἀπλοῦν καὶ ἄωτον ἴσως· δύο ἢ τρεῖς λίθοι ἐγγεγλυμμένοι ἔκειντο καὶ μεταξὺ τῶν δύο σωρῶν· τέλος εὐρέθησαν ἐνταῦθα τρεῖς δακτύλιοι, εἷς χρυσοῦς (πίν. 7, 8), εἷς χαλκοῦς (πίν. 10,40) καὶ εἷς σιδηροῦς λίαν ἐφθαρμένος, ὅμοιος ὅμως τὸ σχῆμα τῷ χαλκῷ καὶ τῷ ἐν πίν. 10,39 χρυσῷ· τοῦ κύκλου μόνον μικρὸν μέρος σώζεται, ἡ δὲ ἑλλειψοειδὴς σφενδόνη ἔχει διάμ. 0,045 πρὸς 0,027· ἕνεκα τῆς κατιώσεως δὲν διακρίνεται ἀν' ἔχρη παράστασιν. Παρατηρῶ ἐνταῦθα ὅτι ὁ δακτύλιος οὗτος εἶναι τὸ μόνον σιδηροῦν ἀντικείμενον τὸ ἐν τῷ τάφῳ τοῦ Βαφείου εὐρέθην. Δυστυχῶς ἕνεκα συγχύσεως εὐεξηγήτου ἐπελθούσης κατὰ τὸν καθαρισμὸν τοῦ τάφου δὲν δύναμαι νὰ ὀρίσω μετ' ἀκριβείας ποῦ ἔκειτο ἕκαστος τῶν τριῶν δακτυλίων· ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἕτερος τῶν λοιπῶν δύο νομίζω, ὅτι εὐρέθησαν πλησίον τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τοῦ λάκκου εὐρέθησαν μία χαλκῆ μάχαιρα, δύο πελέκεις (πίν. 8 ἀρ. 1, 2) καὶ τέσσαρες δίσκοι μολύβδινοι, ὡς οἱ παρὰ τὴν κεφαλὴν εὐρέθηντες. Μετὰ δὲ τὸν καθαρισμὸν τοῦ λάκκου ἐν ταῖς χώμασιν ἀνεκαλύφθη ἄλλος λίθος ἐγγεγλυμμένος, περὶ οὗ ἀγνοῶ ποῦ ἔκειτο¹.

Τὸν λάκκον τοῦτον εἶχον σκάψει προφανῶς ὅπως θάψωσιν ἐν αὐτῷ ἐπιφανέστατον μέλος τῆς οἰκογενείας, ἴσως τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς, μετὰ τῶν κειμηλίων του· ὅπως δ' ἀποκρύψωσιν αὐτὰ κάλλιον, ἔθη-

¹ Ἐν τῇ Ἀρχαιολ. Ἐφημερίδι 1888 σ. 198 ἐδημοσίευσεν ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνασκαφὴν καὶ πρὶν ἀκόμη δυναθῆναι νὰ ἐξετάσω καλῶς τὰ κτερίσματα βραχίονα σημειώσιν περὶ τοῦ τάφου τοῦ Βαφείου περιέχουσαν ἀνακριβεῖας τινάς· π. χ. μνημονεύει ἕκαστον δεκατέσσαρας λίθους ἐγγεγλυμμένους ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς θόλου καὶ εἴκοσι τρεῖς ἐκ τοῦ λάκκου, διότι περὶ τοῦ τελευταίου ἐν τῷ κειμένῳ ἀναφερομένου κατόπιν ἐβεβαιώθη ὅτι προήρχετο ἐκ τῶν χωμάτων τοῦ λάκκου· ἔπειτα οἱ ἕκαστοι σημειούμενοι δίσκοι χαλκοὶ καὶ μολύβδινοι εἶναι ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν ἢ ἐνταῦθα, διότι ἄλλους ἐξέλαβον ὡς τεμάχια ἄλλων καὶ ἄλλοι δὲν εἶχον καθαρισθῆ ἀκόμη.

καν τὸ πῶμα 0,20 μ. περίπου βαθύτερον τοῦ λοιποῦ ἐδάφους τῆς θόλου καὶ ἔρριψαν εἶτα ἐπ' αὐτοῦ γῆν, ἣν ἐπάτησαν στερεῶς, ὥστε νὰ μὴ διακρίνηται ἀπὸ τῆς παρθένου· εἰς δύο μέρη ὅμως ἢ ἐπὶ τοῦ πώματος γῆ ἦν ἦττον συμπαγῆς ὡσεὶ εἶχον κατόπιν ἀνασκάψει αὐτὴν ἐκ νέου· μήπως ἦσαν βόθροι, ὅπως εἰσρέη δι' αὐτῶν μέχρι τοῦ νεκροῦ τὸ αἶμα τῶν ἱερείων;

Μέχρι τοῦδε ὠμιλήσαμεν πάντοτε περὶ τοῦ νεκροῦ, ἐν ᾧ δὲν εἶναι βέβαιον, ὅτι εἷς μόνον νεκρὸς ἦν τεθαμμένος ἐν τῷ λάκκῳ· τῶν κτερισμάτων ἄλλα μὲν ἀρμόζουσι μᾶλλον γυναικί, ἄλλα ὅμως μόνον ἀνδρί· οἱ παρὰ τὰς χεῖρας εὐρέθηντες ἐγγεγλυμμένοι λίθοι ἦσαν ἐν ὄλῳ εἰκοσιτρεῖς ἢ εἰκοσιτέσσαρες (ἐὰν ἐνταῦθα ἔκειτο καὶ ὁ κατόπιν ἐν ταῖς χώμασιν ἀνακαλυφθείς), ἐκ τῆς θέσεως δ' αὐτῶν ἦν ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἐξάγεται νομίζω, ὅτι ἀπετέλουν δύο ψάλια· ἔχομεν ἔπειτα τοὺς τρεῖς δακτυλίους, τὰ ἀλαβᾶστρινα ἀγγεῖα (βεβαίως μυροδοχεῖα), ἐντὸς τοῦ ἐτέρου τῶν ὁποίων ὑπῆρχεν ὁ ἀργυροῦς ἀρυτήρ, πρὸ πάντων ὅμως τὸ κάτοπτρον καὶ τὸν ὄρμον, ὅστις μόνον εἰς γυναῖκα φαίνεται ἀρμόζων· ἀπ' ἐτέρου τὸ ξίφος, τὸ ἐγχειρίδιον, αἱ μάχαιραι, αἱ αἰχμαὶ τῶν δοράτων κ.τ.τ. δὲν δύνανται νὰ ἀνήκον εἰ μὴ εἰς ἀνδρᾶ· ἠδυνάμεθα λοιπὸν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἦσαν τεθαμμένα δύο πρόσωπα, ἀνὴρ καὶ γυνή· ἀλλὰ πρῶτον ὁ τάφος ἔχει πλ. μόνον 1,10, ἔπειτα ὁ ὄρμος ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ ἐξ ἴσου ἀπέχων ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν μακρῶν πλευρῶν αὐτοῦ, τὸ ἐγχειρίδιον ἀπέχεν ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς 0,25 μ. περίπου, τὰ δὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ποτήρια ὡσαύτως ἀπέχον τόσον ἀπὸ τῶν μακρῶν πλευρῶν τοῦ τάφου, ὥστε ὁ μεταξὺ αὐτῶν (τῶν ποτηρίων) χώρος ἦν μόλις 0,60 ἕως 0,70 μ. πλατύς· δὲν ἠδύναντο λοιπὸν νὰ ταφῶσι δύο ἄνθρωποι ἐνταῦθα συγχρόνως, ἐκτὸς ἐὰν ὁ εἷς ἔκειτο ἐπὶ τοῦ ἐτέρου, ὅπερ ὄλως ἀπίθανον· ἀλλὰ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους δὲν εἶχον ταφῆ δύο ἐν τῷ λάκκῳ, διότι τότε τινὰ τῶν κτερισμάτων θὰ εὐρίσκοντο ἐν ἀταξίᾳ, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον παρετηρήθη. Ἀνήκουσι λοιπὸν πάντα τὰ κτερίσματα εἰς ἐν πρόσωπον, ὅπερ ἀναμφιβόλως ἦν ἀνὴρ ἕνεκα τῶν μαχαιρῶν καὶ αἰχμῶν. Ἀναπαρίσταται λοιπὸν ἡμῖν ἐνταῦθα ἡ εἰκὼν τῶν ἀριστέων καὶ ἀνάκτων (διότι ὁ τάφος δὲν εἶναι βεβαίως κοινοῦ ἀνθρώπου)

ζωηρά μὲν καὶ μεγαλοπρεπής, ἀλλὰ καὶ λίαν ξενότροπος· οἱ ἄνδρες μεταχειρίζονται κάτοπτρα, φοροῦσιν ὄρους, ψέλια καὶ πλείονας τοῦ ἐνός δακτυλίου, ἀλείφονται διὰ μύρων καὶ οὕτω καθεξῆς· παρίστανται δηλαδὴ ὡς μεγιστᾶνες τῆς Ἀνατολῆς, ἔνθα ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ ἄνδρες συνειθίζον νὰ στολιζῶνται ὡς γυναῖκες· πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἀρκεῖ νὰ φυλλολογήσῃ τις τοὺς ἐκδεδομένους τέσσαρας τόμους τῆς Histoire de l'art τῶν Perrot et Chipiez ἢ ν' ἀναμνησθῇ ὅτι ὁ Ξενοφῶν γράφει περὶ Μήδων, ὧν ὁ πολιτισμὸς ἦν ἀσσυριακός. Πολὺ πρὸ τοῦ μαθητοῦ τοῦ Σωκράτους ὅμως ἐξέφρασε τὴν ἐκπληξίν του ἐπὶ τῇ φιλαρεσκείᾳ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν ὁ Ὅμηρος, ὅστις ἀναφέρειν (Ἰλ. Β 872) βασιλέα τινὰ τῶν Καρῶν φοροῦντα χρυσὸν (χρυσᾶ κοσμήματα) προσθέτει « ἤυτε κούρη », ἐξ οὗ ἐπιτεταί ὅτι οἱ Ἕλληνες τῆς ἐποχῆς του δὲν ἐφόρουσαν τοιαῦτα¹. Κατὰ τοὺς ἀρχαιότερους ὅμως τοῦ Ὀμήρου χρόνους καὶ ἐν Ἑλλάδι οἱ ἄνδρες, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν τάφων, δὲν ἀπηξίουσαν νὰ κοσμῶνται « ἤυτε κούρηι »· διότι ἡ φιλαρέσκεια εἶναι ἔμφυτος ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις τῶν ἀνθρώπων, ἐν τῇ βαρβάρῳ καταστάσει μάλιστα οἱ ἄνδρες ὑπερβάλλουσι τὰς γυναῖκας καὶ κατὰ τοῦτο. Ἄλλως ἐντελῶς ἱστορικὸν παράδειγμα τῶν λεγομένων ἔχομεν τοὺς Γαλάτας, ὧν τὸ φιλόχρυσον ἐξέπληττε τοὺς Ἕλληνας τοῦ τρίτου π.Χ. αἰῶνος οὐχ ἤττον ἢ τὸ τῶν Καρῶν τὸν Ὅμηρον.

Περὶ τῆς θέσεως τοῦ νεκροῦ, ἀφοῦ ἔλειπον τὰ ὁσαῖ ἐντελῶς, οὐδὲν βέβαιον γινώσκομεν· ἐπειδὴ ὅμως τὸ παρὰ τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν χρυσοκόλλητον ἐγχειρίδιον εὐρέθη κείμενον πλησίον τοῦ ἐξ ἀμεθύστου λίθου ὄρου, καθίσταται πιθανὸν ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὁ νεκρὸς ἐτάφη ὅπως καὶ ἐν τοῖς τῶν Μυκηνῶν, ἤτοι σχεδὸν καθήμενος (πρὸ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 σ. 132).

III. Πίνακες.

Πίν. 7, 1. Ἐγχειρίδιον χρυσοκόλλητον. Μῆκ.

¹ Κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Ἀριστάρχου ὁ χρυσὸς τοῦ Νάστου (ἢ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀμφιάχου) ἀναφέρεται εἰς κοσμήματα τῆς κόμης, ὅποια ἐφόρει καὶ ὁ Εὐφορβος (Ἰλ. Ρ 52)· ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐφόρουσαν ἐν τῇ κόμῃ χρυσᾶ κοσμήματα καὶ μετὰ τὸν Ὅμηρον (πρὸ. τοὺς ὑπὸ Θεουκιδίδου μνημονευμένους χρυσοῦς τέττιγας τῶν Ἀθηναίων), δὲν ἠδύνατο λοιπὸν ἕνεκα τούτου νὰ εἴπῃ ὁ ποιητὴς « ἤυτε κούρηι »· πιθανώτερον φαίνεται, ὅτι ὁ Νάστης (ἢ ὁ Ἀμφιάχος) ἐφόρει καὶ ἄλλα κοσμήματα περὶ τὸν λαιμὸν ἢ τὰς χεῖρας.

0,215 (ἀπεικονίσθη εἰς τὸ φυσικὸν μέγεθος)· ἡ λαβὴ ἦν προσηλωμένη διὰ τριῶν χρυσῶν ἤλων, ὧν αἱ κεφαλαὶ εἶναι εὐμεγέθεις· ἡ λεπίς εἶναι ἐκ χαλκοῦ λίαν κατιωμένου καὶ ἐφθαρμένου, ἐν αὐτῇ δ' ὑπάρχει ἐντεθειμένον ἔλασμα ὡσαύτως χαλκοῦν, τὸ ὁποῖον ὅμως ὡς φαίνεται ἐμπεριέχει πολὺν κασσίτερον, διότι ἐὰν ξέσῃ τις διὰ μαχαιριδίου τὴν ἐπιφάνειάν του φαίνεται λευκὸν ὡς ἄργυρος· ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἐπιτεθειμένον λεπτότατον χρυσοῦν ἔλασμα, ἐν ᾧ εἶναι ἐντετμημένα τὰ φυλλοειδῆ κοσμήματα, τὰ ὅποια, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος, φαίνονται μελανὰ, εἴτε διότι τὸ ἐντεθειμένον χαλκοῦν ἔλασμα, τὸ τὸν πολὺν κασσίτερον περιέχον, εἶναι κεχρωματισμένον μέλαν, εἴτε καὶ ἕνεκα τῆς κατιώσεως· ἔχει λοιπὸν τὸ ἐγχειρίδιον τρία χρώματα, πρῶτον τὸ τοῦ χαλκοῦ, δεύτερον τὸ μέλαν καὶ τρίτον τὸ τοῦ χρυσοῦ (ἐπὶ τῆς εἰκόνος λευκόν)· ἐὰν τὸ μέλαν εἶναι ἀρχικόν, ὡς ἐγὼ νομίζω, ἢ ἐὰν ἡ κατιώσις μετέβαλε τὸ λευκὸν χρώμα τοῦ δευτέρου ἐλάσματος εἰς μέλαν, τοῦτο μόνον τεχνικὴ καὶ χημικὴ ἀνάλυσις δύναται ν' ἀποδείξῃ. Ἡ ἑτέρα ὄψις τοῦ ἐγχειριδίου εἶναι ἀκριβῶς ὁμοία τῇ ἀπεικονιζομένῃ.

Πίν. 7, 2. Ἐπίχρυσος λεπίς. Μῆκ. 0,068 (δημοσιεύεται εἰς φυσικὸν μέγεθος). Ἡ κατασκευὴ αὐτῆς εἶναι ἀπλουστερά τῆς τοῦ ἐγχειριδίου, διότι ἐπὶ τῆς χαλκῆς λεπίδος εἶναι ἐπιτεθειμένον ἀμέσως λεπτόν χρυσοῦν ἔλασμα, ἐν ᾧ εἶναι ἐντετμημένα τὰ κοσμήματα, τὰ ὅποια ἐνταῦθα τοῦλάχιστον φαίνεται ὅτι τῶ ὄντι ἦσαν πλήρη μελανῆς τινὸς ὕλης· διότι ἐν ᾧ ἐν μόνον χαλκοῦν ἔλασμα διακρίνεται, τὰ μὲν κοσμήματα εἶναι μελανὰ, τὰ δὲ λοιπὰ τῆς λεπίδος ἔχουσι τὸ σύνηθες χρώμα τοῦ κατιωμένου χαλκοῦ. Ὅτι ἡ λεπίς ἀνήκεν εἰς μαχαιρίδιον, δεικνύουσιν αἱ δύο μικραὶ ὀπαὶ αἱ εἰς τὸ πλατύτερον τῶν ἄκρων σωζόμεναι. Τῶν κοσμημάτων ἡ μορφή δὲν διακρίνεται σήμερον σαφῶς, φαίνεται ὅμως ὅτι ἦσαν παρεμπερῆ τῶ συνήθει δικτυωτῶ κοσμήματι.

Πίν. 7, 3. Καρφίδες χαλκαῖ. Εὐρέθησαν, ὡς εἴπομεν ἤδη, δύο· τῆς δημοσιευομένης μῆκ. 0,111, τῆς ἑτέρας 0,121. Ἡ κατασκευὴ τῶν δὲν διαφέρει· τὸ σῶμα εἶναι ἐκ χαλκοῦ, ἡ δὲ κεφαλὴ ἐκ λίθου τινὸς οὖσα εἶναι δεδεμένη ἐν ἐλάσμασι χρυσοῖς κεκοσμημένοις διὰ κοκκιδίων.

Πίν. 7, 4. Καρφίδες ἀργυραὶ. Εὐρέθησαν τρεῖς,

οὐδεμία ὅμως ἀρτία, ἔνεκα τούτου καὶ οὐδεμιᾶς τὸ μῆκος εἶναι γνωστόν. Καὶ αἱ τρεῖς ἦσαν κατασκευασμένοι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, καθ' ὃν καὶ αἱ χαλκαὶ διότι καὶ τούτων αἱ κεφαλαὶ φαίνεται ὅτι ἀπετελοῦντο ὑπὸ λίθου ἢ μᾶλλον ψήφου ἐξ υελώδους μάζης φθαρείσης νῦν, δεδεμένης δὲ μεταξὺ δύο χρυσῶν περικαλυμμάτων περιεργότερων τὴν κατασκευὴν καὶ πλουσιώτερον διὰ κοκκιδίων κεκοσμημένων.

Πίν. 7, 5. Ἰχθύδια χρυσα. Εὐρέθησαν δύο τοῦ αὐτοῦ μεγέθους καὶ τῆς αὐτῆς ἀκριβῶς κατασκευῆς· τὸ δημοσιευόμενον ἀπεικονίσθη εἰς φυσικὸν μέγεθος. Εἶναι ἐξ ἐλάσματος χρυσοῦ ἰκανῶς στερεοῦ περιτετμημένου, αἱ δὲ ἐπ' αὐτοῦ γραμμαὶ, αἵτινες ἄλλως δὲν εἶναι βαθεῖαι, ἦσαν πιθανῶς πλήρεις μελανῆς τινος ὕλης. Ὡς εἶπομεν ἤδη, τὰ ἰχθύδια ταῦτα ἦσαν βεβαίως ἐντεθειμένα ἐπὶ σκεύους ἐξ ἄλλης ὕλης, ὡς τὰ χρυσα πρόσωπα ἐπὶ τοῦ ἐκ Μυκητῶν ἀργυροῦ ἀγγείου ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 πίν. 7, 2.

Πίν. 7, 6. Δισκίον χρυσοῦν κυρτόκοilon, ἐπὶ τῆς κυρτῆς ἐπιφανείας τοῦ ὁποῦ εὐρηγται ἔκτυποι ὀκτώ σταγόνες πέριξ ἐνάτης μείζονος, πᾶσαι κεκαλυμμέναι ὑπὸ λεπτοτάτων κοκκιδίων. Ἴσως καὶ τοῦτο κεφαλὴ καρφίδος ἢ ὁμοίον τι.

Πίν. 7, 7. Ψῆφος χρυστῆ διάτρητος διηρημένη διὰ δύο σειρῶν κοκκιδίων εἰς δύο ἡμισφαίρια, ἐφ' ἑκατέρου τῶν ὁποίων ὑπάρχουσιν ἐπικεκολλημένοι ἐξ κύκλοι περιβαλλόμενοι ὑπὸ κοκκιδίων ἐν ἑκάστῳ τῶν κύκλων ὑπῆρχε πιθανώτατα λίθος ὑαλίνης ἐκπεσοῦσα καὶ φθαρῆσα.

Πίν. 7, 8. Δακτύλιος χρυσοῦς διαμ. 0,016. Ὁ κύκλος ἀποτελεῖται ἐξ ἐλάσματος, ἐφ' οὗ εἶναι ἐπιτεθειμένα τρία πλεγματοειδῆ σύρματα, ὧν τὸ μεσαῖον παχύτερον τῶν δύο ἄλλων ἢ σφενδόνη ἔφερε πιθανῶς λίθον ὑαλίνην περιβαλλομένην ὑπὸ πέντε συρμάτων, ὧν τὰ τρία ὡσαύτως πλεγματοειδῆ.

Πίν. 7, 9. Ἄλλος χρυσοῦς δακτύλιος διαμέτρ. 0,018. Τὴν σφενδόνην ἀποτελεῖ βόδαξ, οὗ τὸ μὲν κέντρον ἦν πλήρες ὕλης τινὸς ἰώδους, τὰ δὲ φύλλα ἐναλλάξ ἰώδους καὶ, ὡς φαίνεται, κυανῆς· ὁ κύκλος εἶναι διηρημένος διὰ μικρῶν ἐλασμάτων εἰς πλείονα κοίλα διαχωρίσματα, τὰ ὁποῖα ὡσαύτως ἦσαν πλήρη ὕλης ἰώδους καὶ κυανῆς ἐναλλάξ. Ἐν

ἔσῳ ἢ ὕλη αὕτη διετηρεῖτο καλῶς ἐν ὄλῃ τῇ στιλπνότητι τῆς, ἢ ἐντύπωσις τοῦ δακτυλίου τούτου δὲν ἦτο, ὑποθέτω, κακῆ.

Πίν. 7, ἀρ. 10 καὶ 11. Εὐρέθησαν ἐν ὄλῃ εἰκοσι τοιαῦτα ψῆφοι χρυσαί.

Πίν. 7, 12. Σπαιρίδιον διάτρητον ἰκανῶς βαρὺ ἢ ἐπιφάνειά του εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ λεπτοτάτων κοκκιδίων.

Πίν. 7, 13. Σκεὺή πήλινα λυγνοειδῆ. Εὐρέθησαν τρία· τὸ δημοσιευόμενον ἔχει μῆκος μετὰ τῆς λαβῆς 0,17· ἐν ἄλλο ἔχει μῆκ. 0,185, τοῦ δὲ τρίτου λείπει ἡ λαβή. Ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρός, δὲν ἔχουσι δὲ οὔτε κόσμημα οὔτε γάνωμα· καὶ τὰ τρία ὅμως σώζουσιν ἔχνη καπνοῦ, ἔνεκα τούτου δὲ καὶ τοῦ σχήματός των ἔπρεπεν ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι λύγνοι· τῷ ὄντι ἔχουσι δύο χαρακτηριστικὰ τῶν λύγων, πρῶτον τὴν μύξαν ἐν σχήματι προχοῆς καὶ δεύτερον ὅτι τὰ χεῖλη των εἶναι κεκαμμένα πρὸς τὰ ἔσω. Ὡς γνωστὸν ὅμως ὁ V. Hehn Kulturpfl. und Haush. ἔκδ. 5, σ. 82 ἐξ. δυσχυρίζεται, ὅτι μόνις ἐπὶ Ὀμήρου ἤρχισε γινόμενον γνωστὸν τὸ ἔλαιον ἐν Ἑλλάδι, οἱ τὴν γνώμην δ' αὐτοῦ ἀσπαζόμενοι ἐξηγοῦσι χωρία ὡς τοὺς ἐν Ὀδ. 19, 34 στίχους « χρύσειον λύγνον ἔχουσα (ἢ Ἀθηνᾶ) φάος περικαλλῆς ἐποίειν » λέγοντες, ὅτι πρόκειται περὶ δαδῶν· ἄλλοι παραδέχονται γνωστὴν τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαίου ὡς φωτιστικῆς ὕλης· ἐν Becker-Göll Charikles III σ. 86 λέγεται, ὅτι καὶ ἂν ἡ ἐλαία δὲν ἐκαλλιεργεῖτο λίαν ἐνωρὶς ἐν Ἑλλάδι, ἡδύνατο ὅμως νὰ γίνηται εἰσαγωγὴ τοῦ ἐλαίου καὶ πρὸ τοῦ Ὀμήρου, ἴσως μάλιστα, προστίθεται, ἢ καὶ αὐτοῦ εἶναι ἀρχαιότερα τῆς χρήσεως πρὸς βρώσιν, διότι ἐν Αἰγύπτῳ ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἦν ἐν χρήσει ἢ ἐν λύγνοις καὶ αὐτοῦ ἐλαίου καλουμένου κίκι (Ἡροδ. II 94). Ἐγὼ χωρὶς νὰ ἐπιμείνω πολὺ εἰς τὴν ἐν τάφοις ἀρχαιότεροις τοῦ Ὀμήρου εὑρεσιν ἐλαιῶν¹, προσθέτω εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ Göll τὴν ἐξῆς· δὲν εἶναι δυνατὸν πρὸ τῆς γνώσεως τοῦ ἐλαίου νὰ μετεχειρίζοντο οἱ Ἕλληνας πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν λίπος, ἀφοῦ ἄλλοι λαοὶ ὀλιγώτερον αὐτῶν προωδευμένοι πράττουσι τοῦτο; Παρ' Ὀμήρῳ μνημο-

¹ Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1888 σ. 136. Πέρυσιν εὔρον ἐν Μυκηναῖς καὶ ἐντὸς τῆς Ἀκροπόλεως ἐν ἐρειπίοις οἰκίας τῆς αὐτῆς ἡς καὶ οἱ τάφοι ἐποχῆς τὸν πυρῆνα μιᾶς ἐλαίας.

νεύονται συνήθως δάδες και ξύλα ξηρά, τὰ ὅποια ἔκαιον ἐπὶ σκευῶν λαμπτήρων καλουμένων· ταῦτα ἦσαν κατάλληλα πρὸς φωτισμὸν χώρων μεγάλων, ὡς τὸ μέγαρον τῶν ἀνδρῶν, ἐν ᾧ λύχνος φωτίζων ἀμυδρῶς διὰ λίπους ἢ ἐλαίου δὲν ἐξήρκει· εἰς περιστάσεις ὅμως, οἷα ἢ ἀνωτέρω, ἔνθα ἢ Ἀθηναῖα φωτίζει τὸν Ὀδυσσεῖα καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ὅπως μεταφέρωσι τὰ ὄπλα εἰς τὸν θάλαμον, αὐτὸς θὰ ἦτο προτιμότερος· ἴσως ἐνισχύει τὴν εἰκασίαν ταύτην τὸ ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ὀδυσσεῖος ἐφυλάττοντο μεγάλοι τροχοὶ στέατος (Ὀδ. 21, 178). Ὁμολογῶ ὅμως ὅτι καὶ ἀληθῆ ἂν ὑποτεθῶσι ταῦτα, δὲν ἔπεται ὅτι καὶ τὰ δημοσιευόμενα σκευὴ πρέπει ἐξάπαντος νὰ ἦναι λύχνοι.

Πίν. 7, 14. Κύκλος ἐξ ἐλάσματος χρυσοῦ, ὅστις περιέβαλλε ξύλον.

Πίν. 7, 15 ἕως 15⁶. Φιάλη ἀργυρᾶ ἔχουσα διάμ. 0,117. Εὐρέθη εἰς τεμάχια, ἐξ ὧν συνεκολλήθη συμπληρωθέντος μέρους τῆς γάστρας διὰ γύψου. Ἐπὶ τῆς λαβῆς (15^α) καὶ τῶν χειλέων (15^β) εἶναι προσηλωμένοι διὰ μικρῶν ἀργυρῶν ἤλων ἔλασμα χρυσοῦν, ἐφ' οὗ ὑπάρχουσιν ἔκτυπα κοσμήματα ὅμοια ἀκριβῶς τοῖς ἐπὶ τῆς ἐκ Τίρυνθος ἀλαβάστρινης ζωφόρου (Schliemann Tiryns πίν. IV). Νομίζω ὅτι ἡ φιάλη αὕτη δύναται νὰ θώσῃ ἰδέαν τοῦ κρατήρος, ὃν ὁ Μενέλαος προσφέρει τῷ Τηλεμάχῳ (Ὀδυσ. Δ 615) καὶ περὶ οὗ ὁ ποιητὴς λέγει· «ἀργύρεος δὲ ἔστιν ἅπας, χρυσοῦ δ' ἐπὶ χεῖλεα κεκράνται». Ἡ ἄλλη ἀργυρᾶ φιάλη καὶ τὰ δύο ὡσαύτως ἀργυρᾶ ποτήρια, τὰ ὅποια ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, δὲν διατηροῦνται καλῶς, δὲν ἔχουσι δὲ καί τι τὸ ἐνδιαφέρον, διὰ τοῦτο παρελείφθη ἢ ἀπεικονίσθη τῶν.

Πίν. 7, 16. Ἐργαλεῖον ἀργυροῦν μήκ. 0,155 μ., οὗ ἢ χρῆσις ἀγνωστὸς μοι.

Πίν. 7, 17. Ἀρυτῆρ ἀργυροῦς μήκ. 0,133 μ. εὐρεθεὶς ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἀγγείου.

Πίν. 7, 18. Δύο ἀλαβάστρινα ἀγγεῖα εὐρέθησαν, ὡς ἐρρήθη ἤδη· τὸ δημοσιευόμενον ἔχει ὕψ. 0,20 μ., τὸ ἕτερον 0,117 καὶ διαφέρει τοῦ πρώτου κατὰ τὴν γάστραν οὕσαν σφαιρικωτέραν· ἀμφοτέρων ἢ ἐπιφάνεια εἶναι ἀπλῆ, ἀρχικῶς μόνον ἦν λειοτέρα ἢ νῦν, ὅτε ἐφθάρη ἕνεκα τῆς ὑγρασίας τοῦ τάφου· ὅτι ἦσαν μυροδοχεῖα, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐντὸς τοῦ ἀπεικονισθέντος

εὐρέθη ὁ τοῦ προηγουμένου ἀριθμοῦ ἀρυτῆρ.

Πίν. 7, 19. Τέσσαρα πήλινα ἀγγεῖα εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ λάκκου· τὸ δημοσιευόμενον ἔχει ὕψος ἄνευ τῆς λαβῆς 0,112. Ὁ πήλός εἶναι καθαρὸς καὶ ξανθός, ἢ ἐπιφάνεια ὡσαύτως ξανθὴ καὶ λεία, τὰ δὲ τοιχώματα λεπτά. Τὰ κοσμήματα εἶναι μελανὰ ἢ καστανόχροα ἀναλόγως τοῦ πάχους τῆς ἐπιθέσεως· ἐντὸς μόνον τὰ χεῖλη εἶναι ἐγγρώματα. Τῶν λοιπῶν ἀγγείων μόνον τὸ ἐν εἶναι ἀρτιον, ἔχει δὲ σχῆμα ὅμοιον τῷ δημοσιευόμενῳ, πλὴν ὅτι ἡ γάστρα εἶναι πλατυτέρα ἀμέσως ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ ὅτι ἔχει δύο λαβὰς· ὁ πήλός καὶ τούτου εἶναι ξανθός, σχεδὸν λευκός, δὲν φέρει ὅμως κοσμήματα οὐδὲ γάνωμα.

Πίν. 7, 20. Σκεῦος λίθινον ἔχον ὕψος 0,112, διάμ. δὲ τῆς κοιλότητος 0,162 μ. Ὁ λίθος εἶναι ἐρυθρωπός, βεβαίως λακωνικός· ἔχει κατὰ τὴν περιφέρειαν δύο προχοάς, κάτω δὲ δύο ἀποφύσεις ἀντὶ λαβῶν. Μετ' αὐτοῦ εὐρέθη καὶ δεύτερον ὀλίγον διάφορον τὸ σχῆμα ἔχον ὕψος 0,11 καὶ διάμ. κοιλότητος 145· ἐπὶ τῆς περιφέρειας φέρει ἀντὶ προχοῶν δύο πλατεῖας ἐντομὰς καὶ ὑπὸ τὰ χεῖλη δύο ἀποφύσεις· ὁ λίθος εἶναι πρασινωπός καὶ ἔχει πολλὰς ῥωγμὰς εἴτε ἐκ πυρός εἴτε ἐκ τῆς ὑγρασίας. Τὸν προορισμὸν αὐτῶν ἀγνωσθῆναι ἐντελῶς· ἐν τῇ Ἀκροπόλει Μυκηνῶν ἀνεκαλύφθησαν πολλὰ ὅμοια σκευὴ ἔχοντα κατὰ τὰ χεῖλη μίαν ἢ δύο ἀποφύσεις ἀντὶ λαβῶν, ὡς τὰ τοῦ Βαφείου, ἀντὶ βάσεως ὅμως τρεῖς βραχεῖς πόδας. Εἰς δύο τινὰ μοι φαίνεται, ὅτι δύναται νὰ ἐχρησίμευον τὰ σκευὴ ταῦτα, ἢ ὡς θυμιατήρια ἢ ὡς ὄλμοι· τὸ πρῶτον θὰ ἐθεώρουν πιθανώτερον, ἐὰν παρετήρουν ἐντὸς αὐτῶν ἔχνη πυρᾶς καὶ ἐὰν ἔλειπον αἱ προχοαί· ὄλμοι ὅμως ἄλλου εἶδους δὲν εὐρέθησαν ἐν τοῖς ἐρειπίοις Μυκηνῶν, καὶ ὅμως οἱ τότε ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶχον πολλοὺς καὶ πρὸς ἄλλας χρεῖας καὶ ὅπως διὰ τριπτήρων ὡσαύτως λιθίνων, ὅποιοι πλεῖστοι εὐρέθησαν καὶ ἐν Μυκῆναις καὶ ἀλλαχοῦ σφαιρικοὶ ἢ κωνικοὶ τὸ σχῆμα, συντρίβωσι τοὺς κόκκους τοῦ σίτου πρὸς παρασκευὴν τροφῆς. Ἐν Μυκῆναις τοῦλάχιστον τούτου τοῦ εἶδους οἱ χειρόμυλοι νομίζω ὅτι ἦσαν ἐν χρήσει, διότι περὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων, τῶν ἐλλειψοειδῶν τὸ σχῆμα λίθων, τῶν ὁμοιζόντων κατὰ Schliemann πρὸς ἡμισυ ὡσοῦ τμηθέντος κατὰ μήκος, οὗς αὐτὸς (Tiryns σ. 90,

Mycènes σ. 144) καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ θεωροῦσιν ὡς χειρομύλους, ἀμφιβάλλω ἐγὼ λίαν, ὅτι δύναται νὰ ἐχρησίμευον ὡς τοιοῦτοι, ἀλλὰ τοὺς θεωρῶ, ὡς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἄρθρου τούτου εἶπον, ὡς ἀκόνας. Πλὴν τῶν Μυκηνηῶν εὐρέθησαν ὅμοιοι ἐν Τροίᾳ, Τίρυνθι, Ἀσίῃ, Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν, ἐν Φάριδι καὶ Θεράπναις, ἤτοι ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς προϊστορικαῖς θέσεσιν· ὁ λίθος εἶναι συνηθέστατα μὲν τραχύτης, ἀλλὰ καὶ ἀργιλλώδης σχίστης ἀπαντᾷ, αἱ δὲ διαστάσεις ποικίλλουσι φυσικῶς, κατὰ μέσον ἔρον ὅμως ἔχουσι μῆκος μὲν 0,20, πλ. δὲ 0,12 περίπου· τὸ σχῆμά των εἶπομεν ὅτι ὁμοιάζει πρὸς ἡμισυ ὡσὺ διχοτομηθέντος κατὰ μῆκος, πρέπει ὅμως νὰ προσθέσωμεν, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν λίθων τούτων οὐδεμίαν ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν ἔχουσι σήμερον, ἀλλὰ τὴν μὲν κυρτὴν, τὴν δ' ἐτέραν κεκοιλαμμένην ἐν τῷ μέσῳ· εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἀρχικῶς αὐτὴ φαίνεται νὰ ἦτο ἐπίπεδος (διότι εὐρίσκονται καὶ λίθοι, ὀλιγώτεροι ὅμως σχετικῶς, ἔχοντες τὴν ἐπιφάνειαν ταύτην ἐπίπεδον) καὶ ὅτι ἐκοιλάνθη διὰ τῆς τριβῆς· ἀλλ' ἐὰν ἦσαν μυλόλιθοι καὶ ἐτριβόντο, ὡς νομίζει ὁ Schliemann, αἱ ἐπίπεδοι ἐπιφάνειαι δύο τοιούτων λίθων πρὸς ἀλλήλας, πῶς ἦτο δυνατόν νὰ κοιλανθῶσιν ἐν τῷ μέσῳ; δὲν θ' ἀπετριβόντο πάντα τὰ μέρη ἀμφοτέρων τῶν ἐπιφανειῶν ἐξ ἴσου; Οἱ ἐργάται τῶν ἀνασκαφῶν ὀνομάζουσι αὐτοὺς ἀκόνας, καὶ νομίζω δικαίως· εἶναι ὅμως ἀκόνας ἐργαλείων καὶ οὐχὶ μαχαίρων, ὧν τὴν λεπτὴν λεπίδα τρώγει ταχέως ἢ τραχεῖα τῶν λίθων τούτων ἐπιφάνεια· διὰ πολλὰ ἐργαλεῖα ὅμως αὕτη εἶναι κατάλληλος καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τούτου ἀναφέρω, ὅτι δετε πρὸ ἐτῶν κτίσται ἐξ Ἄργουσι ὠκοδόμου ἐν τῇ Ἀκροπόλει Μυκηνηῶν τοῦχόν τινα, τὰ πρὸς πελέκησιν τῶν λίθων ἐργαλεῖά των ἐπ' αὐτῶν τῶν δῆθεν μυλόλιθων κατὰ προτίμησιν ἠκόνων. Ἐπειτα πρέπει νὰ ῥηθῇ καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὠκοδόμου ἀνάκτορα ὡς τὰ τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνηῶν, καὶ κατεσκευάζον τάφους ὡς τοὺς γνωστούς, χειρόμυλοι ὡς οἱ τοῦ κ. Schliemann φαίνονται ὑπὲρ τὸ δέον ἀρχαῖοι καὶ πολὺ ἀτελέστεροι τῶν ὄλων.

Πίν. 8, 1. Πέλεκυς χαλκοῦς πλ. 0,145 καὶ ὕψους ὡσαύτως 0,145 ἄνευ τοῦ κυλινδρικοῦ πηλιδίου, τὸ ὅποιον ἐχρησίμευεν εἰς τὸ νὰ προφυλάττη τὸ ἄκρον τοῦ στελεοῦ ἀπὸ τῆς φθορᾶς. Τὸ

σχῆμά του εἶναι πρωτοφανές, μόνον δ' ἐπὶ τοῦ ἐν πίν. 10, 26 ἐκ τοῦ αὐτοῦ τάφου ἐγγεγλυμμένου λίθου ἀπαντᾷ πάλιν· παρεμφερές ὅμως εἶναι κόσμημα χρυσοῦν ἐκ Λυδίας (Bull. de Corr. Hell. 1879 πίν. V καὶ Perrot et Chipiez Hist. de l'art V σ. 295 εἰκ. 203).

Πίν. 8, 2. Ἄλλος χαλκοῦς πέλεκυς λίαν κατωμένος μῆκ. 0,16, ἐφ' ἑκατέρας πλευρᾶς τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει ἔκτυπον τὸ γνωστὸν τῆς ἐποχῆς ταύτης κόσμημα, τὸ παριστῶν ἴσως ὄστρεον ἠνεωγμένον.

Πίν. 8, ἀρ. 3, 4, 5. Τὰ τρία ταῦτα ἀντικείμενα θὰ περιγράψωμεν ὁμοῦ, διότι ἴσως ἔχουσι στενοτέραν σχέσιν πρὸς ἀλλήλα, ὅπως καὶ εὐρέθησαν πλησίον ἀλλήλων· τὸ ὑπ' ἀρ. 3 εἶναι λαβὴ χαλκῆ ἔχουσα πλάτος μέγιστον 0,052· πλὴν ταύτης εὐρέθη καὶ ἄλλη μία τοῦ αὐτοῦ μεγέθους. Τὸ ὑπ' ἀρ. 4 εἶναι δίσκος χαλκοῦς ἐξ ἐλάσματος λεπτοῦ, κυρτόκοιλος καὶ ἔχει τέσσαρας μικρὰς ὀπὰς εἰς τὴν περιφέρειαν ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχούσας· εὐρέθησαν ἐν ὄλῳ δέκα τοιοῦτοι δίσκοι ἀποτελοῦντες προφανῶς πέντε ζεύγη, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν διαμέτρων των, αἵτινες ἔχουσι ὡς ἐξῆς: 1 = 0,137.—2 = 0,135.—3 = 0,083.—4 = 0,082. 5 = 0,076.—6 = 0,075.—7 = 0,067.—8 = 0,067.—9 = 0,045.—10 = 0,045.

Ὁ ἦλος ὑπ' ἀρ. 5 εἶναι ὡσαύτως χαλκοῦς ὕψ. 0,095 μ. καὶ φέρει κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς κεφαλῆς του ὀπήν, ἐν ἣ σῶζεται εἰς κρίκος ἀλύσεως· παρ' αὐτὸν εὐρέθησαν τρεῖς ἄλλοι ἀκριβῶς ὅμοιοι ἦλοι σῶζοντες καὶ οὗτοι ἐν ταῖς ὀπαῖς μικρὰ λείψανα ἀλύσεως, ἧς πλεῖστα τεμάχια εὐρέθησαν παρὰ τοὺς ἦλους, ἐν δὲ τμήμα ἀπεικονίσθη ἐν τῷ πίνακι ὡς δείγμα. Τὸν προορισμὸν τῶν ἀντικειμένων τούτων ἀγνοῶ, ἂν καὶ, ὡς εἶπον ἤδη, ὑποπεύω ὅτι ἡ λαβὴ, οἱ δίσκοι καὶ οἱ ἦλοι μετὰ τῶν ἀλύσεων ἀνήκουσιν ὁμοῦ· κατ' ἀρχὰς ὑπέθεσα, ὅτι ἀπετέλουν ζυγούς, διαστάζω ὅμως νῦν νὰ παραδεχθῶ τοῦτο, διότι δὲν δύναμαι νὰ φαντασθῶ τὴν μορφήν των. Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἠγαγόν με, ἀδίκως ὅμως ἴσως, πρὸ πάντων οἱ μολύβδινοι δίσκοι, περὶ ὧν εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι εὐρέθησαν οἱ μὲν παρὰ τὴν κεφαλὴν, οἱ δὲ παρὰ τοὺς πόδας τοῦ ἐν τῷ λάκκῳ νεκροῦ· ἐπειδὴ δὲν ἐκρίθη ἀναγκαῖον ν' ἀπεικονισθῇ τις ἐξ αὐτῶν, θὰ εἴπωμεν

ένταῦθα περὶ αὐτῶν ὅ,τι εἶναι χρεια. Εὐρέθησαν ἐν ὄλῳ ἐννέα· οἱ τρεῖς μεῖζονες ἔχουσι διάμ. 0,108 περίπου καὶ πάχος 0,010· βάρος δὲ ὁ μὲν 994 ὁ ἄλλος 970 καὶ ὁ τρίτος 956 γραμμάρια· ὁ τέταρτος ἔχει διάμ. 0,085, πάχ. 0,009 καὶ βάρος 489 γραμ.· ὁ πέμπτος ἔχει διάμ. 0,064, βάρος 197 γραμ. δὲν εἶναι ὅμως ἄρτιος· ὁ ἕκτος ἔχει διάμ. 0,057 καὶ βάρ. 240 γραμ., ὁ ἑβδόμος διάμ. 0,054 καὶ βάρ. 135 γραμ., ὁ ὄγδοος διάμ. 0,053 καὶ βάρος 111 γραμ. καὶ τέλος ὁ ἕνατος διάμετρο. 0,042 καὶ βάρος 56 γραμ. Πάντες οἱ δίσκοι οὗτοι εἶναι λίαν κατιωμένοι, ἔνεκα τούτου καὶ τὸ βάρος των δὲν εἶναι βεβαίως τὸ ἀρχικόν· ἔπειτα ὁ μόλυβδος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦτο ἴσως τὸ εὐθηνότερον πάντων τῶν μετάλλων, ὡς ἀποδεικνύουσι τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα ἐκ μολύβδου σκεύη τὰ ἐν Μυκῆναις καὶ ἀλλαχοῦ ἀνακαλυφθέντα· ὥστε εἶναι πιθανόν, ὅτι δὲν ἐξυγίζετο μετὰ μεγάλης ἀκριβείας· δυνάμεθα λοιπὸν ἀδιστακτικῶς νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὰ βάρη τῶν δίσκων ἀνταποκρίνονται πρὸς σύστημα, οὗ βάσις εἶναι ἴσως ἡ ἐλαφρὰ βαθυλωνία μᾶ ἐκ 504 γραμμάρων. Ἀφίνω εἰς ἄλλους νὰ χρησιμοποιήσωσι, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν, τὰ διδόμενα ταῦτα πρὸς ἐξακρίβωσιν τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντος μετρικοῦ συστήματος κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ ἀρκοῦμαι μόνον νὰ παρατηρήσω, ὅτι οἱ μολύβδινοι δίσκοι δὲν εἶναι βεβαίως οὔτε βάρη οὔτε σκεύη, ἀλλ' ἀπλῶς ἔχουσι τὴν μορφήν, ὑφ' ἣν τὰ μέταλλα ἐκυκλοφόρου ἐν τῷ ἐμπορίῳ¹.

Πίν. 8, 6. Κοχλιάριον χαλκοῦν· διάμ. δοχείου 0,08· μήκος τῆς λαβῆς μόνης, ἧς τὸ ἄκρον εἶναι καὶ ἀποκεκρουσμένον, 0,174.

Πίν. 8, 7. Ἐργαλεῖον ἢ μάχαιρα ἐκ χαλκοῦ ἀμφίστομος μήκ. 0,185 πλατυνομένη πρὸς τὴν αἰχμήν· ἡ λαβὴ προσηλοῦτο διὰ τριῶν ἤλων. Ὅμοια ἐκ μετάλλου ἐργαλεῖα μεταχειρίζονται πολλαχοῦ σήμερον οἱ κρεωπῶλαι ἀντὶ ἀκονῶν· ἀλλὰ τοῦτο μάχαιρα μᾶλλον ἢ ἀκόνη φαίνεται.

Πίν. 8, 8. Σωλὴν χαλκοῦς μήκους 0,78 καὶ διαμέτρο. μεγίστης 0,315 περίπου, ἐλαχίστης δὲ 0,027, κλειστός εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον, τὸ λεπτότερον· τὸ ἄλλο ἄκρον ἦν ἐξ ἀρχῆς ἀνοικτόν. Ὁ σω-

λὴν σύγκειται ἐξ ἐλάσματος λεπτοῦ, τὸ ὁποῖον κάμφαντες συνήλωσαν διὰ σειρᾶς μικρῶν ἤλων καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνης διακρινομένων· ἐνιαχοῦ (δύο διέκτρινα ἐγὼ) ὑπάρχουσι μεγαλείτεροι ἤλοι διαπερῶντες διαμπᾶξ τὸν σωλῆνα, ἐχρησίμευον δ' οὔτοι πρὸς στερέωσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ σωλῆνος περιβαλλομένου ξύλου, οὗ λείψανα ἱκανὰ σώζονται διατηρούμενα ἐτι τὴν μορφήν, ἣν ἔχει καὶ ὁ σωλὴν· ἐξ οὗ ἔπιεται ὅτι τὸ χαλκοῦν ἔλασμα ἐσφυρηλατήθη ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου ξύλου, οὗ τὸ σχῆμα προσέλαβε. Πρὸς τούτοις ὅμως ἐξάγεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ ξύλον ἦν μακρότερον τοῦ σωλῆνος, διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται διατί τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων εἶναι ἀνοικτόν. Ὁ προορισμὸς ὅμως τοῦ σωλῆνος δὲν ἐξάγεται ἐκ τούτων σαφῶς· ἴσως εἶναι τὸ ἕτερον ἄκρον δόρατος, τὸ ὁποῖον εἰς ὑστερωτέρους χρόνους ἔφερε τὸν σαυρωτήρα· ἐκ τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ἐν ᾧ ἔχομεν ἤδη ἱκανὰς αἰχμὰς δοράτων, οὐδένα, νομίζω, σαυρωτήρα εὑρομεν¹. ἴσως δὲ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σωλῆνος ἐπίτηδες εἶναι πεποιημένον οὕτως, ὅπως δηλ. μὴ ὀλισθαίνῃ ἢ χεῖρ ὀσάκις ἤθελε νὰ ἐξελεκύσῃ τὸ εἰς σῶμά τι ἐμπαγὲν δόρυ.

Πίν. 8, 9. Μάχαιραι εὐρέθησαν ἐντὸς τοῦ λάκου, ὡς ἀνεφέραμεν ἤδη, ἐπτὰ καὶ τεμάχιον ὄγδοῦς· τούτων μία μήκ. 0,235 (τῆς λαβῆς μέρος λείπει) εἶναι ἀμφίστομος καὶ πλατυτέρα κατὰ τὴν αἰχμήν, δύο δὲ ἄλλαι διαφέρουσι τῶν λοιπῶν μόνον κατὰ τὴν λαβὴν οὔσαν κατεσκευασμένην κατ' ἴδιον ὄλῳ τρόπον· ἡ ἑτέρα ἐξ αὐτῶν ἀπεικονίζεται ἐνταῦθα. Μήκος ἔχει 0,50, πλάτος δὲ τῆς λεπίδος μέγιστον 0,05. Ὅπως ποιήσωσι τὴν λαβὴν ἐπλάτυναν σφυρηλατήσαντες τὸ ἐν ἄκρον τῆς λεπίδος τόσον, ὥστε νὰ δύναται νὰ περιβάλλῃ ὡς πυρῆνα ὄστον πάχους ἱκανοῦ· τοῦ οὕτω λεπτυθέντος ὅμως καὶ καμφθέντος περὶ τὸ ὄστον ἐλάσματος τὰ ἄκρα δὲν συνέμιξαν, ἀλλὰ περιέκοψαν πρὸς κόσμον καὶ ἄφησαν μεταξύ ἀμφοτέρων ἀνοιγμα, ὥστε νὰ διαφαίνηται τὸ ὄστον. Ἐν τῇ εἰκόνι διακρίνεται σαφῶς ὁ τρόπος οὗτος τῆς κατασκευῆς, ὃν ἐγὼ ἐνταῦθα πρῶτον βλέπω. Ἡ ἄλλη μάχαιρα, ἡ ὁμοίαν τῇ περιγραφείσῃ τὴν λαβὴν ἔχουσα, ἔχει μήκος 0,49 τῶν λοιπῶν ἢ λαβὴ εἶναι ὡς ἡ τοῦ

¹ Πρὸς. Hultsch Metrol. σ. 457: τὸ τάλαντον ἐκαλεῖτο παρὰ τοῖς Ἑβραίοις *kikkár*, *δίσκος*, ἔνεκα τῆς κυκλικῆς, δισκοειδοῦς μορφῆς, ἣν ἐλάμβανον τὰ μέταλλα κατὰ τὴν γύσιν.

¹ Τὸ δόρυ ὅμως ἐνός τῶν ἐπὶ τοῦ γνωστοῦ ἐκ Μυκηνῶν μεγάλου ἀγγείου (Furtw. und Löschke Myk. Vasen πίν 42) φαίνεται ὅτι ἔχει καὶ σαυρωτήρα.

ἐν τῷ αὐτῷ πίνακι ὑπ' ἀρ. 7 ἐργαλείου· τὰ μήκη αὐτῶν ποικίλλουσιν ἀπὸ 0,312 μέχρι 0,22.

Πίν. 8, ἀρ. 10, 10^α καὶ 11. Τὰ δύο ταῦτα ἀντικείμενά μοι φαίνεται ὅτι ἔχουσι στενωτέραν σχέσιν πρὸς ἀλλήλα· ἀμφοτέρω εἶναι πρωτοφανῆ καὶ ἡ γρησὶς των ἕνεκα τούτου ἄγνωστος· ὅπλα βεβαίως δὲν εἶναι. Ἀμφοτέρω εἶχον στελεούς. Τὸ ὑπ' ἀρ. 10 ἔχει διάμ. ἢ πλάτος 0,43, ὃ δὲ στελεός, ὅστις θὰ εἶχε διάμ. 0,033, εἰσῆρχετο εἰς σωλῆνα προσηλωμένον διὰ τριῶν ἰσχυρῶν ἤλων· ἡ διατήρησις τοῦ σκεύους εἶναι καλῆ, ὡσεὶ ὀλίγον ἢ οὐδαμῶς μετεχειρίσθησαν αὐτὸ ἐν τῷ βίῳ. Τὸ ὑπ' ἀρ. 11 ἔχει μῆκος 0,45 περίπου καὶ εἶναι ὅλως ἐξ ἑνὸς τεμαχίου κατασκευασμένον· ἔλαβον δηλαδὴ ἔλασμα κεκαμμένον ἐν σχήματι ἀγκῶνος, οὗ τὸ ἡμισυ ἐσφυρηλάτησαν πλατύτερον καὶ ὕστερον ἔκαμψαν εἰς σωλῆνα χάριν τοῦ στελεοῦ· τὸ ἄλλο ἡμισυ εἶναι ἐντελῶς ἐπίπεδον καὶ πάχος μὲν ἔχει 0,004 περίπου, πλάτος δὲ μέγιστον 0,035, διότι κατὰ τὸ ἄκρον γίνεται στενωτέρον. Ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς του φαίνεται, τὸ σκεῦος τοῦτο ἐχρησίμευεν εἰς τὸ νὰ συναθροίζωσι καὶ συσσωρεύωσι μικρὰ ἀντικείμενα· π. γ. τὴν τέφραν καὶ τοὺς ἀνθρακας ἐπὶ τῆς ἐστίας. Τὸ ἕτερον, τὸ ἔχον σχῆμα πύου, φαίνεται ὅτι μετεχειρίζοντο ὡσαύτως ἐν τῷ πυρὶ ἕνεκα τοῦ στελεοῦ, ὃν οὐδεμία ἀνάγκη νὰ παραδεγθῶμεν λίαν μακρόν· ἐπειδὴ ὅμως εἶναι ὅλως ἀβαθές, ἴσως δὲν ἦτο σκεῦος μαγειρικόν. Πιθανόν μοι φαίνεται, ὅτι ἀμφοτέρω ἐχρησίμευον ὁπωσδήποτε εἰς τὰς θυσίας καὶ ὅτι ἕνεκα τοῦ λόγου τούτου κατετέθησαν ἐν τῷ τάφῳ· διότι γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ ἀνακτες κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἦσαν καὶ ἱερεῖς· κατὰ τίνα τρόπον ὅμως ἐχρησίμευον ἀγνωῶ· πιθανόν εἶναι ἄλλως ὅτι τὰ μετεχειρίζοντο εἰς πλείονας χρείας· τὸ ὑπ' ἀρ. 10 π. γ. δυνατόν νὰ ἦτο καὶ φρύγετρον, ἐν ᾧ ἔφρυγον κριθάς. Ἐν τῇ Ἀκροπόλει Μυκηνῶν ἐν ἐρειπίοις οἰκιῶν ἔχουσιν εὑρεθῆ δύο πῆλινα σκευή, τὸ μὲν τὸ 1876 τὸ δ' ἕτερον πέρυσιν, παρεμπερῆ ἀμφοτέρω τῷ ὑπ' ἀρ. 10· εἶναι μικρότερα, ἀλλὰ βαθύτερα, ἢ δὲ λαβή, ἣτις ἔχει μῆκ. 0,13 περίπου, φέρει εἰς τὸ ἄκρον ὀπὴν πρὸς ἀνάρτησιν τοῦ σκεύους.

Πίναξ 9. Τὸ ὑπ' ἀρ. 1 ποτηρίον, οὗ τὸ σχῆμα παρὰ κείται (1^α), ἔχει ὕψ. 0,083, διάμ. ἄνω 0,098 ἕως 0,104 (μείζων εἶναι ἢ κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς

λαβῆς) καὶ βάρος 276 γραμ. Ἡ παράστασις ὀρίζεται ἄνω καὶ κάτω ὑπὸ οὐδετέρου ἐδάφους, ὧν τὸ μὲν κάτω ἀποτελεῖ οἶονεὶ βάσιν, τὸ δ' ἄνω κορωνίδα. Τὸ ἕτερον τῶν ποτηρίων τὸ ὀποῖον ἔχει ὕψ. 0,08, διάμ. ἄνω 0,104 καὶ βάρος 280,5 γραμ., εἶναι ἀπλοῦστερον κατὰ τοῦτο, ὅτι ἡ παράστασις καλύπτει ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν καὶ δὲν ἀρίνει οὐδέτερον ἐδάφος. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἀμφοτέρω εἶναι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον πεποιημένα· αἱ λαβαὶ σύγκεινται ἐκ δύο ἐλασμάτων ὀριζοντίων προσηρμοσμένων εἰς τὴν γάστραν δι' ἤλων μικρῶν καὶ ἐνὸς καθέτου γόμφου, οὗ τὰ ἄκρα φαίνονται ὄντα συγκεκολλημένα μετὰ τῶν ἐλασμάτων. Αἱ παραστάσεις εἶναι ἔκτυποι, οἱ τύποι ὅμως δὲν φαίνονται ἔσω, διότι ἐκάτερον τῶν ποτηρίων σύγκειται ἐκ δύο ἐλασμάτων ἐχόντων ἀκριβῶς τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τοῦ ποτηρίου· τούτων τὸ ἔξω φέρει τὴν παράστασιν, τὸ δὲ ἔσω ἀπλοῦν ὃν ἐξέχει ὀλίγον τοῦ ἐτέρου καὶ τὰ χεῖλη του καμπτόμενα πρὸς τὰ ἔξω σκεπάζουσι τὰ χεῖλη τοῦ τὴν παράστασιν φέροντος· τοῦτο καταφαίνεται μάλιστα ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἀρ. 1. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ φαίνεται δίκτυον προσδεδεμένον ἀπὸ τῶν κορμῶν δύο δένδρων, ὧν τὸ εἶδος δὲν δύναται νὰ ὀρισθῆ μετὰ βεβαιότητος· ἐν τῷ δικτύῳ συνελήφθη βοῦς, ὅστις περιπλακεὶς καὶ μὴ δυνάμενος νὰ σωθῆ μυχᾶται· ἀριστερὰ ἄλλος βοῦς φοβηθεὶς φεύγει δρομαίως, δεξιὰ δὲ παρίσταται τρίτος, οὗ οἱ ὀπίσθιοι πόδες κρύπτονται ὑπὸ τοῦ δικτύου· τοῦτον προσεπάθησαν νὰ συλλάβωσι δύο ἄνδρες, ἀλλ' ὁ ἄγριος ταῦρος τὸν μὲν ἕνα ἀνατρέψας ἐν τῷ δρόμῳ, τὸν δ' ἕτερον κρατούμενον ὡς φαίνεται ἰσχυρῶς ἀπὸ τοῦ ἀρ. κέρατος ἀναρρίψας φεύγει καὶ οὗτος μετ' ὄλης τῆς ταχύτητος πρὸς δεξιὰ. Οἱ ἄνδρες φοροῦσι ζώνην περὶ τὴν ὀσφύν καὶ περίζωμα ἐξαρτώμενον ἀπ' αὐτῆς, οὗ τὰ πτερύγια ἀναπετάσσονται ἕνεκα τῶν ζωνῶν κινήσεων· ἡ κόμη των εἶναι μακρά, περὶ δὲ τοὺς πόδας φοροῦσι δι' ἱμάντων περιδεδεμένα μέχρι τοῦ μεσοκνημίου πέδιλα, ὧν τὰ πρόσθια ἄκρα εἶναι ὀλίγον ἀνεστραμμένα πρὸς τὰ ἄνω¹. Ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ποτηρίου ἡ παρά-

¹ Ὁ τε κορμὸς καὶ τὸ φύλλωμα ὁμοιάζουσι, νομίζω, τῇ ἐλαίᾳ μᾶλλον ἢ παντὶ ἄλλῳ δένδρῳ (πρὸβλ. τὸν ἐν Gazette archéol. 1886 πίν 3, 1 λίθον).

² Ὅμοίως ἀνεστραμμένα πρὸς τὰ ἄνω ἔχοντα τὰ πρόσθια ἄκρα ὑποδήματα ἀπαντῶσιν οὐ μόνον ἐπὶ ἀνατολικῶν καὶ τυρρηνικῶν μνημείων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τινῶν ἐλληνικῶν καὶ δὴ ἐπὶ ἀναγλύφων ἐκ Σπάρ-

στασις εἶναι ἡρεμωτέρα· ἄρ. φαίνεται βοῦς βόσκων, ἐν τῷ μέσῳ δύο ἄλλοι ἡσυχοὶ ἰστάμενοι καὶ δεξιὰ τέταρτος, ὃν ἔλκει ἀνὴρ δήσας ἀπὸ τοῦ ποδὸς διὰ παχέος σχοινοῦ· μόνον οὗτος φαίνεται τετραγαμμένος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δὲν προσπαθεῖ νὰ φύγη, ἀλλὰ μυκᾶται ὑψῶν τὴν κεφαλὴν. Ὁ ἀνὴρ εἶναι ἐνδεδυμένος ὅπως καὶ οἱ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ποτηρίου, φορεῖ ὅμως ψέλια περὶ τὰς χεῖρας, ὡς φαίνεται· πρὸς τούτοις καὶ ἡ κόμη του εἶναι ἐσφηκωμένη ἐπὶ τοῦ τραχήλου, ἐν ᾧ ἐπὶ τῆς τῶν ἄλλων δὲν παρατηρεῖται τοιοῦτό τι. Καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ ποτηρίου ὑπάρχουσι δύο δένδρα δυσκόλως ὀριζόμενα, ἀλλὰ λείπουσιν ἐνταῦθα οἱ ἐπὶ τοῦ πρώτου φοίνικες· τὸ ἀνώμαλον τοῦ ἐδάφους ἐπ' ἀμφοτέρων δηλοῦται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, τὰ δὲ ἄνωθι τῶν παραστάσεων ὀγκώματα δηλοῦσι θάμνους ἢ ὄρη· (πρβ. τὸν ἐν πίν. 10 ὑπ' ἄρ. 15 ἐγγεγλυμμένον λίθον καὶ Schliemann Myc. εἰκ. 334, 335).

Τοὺς ταύρους δυνάμεια νὰ φαντασθῶμεν ὡς ἡμι-αγρίους ἢ ἐντελῶς αγρίους, διότι οὐχὶ μόνον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἀσίᾳ (Συρία, Μεσοποταμία κ.τ.λ.) ὑπῆρχον καὶ ἐν ἱστορικαῖς ἐτι ἐποχαῖς αγριοὶ βόες, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους (πρβ. O. Keller Thiere des klass. Alterthums σ. 56 ἐξῆς)· παρ' Ἡσυχίῳ μάλιστα εὔρηται ἡ σημείωσις: κατράγοντες· οἱ βόαγροι. Λάκωνες. Ἄλλ' ὁ ἐκδότης αὐτοῦ Moritz Schmidt θεωρεῖ τὸ κείμενον ἐφαρμόζον καὶ ὑποπτεῖ μὴ ἀντὶ τοῦ βόαγροι δέον νὰ γραφῇ βουαγοί. Ὅπωςδὴποτε ἡ παράστασις τοῦ πρώτου ποτηρίου ἐμποιεῖ τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι πρόκειται τῷ ὄντι περὶ θήρας αγρίων βοῶν· τὸ κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ξενοφῶντος (Κυνηγ. 10, 7: καὶ τὸν περιδρομον ἐξάπτειν ἀπὸ δένδρου ἰσχυροῦ) ἀπὸ δύο δένδρων δεδεμένον δικτυον, οἱ ἐν ἀγρίῳ τρέμῳ φεύγοντες δύο ταῦροι καὶ ἡ ἐπικίνδυνος θέσις τῶν ἀνδρῶν, ταῦτα πάντα ἀρμόζουσι μᾶλλον ἐν θήρᾳ ζώων αγρίων· ὀφείλομεν ὅμως νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι οἱ ἄνδρες οὐδὲν ὅπλον φέρουσι καὶ τοῦτο καθιστᾷ τὸ πρᾶγμα ἀμφίβολον. Εὐκρινεστέρᾳ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶναι

ἡ παράστασις τοῦ δευτέρου ποτηρίου· διότι ἐνταῦθα πρόκειται προφανῶς περὶ ἀπαγωγῆς ἐνὸς ζώου ἀπὸ ἀγέλης ἡσυχῶς βοσκούσης· ὁ ἀπαγόμενος μάλιστα ταῦρος ἠδύνατο νὰ ἦναι ζωηρότερος καὶ δυστροφώτερος συμφώνως τῇ περιγραφῇ τοῦ Ὀμήρου Ἰλ. 13, 570 ἐξ.:

ὁ δ' ἐσπόμενος περὶ δουρὶ
ἡσπαιρ' ὡς ὅτε βοῦς, τὸν τ' οὔρεσι βουκόλοι ἄνδρες
ἰλλάσιν οὐκ ἐθέλοντα βίη δῆσαντες ἄγουσιν.

Μόνον μυκώμενος φαίνεται ἐπὶ τοῦ ποτηρίου ὁ ταῦρος πάλιν κατὰ τὴν ὀμηρικὴν περιγραφὴν Ἰλ. 20, 403 ἐξ.:

Αὐτὰρ ὁ θυμὸν αἴσθε καὶ ἤρυγεν, ὡς ὅτε ταῦρος
ἤρυγεν ἐλκόμενος Ἑλικώνιον ἀμφὶ ἄνακτα
κούρων ἐλκόντων· γάνυται δέ τε τοῖς ἐνοσίχθων.

Φαίνεται λοιπόν, ὅτι τὰ δύο ποτήρια ἐποιήθησαν τῷ ὄντι ὡς πάρισα (pendants), ὅπως παρατήρησεν ἤδη τοῦτο ὁ κ. Stillman¹, καὶ διὰ τοῦτο παρίστανται ἴσως ὅπως οὐν ὑπερβολικῶς ἢ τε ζωηρότης τῶν κινήσεων ἐπὶ τοῦ ἐνὸς καὶ ἡ ἡρεμία ἐπὶ τοῦ ἐτέρου. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέχνην, οὐδεμίᾳ σπουδαίᾳ διαφορᾷ παρατηρεῖται μετὰ τῶν δύο ποτηρίων· ἀμφοτέρα εἶναι ἔργα τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ καὶ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου ἢ τοῦλάχιστον ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν ἐνὸς τεχνίτου ποιηθέντα· αἱ κινήσεις τῶν δύο φευγόντων ταύρων ἐπὶ τοῦ ὑπ' ἄρ. 1 εἶναι ἐπιτυχέστεραι ἢ ἡ ἡρεμία τῶν δύο ἐν τῷ κέντρῳ τῆς παραστάσεως τοῦ δευτέρου ποτηρίου, ἀλλὰ τοῦτο ἀποδεικνύει ἀπλῶς, ὅτι ὁ τεχνίτης κάλλιον ἀντελήφθη καὶ παρέστησε τὰς στιγμιαίας κινήσεις ἢ τὴν ἡρεμίαν, τὸν χαρακτηῖρα δηλ., οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ζώου, ὅπερ εἶναι καὶ τὸ δυσκολώτερον· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ πρώτου παρατηροῦνται ἐλλείψεις· ἡ θέσις τοῦ ἐν τῷ δικτύῳ συλληφθέντος ζώου δὲν φαίνεται λίαν φυσικὴ καὶ ἡ σύγχυσις τῶν ὀπισθίων τοῦ πρὸς δεξιὰ φεύγοντος μετὰ τοῦ σώματος τοῦ ἐν τῷ δικτύῳ δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἐπιτυχής· ἔπειτα καὶ τῶν δύο ἀνδρῶν ἡ θέσις δὲν εἶναι εὐ-

της (Mitth. d. arch. Institut. Athen. 1877 πίν. XX). Ἐπειτα ἐπὶ ληκῶντος ἀττικῆς (Benndorf Gr. und Sic. Vasenb. πίν. 27, 1) καὶ ἐπὶ ἀγγείου ἐκ Καμείρου (Annali dell' Institut. 1875 tav. d'agg. U), ὃ ὁ ἐκδότης αὐτοῦ Engelmann θεωρεῖ ἀττικόν· τέλος ἐπὶ νομισμάτων τῆς Μαντινείας παρὰ Σβορόνῳ Ulysse chez les Arcadiens πίν. 1, 9 (ἐκ τῆς Gazette archéol. 1888).

¹ Ἐν περιγραφῇ τῶν εὐρημάτων τοῦ Βαφειοῦ δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ ἀμερικανικῷ περιοδικῷ The Nation 1889 Aug. 8 p. 108 (τόμ. 49 ἀριθ. 1258).

κρινής· ὁ εἷς περιβάλλει διὰ τῶν χειρῶν τὸ ἀριστερόν, διὰ δὲ τῶν σκελῶν τὸ δεξιὸν κέρασ τοῦ ταύρου, ὅπερ εἶναι ἀδύνατον, ἐὰν φαντασθῶμεν, ὅτι θελήσας νὰ συλλάβῃ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κέρατος παρεσύρθη ὑπὸ τῆς ὀρμῆς τοῦ ζώου· ὁ ἕτερος δὲ τῶν ἀνδρῶν φαίνεται καταπεσὼν ἀπὸ τῶν νώτων τοῦ ταύρου, ἄπορον ὅμως εἶναι πῶς εὗρέθη ἐκεῖ, διότι οὐδεὶς, ὑποθέτω, ζητῶν νὰ συλλάβῃ ταῦρον πηρὸς ἐπὶ τῶν νώτων του.

Παρὰ τὰς ἐλλείψεις ὅμως ταύτας ἐκπληττόμεθα ἀληθῶς ἀπαντῶντες ἐπὶ ἔργων τῆς ἐποχῆς ταύτης τέχνην, ἣν, ἂν ἔλειπον ἰδιά τινα χαρρακτηριστικά, ἠδυνάμεθα νὰ ἐκλάβωμεν ὡς πολὺ ὑπερωτέρων χρόνων· ἐν τῇ παραστάσει τῶν ζώων πρὸ πάντων δὲν παρατηρεῖται σχηματισμὸς καὶ δουλικὴ τύπων παραδεδεγμένων ἀπομίμησις, ἀλλ' ἄμεσος ἀπὸ τῆς φύσεως ἔμπνευσις καὶ κατὰ τοῦτο τὰ ποτήρια οὐ μόνον πάντων τῶν τέως γνωστῶν μνημείων τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς ὑπερέχουσιν, ἂν καὶ ἐπὶ τῶν νεωτέρων ἐξ αὐτῶν, π. χ. λίθων ἐγγεγλυμμένων, τὴν αὐτὴν πολλακίς ἐλευθερίαν εὕρισκόμεν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν δυσκόλως ἀπαντῶσιν ἔργα ἐφάμιλλα αὐτοῖς.

Ἡ τέχνη ἐπ' ἀμφοτέρων εἶπομεν ὅτι εἶναι ἡ αὐτή, ἡ ἐργασία ὅμως τοῦ δευτέρου εἶναι ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἐπιμελεστέρα· ἐπ' ἀμφοτέρων αἱ τρίχες τῶν ἀνθρώπων καὶ ζώων, ἡ πλοκὴ τῶν σχοινίων, τὰ φύλλα τῶν δένδρων καὶ ἄλλαι λεπτομέρειαι, ὧν ἡ δῆλωσις διὰ τοῦ τύπου εἶναι δύσκολος ἢ ἀτελής, ἐχαράχθησαν κατόπιν δι' ὀξέος ἐργαλείου· ἐν ᾧ ὅμως ἐπὶ τοῦ πρώτου τὰ χεῖλη τῶν ἐντομῶν πολλαχοῦ ἀφῆθησαν ὀξέα, ὅπως τὰ ἐχάραξε τὸ ἐργαλεῖον, ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἀπετριβήσαν καὶ ἀπετρογγυλώθησαν ἐπὶ τὸ φυσικώτερον· τὴν διαφορὰν δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ μάλιστα ἐὰν παραβάλλῃ τὰ δένδρα τοῦ δευτέρου πρὸς τὰ δύο προφανῶς ὁμοειδέη, ἀπὸ τῶν ὁποίων εἶναι ἐξημμένον τὸ δίκτυον.

Πίν. 10. Ἀνωτέρω συνεπέραναι ὅτι οἱ πλείστοι τῶν λίθων ἀπετέλουν ἴσως ψέλια ἢ περιβραχιονία¹. Προσθέτω ἐνταῦθα, ὅτι πλὴν τῶν ἐν τοῖς ἐπομένοις ὡς

¹ Ἐν τῇ ἀσσυριακῇ περὶ τῆς εἰς Ἄδου καταβάσεως τῆς Ἀστάρτης (Istar) διηγήματι λέγεται ὅτι ἡ θεὰ ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ φύλακος τοῦ Ἄδου πρὶν εἰσελθῆ ν' ἀποθέσῃ πλὴν τῶν ἄλλων ἱματίων καὶ κοσμημάτων καὶ τὴν ἐκ πολυτίμων λίθων ζώνην, ἣτις ἐκόσμηε τὴν ὀσφύνην της (Ménant Glyptique orient. I σ. 179). Θὰ ὑπέθετον ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι ἀπετέλουν ζώνην, ἐὰν δὲν εὕρισκοντο εἰς δύο σωρούς.

χρυσοδέτων σημειουμένων καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἦσαν τοιοῦτοι, εἶχον δηλαδὴ χρυσοῦν σωλῆνα διήκοντα διὰ τοῦ τρήματος καὶ κεκοσμημένον τὰ πέρατα διὰ κοκκιδίων. Περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ πίνακος παρατηρῶ ὅτι δὲν εἶναι λίαν ἐπιτυχῆς, πρὸ πάντων τὸ ἄνω ἤμισυ πολλῶν λίθων ἐγένετο σκοτεινὸν καὶ ἡ παράστασις ἀσαφῆς καὶ συγκεχυμένη ἐν ᾧ τὰ πρωτότυπα εἶναι πολὺ εὐκρινέστερα καὶ πλαστικώτερα· τοῦτο δὲ προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἡ φωτοτυπία ἐγένετο κατὰ γύψινα ἐκμάγματα μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὴ διαρκῆς ἐπιτήρησις κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν.

1) *Σαρδόνυξ*, χρυσόδετος. Ἄρμα ἐλκόμενον ὑπὸ δύο ἵππων· ἐπιβαίνει ἀνὴρ κρατῶν δόρυ ἐπ' ὤμου· ἐν τῇ γωνίᾳ μεταξὺ τοῦ ἄκρου τοῦ δόρατος καὶ τῶν νώτων τοῦ ἀνδρός ἀντικείμενόν τι ὡσεὶ φύλλον ἔχον σχῆμα καρδίας ἢ ὄστρεον. Περιεργος εἶναι ὁ ῥυμὸς τοῦ ἄρματος, ὅστις ὅμως ἀπαντᾷ οὐ μόνον ἐπὶ ἄλλων μνημείων τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, π. χ. ἐπὶ τοῦ κατωτέρω περιγραφομένου λίθου ὑπ' ἀρ. 30, ἐπὶ τοῦ παρὰ Imhoof-Blumer und O. Keller Pflanzen und Thiere πίν. 17, 2 λίθου ἐκ Κρήτης, ἐπὶ τεμαχίου ἀγγείου παρὰ Schliemann Tyrins πίν. 14, ἀλλὰ, ὡς σημειοὶ καὶ ὁ Keller, καὶ ἐπὶ ἀσσυριακῶν· πρβ. Perrot et Chipiez hist. II σ. 525 εἰκ. 307 καὶ πίν. XII. Σύγκριται δ' ὁ ῥυμὸς οὗτος ἐκ δύο ξύλων, ὧν τὸ ἐν ἀποτελοῦν τὸν κυρίως ῥυμὸν συνδέεται μετὰ τοῦ ἄξονος καὶ χωρίζει τοὺς δύο ἵππους, τὸ δ' ἕτερον ἀνωτέρω αὐτοῦ κείμενον ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀντυχῆς καὶ ἐνοῦται μετὰ τοῦ πρώτου κατὰ τὸν ζυγόν· μεταξὺ τῶν ἐνοῦνται τὰ δύο ξύλα δι' ἄλλων μικροτέρων παραλλήλων, ὡς ἐπὶ τοῦ ἐνταῦθα ὑπ' ἀρ. 30 ἀπεικονιζομένου, ἢ λοξῶς τεθειμένων, ὡς ἐπὶ τοῦ παρὰ Imhoof und Keller ἀνωτ., ἢ οὕτως ὥστε ν' ἀποτελῶσι τόξα, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου· ἐνταῦθα ὅμως ἴσως ἀντὶ ξύλων ἔχομεν σχοινίον, διότι περὶ τὸ ἕτερον τῶν ξύλων τοῦ ῥυμοῦ, τὸ μετὰ τοῦ ἄξονος συνδεόμενον, διακρίνεται σαφῶς σχοινίον περιειλιγμένον. Εἴτε ἐκ ξύλου ὅμως, εἴτε ἐκ σχοινίου ἀποτελοῦνται τὰ τόξα ταῦτα, βεβαίως ἐκπληροῦσι σκοπὸν πρακτικὸν καὶ δὲν χρησιμεύουσι μόνον πρὸς πλήρωσιν τοῦ χώρου, ὡς νομίζει ὁ Schliemann ἀνωτ. σ. 117.

2) *Ἰασπις* χρώματος κιτρίνου, χρυσόδετος. Δύο δελεφίνες.

3) *Ίασπις* μέλαινα μετὰ ταινιῶν λευκῶν, χρυσόδετος. Λέων ὀκλάζων ἐπὶ τῶν ὀπισθίων, τὴν κεφαλὴν στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω.

4) *Σάρδιος*. Δύο λέοντες ὀκλάζοντες ἢ ὄρομαιώς φεύγοντες, κατὰ τὸν γνωστὸν τρόπον τῆς παραστάσεως τοῦ ταχέως δρόμου ἐν τῇ ἀρχαϊκῇ τέχνῃ.

Ἐκαὶ 6) *Ἀμέθυστος*, χρυσόδετος. Εἶναι τριέθρος, ἀλλὰ μόνον αἱ δύο πλευραὶ φέρουσι γλυφάς· ἐπὶ τῆς μιᾶς (ἀρ. 5) γυνὴ φοροῦσα τὸ ἰδιάζον τῇ ἐποχῇ ταύτῃ ἔνδυμα κρατεῖ ἑκατέρω τῶν χειρῶν πτηνόν τι ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ· ἡ κόμη τῆς εἶναι μακρὰ καὶ κατέρχεται σχεδὸν μέχρι τοῦ ἀγκῶνος· ὁμοία παράστασις παρὰ Milchhöfer Anf. d. Kunst σ. 86 εἰκ. 56^a. Ἐπὶ τῆς δευτέρας πλευρᾶς τοῦ ἡμετέρου λίθου (ἀρ. 6) ζῶον κερασφόρον μεταστρεφόμενον τὴν κεφαλὴν. Ὅμοιον τὸ σχῆμα λίθου, οὗ ὡσαύτως δύο μόνον πλευραὶ εἶναι ἐγγεγλυμμένα, ἐκ Πελοποννήσου ὄρα παρὰ Furtw. und Löschke Myk. Vas. Hilfst. E, 19.

7) *Μάζα* ὑαλώδης μέλαινα. Βεβλαμμένη παρὰ τὸν ὄμον τοῦ ἀνδρός. Ἄνθρωπος σκεπαζόμενος ὑπὸ ἀσπίδος ποδηγετοῦς παρεμφεροῦς ἐκείνη, ἣν φοροῦσιν οἱ ἄνδρες ἐπὶ τοῦ ἐκ Μυκητῶν χρυσοκολλήτου ἐγγχειριδίου (Ἀθην. τόμ. 9 πίν. A, 1), μάχεται πρὸς λέοντα ὄρθιον ἰστάμενον· ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ δεξιᾷ ὑψωμένη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του κρατεῖ ἐγγχειρίδιον ἀμφίστομον λίαν αἰχμηρόν.

8) *Σαρδόνυξ*, χρυσόδετος. Λέων κατακείμενος πρὸς δεξιάν· ἐπὶ τοῦ μέσου τοῦ σώματός του φαίνεται ἐμπεπηγμένον βέλος πτερωτόν, προσάγει δὲ τὸ θηρίον τὸν δεξιὸν ὀπίσθιον πόδα πρὸς τὴν πληγὴν, ὡσεὶ ἵνα ἀποσπάσῃ τὸ βέλος. Μεταξὺ τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς οὐρᾶς εἶναι σταγόνες αἵματος ὡς φαίνεται.

9) *Σαρδόνυξ*. Βοῦς κατακείμενος πρὸς ἀριστεράν· ἄνωθι τῶν νώτων αὐτοῦ φαίνεται κεφαλὴ δευτέρου βοῦς ὀπισθεν ὀρωμένη. Κάτω δύο γραμμαὶ δηλοῦσαι τὸ ἔδαφος. Πρὸς Furtw. und Löschke Myk. V. Hilfst. E, 19.

10) *Σάρδιος*. Ὅμοιος καθ' ἑλα, σχεδὸν ἀντιγραφὸν τοῦ προηγουμένου, πλησιέστατα τοῦ ὁποίου εὐρέθη.

11) *Ὄνουξ*, χρυσόδετος. Δύο βόες καθ' ἀντιθέτους διευθύνσεις καὶ ἀντιγάστρορες.

12) *Σάρδιος*. Γυνὴ ὄρχουμένη· διὰ τῆς μιᾶς χει-

ρὸς κρατεῖ ἴσως πλόκαμον τῆς μακρᾶς κόμης τῆς, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας μικρὸν δυσδιάκριτον ἀντικείμενον (ἐγγχειρίδιον;). Δύο γυναῖκες πιθανῶς ὄρχουμέναι παρὰ Furtw. und Löschke Myk. V. Hilfst. E, 33.

13) *Ἀχάτης*. Γυνὴ φοροῦσα χιτῶνα κεκοσμημένον διὰ λοξῶν στολίδων κρατεῖ διὰ τῆς δεξιᾶς ζῶον, οὗ ἡ κεφαλὴ κεῖται ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου τῆς, ὁ δὲ μακρὸς τράχηλος σκεπάσει ὅλως κατ' ἀνεπιτυχῆ τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικός· ὁ ἀρ. βραχίων αὐτῆς καταπίπτων παρὰ τὴν πλευρὰν ἄπτεται, ὡς φαίνεται, τοῦ χιτῶνος, εἶναι δὲ ὑπερβολικῶς παχὺς καὶ κοσμεῖται διὰ περιβραχιονίου.

14) *Ίασπις* πρασίνῃ. Βοῦς πρὸς ἀριστ. ἀνατείων τὴν κεφαλὴν καὶ μυκώμενος.

15) *Χαλκηδόριος*. Ἄνθρωπος γυμνὸς τὰ λοιπὰ πλὴν ζώνης περὶ τὴν ὀσφύν βάλλει κάπρον διὰ δόρατος· ἄνω λογχοειδεῖς ἔξοχαι παριστῶσαι πιθανῶς τὴν λόγχην.

16) *Σαρδόνυξ*. Ζῶον (πιθανῶς λέων) φέρον ἐπὶ τῶν νώτων ἄλλο ζῶον, ὁ κρατεῖ διὰ τῶν ὀδόντων ἀπὸ τῶν ὀπισθίων· ἡ κεφαλὴ τοῦ δευτέρου ζώου συγχεομένη μετὰ τοῦ σώματος τοῦ λέοντος δὲν διακρίνεται καλῶς.

17) *Σάρδιος*. Κοσμήματα διάφορα καὶ δυσδιάκριτα. Ἀριστερὰ γραμμαὶ διασταυρούμεναι ἀποτελοῦσι ῥομβοειδῆ τετράγωνα, οἷονεὶ κιγκλίδας, ἐπ' αὐτῶν δὲ δύο ἐλικοειδεῖς κλάδοι ἢ πλόκαμοι ἐκφυόμενοι ἀπὸ τινος ὀγκώματος. Δεξιὰ ἄλλα κοσμήματα ὡσεὶ δεσμίδες συνεχόμεναι διὰ δακτυλίων. Ὅμοια δυσεξήγητα κοσμήματα ἐπὶ ἐγγεγλυμμένων λίθων ἐδημοσιεύθησαν ἐν Mitth. Inst. Athen. 1886 πίν. VI 16, 17 καὶ Arch. Ztg. 1883 πίν. 16 ἀρ. 20, 24.

18) *Σαρδόνυξ*, χρυσόδετος. Λέων οὗ μόνον ἡ κεφαλὴ καὶ μέρος τοῦ σώματος φαίνεται, σπαράσσει βοῦν, εἰς τὸν τράχηλον τοῦ ὁποίου ἐνέπηξε τοὺς ὀδόντας. Κάτω ἔδαφος ἀνώμαλον.

19) *Σαρδόνυξ*. Δύο πτηνὰ χηνοειδῆ πρὸς ἀριστεράν βαίνοντα.

20) *Σάρδιος*, χρυσόδετος. Βοῦς πρὸς ἀριστεράν βαίνων, τὴν κεφαλὴν στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ κάτω καὶ μυκώμενος. Κάτω γραμμὴ τοῦ ἐδάφους.

21) *Σαρδόνυξ*. Λέων σπαράσσει βοῦν, εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ὁποίου ἐνέπηξε τοὺς ὀδόντας· ὁ βοῦς ἔπεσεν ἐπὶ τῶν προσθίων ποδῶν, τὸ δὲ ὀπίσθιον

ἤμισυ τοῦ σώματός του διευθύνεται καθέτως πρὸς τὸ τοῦ λέοντος.

22) Ὄρνυξ, χρυσόδετος. Ζῶον (βοῦς;) πρὸς ἀριστεράν κύπτων τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τῶν προσθίων ποδῶν.

23) Σαρδόνυξ. Ζῶον (λέων ἴσως) πρὸς δεξιάν· κάτω γραμμὴ ἀνώμαλος τοῦ ἐδάφους.

24) Σάρδιος. Βοῦς ὀκλάζων πρὸς δεξιάν· κάτω γραμμὴ εὐθεῖα τοῦ ἐδάφους.

25) Ἀμέθυσιος. Τέσσαρες κεφαλαὶ κριῶν.

26) Σαρδόνυξ. Ἄνθρωπος ἐν ἱματίῳ μακρῷ σχηματίζοντι πτυχὰς λοξὰς βαίνει πρὸς δεξιάν φέρων ἐπ' ὤμου πέλεκυν ὅμοιον ἀκριβῶς τῷ ἐν πίν. 8,1. Ἡ ἐτέρα τῶν χειρῶν ὑψοῦται ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος, ἀλλὰ δὲν κρατεῖ τι.

27) Σαρδόνυξ. Λέων ὀκλάζων πρὸς ἀριστεράν, τὴν κεφαλὴν στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω. Κάτω δύο γραμμαὶ εὐθεῖαι τοῦ ἐδάφους, ὑπὸ δὲ τὸν δεξιὸν πρόσθιον πόδα λεπτοτέρα μικρὰ γραμμὴ ἀπολήγουσα εἰς κέμβον, ἣτις πιθανῶς εἶναι λείψανον λησμονηθὲν τοῦ γλυφάνου.

28) Σαρδόνυξ, χρυσόδετος. Τρία ζῶα πρὸς δεξιάν· φαίνονται ὅτι εἶναι βόες, δὲν ἔχουσιν ὅμως κέρατα· τὸ πρῶτον κύπτει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, τὸ μεσαῖον στρέφει αὐτὴν πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὸ τρίτον βαίνει κατ' εὐθείαν.

29) Σάρδιος· ἦν χρυσόδετος. Λέων πρὸς δεξιάν· κάτω γραμμὴ ἐδάφους.

30) Σάρδιος. Ἄρμα ὑπὸ δύο ἵππων ἐλκόμενον· ἐπιβαίνει ἄνθρωπος κρατῶν τῇ μὲν τὰ ἡνία, τῇ δ' ἐτέρα μάστιγα ἴσως ὀπίσω τῶν νώτων αὐτοῦ τρεῖς γραμμαὶ ἀορίστου σημασίας· ἡ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ εἶναι λίαν ἄτεχνος, ἐπὶ τῆς εἰκόνας δὲ ἐξηφανίσθη σχεδὸν τέλειον. Περὶ τοῦ ῥυμοῦ τοῦ ἄρματος εἶπομεν ἀνωτέρω κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ ὑπ' ἀρ. 1 λίθου τὰ δέοντα.

31) Ἰασπις κεραμόχρους, χρυσόδετος. Αἰγαγρος γονατίζων πρὸς δεξιάν, ἀνεγείρων δὲ τὴν κεφαλὴν ὡσεὶ τετραμένος· ὀπίσω αὐτοῦ φύεται δένδρον, παρὰ δὲ τὸν δεξ. πρόσθιον πόδα ὑπάρχει ἀντικείμενόν τι, κλάδος ἢ βέλος.

32) Ἰασπις, κεραμόχρους. Ἄνθρωπος ἐν ἱματίῳ (πρὸς ἀρ. 26) κρατεῖ τῇ δεξιᾷ σχοινίον προσδεμένον περὶ τὸν λαιμὸν γρυπὸς φέροντος ἐπὶ τῆς κορυφῆς λοφίαν· ὁ τρόπος τῆς δηλώσεως τῶν πε-

ρῶν τῶν τε πτερύγων καὶ τῶν περὶ τὸν τράχηλον εἶναι ὁ συνήθης τοῖς μνημείοις τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ἀναφορικῶς πρὸς τὴν παράστασιν πρὸς Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 σ. 157, ἐνθα περιγράφεται κύλινδρος ἐλεφάντινος, ἐφ' οὗ ὡς φαίνεται τὸ αὐτὸ θέμα ἐπαναλαμβάνεται.

33) Χαλκηδόνιος. Δύο γυναῖκες πρὸς ἀριστεράν· ἡ πρώτη κρατεῖ τῇ ἐτέρα τῶν χειρῶν ζῶόντι· ἡ δευτέρα ἀνατείνει τὴν χεῖρα ὡσεὶ θαυμάζουσα ἢ ἀπλῶς ὀμιλοῦσα· ἀμφότεραι φοροῦσι περὶ τὴν κόμην στεφάνην ἀκτινωτὴν, περὶ δὲ τὸν ἀριστερόν βραχίονα περιβραχιόνιον καὶ ψέλιον· κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ὠτός τῆς δευτέρας φαίνεται μικρὰ ἐξοχή, ἣτις εἶναι ἔχνος τοῦ τρυπάνου· ἢ μήπως ὑποτίθεται ἡ γυνὴ αὕτη φέρουσα καὶ ἐνώτιον; οἱ χιτῶνες τῶν γυναικῶν εἶναι γνωστοὶ καὶ ἐξ ἄλλων συγχρόνων μνημείων. Ἡ τὸ ζῶον κρατοῦσα γυνὴ εὔρηται καὶ ἐπὶ λίθου παρὰ Milchhöfer Anf. d. Kunst. σ. 86 εἰκ. 56^b.

34) Σάρδιος, χρυσόδετος. Παράστασις παρεμφερῆς τῇ προηγουμένῃ· γυνὴ κρατεῖ τῇ ἐτέρα τῶν χειρῶν κριόν· ἡ περιβάλλουσα τὸ ζῶον χεῖρ δὲν φαίνεται, ὡς οὐδ' ἐν τῷ προηγουμένῳ λίθῳ, ἢ δ' ἐτέρα στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὀσφύος· ἄνωθι τοῦ ἀγκῶνος τῆς χειρὸς ταύτης διακρίνονται δύο γραμμαὶ διατέμνουσαι τὸν βραχίονα, αἵτινες δυνατὸν νὰ δηλωσῶσι περιβραχιόνιον, πιθανώτερον ὅμως εἶναι, ὅτι σημαίνουσιν ἀπλῶς τὴν παρυφὴν τῆς χειρὸς, διότι ἀπὸ τῶν γραμμῶν τούτων ἀρχόμεναι διήκουσι μέχρι τοῦ ὤμου ἄλλαι γραμμαὶ, αἵτινες ἀναμφισβότως εἶναι πτυχαὶ ἢ ῥαφαί· ὅμοιαι δὲ ταύταις διακρίνονται σαφῶς καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους, ὥστε ἀποδεικνύεται ἀναμφισβητήτως ὅτι ὁ χιτῶν καλύπτει ὅλον τὸ σῶμα, εἶναι ὅμως κάτω μὲν τῆς ὀσφύος πλατὺς, ἀνωτέρω δ' αὐτῆς προσφυῆς τῷ κορμῷ. Ἐπὶ οὐδενὸς τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν μνημείων τῆς μυκηναίας ἐποχῆς ὁ σχηματισμὸς τῆς ἐσθῆτος ἦν οὕτως εὐκρινῆς (πρὸς Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 σ. 162). Ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς γυναικὸς ὑπὸ τὸν τράχηλον τοῦ κριοῦ διακρίνεται ἴσως περιδέριον, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς ταινία τις ἢ πλόκαμος τῆς κόμης κατερχόμενος ὀπίσω τοῦ βραχίονος μέχρι τοῦ γόνατος περίπου.

35) Ἀχάτης. Δύο λέοντες ὄρθιοι ἐκατέρωθεν δεινδρυλλίου κρατοῦντες ἐκάτερος ὑψηλὰ πρόχουον

δι' ἀμφοτέρων τῶν προσθίων σκελῶν· περὶ τὴν ὀσφὺν φοροῦσι ζώνην, ἐπὶ δὲ τῶν νώτων δορὰν περιέρρον. Τὸ δενδρύλλιον εἶναι φοινίξ, ἐκφύεται δ' ὡς φαίνεται ἐξ ἀγγείου τεθειμένου ἐπὶ βάσεως· ἀνάλογον ἐκ τοῦ κύκλου τῶν μυκηναίων μνημείων ἐγὼ μόνον τὸ ἀργυροῦν ἀγγεῖον Mitth. des Inst. Athen. 1883 πίν. 1 γινώσκω. Τέρατα ὅμως ὄρθια κρατοῦντα ἀγγεῖα καὶ φοροῦντα τὴν αὐτὴν δορὰν εἶναι συνηθέστερα, π. χ. ἐπὶ τοῦ ἀμέσως ἐπομένου ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι λίθου, ἐπὶ ἄλλου παρὰ Mileh-höfer ἀνωτ. σ. 68 εἰκ. 44 α, β, ἐπὶ ὁμοίου ἐν Annali dell'Institut. 1885 tav. d'agg. GH, 8 καὶ ἐπὶ γαλκοῦ ἀγγείου ἐκ Κύπρου παρὰ Perrot et Chipiez hist. III σ. 794 εἰκ. 555 καὶ 556. Περὶ τῆς δορᾶς ὁ Perrot αὐτόθι λέγει, ὅτι εἶναι ἰχθύος, ἣν φοροῦσι λέοντες, ὁ δὲ Rossbach (Annali 1885 σ. 196) ὅτι εἶναι λέοντος ἔχουσα μεγάλην χαίτην. Ὅπως δὲ φαίνεται ὅτι εἶναι ἰδιαιτέρα δορὰ, ἣν φοροῦσιν ὡς ἱμάτιον. Καὶ τῆς παραστάσεως ἐρμηνεῖα δὲν εὐρέθη εἰσέτι παραδεκτὴ ὑπὸ πάντων· ὁ Mileh-höfer, ὡς γνωστόν, ὠνόμασε τὸ τὸ ἀγγεῖον κρατοῦν τέρας Ἴριν, εὗρεν ὅμως πολλοὺς τοὺς ἀντιλέγοντας· ὁ Schuehhardt (Schliemann's Ausgrab. σ. 327) γενικῶς περὶ τούτων καὶ τῶν ὁμοειδῶν αὐτοῖς τεράτων ὁμιλῶν ὀνομάζει αὐτὰ δαίμονας τῶν ὀρέων, δασῶν καὶ ὑδάτων· τῷ ὄντι ἀδύνατον εἶναι αἱ παραστάσεις αὗται νὰ μὴ ἔχωσι μυθολογικὴν ἔννοιαν, οἱ δὲ λέοντες οἱ ὑπεράνω δενδρύλλιου ἀγγεῖα κρατοῦντες δὲν δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσι πιθανώτερον ἄλλως, ἢ ὅτι εἶναι δαίμονες τῶν ὑδάτων.

36) Σαρδόνιξ. Ὅμοιον τοῖς προηγουμένοις τέρας κρατοῦν καὶ αὐτὸ πρόχουν· διάφορος εἶναι ὀλίγον ἢ δορὰ, δὲν διακρίνεται ἀν φορῆ ζώνην, στερεῖται δὲ καὶ τῆς ἐλικοειδοῦς πλοκαμίδος παρὰ τὸν ὄμιον, τέλος λείπουσιν ἐπ' αὐτοῦ καὶ αἱ δύο ἐπὶ τοῦ τραχήλου γραμμαὶ αἱ δηλοῦσαι προφανῶς τὴν τὸ πρόσωπον ἐκατέρωθεν περιβάλλουσαν χαίτην.

37) Σάρδιος. Παράστασις δυσερμήνευτος· φαίνεται ἀντικείμενον κυψελοειδές, ἐκατέρωθεν τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποῦ ἐκφύονται δύο ἔλικες· μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι γραμμαὶ τινες πληροῦσαι τὸν κενὸν χώρον, ὑπὸ τοὺς ἔλικας δὲ καὶ κάτωθεν τοῦ κυψελοειδοῦς ἀντικειμένου διακρίνονται ἄλλαι γραμμαὶ, ὡσεὶ πόδες ἐντόμου ἢ ταινία. Τὸ ὄλον παρι-

στᾶ πιθανῶς πῖλον κεκοσμημένον διὰ δύο κεράτων κριοῦ καὶ φέροντα ταινίας, ὅπως περιδέεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· ἢ ἐκ μυκηναίου τάφου ἐν Ἀρχ. Ἐφημ. 1888 πίν. 8, 12 ἐλεφαντίνῃ κεφαλῇ φορεῖ ὅμοιον τὰ λοιπὰ πῖλον πλὴν τῶν κεράτων· ταῦτα εὐρίσκομεν ἐπὶ τοῦ μεγάλου ἐκ Μυκηναίων ἀγγείου τοῦ τὴν παράστασιν ὀπλιτῶν ἔχοντος καὶ ἐπὶ τοῦ κράτους κεφαλῆς ἐξ αἰγυπτίας πορσελλάνης προερχομένης ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει Μυκηναίων τάφων καὶ ἀπεικονισθείσης παρὰ Schuehhardt Schliemann's Ausgrab. σ. 237 εἰκ. 198. Κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς δὲ χρόνους μανθάνομεν, ὅτι καὶ ὁ Πύρρος (Πλουτ. βίος Πύρρου 11, 20) ἐφόρει κράνος τῷ τε λόφῳ διαπρέπον καὶ τοῖς τραγικοῖς κέρασιν.

38) Ἰασπικ κεραμόχρους, χρυσόδετος. Δύο ἄνδρες γυμνοὶ τὰ ἄλλα πλὴν ζώνης καὶ περιζώματος ἴσως περὶ τὰ αἰδοῖα ἀσχολοῦνται περὶ λέοντα ὃν κατέβαλον κατὰ τῆς γῆς· οὐδέτερος αὐτῶν κρατεῖ μάχαιραν ἢ ἄλλο τι ὄπλον, διακρίνεται ὅμως τι ὡσεὶ σχοινίον ἐλισσόμενον διὰ τῶν χειρῶν τῶν καὶ τῶν σκελῶν τοῦ λέοντος, ὥστε πιθανῶς προσπαθοῦσι νὰ δέσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν· ἴσως ὑποτίθεται ὁ λέων νεκρός, ἢ θέσις του ὅμως καὶ ἰδίως ἢ τῆς οὐρᾶς του (πρὸ πάντων ἐὰν ἀναστραφῆ ὁ λίθος) δὲν ἐκφράζουσι τοῦτο.

39) Δακτύλιος χρυσοῦς ἔχων διάμ. 0,013 καὶ βάρους 6.8 γραμ. Τὸ σχῆμά του εἶναι ὅμοιον τοῖς γνωστοῖς ἐκ Μυκηναίων πλὴν ὅτι ὁ κύκλος του ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας εἶναι διὰ γραμμῶν διηρημένος ὡς σῶμα σκώληκος. Ἀριστερὰ παρίσταται δένδρον ὡσεὶ ἀπὸ ἀγγείου ἐπιμήκους ἐκφύομενον, ἀνὴρ δὲ φορῶν μόνον ζώνην καὶ πέδιλα περιδεδεμένα δι' ἱμάντων ἐπὶ πετρώδους βαίνων ἐδάφους ἀνατείνει τὴν χεῖρα πρὸς τὸ δένδρον ὡσεὶ θέλων νὰ δρέψῃ καρπούς· ἢ κίνησις του εἶναι ζωηρὰ· περαιτέρω γυνὴ ἐν τῷ γνωστῷ μυκηναίῳ χιτῶνι φαίνεται ὡσεὶ ὀρχουμένη· ὅλως δεξιὰ δὲ ἀντικείμενόν τι ὡσεὶ ἔντομον ἀναλόγως ὑπερμέγεθες καὶ ἄνω παρὰ τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικὸς δύο δυσδιάκριτα ἀντικείμενα (τὸ μικρότερον εἶναι ἴσως ἀπλή βλάβη) καὶ τρίτον τι σταυροειδές ὡσεὶ πέλεκυς, ἐκατέρωθεν τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶνται δύο ἄλλα ἀντικείμενα κατερχόμενα μέχρι τοῦ μέσου τοῦ στελεοῦ. Ἡ παράστασις αὕτη, ἀν καὶ δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω τὰ σύμβολα, μοὶ φαίνεται θρησκευτικὴ, οὐσιῶδες δὲ

μέρος αποτελεί τὸ δένδρον. Ἄνωτέρω (ἀρ. 12) εὐρομεν γυναῖκα ὀρχουμένην, κρατοῦσαν μάλιστα ἴσως ἐγγχειρίδιον, ἀνεφέραμεν δ' αὐτόθι καὶ ἄλλην ὁμοίαν παράστασιν ἐπὶ λίθου· ἐνταῦθα βλέπομεν πάλιν γυναῖκα ὀρχουμένην, ἴσως δὲ καὶ τοῦ ἀνδρὸς ἡ στάσις οὕτω πρέπει νὰ ἐξηγηθῇ, δύσκολον δὲ εἶναι νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ ὀρχησις αὕτη δὲν ἔχει βαθυτέραν τινὰ θρησκευτικὴν ἔννοιαν· ὁ χαρακτηριστὴρ τῆς θρησκείας ταύτης πρέπει νὰ ἦτο ὀρχιστικός.

40) Δακτύλιος χαλκοῦς διαμ. 0,02. Ἡ σφεν-

δὴν εἶναι προσηλωμένη ἐπὶ τοῦ κύκλου διὰ δύο ἤλων· ἡ παράστασις ἔπαθεν ἕνεκα τῆς κατιώσεως· ζῶον οὐ τὸ μὲν σῶμα ὁμοιάζει τῷ τοῦ λέοντος, ἡ κεφαλὴ ὅμως μᾶλλον τῇ ἀρπακτικοῦ ὀρνέου, ὀρθιον ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν ἰστάμενον σπαράσσει ἄλλο τετράπουον, ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ ὁποίου θέτει τοὺς προσθίους. Ὅπισω τοῦ σπαρασσομένου φοῖνιξ, εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον ἄλλος.

Τὸν Φεβρουάριον 1890.

Χρ. ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΑΡΧΑΙΩΝ ΤΑΦΩΝ ΕΝ ΕΛΕΥΣΙΝΙ

Ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας (1884, σελ. 83-87) ἀνακοινῶν τὰς παρατηρήσεις μου, ἃς εἶχον κάμει ἐπὶ ἀρχαίων τάφων, οὓς τυχαίως εἶχον ἀνακαλύψει, ἔγραφον τὰ ἑξῆς :

« Ἐν δὲ τῇ παρούσῃ ἐκθέσει κρίνω ὅχι ἄσκοπον νὰ κάμω λόγον καὶ περὶ ἄλλων τινῶν ἀπροσδοκῆτων μὲν ἀποκαλύψεων τῶν ἐνταῦθα ἀνασκαφῶν, μὴ στερουμένων ὅμως ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος. Κατὰ τὴν μεσημβρινὴν δηλ. κατωφέρειαν τοῦ λόφου τῆς Ἀκροπόλεως 60-80 Γ. Μ. μακρὰν τοῦ ἱεροῦ Περιβόλου ἔχει ἀγορασθῆ μετὰ τινος ἐκεῖ οἰκίας σφζούσης λείψανα ψηφιδωτοῦ ἐδάφους καὶ ἀγρὸς 1500 τετρ. Γ. Μ. περίπου τὴν ἔκτασιν. Τὸν ἀγρὸν τοῦτον θέλων νὰ χρησιμοποίησω, ἂν ἀνάγκη ἐγίνετο, εἰς μεταφορὰν ἐκεῖ χωμάτων ἐκ τῶν ἐν τῷ Περιβόλῳ ἀνασκαφῶν, ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ τὸν ἐρευνήσω πρότερον διὰ σκαφῆς, ἵνα μὴ τι κρύπτηται ἄξιον λόγου καὶ σκεπασθῆ ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς μελετωμένης μεταφορᾶς ἐκεῖ νέων χωμάτων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μοὶ ἀπεκαλύφθη ὑδραγωγὸς ἀσβεστόκτιστος ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ἔχων τὴν φορὰν καὶ τὴν κλίσιν του καὶ πιθανῶς πρὸς περισυναγωγὴν τῶν ὀμβρίμων ὑδάτων εἰς τινὰ δεξαμενὴν κτισθεῖς ἐν Ρωμαϊκοῖς, ὡς εἰκάζω, χρόνοις. Τὸ εὗρημα δὲν εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξιον καὶ δύναται κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀφινόμενου μικροῦ μόνον μέρους ὄρατοῦ, καὶ πάλιν νὰ καλυφθῇ. Ἄλλ'

οὐ ἐκεῖ τόποι ἔπρεπε νὰ ἐξετασθῶσι μέχρι τοῦ στερεοῦ, ἤτοι βραχώδους, ἐδάφους, ἢ δὲ ἐπίχωσις, καίπερ ὡς τὸ πολὺ ἐξ ἀμμοῶδων χωμάτων ἄνωθεν ἐκ τοῦ λόφου κατενεχθέντων ἀποτελουμένη, ἦτο καὶ σκληρὰ καὶ ἱκανῶς μεγάλη (3-4 Γ. Μ.) πολλαχού, ὃ δὲ γράφων τὰ παρόντα εἶχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν νὰ μὴ ὑπερβῇ ἡ γεννησομένη δαπάνη τὴν τυχὸν ὠφέλειαν ἐκ μεταφορᾶς ἐκεῖ χωμάτων ἐκ τῶν ἐν τῷ Περιβόλῳ ἀνασκαφῶν. Τέλος κατὰ τινὰ τῶν ἀποπειρατηρίων τάφων ἐφθάσαμεν εἰς τὸ στερεόν, ἤτοι βραχώδες, ἔδαφος, ἐκεῖ δὲ ἦλθον εἰς φῶς τάφοι πανάρχαιοι, ὧν ἐρευνήσας περὶ τοὺς δέκα μέχρι τοῦδε μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς προσοχῆς παραθέτω ἐνταῦθα συντόμως τῶν παρατηρήσεών μου τὰ πορίσματα ».

« Ὅμοιοι πανάρχαιοι τάφοι ἀνευρέθησαν, ὡς γνωστόν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Περιβόλῳ¹ ἀλλ' οὗτοι σεσυλημένοι καὶ μεμονωμένοι δὲν παρείχον πολὺ τὸ διάφορον· οἱ ἐν τῷ ἀγρῷ εἰσι βεβαίως ἄθικτοι καὶ ἂν δὲν ἀποτελοῦσιν ὀλόκληρον νεκροταφεῖον, οὐδὲν ἦττον φαίνονται ὄντες ἱκανοὶ τὸν ἀριθμὸν, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὀλίγοι οἱ ὑπ' ἐμοῦ ἐρευνηθέντες παρέχουσιν ἔννοιαν τινὰ τῆς τε διασκευῆς αὐτῶν καὶ τοῦ τρόπου τῆς ταφῆς τῶν ἐν αὐτοῖς τεθαμμένων. Καὶ πρῶτον μὲν ἄς ρηθῇ τοῦτο, ὅτι οὔτε τις οἰαδῆποτε διάταξις,

¹ Παράβ. ἀνωτ. σελ. 76 καὶ Πρακτ. τοῦ 1883, σελ. 59, σημ. 2 καὶ σελ. 61, σημ. 2.

οὔτε τις πρὸς τι ὠρισμένον τοῦ ὀρίζοντος σημεῖον τοποθέτησις αὐτῶν παρατηρεῖται, ἀλλὰ φαίνονται ἀποτελοῦντες σύμπλεγμα ὅλως ἀνώμαλον διαστουρούμενοι πρὸς ἀλλήλους ἐνίοτε καὶ εἰς τὸ αὐτὸ σχεδὸν ἐπίπεδον. Ἐπειτα δ' ὅτι, τινὲς μὲν οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ἀπλοῖ βόθροι ἐπικεκαλυμμένοι ἄνω δι' ἀκατεργάστων πλακῶν ἐγχωρίου λίθου, ἄλλοι δὲ ἔχουσι τὰς τέσσαρας πλευράς τῶν κτιστῶν (ὑψος, ἤτοι βάθος, 0,30-0,50 Γ. Μ.) ἢ ἐκ λίθων ἀκατεργάστων (ξηρολιθιά), ἢ ἐξ ὠμῶν πλίνθων¹, ἢ καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἐνίοτε καὶ φέρουσι τὸ αὐτὸ πάντες κάλυμμα (πλάκας ἀκατεργάστους), ὅπερ ὅμως εἰς ἓνα τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐξετασθέντων δὲν ὑπῆρχε. Τὰ ἐν αὐτοῖς εὐρήματα εἰσὶν ὡς τὸ πολὺ οὐχὶ λόγου ἄξια, ὀλίγα τινὰ ἀγγεῖα δηλ. τὰ πλεῖστα συντετριμμένα² τοῦ γεωμετρικοῦ λεγομένου ρυθμοῦ, ὧν δύο ἰκανῶς μεγάλα (ὑψ. 0,30-0,40), ἀλλὰ συντετριμμένα ὡσαύτως, εὐρέθησαν εἰς δύο παραλλήλους, ἀλλ' εἰς ἀπόστασιν ἀπ' ἀλλήλων 1,50 Γ. Μ. τάφους, ὄρθια καὶ τούτου ἕνεκα βαθύτερον ἢ ὁ νεκρὸς τεθειμένα, τὸ μὲν κατὰ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ τοῦ ἐνὸς τῶν τάφων, τὸ δὲ ἕτερον κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ τοῦ ἑτέρου, πλήρη τέφρας, ἀνθράκων καὶ κεκαυμένων ὀστέων καὶ ἐξαχθέντα ἐκεῖθεν μετὰ πάσης προσοχῆς κατετέθησαν εἰς τὸ Μουσεῖον τὸ ἐν Ἐλευσίνι, ἂν καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν εἰς τὴν νῦν κατάστασιν τῶν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Ἐν δὲ τοῖς πλείστοις τῶν τάφων ἀνευρίσκονται τὰ περισσότερα (τοῦλάχιστον πάντα τὰ παχύτερα) τῶν ὀστέων³ οὐδὲν ἕτερον παρουσιάζοντα τὸ καινόν, ἢ ὅτι ἐνὸς μάλιστα τῶν νεκρῶν ἐφάνησάν μοι παχύτατα (τοῦ κρανίου τὰ ὀστᾶ εἶχον πάχος 0,01 περίπου) ἴσως ἐκ τῆς ὑγρασίας ἐξωδηκότα. Καύσεως ἔχνη (τέφραν ἰκανὴν καὶ ἀνθρακκας ὀλίγους) παρετήρησα εἰς ἓνα μόνον τάφον κυρίως· ἀλλὰ τὰ ὀστᾶ ἐν γένει,

¹ Μίαν τούτων κατώρθωσα νάποσπάσω, ἀλλ' ὄχι δυστυχῶς ἀκεραῖαν· πλάτος ἔχει 0,39 καὶ πάχος 0,09 Γ. Μ.· τὸ μήκος τῆς πρέπει νὰ ἦτο 0,43-0,44.

² Ὑπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ ἐνὸς τῶν τάφων εὐρέθη καὶ τεμάχιον σιδήρου οὐδὲν παρέχον ἐν τῇ νῦν αὐτοῦ καταστάσει σχῆμα. Ἐν ἄλλῃ τινὶ τάφῳ (παιδὸς ὡς εἰκάζω) προβάτου ἀστράγαλος. Καὶ ὅσοι δὲ ὄχι ἀνθρώπινον, ὡς μοὶ ἐφάνη, εὐρέθη μετὰ τῶν ὀστέων τάφου τινός.

³ Προσπάθησα πάση δυνάμει· ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα νὰ ἐξαγάγω καὶ διασώσω κρανίον τι ἀκεραῖον· οὐχ ἦττον καὶ ἐπὶ τῶν διασφθέντων τεμαχίων δύνανται, νομίζω, νὰ γίνωσι κρανιοσκοπικαί τινες παρατηρήσεις παρὰ τῶν ἀρμόδιων.

πλὴν τῶν ἐν ταῖς μνημονευθείσαις ἀνωτέρω ὀστεοδόχοις κάλπαις, δὲν μοὶ ἐφάνησαν κεκαυμένα· ἀδύνατον δὲ ὑπῆρξε νὰ καθαρίσω ἀπὸ τῶν χωμάτων καὶ νὰ ἀντιληφθῶ σαφῶς τοῦ σκελετοῦ ὀλοκλήρου ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτοῦ θέσει¹. Καὶ ὅμως παρετήρησα (καὶ τοῦτο εἶναι ἴσως τὸ ἀξιολογώτερον τῶν ἐν αὐτοῖς παρατηρηθέντων) εἰς δύο τῶν σκελετῶν (τοῦ ἑτέρου μάλιστα καὶ ἐσημείωσα ὡς οἶόν τε ἀκριβέστερον ἐν τῷ ἡμερολογίῳ μου) τὴν θέσιν τῶν ὀστέων τῶν κνημῶν σταυροειδῶς ἢ μάλλον χιαστὶ τεθειμένων, τῆς ἀριστερᾶς κνήμης οὔσης ὑπὸ τὴν δεξιάν, αὐτῶν δὲ τούτων τῶν νεκρῶν καὶ τινος τρίτου ἀκόμη καὶ τὸ κρανίον μοὶ ἐφάνη ὄχι ὅλως ὑπτιάν ἔχον θέσιν, ἀλλὰ κλίσιν τινὰ πρὸς τᾶριστερά. Κατ' ἀρχὰς ἐξενίσθη, τὸ ὁμολογῶ, ἀλλ' ὕστερον ἐνεθυμήθη ὅτι οὐδόπως παράδοξον οὐδὲ πρωτοφανὲς νὰ ἔκειντο οἱ νεκροὶ κεκλιμένοι πρὸς τᾶριστερά καὶ συνεσταλμένα ὀλίγον τι τὰ σκέλη ἔχοντες, θέσις, ἣτις ἀληθῶς μόνη δύναται νὰ ἐξηγήσῃ τὸ χιαστὸν σχῆμα τῶν ὀστέων τῶν κνημῶν τῶν ἡμετέρων νεκρῶν². Ἄγνοῶ ὅμως ἂν τὸ πρᾶγμα παρετηρήθη καὶ ἐν ἄλλοις ἐμοίοις τάφοις τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. Πρὶν δὲ τὸν περὶ τῶν τάφων τούτων καταστρέψω λόγον ἀνάγκη νὰ παρατηρήσω ὅτι καὶ μεγάλα ἀγγεῖα, (δυστυχῶς ὄχι σῶα καὶ ἀκεραῖα), ὅσα τὰ ἐν Διπύλῳ εὐρέθησαν καὶ ἐδῶ³ τὰ περισσότερα εἰς στρῶμα γῆς ὑψηλότερον (0,50 περίπου) τῶν εἰρημένων τάφων καὶ εἰς οὐδεμίαν, ὡς νομίζω, πρὸς αὐτοὺς σχέσιν, ἀποτελοῦντα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τάφους ἰδιαιτέρους. Καὶ ταῦτα δὲ τεθειμένα οὐχὶ ὄρθια, ἀλλὰ πλαγια-

¹ Τὸ πρᾶγμα ἦτο δύσκολον καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως τῶν τάφων πρὸς ἀλλήλους καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς νεκρῶν καὶ διότι ἡ σκαφή ἤρξατο γενομένη ἐκεῖ ὄχι πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν.

² Παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. 1885, σελ. 41-42. Perrot Hist. de l'Art II, σελ. 372 καὶ ἐξῆς.

³ Τῶν τοῦ ἀπλουστεροῦ εἶδους. Μόνον ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τοῦ μεγίστου αὐτῶν εἶναι ἐξωγραφημένα δύο πτηνά· καὶ τούτου ὅμως καὶ τῶν ἄλλων ἡ λοιπὴ διακόσμησις εἶναι ἀπλουστάτη· τινὰ μάλιστα εἶναι ὅλως κοινὰ καὶ πρόστυχα ἄνευ γανώματος καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς διακοσμήσεως. Ἄξιον ὅμως ἴσως ἰδιαιτέρως μνήμης ἐνταῦθα εἶναι ὅτι δύο αὐτῶν ραγισμένα καὶ πρὶν ἢ τεθῶσιν εἰς τοὺς τάφους φέρουσι κατὰ μήκος τῶν ἀρχαίων ραγισμάτων τῶν ὀπᾶς κανονικᾶς καὶ κατὰ κανονικᾶς ἀποστάσεις, δι' ὧν ἴσως προσεδέοντο διὰ σχοινίου πρὸς στερέωσιν. Αὐτὸ τοῦτο ἐπράξα καὶ ἐγὼ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, συνειθίζουσι δὲ νὰ πράττωσι, ὡς ἀκούω, οἱ ἡμέτεροι χωρικοὶ καὶ νῦν ἐτι ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι καὶ τὸ πρᾶγμα ἦν, ὡς φαίνεται, καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι οὐχὶ σπάνιον, διότι ἀγγεῖα ὁμοίως φέροντα ὀπᾶς κέκταται καὶ ἄλλα ἢ ἡμέτερα Ἑταιρία.

σμένα εντός αβαθοῦς κοιλότητος ἐκαλύπτοντο ἄνω (πλὴν ἑνός), ὅπως καὶ οἱ τάφοι, ὑπὸ ἀκατεργάστων πλακῶν καὶ ἔφερον ἐκατέρωθεν τῆς κοιλίας των ἕνα ἢ πλείονας, οἰοῦναι πρὸς ὑποστήριξιν, λίθους· λίθοι δὲ ἀντὶ πωμαίων ἔφρασσον καὶ τὰ στόμια αὐτῶν καὶ κάποτε καὶ τοὺς συντετριμμένους πυθμῆνας των¹. Δύο δὲ εὐρέθησαν τὸ ἓν παρὰ τὸ ἄλλο οὕτω τεθειμένα, ὥστε τὸ δεύτερον ἐγρησίμειεν ὡς πυθμὴν τοῦ πρώτου τεθραυσμένου ὄντος ὅλως τὰ κάτω². ταῦτα δὲ οὐ μόνον ἐκάλυπτον ἄνω πλάκες, ἀλλὰ καὶ ὀλόγυρα, εἰς τινα ὅμως ἀπ' αὐτῶν ἀπόστασιν, περιέβαλλον λίθοι, οἰοῦναι ἀφορίζοντες τὸν τόπον. Πάντα δὲ πλὴν τῶν ὀλίγων χωμάτων ἐμπεριείχον καὶ ἄλλα τινὰ μικρότερα (ὡς κτερίσματα) ἀγγεῖα καὶ ὀλίγα ὄστᾶ (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κρανίου) νεαρῶν σωμάτων (παιδίων ἢ κορασίων) καὶ μὴ κεκαυμένα, ὡς ἐγὼ νομίζω³. »

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἐν τοῖς Πρακτικαῖς. Ἐν τῇ ἐπαναλήψει ὅμως τῶν ἐν Ἐλευσίνι ἀνασκαφῶν κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη (1885 - 86) ἔκρινα σκόπιμον δαπανῶν καὶ χρόνον καὶ χρήματα κατὰ τι περὶ σφόδρα νὰ ἐξακριβώσω τὰ κατὰ τοὺς τάφους ἐκείνους ὡς κάλλιον ἡδυνάμην. Πρὸς δὲ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἀναγκαῖον ἐφάνη μοι νὰ ὀρίσω ἐκ τῶν προτέρων μικρὸν τι τεμάχιον γῆς (45-50 τετραγωνικὰ Γ. Μ.) καὶ νὰ ρυθίσω νὰ φαιρῶ κατὰ στρώματα τὸ ἐπισωρευθὲν ἐκεῖ χῶμα ἵνα οὕτω φθάσω ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκείνην, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἤθελον παρουσιασθῆ ἴχνη ταφῆς· τοῦτο δὲ ὄντως καὶ ἔπραξα καὶ παραθέτων ὡδε ἀπλοῦν ὅλως διάγραμμα τοῦ ἀνασκαφέντος χώρου προσθέτω εἰς ἐξήγησιν αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπόμενα⁴.

Εἰς βάθος 2,50 περίπου Γ. Μ. ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος ὀρθία πλάξ (ὑψ. 0,60, πλάτ. 0,35 καὶ πάχ. 0,15) ἐμπεπηγμένη ὡς στήλη εἰς τὸ ἔδαφος (Α) καὶ

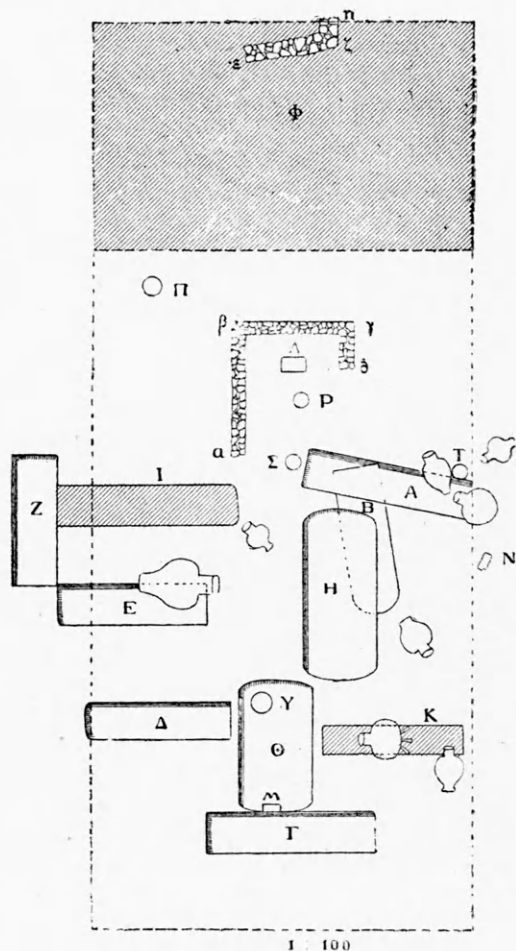
¹ Ἐνός αὐτῶν τὸν συντετριμμένον πυθμῆνα ἔφρασσαν ἄλλο ἀπλαδωτὸν ἀγγεῖον.

² Ὅφειλω ὅμως νὰ ὁμολογήσω ὅτι δὲν ἀντελήφθην ἐγὼ αὐτὸς τοῦ πράγματος, διότι τὰ ἀγγεῖα εἶχον μετακινήθῃ πρὶν ἢ προσέλθω εἰς τὸν τόπον τῆς σκαφῆς· πείθομαι οὐδὲν ἤττον εἰς τοὺς σκαφεῖς εἰπόντας μοι ὅτι οὕτως ἔκειντο. Ἐν τούτοις δὲ τοῖς ἀγγείοις πλὴν μικροτέρων τινῶν ἀγγείων (τὰ χῶματα ἦσαν, ὡς συνήθως, ὀλίγα, ὄστᾶ δὲ τὰ τοῦ κρανίου καὶ τινὰ ἄλλα) εὐρέθησαν καὶ ψέλλιοι καὶ ἐνώτιοι (;) χάλκινα καὶ σκαραβαῖος διατηρητος ἐκ πάνου εὐθραύστου (ὕδατος ;) ὕλης.

³ Παράβ. Perrot, Histoire de l'Art, II, σελ. 373 καὶ ἐξῆς.

⁴ Ὁ τόπος ὁ σημειούμενος ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ γράμματος Φ καὶ ἐσκιασμένος ὢν εἶναι ὁ ἀνασκαφέντος πρότερον κατὰ τὸ 1884.

τῆς σκαφῆς προχωρησάσης μέχρι τῆς βάσεώς της λίθοι σχηματίζοντες (καθόσον ἐσφύζοντο) τὰς τρεῖς πλευρὰς τετραγώνου τινὸς ἐκεῖ πλαισίου (α-β-γ-δ) μοι παρέσχον τὴν εὐλογον ὑπόνοιαν ὅτι εἶχον φθάσει εἰς τὴν ποθουμένην ἐπιφάνειαν καίπερ ὑπερκειμένην

τοῦ ἐπιπέδου, εἰς ὃ εἶχον πρότερον ἀποκαλύψει τοὺς τάφους κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος· καὶ ὅμως καθ' ὅλον τὸ προορισθὲν εἰς σκαφὴν τετράπλευρον κατὰ τοῦτο τὸ ἐπίπεδον ἴχνη ἄλλα ταφῆς δὲν ἐφάνησαν καὶ μόνον ὅταν ἐτι βαθύτερον ἐσκάψαμεν κατὰ 0,40-0,50 εὐρέθη δυσμικώτερον τῆς βάσεως τῆς στήλης ἐπίσης κατὰ 0,40-0,50 (κατὰ τὴν θέσιν Ρ) ἢ βάσις, ἥτοι ὁ πούς, ἀγγείου μεγάλου ἐξ ἐκείνων ἅτινα καὶ ἐν Διπύλῳ εὐρέθηντα εἰσὶ καὶ τὰ μόνον ἅτινα κοσμοῦσιν ὀλόκληροι παραστάσεις¹. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο νὰ-

¹ Παράβ. An. dell'Inst. 1872, σελ. 142, ἀριθ. 41. Monum. Tόμ. IX. Tav. 40. Τὸ σχῆμα τῶν ἀγγείων δύναται νὰ ἴδῃ ὁ βουλόμενος καὶ παρὰ Conze, Anf. der gr. Kunst, Taf. X. ἀριθ. 1.

φαιρεθῆ και ἕτερον στρώμα χρώματος και τότε πρῶτον ἀληθῶς εἰς βάθος 3,50-4,00 Γ. Μ. περίπου ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος ἐφάνησαν και ἄλλα ἔχνη ταφῆς, ἀγγεῖα δηλ. ἐκ τῶν καλουμένων τοῦ Διτύλου τοῦ ἀπλουστέρου εἶδους ἐν τῷ αὐτῷ ἐπιπέδῳ κείμενα, ἐν ᾧ και τὰ πρότερον εὑρεθέντα τοιαῦτα, και ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἐπικειμένου χρώματος, πλὴν ὀλίγων, συντετριμμένα. Καὶ τούτων τὰ πλεῖστα ἐκάλυπτον λίθοι, πάντα δὲ περιεῖχον¹ κατὰ τὸ μᾶλλον και ἦσαν ὀστᾶ (κρανίου μάλιστα) ἀκαυστα νεαρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσώπων· ὑπῆρχον ὅμως και δύο, ὧν τὰ ὀστᾶ ἀναντιρρήτως δὲν ἦσαν βρεφῶν, τὸ ἕτερον τῶν κατὰ τὸ γράμμα Κ σημειωθέντων και πρὸ πάντων τὸ διὰ τοῦ γράμματος Ε. Καὶ ἐν ἐκείνῳ μὲν οὐχὶ πάνυ πολλὰ ὀστᾶ εὑρέθησαν, τεμάχιον ὅμως τῆς κάτω σιαγόνας μετὰ τῶν μασσητήρων ὀδόν-

¹ Ομοῖοι ἀγγεῖοι πούς εὑρέθη και κατὰ τὴν θέσιν, ἦν διὰ τοῦ γράμματος Τ ἐσημείωσα ἐν τῷ Διαγράμματι, χωρὶς και ἐνταῦθα νὰ εὑρεθῶσι και ἄλλα θραύσματα τούτων τῶν ἀγγείων· ἀλλὰ και ἐν τῇ πρότερον σκαφῇ και τρίτου ὁμοίου ἀγγείου εὑρον τὸν πόδα (πολὺ μᾶλλον τοῦτον κολοβόν) χωρὶς νὰ εἶρω και θραύσματα τοῦ σώματος τοῦ ἀγγείου, τοῦλάχιστον χωρὶς νὰ εἶρω τοιαῦτα εἰς τοσοῦτον ἀριθμὸν, ὥστε νὰ μὴ ἦτο δυνατόν νὰ διαλάβωσι τὴν προσοχὴν μου. Καὶ ὅμως πιθανώτατον τὰ λιθάρια ἐκεῖνα τὰ ἀποτελοῦντα τὸ τετράγωνον πλαίσιον, ὃ ἀνωτέρω ἐμνημόνευσα, και ἴσως και ἡ στήλη γάρβιν τοῦ ποτέ ἱσταμένου τούτου μεγάλου ἀγγείου εἶχον τεθῆ ἐκεῖ. Καὶ ὅταν κατόπιν (παράβ. κατωτέρω σελ. 182 σημ. 2) ἐσκαψα ὑπὸ τὴν στήλην μέχρι τοῦ βράχου οὐδὲν ἄλλο εὑρον ἢ στρώμα τέφρας μόνον ἀρκετὰ παχύ.

¹ Ἐν τῷ διαγράμματι ἀπεικονίσθησαν ὡς οἷόν τε πιστῶς ὡς πρὸς τὴν θέσιν μόνον, ἦν εἶχον πρὸς ἄλληλα, οὐχὶ ὅμως και κατὰ τὸ σχῆμα· και καλὸν μὲν ἴσως θὰ ἦτο νὰ ἀπεικονίζοντο τινα, τὰ κάλλιον διατηρούμενα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δὲν μοι ἦτο εὐκόλον και μόνον ἀπεικονίσθη διὰ τὴν περιέργον τοῦ ζώου παράστασιν τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀναγνώστου. Πητέον ὅμως ἐνταῦθα ὅτι ὑπάρχουσι πολλὰ, ἄτινα οὐ-

δεμίαν φέρουσι διακόσμησιν και εἶναι τόσον βαναυσοειδῆ τὴν κατασκευὴν, ὥστε ὃ μὴ γινώσκων τὴν προελευσίν των δυσκόλως δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐν τούτοις τοῖς τάφοις εὑρέθησαν ἐνθα και τὰ ἄλλα, ὧν ἀπλῆ μὲν ἐπίσης εἶναι ἡ διακόσμησις, ἀλλ' ἡ κεραμοποιία των μαρτυρεῖ χεῖρας ἐξησχημένας εἰς τὸ ἔργον.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ 1889.

των, ἐφάνη μοι μαρτυροῦν κρανίον ἀνθρώπου ἡλικίας οὐχὶ κατωτέρας τῶν 4-5 ἐτῶν, ἐν δὲ τούτῳ πλὴν και ἄλλων ὀστέων εὑρομεν και αὐτὸ τὸ κρανίον σχεδὸν ὀλόκληρον μετὰ και τῶν μασσητήρων ὡσαύτως ὀδόντων και θέσιν παράδοξον ἔχον και οὐχὶ ἀναξίαν περιγραφῆς. Τὸ ἀγγεῖον τετρασμένον ὡσαύτως (ὑψὸς αὐτοῦ 0,95 περίπου, περιφέρεια κατὰ τὴν κοιλίαν 1,70-1,80) ἐφράσσετο κατὰ τε τὸ στόμιον και κατὰ τὸν συντετριμμένον ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν παντάπασιν ἀποκεκομμένον και ὅλως μὴ ὑπάρχοντα πυθμένα του ὑπὸ πετρῶν· και ὅμως ἦτο πεπληρωμένον χρώματος ἐκ δύο συγκειμένου στρωμάτων, ὧν τὸ μὲν ἀνώτερον ἦτο, ὡς συνήθως τὸ τῶν σκεπασμένων τάφων χῶμα, λεπτόν και ἀλευρωδές, γέμον μικρῶν κοχλιῶν και διὰ μόνης τῆς χειρὸς ἀφαιρούμενον, τὸ δὲ κατωτέρον ἦτο ἱκανῶς συμπαγές, ὥστε μετὰ δυσκολίας και διὰ τῆς μαχαίρας αὐτῆς ἀπεκόπτετο, ἐν δὲ τούτῳ τῷ στρώματι τοῦ χρώματος (τῷ συμπαγεῖ) τὰ τε ἄλλα ὀστᾶ κατὰ θέσιν μὴ δυναμένην ἀκριβῶς νὰ ὀρισθῆ ἦσαν οἰονεὶ τεθαμμένα και τὸ κρανίον ἀπέχον τῆς βάσεως τοῦ λαιμοῦ τοῦ ἀγγείου 0,10-0,15 και οὔτε πρηγές, οὔτε ὑπτίον, ἀλλὰ κάθετον τρόπον τινά, ἦται μὲ τὴν κάτω σιαγόνα (ἦτις και ἐθραύσθη κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν) ψαῦον σχεδὸν τὴν παρεῖαν τοῦ ἀγγείου τὴν ἐρειδομένην ἐπὶ τοῦ ἐδάφους και ἐστραμμένον πρὸς ἀνατολάς. Ἐνῶ δὲ τὰ ἐν τούτοις τοῖς ἀγγείοις, ὡς ἐσημείωσα ἤδη, ὑπάρχοντα ὀστᾶ, ἦσαν ἀκαυστα, περίξ αὐτῶν ἐν τοῖς χῶμασι τὰ ἔχνη καύσεως ἦσαν πάμπολλα και ποικίλα, μάλιστα κατὰ τοῦτο τὸ ἀγγεῖον τὸ διὰ τοῦ Ε σημειωθέν¹. Πλὴν δὲ τῶν ὀστέων και μικρότερα τινὰ ἀγγεῖα εὑρίσκοντο ἐν αὐτοῖς τοῦ αὐτοῦ γεωμετρικοῦ τρόπου, ἐνδὸς δ' αὐτῶν τοῦ διὰ τοῦ γράμματος Π σημειωθέντος και οὐχὶ πλαγίως, ἀλλὰ καθέτως ἐμπεπηγμένου εἰς τὸ χῶμα εὑρεθέντος, ἔφρασσε τὸ στόμιον χάλκινον σκευὸς ὅμοιον περίπου τὸ σχῆμα πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν και νῦν ἔτι ἐν χρῆσει, ἐν τοῖς λουτροῖς μάλιστα, τάσια καλούμενα². Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὰ

¹ Περιέργως ἦν ἡ εὑρεσις κρανίου ἀνευ ἄλλων ὀστέων οἰονδηποτε 0,20-0,30 μακρὰν τοῦ στομίου τούτου τοῦ ἀγγείου και 0,20-0,25 περίπου ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδον, ἐφ' οὗ τὸ ἀγγεῖον ἠδράζετο. Ἀλλὰ και ἡ θέσις τοῦ ἀγγείου ἦν κατὰ τοῦτο περιέργως ὅτι ἠρείδετο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατὰ τὸ ἕτερον αὐτοῦ οὐς.

² Τὸ διὰ τοῦ γράμματος Π σημειωθέν ἀγγεῖον ἐξήχθη κατὰ πάντα

ἀγγεῖα συμπληρωτικὰ εἰς ὅσα περὶ τῶν αὐτῶν ἐν τοῖς Πρακτικαῖς ἔγραψα. Ἀφοῦ δὲ οὐδαμοῦ ἀλλαγῆς εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον ἄλλα τοιαῦτα δὲν ὑπῆρχον κατὰ τὸ ὀρισθὲν ἐξ ἀρχῆς εἰς ἔρευραν τετραπλευρον καὶ ἀφοῦ συνήγαγον τὰ θραύσματα αὐτῶν παρήγγειλα τοὺς σκαφεῖς νὰ προχωρήσωσι σκάπτοντες βαθύτερον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ἀνευρέσεως καὶ τάφων καὶ ἡ ἐλπίς μου δὲν διεψεύσθη. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἠνεώχθη ὁ βόθρος Η, διότι οἱ σκαφεῖς παρετήρησαν ὅτι κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ἡ γῆ ἐπὶ τοσοῦτον ἦν μαλακὴ ἐνιαχοῦ, ὥστε καὶ εἰς τὸ ἴδιον αὐτῶν ὑπεχώρει βάρος· καὶ ἀληθῶς ὁ βόθρος ἐσκάφη εὐκολώτατα εἰς βάθος 0,80 - 0,85 ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῶν πέριξ αὐτοῦ ἀγγείων καὶ ἐγνώσθη ὅτι ἦτο πεπληρωμένος τέφρας μᾶλλον ἢ χρώματος καὶ πρὸ πάντων ἀνθρώπων ἐκ μαλακοῦ ξύλου (πεύκης); καὶ μόνον τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ἀπετέλει λίαν σκληρὸν χῶμα ὥστε καὶ ὑπελήφθη παρὰ τῶν σκαφεῶν κατ' ἀρχὰς ὡς τοῖχος ἐξ ὠμῶν πλίνθων· ἀλλὰ νεκροῦ ἔγνη οὐδαμοῦ ἐν αὐτῷ ἐφάνησαν οὔτε ὀστᾶ, οὔτε ἄλλα κτερίσματα οἰαδῆποτε. Εἶχε λοιπὸν ἀνοιχθῆ ὁ βόθρος ἀπλῶς ὡς πυρᾶς τόπος; Παρ' αὐτὸν ἀνέσκαψαν οἱ σκαφεῖς ὀδηγηθέντες καὶ ἐνταῦθα ἐκ τοῦ μαλακοῦ καὶ ἐνδοτικοῦ τῆς γῆς τὸν βόθρον Θ· καὶ τούτου τὰς πλευρὰς καὶ τὸν πυθμῆνα εἰς ἴσον περίπου βάθος (0,85 - 1,00) ἀπετέλει σκληρὸν χῶμα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς δυσμὰς πλευρὰν του ἐν τῇ θέσει περίπου, ἦν διὰ τοῦ γράμματος M¹ ἐσημείωσα ἴστατο ὀρθία ὡς στήλη ἀπλή πλάξ. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ βόθρῳ τὰ ἔγνη τῆς καύσεως ἦσαν πολλά, κατὰ δὲ τὴν θέσιν τὴν σημειωθεῖσαν διὰ τοῦ γράμματος Υ εὐρέθη ἀγγεῖον καθέτως ἐμπεπηγμένον, ὥστε μέρος αὐτοῦ ἔτι βαθύτερον τοῦ πυθμῆνος τοῦ βόθρου εἰσῆρχετο εἰς τὴν γῆν, καὶ πλήρες κεκαυμένων ὀστέων². Τὸ ἀγγεῖον καίπερ οὐδὲν φέρον πῶμα οὐδόλως ἐνεῖχε χῶματα.

σῶν καὶ εἶναι καὶ νῦν ἔτι κατὰ τὸ ἥμισυ πεπληρωμένον ὀστέων κεκαυμένων (ὑψ. 0,60, περιφέρεια κατὰ τὴν κοιλίαν 1,00 Γ. Μ.). Τὸ σχῆμά του ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ παρὰ Conze πίν. II, α, ἀλλὰ ἡ διακόσμησις αὐτοῦ ἀπλουστερά καὶ τὰ ὄψα του (δύο μόνον) κατὰ τὰ τοῦ πίν. III, ἀριθ. 4.

¹ Ὑψος αὐτῆς τὸ ὄλον 0,70, πλάτος τὸ μέγιστον 0,26, πᾶς. 0,12 ὑπερέκειτο δὲ τοῦ χείλους τοῦ βόθρου 0,45 - 0,50.

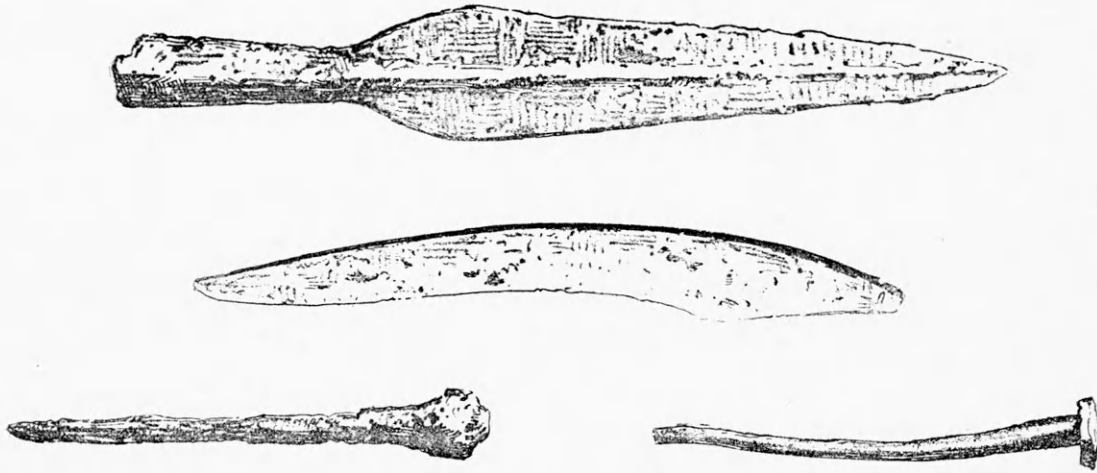
² Καὶ τοῦτο τὸ ἀγγεῖον (ὑψ. 0,73, πλάτος, ἦτοι περιφέρεια, κατὰ τὴν κοιλίαν 1,30) ἐξήχθη σῶν καὶ ἀλύμαντον καὶ εἶναι ἐν τῶν καλλίστων τοῦ εἴδους του. Κατὰ τὸ σχῆμα ὁμοιάζει τῷ παρὰ Conze (ἔ. ἀ.) πίν. II, ἀλλὰ κατὰ τὴν διακόσμησιν πρὸς τὸ τοῦ πίνακος VI, ἀριθ. 5.

Ἴσως κατὰ τὸν χρόνον τῆς ταφῆς τὸ εἶχον σκεπάσει διὰ φθοροῦ τινος καλύμματος, ὅταν δ' ἐκεῖνο κατόπιν διεφθάρη, τὸ χῶμα εἶχε σχηματισθῆ, φαίνεται, ὡς εἰς πλίνθον καὶ εἶχεν οὕτω ἀποφράζει τὸ στόμιον αὐτοῦ. Ἡ περαιτέρω πρὸς ἀνατολὰς σκαφή εἰς τὸ αὐτὸ περίπου βάθος ἤνεγκεν εἰς φῶς τὸν τάφον Α, κεκαλυμμένον μὲν ὄντα διὰ πλακῶν, ἔχοντα δὲ τὰς δύο μακρὰς πλευρὰς του ἐξ ὠμῶν πλίνθων πεποιημένας. Τὸ ὄλον αὐτοῦ μῆκος ἦν 2,00 Γ. Μ. περίπου, τὸ δὲ βάθος 0,30 - 0,40, ὁ δ' ἐν αὐτῷ σκελετὸς σώος σχεδὸν καθ' ὀλοκληρίαν ἐκαλύπτετο ὑπὸ στρώματος ἀλευρώδους χρώματος 0,10 - 0,15 Γ. Μ. καὶ ἀποκαλυφθεὶς μ' ἐστήριξεν ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν γνώμην περὶ τῆς μὴ ὑπτίας θέσεως ἐνίων τοῦλάχιστον τῶν νεκρῶν ἐν τούτοις τοῖς τάφοις. Τὸ κρανίον ἦν ὅλως πρὸς τὰριστερὰ κεκλιμένον, ὥστε ἄνωθεν ὁρώμενον ἐφαίνετο ἐν καταγραφῇ (en profil), κλίσιν δὲ πρὸς τὰριστερὰ ἐδείκνυε καὶ ὁ κορμὸς ἐν γένει καὶ ἐντεῦθεν ὁ μὲν ἀριστερὸς βραχίον συγκεκολλημένος σχεδὸν τῷ σώματι ὡν ἐφαίνετο καὶ οἰοεὶ πιεζόμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἀνετώτερον δὲ ὁ δεξιὸς τεθειμένος καὶ μόνον τὰ σκέλη ἐδείκνυον μᾶλλον ὑπτίαν θέσιν, τοῦλάχιστον ἐν αὐτοῖς ἢ πρὸς τὰριστερὰ κλίσις δὲν ἦτο καταφανής¹. Ἦν δὲ τοῦ σκελετοῦ τὸ μῆκος 1,50 Γ. Μ. περίπου καὶ ἐκ τῶν ὀστέων τῆς λεκάνης (ὡν ἡ πρὸς τὰριστερὰ κλίσις ἦν ἐπίσης καταφανής) εὐλόγως ἴσως ὑπέστη παρὰ τοῦ ἱατροῦ κ. Παγκάλου ὡς γυναικεῖος. Ὑπὸ τὸ κρανίον τοῦ νεκροῦ πλὴν δύο ἀγγείων (μιας οἰνοχόης καὶ ἐτέρου μικροῦ τῶν συνήθων) εὐρέθη καὶ κάπη ὀστεοδόχος συντετριμμένη καὶ πλήρης τέφρας καὶ ὀστέων κεκαυμένων σκελετοῦ ἡλικιωμένου ἀνθρώπου καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω πρὸς βορρᾶν κατὰ τὴν θέσιν Σ (ἡ θέσις τοῦ τάφου καὶ κατ' ἀκο-

¹ Ἀποδέχομαι καὶ ἐγὼ ὡς ὀρθὴν τὴν παρατήρησιν ὅτι ποιά τις μετακίνησις τοῦ πτώματος ἐν τῷ τάφῳ, τῆς κεφαλῆς μάλιστα τεθειμένης (ἐπὶ προσκεφαλαίου οἰουδῆποτε) πολλάκις ὑψηλότερόν πως τοῦ ἄλλου σώματος, δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐκ διαφόρων φυσικῶν λόγων, ἀλλ' ἐκ τοιαύτης τινὸς αἰτίας δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω οὔτε τὴν ὅλως κατὰ κρῶταρον θέσιν τοῦ κρανίου τοῦ νεκροῦ, οὔτε τὴν πρὸς τὰριστερὰ κλίσιν τῶν ὀστέων τοῦ θώρακος καὶ τῆς λεκάνης· τούναντίον εὐκολωτέρα φαίνεται μοι ἡ μετακίνησις ἐκ τῆς κεκλιμένης θέσεως εἰς τὴν ὑπτίαν καὶ τοῦτο ἴσως συνέβη οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰ σκέλη τοῦ νεκροῦ τοῦ τάφου Α, περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους ἄλλων τάφων καὶ πιθανῶς καὶ εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ τάφου Ζ, περὶ οὗ ἔστα κατωτέρω ὁ λόγος. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἐστηρίζοντο οἱ νεκροὶ ἐν τῇ κατὰ κρῶταρον ταύτῃ θέσει; διὰ προσκεφαλαίων ἴσως, καθ' ὅμοιόν τινα τρόπον τρόπον δηλ. καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ στηρίζονται καὶ οἱ καθήμενοι ἐνταφιαζόμενοι (Ἄρχ. Ἐφημ. 1888, σελ. 132).

λουθίαν και τοῦ σκελετοῦ ἦτο, ὡς και ἐν τῷ διαγράμματι δηλοῦται, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον τὸ δὲ πρόσωπον, ὡς εἰκός, ἔνεκα τῆς ἐπ' ἀριστερὰ κλίσεως τοῦ σκελετοῦ ἐστραμμένον πρὸς ἀνατολὰς) και γάλκινον ἀγγεῖον, ὅσον τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν και χρησιμεῦον ἴσως ποτὲ ὡς πῶμα τῆς

ὄστεοδόχου κάλπης. Γενομένης δὲ κατόπιν και βαθύτερον ἐρεύνης εὐρέθησαν πλην τῶν τεμαχίων τῆς σιδηρᾶς αἰχμῆς δόρατος(;) και τὰ ἄλλα ἐκεῖνα ἐπίσης σιδηρᾶ πράγματα, τὰ ὅποια βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἀπεικονισμένα¹, και τέλος ὑπ' αὐτὰς σχεδὸν τὰς πλίνθους τῆς ἀνατολικῆς τοῦ τάφου

πλευρᾶς τὰ συντρίμματα τοῦ κρανίου ἐτέρου νεκροῦ· προὔπηρχεν ἐνταῦθα, ὡς φαίνεται, και ἕτερος τάφος ὁ Β οὗ αἱ μακρᾶι πλευραὶ ἦσαν ἐκ κοινῶν λιθαρῶν ἐκτισμέναι και πιθανῶς εἰς τὸν νεκρὸν τούτου ἀνήκον τὰ συντρίμματα τοῦ κρανίου, εἰ και καθ' ὅλον τὸ μήκος του (καθ' ὅσον τοῦτο ἐγένετο γνωστὸν ἐκ τῶν σφζομένων ἐκείνων λιθαρῶν, ἅτινα εἰς ἐμὲ ἐφάνησαν ὄντως ὡς ἀποτελοῦντά ποτε τοὺς τοίχους τῶν μακρῶν πλευρῶν τάφου) δὲν ἀνευρέθησαν εἰ μὴ δύο ἢ τρία ἔτι ὄστᾶ δυσδιάκριτα. Ἴσως δὲ και εἰς τὸν νεκρὸν τοῦ τάφου τούτου ἀνήκον και τινὰ τῶν ἀνω σημειωθέντων κτερισμάτων, ἢ αἰχμὴ μάλιστα τοῦ δόρατος, ἀν μὴ ἀνήκον και εἰς τὸν νεκρὸν, οὗ τὰ ὄστᾶ ἐμπεριεῖχε κεκαυμένα ἢ ὄστεοδόχος κάλπη, διότι νὰ γνωσθῆ τὸ πρᾶγμα σαφῶς δὲν ἦτο δυνατόν. Πλην δὲ τούτων και ἕτεροι ἀκόμη τέσσαρες τάφοι ἐξεχώσθησαν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον κείμενοι. Και πρῶτον μὲν μετακινήθentos τοῦ μεγάλου ἀγγείου (Ε) ἐγνώσθη ὅτι ὑπ' αὐτὸ ὑπῆρχε τάφος ἀπλοῦς, ἦτοι βόθρος μόνον, ὃν ἐσκέπαζον ἐπτὰ πλάκες (δύο τούτων ἦσαν τεθειμέναι ἢ μία ὑπὲρ τὴν ἄλλην κατὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ νεκροῦ) και ἐν ᾧ κατέκειτο ὑπὸ χώματος συμπαγοῦς μᾶλλον και πάχος 0,20

περίπου κεκαλυμμένος σκελετὸς γυναικὸς κατὰ τὸν ἱατρὸν Πάγκαλον μήκους 1,50 περίπου ὑψίος δὲ και μὲ τὴν κεφαλὴν ὀλίγον ὑψηλότερα τεθειμένην και ἀνεπαίσθητον κλίσειν πρὸς ἀριστερὰ ἔχουσαν, τοὺς δὲ βραχίονας τεταμένους και ψάυοντας σχεδὸν τὸν κορμόν². Κτερίσματα ἐν αὐτῷ δὲν ὑπῆρχον, ὁ δὲ σκελετὸς ἦν κυρίως ἐπιτεθειμένος ἐπὶ στρώματος γῆς (ἄμμου ποταμίας;) πλήρους γαλικίων. Τούτου δὲ μετακινήθentos ἐφάνησαν ὑπ' αὐτὸν και ἕτερα ὄστᾶ και ἄλλου ἢ και ἄλλων νεκρῶν, ἀλλ' οὕτω κείμενα, ὡστε οὔτε ἐγώ, οὔτε ὁ ἐμὸς φίλος και συνάδελφος Τσουντας παρατυγχάνων³ και προσεκτικὸν καταστήσας με ἐπὶ τὸ

¹ Ἡ ἕτερα τῶν δύο εἰκονιζομένων περονῶν εἶναι χαλκῆ.

² Ὁ δεξιὸς μόνον ἐσφζετο ὀλόκληρος· ὁ ἀριστερός ἔνεκα τῆς καταπτώσεως μιᾶς τῶν πλακῶν καταβυθισθεὶς και κολοβωθεὶς εἶχε πάθει συγγρόνως και μετακίνησιν τοῦ πήχεως. Ἐν γένει δὲ παρατηρῶ ἐνταῦθα ὅτι προσεπάθησα νὰ διασφζω και διέσφζω ὅ,τι πλείστους τῶν σκελετῶν τούτων και μάλιστα τὰ κρανία ὅσα πρὸ πάντων ἐσφζοντο σχεδὸν ἄρτια και τὰ ἀπέστειλα εἰς Ἀθήνας με τὰς ἀναγκαίας σημειώσεις εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἀρχ. Ἐταιρίας, ὁποῦθεν κατόπιν παρεδόθησαν εἰς τὸν κ. Κλ. Στέφανον ἱατρὸν και διευθυντὴν τοῦ ἀνθρωπολογικοῦ Μουσεῖου διὰ τὰ περαιτέρω.

³ Τοὺς τάφους τούτους ἀνακαλύψας κυρίως κατὰ τὸ 1886 ἀφῆκα ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀθίκτους ὡς και τὸν ὅλον ἐκεῖ τὸπον ἀνοικτὸν ἐπὶ τῆ ἐλπίδι νὰ ἴδωσιν αὐτοὺς και ἄλλοι και εἰ δυνατόν νὰ ληφθῆ τοῦ ὅλου τόπου φωτογραφικὸν ἀπεικόνισμα· δυστυχῶς οὐδὲν ἄλλο ἐπέτυχα ἢ

ἀμμώδες εκείνο στρώμα, ἠδυνήθημεν νάντιλη-
φθῶμεν τῆς θέσεως αὐτῶν, ἢ μάλλον αὐτὰ ταῦ-
τα ἔκειντο ἀληθῶς οὕτως, ὥστε ἡ θέσις αὐτῶν
ἐμαρτύρει μετακίνησιν ἄνευ πολλοῦ σεβασμοῦ·
παρὰ τὸ κρανίον λ. γ., ἔπερ ἦτο ἤδη ἐν τῷ
τάφῳ διαλελυμένον καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξα-
χθῆ σῶν ὑπῆρχον ὅστ᾽ βραχιόνων ἢ κνημῶν,
ἢ δὲ κάτω σιαγῶν εὐρίσκειτο παρὰ τὰ ὅστ᾽ τῆς
λεκάνης, δύο δὲ ἄλλα ὅστ᾽ μηροῦ πιθανῶς ἦσαν
οὕτω τεθειμένα, ὥστε νὰ δύνηται τις νὰ ὑποθέσῃ
ὅτι ὁ νεκρὸς εἰς ὃν ἀνήκον ἔκειτό ποτε οὐχὶ ὕπτιος,
ἀλλὰ πρὸς τὰριστερὰ κεκλιμένος ἔχων συγχρόνως
τὰ σκέλη συνεπτυγμένα. Πάντα δὲ τὰ ὅστ᾽ ταῦτα
ἔκειντο ὑπὸ τὸν ἕτερον σχεδὸν σφζόμενον γυναι-
κεῖον σκελετὸν καὶ ὑπὸ τὸ ἀμμώδες στρώμα, ἐρ' οὐ
οὕτως ἠδράζετο, εἰς αὐτὸ δὲ τὸ στερεὸν χῶμα
τοῦ τάφου, οὐ τὸ ὅλον βάθος μέχρι τοῦ βράχου δὲν
ἦτο μείζον τῶν 0,50 καὶ εἰς τοῦ ὅποιου μόνον τὰ
βαθυτάτα στρώματα τὰ ψάουonta τὸν βράχον εὐ-
ρέθησαν δύο θραύσματα ἀγγείων κοινότατα καὶ
ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἄσημα. Καύσεως ἔχνη δὲν διέ-
κρινα ἐν τῷ τάφῳ, ἐνῶ ὑπεράνω αὐτοῦ (0,30 πε-
ρίπου) κατὰ τὸ πρὸς βορρᾶν μάλιστα μέρος του,
ὑπῆρχε στρώμα χῶματος κατὰ γράμμα πυρίκου-
στον καὶ τούτου ἢ περαιτέρω ἔρευνα μ' ἔκαμε νὰ
ἐξέλθω τοῦ τετραπλευροῦ χώρου, ὃν ἐξ ἀρχῆς προ-
εθέμην νὰ σκάψω, καὶ νὰποκαλύψω οὕτω καὶ τὸν
τάφον Z. Τοῦ τάφου τούτου κειμένου εἰς ἐπίπεδον
0,50-0,60 ὑψηλότερον τοῦ γείτονος αὐτοῦ¹ αἱ
δύο μακρᾶι πλευραὶ ἦσαν ἐκτισμέναι διὰ πλακῶν,
πλάκες δ' ὡσαύτως ἐσκεπάζον αὐτὸν ἄνω. Τὸ ὅλον
αὐτοῦ μῆκος ἦν 1,60-1,70 περίπου, τὸ πλάτος
0,45-0,50 καὶ τὸ βάθος 0,25-0,30, τὸ δὲ σκε-
πάζον τὸν σκελετὸν χῶμα συνέκειτο ἐκ δύο κυρίως

νὰ ἐπιδείξω τοὺς ἐκεῖ τόπους τῷ κ. Adler, κατὰ δὲ τὸ 1887 ἠναγκά-
σθη νὰποτελειώσω ἐκεῖ τὴν ἔρευναν καὶ νὰ ἐξαγάγω καὶ τοὺς σκελε-
τοὺς καθ' ὅσον ἐσφζόντο, ἐκ τῶν τεσσάρων τάφων Γ, Δ, Ε, Ζ, (οὓς
εἶχα ἀφήσει ἀμετακινήτους καὶ ἐπιμελῶς πάλιν σκεπάσει) διότι ἐκιν-
δύνειον τέλειον νὰ καταστραφῶσι. Τοῦτο δὲ καὶ κατόπιν καὶ ἄλλα
τινὰ ἐμπόδια μ' ἔκαμαν νὰνάβαλω μέχρι τοῦδε τὴν δημοσίευσιν τοῦ
παρόντος ἄρθρου.

¹ Ὅτι οὐχὶ πάντες εἰς τὸ αὐτὸ ἔκειντο ἐπίπεδον ἐδηλωσα καὶ ἀνω-
τέρω ὁ Γ λ. γ. τάφος ὀλόκληρον σχεδὸν μέτρον ταπεινότερον τοῦ
τάφου Z ἐφαίνετο κείμενος, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐεξήγητον, διότι
καὶ ὁ βράχος ἐκεῖ ἀνώμαλος ὢν, ἀνώμαλον, ὡς εἰκός, ἀπεργάζεται
καὶ τὸ ἔδαφος. Ρητέον μόνον ὅτι τῶν πλείστων ὁ πυθμὴν ἦτο πάν-
τοτε 0,40-0,50 ὑπὲρ τὸν βράχον καὶ ὀλίγων μόνον ἔψαυε τὸν βράχον
αὐτόν.

στρωμάτων τοῦ μὲν συμπαγοῦς (τοῦ κατωτάτου)
τοῦ δὲ ἀλευρώδους καὶ τέφρας γέμοντος, σημειω-
τέον ὅμως ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ σκεπάζον τὸν τάφον
χῶμα εἰς ὕψος ὑπὲρ τὰς πλάκας αὐτοῦ 0,30-0,40
οὐδὲν ἄλλο ἀληθῶς ἦν ἢ τέφρα καὶ ἄνθρακες καὶ
τινων πλίνθων ὠμῶν θραύσματα πυρίκουστα ἐνέ-
χον¹. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ τάφῳ ὁ σκελετὸς δὲν εἶχεν
ὑπτίαν θέσιν, ἀλλὰ κλίσιν τινὰ πρὸς τὰριστερὰ, τὰ
δὲ σκέλη του ἦσαν συνεσταλμένα καὶ κατὰ τὸ γόνυ
κεκαμμένα, ὥστε μόλις 1,15 ἦν τὸ ὅλον αὐτοῦ
μῆκος, δῆλον δὲ ἐκ τῶν εἰκοσι καὶ ὀκτῶ ὀδόντων
τῆς σιαγόνος του ὅτι οὐχὶ ἠλικιωμένον προσώπου
ἦν ὁ σκελετὸς καὶ πιθανῶς γυναικός. Ἐν τῷ τάφῳ
κτερίσματα δὲν εὐρέθησαν οὔτε περίξ καὶ ἐκτός
αὐτοῦ. Ὀλίγον δὲ περαιτέρω πρὸς δυσμὰς ἐξεχώ-
σθησαν κατόπιν καὶ οἱ τάφοι οἱ διὰ τῶν γραμμά-
των Δ καὶ Γ ἐν τῷ διαγράμματι σημειωθέντες.
Ἐν αὐτοῖς καύσεως ἔχνη δὲν παρετήρησα, οἱ δὲ
σκελετοὶ ἀμφοτέρων ἐπὶ στρώματος ἀμμώδους γῆς
πλήρους χαλικίων (θαλασσίαις ἄμμου;) κατακεί-
μενοι καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σῶσι ἐφαίνοντο ὑπτίαν
θέσιν καὶ οὐδὲν τὸ ἰδιάζον ἔχοντες εἰ μὴ μόνον ὅτι
τοῦ σκελετοῦ τοῦ τάφου Γ οἱ βραχιόνες δὲν ἦσαν,
ὡς συνήθως τεταμένοι κατὰ μῆκος τοῦ σώματος,
ἀλλ' ἐπὶ τῆς κοιλίας τεθειμένοι ὁ ἕτερος ἐπὶ τοῦ
ἑτέρου, ὥστε αἱ χεῖρες ἀπετέλουν χιαστὸν τι σχῆμα
καὶ ὑπὸ τῶν ἐργατῶν ἐνομίσθησαν ὡσεὶ ἐσταυρω-
μένοι· ὑπερέκειντο δὲ οἱ σκελετοὶ τοῦ βράχου
0,40-0,50 περίπου, ὁ δὲ τοῦ Γ κατ' ἀκριβῆ κα-
ταμέτρησιν εὐρίσκειτο εἰς βάθος ὑπὸ τὸ σημερινὸν
ἔδαφος 4,25 Γ. Μ.· κτερίσματα ἢ ἄλλα ὅστ᾽ ἐν
αὐτοῖς δὲν ὑπῆρχον, ἢ δὲ φορὰ ἀμφοτέρων ἦτο ἀπὸ
ΒΑ πρὸς ΝΔ. Ὅτι καὶ ἄλλοι τάφοι ἐκεῖ περίξ θὰ
ὑπῆρχον εἶναι πιθανώτατον· κατὰ τὴν θέσιν μάλι-
στα τὴν σημειωθεῖσαν ἐν τῷ διαγράμματι διὰ τοῦ
γράμματος Ν στήλη τις ἐκεῖ λιθινὴ ὁμοία ταῖς
ἄλλαις ἐδήλου σαφῶς τὴν θέσιν τάφου, ἀλλ' οὔτε
τοῦτον νὰ σκάψω οὔτε ἐν γένει νὰ ἐρευνήσω πε-
ραιτέρω τοὺς ἐκεῖ τόπους διὰ σκαφῆς ἔκρινα ἀναγ-

¹ Ἡ περαιτέρω πρὸς ἀνατολὰς σκαφὴ μοὶ ἀπεκάλυψε δάπεδον ἐκ
λίθων ἐπὶ τοῦ βράχου ἐδραζομένων (I) ὕπερ εἰς ὕψος 0,50-0,60
ἦν ὅλος ὑπὸ τέφρας μόνον κεκαλυμμένον· ἐπίσης καὶ κατὰ τοὺς βό-
θρους Θ - Η κατὰ τὴν θέσιν τὴν σημειωθεῖσαν διὰ τοῦ γράμματος Κ
ἀκριβῶς ὑπὸ τὰ δύο ἐκεῖ ἀγγεῖα βαθυτέρα σκαφὴ μοὶ ἀπεκάλυψεν
ὁμοιον δάπεδον ἐκ λίθων, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῦ τὰ ἔχνη τοῦ πυρὸς ἦσαν
πάνυ ὀλίγα.

καίον πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, εὑρεσιν δηλ. καὶ ἄλλων ὁμοίων τάφων, ἠνέφξα ὅμως δοκιμαστικῶς τινὰς τάφους δυτικῶς καὶ ἀνατολικῶς τοῦ χώρου τῶν τάφων καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπ' αὐτῶν 20-30 Γ.Μ. ἵνα ἐννοήσω περίπου μέχρι ποῦ τὸ νεκροταφεῖον ἐξετείνετο καὶ ἐκεῖ ἔχνης ταφῆς δὲν ἀπήνησα πλέον· ἀλλὰ πρὸς μὲν τὸ ἀνατολικὸν μέρος εὔρον εἰς βάθος 2,30-2,50 Γ. Μ. τοίχους τινὰς πηλοκτίστους ἐπὶ τοῦ βράχου ἐδραζομένους καὶ ταρατσοειδῶς πεποιημένους, εἰς δὲ τὸ δυτικὸν ὁμοίους τοίχους εἰς βάθος τοὺς μὲν 3,50, ἄλλους δὲ τινὰς καὶ ὀλίγον βαθύτερον (ἐδῶ δὲ καὶ ὁ βράχος μάλιστα εἰς βάθος 5,50-6,00 Γ. Μ. εὑρίσκεται) φέροντας αὐτοὺς τούτους ἔχνη πυρκαϊᾶς τοιαύτης, ὥστε οἱ λίθοι εἶναι ἀψησβεστωμένοι, ὡμαὶ δὲ πλίνθοι εἰς ὀπτὰς μετεβλήθησαν. Ἀλλὰ καὶ πλησιέστατα τῶν πρώτων μοι ἀποκαλυφθέντων τάφων εἶχε φέρει εἰς φῶς ἡ σκαπάνη ὁμοίων πηλοκτίστων τοίχων τὰ λείψανα (ε-ζ-η), εἰς βάθος ὅμως ὄχι μετίζον τῶν 2,50 ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος, εὐπεπότερόν πως ὠκοδομημένους καὶ ἀποτελοῦντας, ὡς φαίνεται, τὰ θεμέλια τετραπλεύρου τινος ἐκεῖ κτίσματος¹. Ἴσως δὲ περιττὸν δὲν εἶναι νάναφέρω ὅτι εἰς τοῦτο περίπου τὸ βάθος (2,50) ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος διῆκε λωρὶς στρώματος γῆς δι' ὅλου τοῦ ἀνασκαφέντος τῶν τάφων χώρου τότεν σκληροῦ, ὥστε ἀπετέλει οἰονεὶ στρωσίν τινα καὶ ἴσως ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐχρησίμευεν ὡς τὸ πατούμενον ἔδαφος.

Ὅτι οἱ ἀνασκαφέντες ἐκεῖ τάφοι καὶ οἱ τυχόν κεχωσμένοι μένοντες τῶν αὐτῶν περίπου πρέπει νὰ ὑποληφθῶσι χρόνων κατασκευάσματα δὲν χρήζει κατ' ἐμὴν γνώμην πολλῶν λόγων εἰς ἀπόδειξιν. Τὸ ἀνισοῦψές τοῦ ἐπιπέδου, ἐφ' οὗ ἔκειντο, ἐξηγεῖται, νομίζω, κάλλιστα ἐκ τοῦ ἀνισοῦψους τοῦ ἐδάφους, αἱ δὲ παρατηρούμεναι διαφοραὶ εἰς τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομίας πᾶν ἄλλο δύνανται κατὰ τὴν γνώμην μου νὰ μαρτυρήσωσιν ἢ διαφορὰν χρόνων πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχόντων². Λέγων δὲ

¹ Εἶναι βεβαίως καὶ οὔτοι πηλοκτίστοι, ἀλλ' οἱ λίθοι αὐτῶν, ἀνώμαλοι ἐπίσης καὶ ἐγγύριοι, εἶναι ἰκανῶς μεγάλοι καὶ βέλτιον εἰργασμένοι ἢ οἱ τῶν ἄλλων. Ἐχουσι δηλ. οὔτοι οἱ τοῖχοι ὄψιν τινὰ ἀρχαίαν, ἐνῶ τοὺς ἄλλους κάλλιστα δύνανται τις καὶ ὡς σημερινούς νὰ ἐκλάβῃ· ἀλλ' ὅτι πάντες εἶναι ἀρχαῖοι οὐδέμια ἀμφιβολία.

² Διάφοροι τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς δὲν ἦσαν καὶ οἱ τάφοι οἱ εὐρεθέντες ἐν αὐτῇ τῇ ἐδαφῇ τοῦ Ναοῦ (Πρακτικὰ 1884, σελ. 76).

αὐτοὺς (τοὺς τάφους) προϊόντα τῶν αὐτῶν περίπου χρόνων ἐννοῶ μιᾶς καὶ δύο ἢ καὶ τριῶν ἀκόμη γενεῶν, διότι ἀριδῆλως, πιστεύω, ἐκ τῶν προηγουμένων ἐξάγεται ὅτι εἰς τὸν αὐτὸν τάφον ἔθαπτον πολλάκις πλείονα τοῦ ἐνὸς πρόσωπα καὶ πολλάκις ἐπίσης τὰ ὄσπᾶ τῶν προτεθαμμένων συλλέγοντες καὶ καίοντες¹ ἐναπέθετον ἐντὸς ὀστεοδόχου κάλπης, ἢν συνέθαπτον πάλιν μετὰ τοῦ νεκροῦ, ὃν εἰς τὸν προηνεωγμένον τάφον κατεβίβαζον, ἔθος, ὅπερ, ὡς φαίνεται, καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα χρόνοις δὲν ἦτο ἐν ἀχρηστία². Ταφῆ δὲ καὶ οὐχὶ καυσις τῶν νεκρῶν ἦν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις τὸ ἐπικρατέστερον ἔθος, ἀφοῦ μόνον ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ περιπτώσει³ δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ νεκρὸς δὲν ἐτάφη, ἀλλ' ἐκάη, τὰ δὲ κεκαυμένα αὐτοῦ ὄσπᾶ συλλεγόντα καὶ τεθέντα ἐν τῇ ὀστεοδόχῳ κάλπῃ, ἐτάφησαν ἐν τῷ βόθρῳ Θ. Πράγματι δὲ ἐκράτει κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τὸ ἔθος νεαρῶν (βρεφῶν ὡς τὸ πολὺ) προσώπων τὰ πτώματα οὐχὶ εἰς ἰδίους τάφους ἢ λάρνακας νὰ ἐμβάλλωσιν, ἀλλ' εἰς ἀγγεῖα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον μεγάλα, ὥστε ἐνίοτε τοῦλάχιστον μετὰ κόπου καὶ νὰ δύνωνται νὰ εἰσέρχωνται εἰς αὐτά, ὥστε ὀρθῶς, ὡς νομίζω, ἐρρήθη ἀνωτέρω ὅτι καὶ ταῦτα (τὰ ἀγγεῖα) ἐν τούτοις τοῖς τάφοις δὲν ἦσαν κτερίσματα αὐτῶν, ἀλλὰ τάφοι ἰδιαιτέροι⁴. Ἴσως ὅμως πολὺ προέβην εἰπὼν ὅτι ταῦτα

Ἀλλὰ καὶ οἱ τῆς Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν τάφοι (Δελτίον 1888, σελ. 83) ὁμοίως ἦσαν κατασκευασμένοι· ἀλλ' εἰς τούτους εὑρέθησαν ὄστρακα τοῦ Μυκηναϊκοῦ τρόπου, ἐνῶ ἐν τοῖς Ἐλευσινιακοῖς τάφοις οὐδὲν θραύσμα ἀγγείου εὔρον ὅπερ νὰ δύνωμαι νάναγάγω εἰς τὰ Μυκηναϊκά· καὶ ὅμως τοῦ Μυκηναϊκοῦ τρόπου ὄστρακα εὔρομεν, εἰ καὶ ὀλίγα, καὶ ἐν Ἐλευσίνῃ ἐν αὐτῇ τῇ ἐπιχώσει τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τοῦ Ναοῦ καὶ ταῦτα οὐχὶ παντάπασιν κεχωρισμένα τῶν τοῦ Γεωμετρικοῦ καλουμένων τρόπου. Εἰδῶλια ὅμως πῆλινα νηπιώδους τέχνης, οἷα πάμπολλα ἤλθον εἰς φῶς εἰς Ἐλευσίνα, εὔρομεν εἰς τὰ περίεξ χωρία ὄχι ὅμως ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς τάφοις.

¹ Πρὸς τοῦτο δὲ καθὼς καὶ διὰ τὰ προσφερόμενα ἐναγίσματα ἐχρειάζοντο ἀναμφιβόλως τὸ πῦρ καὶ ἐντεῦθεν τὰ πολλὰ αὐτοῦ ἔχνη κατὰ τοὺς ἐκεῖ τόπους.

² Οὕτω μόνον νομίζω δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσιν αἱ πλήρεις κεκαυμένων ὄστων κοιλότητες αἱ παρὰ τοὺς τάφους τῶν λόφων τῆς Πηνυκῆς, τοῦ Μουσειῦ καὶ τῶν Νυμφῶν ἀνευρεθεῖσαι (παράβ. Ἀρχ. Ἐφημ. Β' Περίοδος, σελ. 87 καὶ σελ. 90, σημ. 5).

³ Κατὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ ἀγγείου Π ὁμοίον τι δὲν παρατηρήθη, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ρηθῇ καὶ περὶ αὐτοῦ τὸ αὐτό· ἴσως μάλιστα τοῦτο ἐνέκλειε τὰ κεκαυμένα ὄσπᾶ προαποθανόντος νεκροῦ καὶ ἦν ὡς ἀπλή ὀστεοδόχος κάλπη παρὰ τοὺς πόδας σκελετοῦ τινος ἐκεῖ ποῦ πλησίον τεθαμμένου, μὴ ἀνευρεθέντος δὲ παρ' ἐμοῦ, διότι ἔτυχε νὰ κίτται πρὸς τὸ μέρος ὅπερ δὲν ἤδυνάμην νὰ ἐρευνήσω.

⁴ Καὶ ἐν Διπύλῳ ἀνευρέθησαν τοιαῦτα πλήρη ὄστων (κεκαυμένα πάντα) καὶ οἰονεὶ τάφους ἰδιαιτέρους ἀποτελοῦντα (Πρακτικὰ, 1874, σελ. 17. Annali dell' Inst. 1872, σελ. 167 καὶ ἐξῆς). Δὲν μοι εἶναι

εις ουδεμίαν πρὸς τοὺς τάφους εὐρίσκοντο σχέσιν, διότι ουδόλως παράδοξον νὰ ἔθαπτον καὶ ἐν τούτοις τῆς αὐτῆς οἰκογενείας μέλη, ἂν καὶ ἀληθῶς τὰ πλείστα δὲν εὐρέθησαν εἰς τόσον στενὴν πρὸς τοὺς ἐκεῖ τάφους σχέσιν, ὅπως τὸ ἀγγεῖον Ε πρὸς τὸν ἀμέσως ὑπ' αὐτὸ ὑπάρχοντα τάφον τὸν διὰ τοῦ αὐτοῦ γράμματος ἐν τῷ διαγράμματι σημειωθέντα. Ἴσως δ' ἐντεῦθεν δύναται ἐν μέρει νὰ ἐξηγηθῆ καὶ τὸ σχετικῶς μέγα βῆθος τῶν κυρίως τάφων (ἀπὸ τῆς βάσεως τῆς στήλης Λ μέχρι τοῦ πυθμένος τῶν πλείστων αὐτῶν ὑπῆρχε βῆθος ὑπὲρ τὸ 1,50 Γ. Μ.) ἂν μὴ καὶ δι' ἕτερον ἔτι λόγον βαθέως ἔθαπτον, διὰ τὴν γειτνίασιν δηλ. κατοικιῶν, ἂν ὄντως κατοικιῶν ἔχνη τῶν αὐτῶν περίπου χρόνων εἶναι οἱ ἀνωτέρω μνημονευθέντες τοῖχοι.

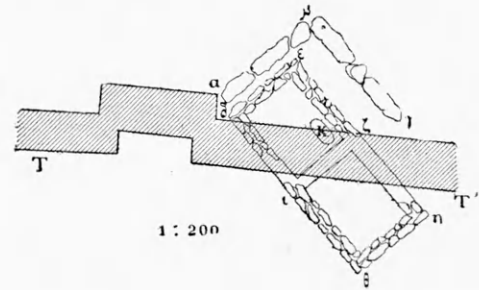
Ἐν Ἐλευσίνι τῇ 1^η Ἰανουαρίου 1890.

Δ. ΦΙΛΙΟΣ

Υ. Γ. Σκάπτων τὸν παρελθόντα μῆνα τὸν μεταξὺ τῶν δύο τοίχων ν-ΤΤ' γῶρον (ἴδε διάγραμμα ἀνασκαφῶν Ἐλευσίνος ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τοῦ ἔτους 1887 καὶ παρατεθειμένον σχεδιογράφημα) εἰς βάθος μείζον ἢ ὅσον εἶχε σκαφῆ μέχρι τοῦδε πλήν τῶν ἄλλων ἐκεῖ εὐρημάτων, περὶ ὧν δὲν δύναται νὰ γίνηται λόγος ἐνταῦθα, εὖρον καὶ δύο τοίχων τὰ λείψανα εἰς γωνίαν συνερχομένων, (α-β-γ) κυκλώπειον ἐχόντων τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς (τὸ πάχος αὐτῶν ἦτο ὅμως μόλις 0,25-0,30, ἦτοι αὐτὸ τὸ πάχος τῶν ἀποτελουσῶν αὐτοὺς πλίνθων

πολὺ σαφές τὸ ὑπὸ τοῦ Hirschfeld (ἔ. ἀ.) λεγόμενον ὅτι τὰ ἀγγεῖα εὐρίσκοντο παρὰ τοὺς σκελετοὺς, ἐνῶ οἱ τάφοι οἱ μαρτυρούμενοι καὶ σὶν ἑσπερημένοι τούτων ἐφαίνοντο ὄντες. Ἐν τοῖς Ἐλευσινιακοῖς τάφοις ἀληθῶς μεγάλα ἀγγεῖα ὡς κτερίσματα δὲν ὑπῆρχον· ἐκτός ἂν ὑποθεθῆ ὅτι ὡς κτερίσμα τοῦ τάφου Λ, ἢ ἄλλου τινὸς ἐκεῖ πλησίον κειμένου καὶ μὴ ἀνευρεθέντος ὑπ' ἐμοῦ, ἐχρησίμειε τὸ μέγα ἀγγεῖον, οὗ εὗρομεν μόνον τὸν πόδα κατὰ τὴν θέσιν τὴν σημειωθεῖσαν διὰ τοῦ γράμματος Τ. Διότι, ὡς ἐσημείωσα ἀνωτέρω, εἰς βῆθος μέχρι τοῦ βράχου κατὰ τὴν θέσιν Ρ ἔνθα εὗρομεν ἐπίσης ὁμοίου ἀγγείου τὸν πόδα μετὰ μικροῦ μέρους τοῦ πυθμένος (εἶχε δὲ οὗτος, ὁ πυθμὴν, καὶ μικρὰν ὀπὴν στρογγύλην διαμέτρου ἕως 1 1/2 ἑκατοστοῦ τοῦ μέτρου) τάφου ἔχνη δὲν παρατηρήσαμεν ἀπὸ δὲ τοῦ τάφου Λ ἀπέειχεν ὁ εὐρεθεὶς πούς περὶ τὸ 1 Γ. Μ. ὡς καὶ ἐκ τοῦ διαγράμματος φαίνεται. Ἐς σημείωσά δὲ ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἀλλαχοῦ κατὰ τὴν πεδιάδα φαίνεται ὅτι εὐρέθησαν ὅμοια ἀγγεῖα, ἀνέσκαψα δὲ κατὰ αὐτὸς τὰ τεμάχια ὁμοίου ἀρκετὰ μεγάλου εἰς βῆθος ἤχι μείζον τοῦ 1,00 Γ. Μ. ὑπὸ τὸ σημερινὸν ἔδαφος εἰς θέσιν δεξιὰ τῆς νῦν ἀμαξίτου τῆς ἀγορῆς εἰς Θῆβας καὶ Μέγαρα, 10 δὲ λεπτὰ τῆς ὥρας ἔξω τοῦ χωρίου τῆς Ἐλευσίνος ἐν τῇ θέσει καὶ ἄλλοι πολὺ μεταγενεστέρων χρόνων τάφοι εὐρίσκονται καὶ ἐν τῇ εὐρέθῃ καὶ τὸ ἐν τῷ Κεντρικῷ Μουσείῳ Ἀθηνῶν ἀνάγλυφον (παραβ. Δελτίον Ἀρχ. 1888, σελ. 5, ἀριθ. 1).

ἢ μᾶλλον ἀνωμάτων πλακῶν) καὶ διευθυνομένων τοῦ μὲν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ὑπ' αὐτὸν τὸν τοῖχον ΤΤ', ὑφ' ὃν καὶ ἀπεκρύπτετο ἡ περαιτέρω συνέχειά των. Εἰς τί ἄρα γε ἠδύναντο οἱ τοῖχοι οὗτοι νὰ ἐχρησίμειον ἠπόρου, ὡς εἰκός,

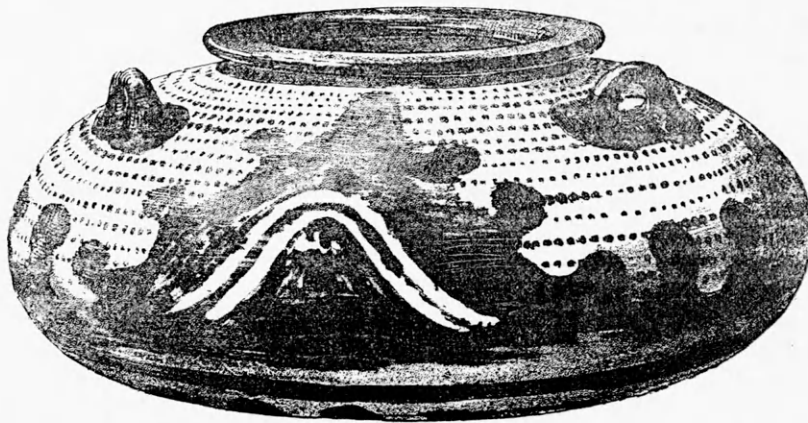

ἀλλὰ τοίχων λείψανα ἐν Ἐλευσίνι, ὧν ἡ χρῆσις δὲν εἶναι εὐνόητος, ὑπάρχουσι τόσα πολλά, ἡ δὲ περαιτέρω πρὸς μεσημβρίαν σκαφῆ δὲν μοι ἔλυσε καθ' ὀλοκληρίαν τὴν ἀπορίαν μου ἀποκαλύψασά μοι τὴν ὑπαρξίν ἐκεῖ τάφου (δ-ε-ζ-ι) ὅπως διόλου ὑπὸ τὸν τοῖχον ΤΤ' ὄντος καὶ δὴ κατὰ τινὰ αὐτοῦ (τοῦ τοίχου ΤΤ') γωνίαν, μὴ σημειωθεῖσαν ἐν τῷ προειρημένῳ διαγράμματι, ὡς μήπω τότε γνωστήν. Ἡ εὕρεσις ἐκεῖ παναρχαίου τάφου οὐδὲν ἐνεῖχε τὸ παράδοξον, οὔτε τὸ ἀπροσδόκητον, ἀφοῦ καὶ ἄλλους τάφους εἶχομεν εὖρει πλησίον εἰς μικρὰν πρὸς δυσμὰς ἀπόστασιν ἐπίσης ἐπὶ τοῦ βράχου σχεδὸν ἐδραζομένους (Πρακτ. τοῦ 1883 σελ. 59, σημ. 2)· εἰς ἀπορίαν μόνον μ' ἐνέβαλε τίνι τρόπῳ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐρευνήσωμεν αὐτὸν καὶ ἂν δὲν ἦτο κατακεχωσμένος ὑπὸ τὸ ὑπερκείμενον βῆρος· καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα κατωρθώθη ἄνευ πολλῆς δυσκολίας· συντρίψαντες τὴν μίαν τῶν τριῶν πλακῶν τῶν σκεπαζουσῶν τὸν τάφον (τὴν πρὸς δυσμὰς, ἧς τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον ἔξω τῆς γραμμῆς τοῦ τοίχου ΤΤ' ἔκειτο) [ἠνεφῆξαμεν ὀπὴν καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰσόδον εἰς αὐτὸν καὶ ἐπεισθημεν ὅτι ἄνευ τινὸς κινδύνου ἠδυνάμεθα νὰ ἐκκενώσωμεν τὸν τάφον ἀπὸ τῶν χωμάτων (ὧν ἦτο πλήρης διὰ τῶν ρωγμῶν τῶν πλακῶν καὶ τῶν τοίχων ὑπὸ τῶν ὑδάτων ἐντὸς κατενεχθέντων) διότι αἱ δύο ἕτεραι πλάκες, αἵτινες καὶ ἔκειντο ἀκριβῶς ὑπὸ τὸν τοῖχον ΤΤ' ¹

¹ Οἱ τοῦτον κτίσαντες ἐθεμελίωσαν αὐτὸν οὐχὶ ἐπὶ τοῦ βράχου ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἐρρήθη (Πρακτ. 1883, σελ. 62, σημ. 1) καὶ τούτου ἕνεκα οὐδ' ἀνεῦρον ὅπως τὸν τάφον, οὐδὲ κἂν ὡς φαίνεται ἐνόησαν αὐτὸν, εἰ

εἶχον μὲν ὄντως κατὰ τὸ μέσον θραυσθῆ, καίπερ πάχος ἔχουσαι 0,23-0,25, ὑπὸ τοῦ ὑπερκειμένου βάρους, ἀλλ' ὄχι καὶ καταβυθισθῆ, ἰσως διότι ἐν μέρει τὸ κατὰ τὰ ἄκρα αὐτῶν βᾶρος ἀντεστάθμιζε τὸ κατὰ τὸ μέσον. Ἦρξατο λοιπὸν ὁ καθαρισμὸς καὶ ἡ ἔρευνα ὑπῆρξε καθ' ἑλα τελεία καὶ μόνον περὶ ἐνὸς πράγματος δὲν εἶχον τότε πεισθῆ, ἂν δηλ. εἶχομεν ὄντως εὖρει καὶ τὸν τέταρτον (τὸν πρὸς ἀνατολὰς) τοῖχον τοῦ τάφου (ι-ζ)· νὰ σκάψωμεν δ' ἐκεῖ ἔτι περαιτέρω ὑπῆρχέ τις ἀληθῶς κίνδυνος· ἀλλὰ τὸ μῆκος τοῦ τάφου μέχρις ἐκείνου τοῦ σημείου μετρηθὲν καὶ εὐρεθὲν 2,30 Γ. Μ. περίπου, ἡ μὴ ὑπαρξίς τετάρτης πλακὸς πρὸς ἀνατολὰς καὶ εἰς ἀπόστασιν 0,10-0,15 ἀπὸ τῆς τρίτης, λίθοι τινὲς ἐκεῖ οἰοῦναι τοῖχον ἀποτελοῦντες καὶ ἕτεροί τινες ἐν αὐτῷ τῷ τάφῳ εὐρεθέντες καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ τοίχου, ὡς μοὶ ἐφάνησαν, καταπεπτωκότες καὶ πρὸς τούτοις καὶ ἡ διὰ τοῦ τρυπάνου δοκιμὴ μὴ διαπερῶντος τὸ μέρος καὶ πάντοτε εἰς ἐμπόδια προσκρούοντος καλίστων πιθανωτάτην τὴν γνώμην ἔτι ἐκεῖ ἦτο ὁ τέταρτος τοῦ τάφου τοίχος. Εἶχε λοιπὸν ὁ τάφος μῆκος 2,30, ὡς ἐρρήθη, πλάτος 1,60 καὶ ὕψος περίπου 1,00 Γ. Μ. τοὺς δὲ τοίχους ἐκ λίθων σχιστῶν ξηρολιθιὰ ἐκτισμένους καὶ πάχος ἔχοντας 0,40-0,45 περίπου καὶ ἐπὶ τοῦ βράχου ἐδραζομένους· ἐπὶ δὲ τούτου (τοῦ βράχου) ἦτο ἐπεστρωμένον λεπτὸν στρώμα (0,05-0,06)

ἐκ χαλικίων καὶ ἐπ' αὐτοῦ, ὡς φαίνεται, κατέκειντο τὰ πτώματα. Λέγω δὲ πτώματα διότι ἀναπιρρήτως οὐχὶ εἷς, ἀλλὰ πολλοὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν τεθαμμένοι νεκροὶ τῆς αὐτῆς πιθανώτατα οἰκογενείας, ὡς ἐμαρτύρουν τὰ ἐν αὐτῷ εὐρεθέντα ὀστέα (δύο λ. γ. κρανίων τὰ συντρίμματα ἀσφαλῶς ὑπ' ἐμοῦ ἐξηκριβώθησαν) ὧν καὶ τινὰ βεβαίως βρέφους ἢ βρεφῶν ἦσαν· ἀδύνατον δὲ ἦτο νὰ ὀρισθῆ ἡ θέσις αὐτῶν φύρδην μίγδην μετὰ τῶν γωμάτων ὄντων, ὧν ἔγεμεν ὁ τάφος· πολλὰ δὲ τινὰ καὶ εὐρέθησαν συσσωρευμένα ἐν τινὶ μικρῷ ἐλλειψοειδεῖ (Κ) βόθρῳ (μ. 0,70, πλ. 0,50, βᾶθ. 0,15) ἠνεωγμένῳ ἐν αὐτῷ τῷ τάφῳ κατὰ τὴν βορειοανατολικὴν αὐτοῦ γωνίαν, ἐν ᾗ ἐπίσης εὐρέθησαν καὶ τινὰ ἀγγεῖα, τὰ πλεῖστα χειροποίητα καὶ τὰ μόνον μαρτυροῦντα πυρὸς χρῆσιν. Τὰ ὀστέα ὅμως ἦσαν ἄκαυστα¹, ἔχνη δὲ πυρὸς ἄλλα ἐντὸς τοῦ τάφου δὲν ἀπῆντησα, ἔξω ὅμως ἐν τοῖς πέριξ χώμασιν εὐρέθη τέφρας στρώμα καὶ ἀνθράκων λείψανα ἱκανά. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ὀστέων εὐρέθη ὁ ἀστράγαλος μόσχου πιθανῶς, πάντως δὲ ζώου τινὸς τῶν μηρυκαστικῶν, κτέρισμα ἰσως παιδὸς ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ ἐνταφιασθέντος. Τὰ ἄλλα κτερίσματα πλὴν τῶν μνημονευθέντων χειροποίητων ἀγγείων ἦσαν ἐπίσης τεθραυσμένα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀγγεῖα, τινὰ δὲ καὶ ὅλως σχεδὸν σῶα καὶ σχεδὸν πάντα τοῦ Μυκηναϊκοῦ τρόπου ὡς ἀριδῆλως μαρτυρεῖ τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 1

1

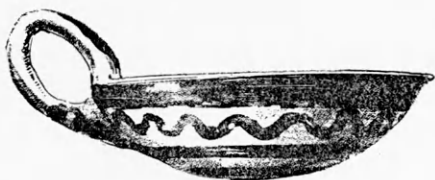
ἀπεικονισθέν. Λέγω δὲ σχεδὸν πάντα διότι ὄντως εἰσὶ καὶ τινὰ, ὧν ἢ τε ἐν γένει κατασκευὴ καὶ ἡ διακόσμησις εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἂν ἤθελον εὐρεθῆ

καὶ διὰ τοῦ κατωτάτου δόμου τοῦ τοίχου τῶν εἶχον ψάσει σχεδὸν τοὺς τοίχους του.

ἐν τοῖς ἄλλοις τάφοις, περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνωτέρω, ἠδύνατό τις κάλλιστα νὰ τὰ ἐκλάβῃ ὡς

¹ Τὸ ἕτερον τῶν μνημονευθέντων κρανίων κείμενον ἄνωθεν κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἄκρον τοῦ βόθρου ἤλπισα νὰ ἐξαγάγω σῶον, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα· οὐ μόνον ἐξηθηκότα ἦσαν, ἀλλὰ καὶ εὐθραυστα πάντα τὰ ὀστέα ὑπὸ τῆς ὑγρασίας.

τοῦ γεωμετρικοῦ τρόπου παραδείγματα (ἀριθ. 2). Ἄλλα καὶ θραύσματα ἢ μᾶλλον κόνις χαλκίνου τινὸς πράγματος εὐρέθη εἰς τὰ χώματα τοῦ τάφου

2

καὶ πρὸς τούτοις καὶ τεμάχιον σιδήρου εὐμέγεθες, οὗ νῦν τὸ σχῆμα ὅπως ἀδιάκριτον εἶναι.

Καὶ ὁ μὲν τάφος τοιοῦτος· ἀλλ' οἱ τοῖχοι ἐκεῖνοι οἱ ἔξω αὐτοῦ, οἵτινες ἀναντιρρήτως τάφου λείψανα δὲν ἦσαν; Ὅταν ἡ σκαπάνη ἤνεγκεν εἰς φῶς τὸν τάφον ὑπέθεσα ὅτι οἱ τοῖχοι ἐκεῖνοι ἦσαν περιβάλλου τινὸς ἴχνη χάριν αὐτοῦ τοῦ τάφου ἢ καὶ ἄλλων ἐκεῖ ὑπαρχόντων· ἀλλὰ κατόπιν παρετήρησα ὅτι ἐνῶ ὁ ἕτερος αὐτῶν, ὁ πρὸς ἀνατολὰς διευθυνόμενος, ἀπεῖχε τῷ ὄντι τῆς παραλλήλου αὐτῷ μακρᾶς πλευρᾶς τοῦ τάφου (τῆς ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς φερομένης) περὶ τὰ 0,40 Γ. Μ. (τὸ δ' ἐν τῷ μεταξὺ διάστημα, καθ' ὅσον ἠρευνήθη, ἔγγεμε πετρῶν) ὁ ἕτερος ὁ ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν φερόμενος συνέπιπτε σχεδὸν πρὸς τὴν στενὴν πλευρὰν τοῦ τάφου καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐφαίνετο ὢν ἢ ἐνδυνάμωσις αὐτῆς, ἧς ἀπειργάζετο οὕτω διπλάσιον σχεδὸν τὸ πάχος, ἢ δὲ παρατήρησις μου αὕτη μὲ ἔφερε πάλιν εἰς ἀπορίαν. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀμφιβολία περὶ τοῦ τετάρτου τοῦ τάφου τοίχου μὲ παρεκίνησαν νὰ σκάψω καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνατολικομεσημβρινοῦ μέρους τοῦ τοίχου ΤΤ' κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ἡ σκαφή ἐκεῖ ἦτο δυσκολωτέρα καὶ θαλασσοπρότερον καὶ ὁμοῦ κατώρθωσα νανοίχθῃ φρεατοειδὲς ἀνοίγματα εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου εὐρέθη καὶ ἄλλος τάφος ἢ μᾶλλον τοῦ αὐτοῦ τάφου ἢ συνέχεια· καὶ ἀληθῶς ὁ τάφος, ὡς φαίνεται, ἦν εἷς μῆκος ἔχων ἐν ὄλῳ 5,00 Γ. Μ.¹ εἰς δύο ὁμοῦ χωριζόμενος τμήματα (ε-δ-ι-ζ καὶ ι-ζ-θ-η) διὰ μεσοτοίχου, ὧν ἕκαστον εἶχε μῆκος 2,30 καὶ ἦν ἐπίσης ὑπὸ τριῶν πλακῶν κεκαλυμμένον ἐπὶ τῶν μακρῶν αὐ-

¹ Κατώρθωσα ἐκ τούτου τοῦ τμήματος νὰ διαλάσω τὸ τρύπανον διὰ τοῦ μεσοτοίχου ὑπὸ τὴν βάση αὐτοῦ καὶ οὕτω διὰ σχοινίου ἔπειτα νὰ μετρήσω ἀσφαλῶς τὸ μῆκος τοῦ ὅλου τάφου.

τοῦ πλευρῶν ἐρειδομένων· ἀλλὰ τοῦ δευτέρου τούτου τμήματος τοῦ τάφου αἱ πλάκες ὅσαι ἔτυχον ὑπὸ τὸν τοῖχον ΤΤ' εἶχον πάθει καὶ μικρὰν καταβύθισιν καὶ τοῦτο καὶ τὸ πολὺ ὑπερκείμενον χῶμα τῶν πλευρῶν τοῦ φρεατοειδοῦς ἀνοίγματος καθίστων ἐδῶ τὴν ἔρευναν αὐτοῦ δυσχερεστέραν καὶ ὄχι ἀκίνδυνον πέραν τινὸς ὅριου. Ἡρευνήθη λοιπὸν μόλις τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὸ κατὰ τὴν μεσημβρινὴν αὐτοῦ γωνίαν καὶ πρᾶγμα παράδοξον, λίθους εἰς μέγα πλῆθος εὔρομεν ἐν αὐτῷ ὅστᾳ δὲ καὶ ἀγγείων θραύσματα ἐλάχιστα¹. Ἡ σκαφή πέραν τῆς μεσημβρινῆς τοῦ τάφου πλευρᾶς (ι-θ) ὑπὲρ τὸ Γαλ. μέτρον προχωρήσασα ἴχνη τοίχου τινὸς ἄλλου οἴουδῆποτε δὲν ἔδειξεν· ἐπίσης ὁμοῦ ἢ σκαφή ἢ πέραν τῆς ἀνατολικῆς αὐτοῦ πλευρᾶς ὡσαύτως ὑπὲρ τὸ μέτρον πρὸς ἀνατολὰς προχωρήσασα ἔδειξε μὲν τοίχων λείψανα, ἀλλὰ ἂν ταῦτα ἦσαν πλευραὶ ἐτέρου τινὸς τάφου (ὅπερ πιθανώτερον) ἢ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ περιβάλλοντος (ἂν ὄντως περιβάλλου περιέκλειε τὸν ἀνακαλυφθέντα τάφον καὶ τούτου λείψανα εἶναι οἱ τοῖχοι ἐκεῖνοι, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος) ἦτο ἀδύνατον νὰ διαγνωσθῇ σαφῶς, πᾶσα δὲ περαιτέρω ἐκεῖ σκαφή θὰ ἦτο θαλασσοπρότερον καὶ δυνατὴ μόνον ἂν ἀπερασίζετο νὰ κρημνισθῇ οὐ μόνον μέρος τοῦ τοίχου ΤΤ' ἀλλὰ καὶ τὰ δύο ἐκεῖ βάθρα τὰ διὰ τῶν γραμμῶν ζ-ζ' σημειούμενα ἐν τῷ Διαγράμματι τῶν ἀνασκαφῶν.

Τάφοι θολωτοὶ (εἴτε διὰ λίθων ὠκοδομημένοι, εἴτε ἐν τῷ βράχῳ λαξευτοὶ) δὲν εὐρέθησαν ἐν Ἐλευσίνι ἄλλοι πλὴν τοῦ ἑκπαλαί γνωστοῦ κατὰ τὴν μεσημβρινὴν τῆς Ἀκροπόλεως πλευρᾶν σπηλαιώδους ἀνοίγματος, οὗ ὁμοῦ πολλοὶ ὑπάρχουσιν οἱ ἀμφισβητοῦντες τὴν ἔννοιαν ὡς τάφου²· ὁ βράχος ἐν Ἐλευσίνι εἶναι, ὡσπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἐρρήθη, σκληρὸς καὶ τοῦτο ἴσως ἠμπόδιζε τοὺς παλαιούς αὐτῆς κατοιχοῦς νὰ λαξεύουσιν ἐν αὐτῷ, ὡς οἱ τῶν Μυκηναίων καὶ ἄλλων τόπων, τὰς αἰωνίους αὐτῶν κατοικίας.

¹ Ἀνθρώπινα ὅστᾳ μόλις ἐν ἡ δύο παρετήρησα (τῆς ῥάχως σπονδύλους) ζῶων ὁμοῦ ὅστᾳ εὐρέθησαν ἐδῶ πλείονα καὶ δὴ καὶ ἐλάφου (:) κέρα. Εὐρέθη δὲ καὶ ἀγγεῖον ὁμοῦ σχήματος μὲν ὅσον τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἀπεικονισθὲν ἀνωτέρω, διάκασμον δὲ φέρον ἀπλούστερον.

² Ἐγὼ καθάρισας αὐτὸν πρὸ τινος καιροῦ πείθομαι ὅτι ἦν ὄντως τάφος πρὸ πάντων ἕνεκα τοῦ εἰς αὐτὸν φέροντος δρόμου. Ἐχει δ' ἴσως δίκαιον ὁ Dümmler φρονῶν ὅτι ἐκεῖτο ἐντὸς τοῦ τοίχου τοῦ περιβάλλοντός ποτε τὸν λόφον τῆς Ἀκροπόλεως. Ἴχνη τοῦ παναρχαίου τοίχου, ὡς νομίζω, διακρίνονται πρὸς μεσημβρίαν τοῦ τάφου καὶ νῦν ἔτι.

Ἄλλὰ καὶ Μυκηναϊκῶν χρόνων τάφους ἄλλους δὲν εἶχομεν εὖρει μέχρι τοῦδε καὶ τούτου ἕνεκα ἐθεώρησα ὄχι ἀνάξιον λόγου νάνακοινώσω τὰ κατὰ τὴν εὔρεσιν τοῦ εἰρημένου ἀνωτέρω τάφου εἰς τοὺς συναδέλφους διὰ τῆς Ἀρχ. Ἐφημερίδος. Ἄν δὲ κατωρθοῦτο νὰ γνωσθῇ σαφῶς ὅτι καὶ περίβολον εἶχεν οὗτος ἢ καὶ ἄλλοι ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ ἀποτελοῦντες ἐκεῖ σύμπλεγμα, τὸ πρᾶγμα ὄντως θὰ ἦτο πολλοῦ λόγου ἄξιον· εἰσέτι δὲν ἐλύθη ὀριστικῶς τὸ ζήτημα εἰς τί ἐχρησίμευε τὸ κρηπίδωμα τὸ περικλείειν ἐντὸς αὐτοῦ τοὺς τάφους τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Μυκηναίων, εἰσὶ δὲ τινες φρονούντες ὅτι καὶ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ αὐτῶν τούτων τῶν τάφων περίβολος.

Ἐν Ἐλευσίνι τῇ 9ῃ Ἰανουαρίου 1890.

Δ. Φ.

Ἀβλεπτήματος διόρθωσις. Ἐν τῷ ἀνωτέρω ἐν σελίδι 188 τυπωθέντι ζιγγογραφῆματι δὲν ἐσημειώθη ἐξ ἐμῆς ἀβλεψίας ἢ προέκτασις ἐκείνη τοῦ τοίχου TT' ἥτις, ὡς μὴ οὔσα ἔτι τότε γνωστή, δὲν φέρεται σεσημειωμένη καὶ ἐν τῷ Διαγράμματι τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ ἔτους 1887, ὡς καὶ ἀνωτέρω λέγεται, καὶ ἐντεῦθεν τὰ λεγόμενα φαίνονται μὴ εὐαρμοστοῦντα κατὰ πάντα πρὸς τὸ σχεδιογράφημα· πράγματι ὅμως τὸ ἥμισυ τοῦ τάφου τὸ πρὸς δυσμὰς (ε-δ-ι-ζ) σκεπάζεται ἐπὶ τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ τοίχου TT' (πλατυτέρου κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος ὄντος) ὥστε μόνις ἢ βορειοδυτικῇ αὐτοῦ γωνία (ε) μένει ἀκάλυπτος.

Ἐν Ἐλευσίνι τῇ 31ῃ Μαρτίου 1890.

Δ. Φ.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ

NUMISMATIQUE DE LA CRÈTE ANCIENNE

(Πίν. 11, 12 καὶ 13)

Εἶχεν ἤδη προχωρήσει πολὺ ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον βιβλίου μου, τοῦ κατ' αὐτὰς ἐν Γαλλίᾳ δημοσιευθέντος¹, ὅτε ἠτύχησα νὰ ἐπισκεφθῶ ἐκ δευτέρου τὰς ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ συλλογὰς, καὶ δὴ τινὰς ἐν Λονδίῳ, Ὁξωνίᾳ καὶ Κανταβριγίᾳ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐν Γλασκώβῃ τῆς Σκωτίας ἃς δὲν ἠδυνήθην νὰ μελετήσω κατὰ τὸ πρῶτον ταξιδιόν μου. Ἐν αὐταῖς εὔρον οὐκ ὀλίγα νομίσματα ἀνέκδοτα ἢ ἐξ ἐκείνων ὧν δὲν εἶχον ἄλλοτε ἐκμαγεῖα ὅπως τὰ συμπεριλάβω καὶ ἐν τοῖς πίναξι τοῦ βιβλίου, ἐγνώριζον δ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μόνον ἐκ περιγραφῶν περὶ τῆς ἀκριθείας τῶν ὁποίων δὲν ἤμην πάντοτε βέβαιος. Πρὸς δὲ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς εἰς Ἀθήνας ἐπιστροφῆς μου εἶδον εἰς χεῖρας ἰδιωτῶν ὄχι ὀλίγα ἀνέκδοτα ἢ λίαν ἀξιόλογα νομίσματα. Πάντα ταῦτα ἐθεώρησα καλὸν νὰ δημοσιεύσω ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦδε, προβλέ-

πων ὅτι, πιθανῶς, θὰ βραδύνη ἡ τύπωσις τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ βιβλίου μου, ἐν τέλει τοῦ ὁποίου συμπεριληφθήσονται πάντα τὰ ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ πρώτου μέρους γνωστὰ ἐμοὶ γενόμενα καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐλλείποντα νομίσματα.

Δι' ἕκαστον νόμισμα ἐσημείωσα, ὡς πάντοτε, καὶ τὴν προέλευσιν αὐτοῦ. Μόνον δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν Ἀθήναις ἰδιωτῶν, πολλὰ ὄντα, ἐθεώρησα περιττὸν νὰ σημειώσω ἐνταῦθα, ἀφ' οὗ δὲ τὰ νομίσματά των βεβαίως καὶ ὡς τάχιστα εἰς ξένας δημοσίας ἢ ἰδιωτικὰς συλλογὰς θὰ καταλήξωσιν.

ΑΝΩΠΟΛΙΣ

1) Πίναξ 11, 1. Τὸ ἐν Crète σελ. 6 ὑπ' ἀρ. 2 περιγραφέν. Τὸ νόμισμα τοῦτο, ἀρτίως ἐν Κρήτῃ εὑρεθέν, ἐπικυροῖ ὅσα ἐν τῇ Revue Numismatique 1888 (σελ. 54) ἐγράψαμεν κατὰ τῆς ὑπὸ τὴν Ἄνωλον τῆς Λυδίας κατατάξεως τῶν ὁμοίων, ἀντι-

¹ Première partie. Description des Monnaies, Histoire et Géographie, μετὰ 35 πινάκων. Εἰς 4ον. Παρὰ τῷ C. Beek.

προτείναντες τὴν ὑπὸ τὴν τέως ἐν τῇ νομισματικῇ ἄγνωστον Ἀνώπολιν τῆς Κρήτης κατάταξιν.

2) Πίναξ 11, 2. — Μουσεῖον Hunter.

✕ 14. — Κέρας αἰγᾶγγρου καὶ κλάδος φοίνικος.

Ἔπι. Α καὶ Ν ἐν μονογράμματι, κάτωθεν δὲ Ω. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κλάδος φοίνικος.

Ὁ Combe (Mus. Hunter πίν. 5, 6) ἐδημοσίευσεν καὶ ἀπεικόνισεν τὸ σπάνιον τοῦτο νόμισμα· ἡμεῖς δὲ ἀνεδημοσίευσάμεν αὐτὸ ἐν τῇ Revue Num. 3. ἀ., παραδόξως πως ὅμως παρελείψαμεν νὰ τὸ συμπεριλάβωμεν ἐν τῷ βιβλίῳ ἡμῶν. Καλὸν λοιπὸν ἐθεωρήσαμεν νῦν ὅτε αὐτὸ τὸ νόμισμα εἶδομεν καὶ ἀπετυπώσαμεν ἐν Γλασκώβη, νὰ δημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα σὺν τῇ φωτοτυπικῇ ἀπεικονίσει καὶ νέαν αὐτοῦ περιγραφὴν.

Τὰ νομίσματα τῆς Ἀνωπόλεως εἶναι τὰ ἀτεχνότερα πάντων τῶν κρητικῶν

ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ

3) Πίναξ 11, 4. Τὸ ἐκ τῆς συλλογῆς Hunter σπάνιον δίδραχμον, τὸ ἐν σελ. 10 ὑπ' ἀρ. 3 μνημονευόμενον, ἀλλ' ὅχι καὶ φωτοτυπικῶς ἐκεῖ ἀπεικονιζόμενον.

4) Πίναξ 11, 3. Συλλογὴ Rollin et Feuardent.

Παρόμοιον δίδραχμον (γραμμ. 9,97) τῷ ἀνωτέρῳ· ἀλλ' ἄνευ τοῦ γράμματος Α ἐν τῷ πεδίῳ. Ὁ ἐμπρόσθιος τύπος ὁμοιάζει τὰ μέγιστα πρὸς τὸν ἐπὶ τινῶν διδράχμων τῶν Ἐλευθερινῶν τῆς Κρήτης (ἴδε Crète πίν XI, ἀρ. 14 καὶ τὸ ἐνταῦθα, πίν. 11, 26, ἀπεικονιζόμενον). Δὲν εἶνε ἐπομένως ἀδύνατον νὰ ἐκόπη παρὰ ταύτης τῆς πόλεως, ἥτις καὶ Ἀπολλωνία ἐκαλεῖτο (ἴδε Crète σελ. 7).

5) Πίναξ 11, 5.

✕ 14. — Κεφαλὴ δαφνηφόρος Ἀπολλωνος πρὸς δ.

Ἔπι. ΑΠΟΛ ἄνωθεν πρῶρας νηὸς μετ' ἀκροστολίου πρὸς δ.

Τὸ νόμισμα τοῦτο εἶναι λίαν διδακτικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ γεωγραφίαν τῆς νήσου. Μέχρι τοῦδε οὐδὲν νόμισμα εἶχομεν βεβαίως τῆ Ἀπολλωνία ἀνήκον. Τὸ νῦν ὅμως δημοσιεύμενον, προερχόμενον ἐξ Ἡρακλείου τῆς Κρήτης, οὐχὶ μόνον φέρει σαφῶς τὸνομα τῆς πόλεως, ἀλλὰ διὰ τε τῆς τέ-

χνης καὶ τῶν τύπων αὐτοῦ λύει τὰ προβλήματα περὶ ὧν ἴδε τὸ βιβλίον ἡμῶν (σελ. 7 κ. ἐ.). Ἀληθῶς ὁ ἐμπρόσθιος τύπος, ὦν πάντως ἔργον τοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου οὗ καὶ τὸ κνώσιον νόμισμα τὸ ἐν Crète πίν. VI, 11, καταδεικνύει ὅτι ἀνήκει Ἀπολλωνία «τῇ πρὸς τῇ Κνωσσῷ». Τοῦτο δ' ὑποδεικνύει καὶ ὁ ὀπίσθιος αὐτοῦ τύπος, ὦν ὁ αὐτὸς τῷ ἐπὶ τῶν νομισμάτων Ἡρακλείου, τοῦ ἐπιπέου τῆς Κνωσοῦ (Crète πίν. XVII, 4-5). Ὁρθὴ ἄρα ἀπέβη ἡ γνώμη ἡμῶν (Revue Num. 1889, 172 κ. ἐ. Crète 3. ἀ.), ὅτι ἂν τις τῶν ἐν Κρήτῃ τριῶν Ἀπολλωνίων ἔκοψε νόμισμα, αὕτη πρέπει νὰ ἦνε ἡ πρὸς τῇ Κνωσσῷ· πρὸς δὲ καὶ ἡ γνώμη ὅτι εἰς αὐτὴν ἀποδοτέα τὰ γνωστὰ ἱστορικὰ γεγονότα.

Ἐκ τοῦ ὀπίσθιου τοῦ νομίσματος τούτου καὶ ἐκ τοῦ ἐπὶ τοῦ ἐπομένου μανθάνομεν προσέτι ὅτι ἡ περὶ ἧς πρόκειται πόλις ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, παράλιος.

6) Πίναξ 11, 16.

✕ 16. — Ἡ αὐτὴ κεφαλὴ.

Ἔπι. Ἀκροστόλιον καὶ κλάδος. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. [Α]Π.

Νόμισμα ὅμοιον τῷ προκειμένῳ κατέταξα ἐσφαλμένως, ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῆς κακῆς αὐτοῦ διατηρήσεως, ὑπὸ τὴν Πριανσὸν (Crète πίν. XXVIII 32). Τώρα ὅμως μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ προηγούμενου, πείθομαι ὅτι καὶ τοῦτο τῇ Ἀπολλωνία ἀνήκει.

ΑΠΤΕΡΑ

7) Πίναξ 11, 8.

Α 24. — Κεφαλὴ θεᾶς (Ἀρτέμιδος Ἀπτέρας;) πρὸς ἀρ.

Ἔπι. Ἡρως (Ἀπτέρας ὁ πτολίοικος) πάνοπλος, ἰστάμενος πρὸς ἀρ., τὴν δεξιὰν ὑψῶν πρὸ δένδρου εἰς σημεῖον λατρείας.

8) Πίναξ 11, 11. — Συλλογὴ Leake.

✕ 14. — Κεφαλὴ θεᾶς μετὰ στεφάνης πρὸς δ.

Ἔπι. Α | Γ. Περιστερὰ ἰπταμένη πρὸς δ.

ΑΡΚΑΔΙΑ

9) Πίναξ 11, 9 (γραμμ. 14,99· ἐν τῇ ἐν Ὁξωβία Bodleian Library).

Α 31. — Κεφαλή Διδος Ἀμμωνος πρὸς δ.

Ἦπ. ΑΡΚΑΔΩΝ πρὸς δ. ἐκ τῶν ἄνω. Ἀθηναῖσταμένη πρὸς ἄρ. ἔχουσα τὴν μὲν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ δόρατος, τὴν δ' ἄρ. ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς παρὰ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους στηριζομένης.

Νόμισμα μοναδικὸν καὶ ἀνέκδοτον.

Τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ ἀργυρᾶ νομίσματα τῆς αὐτῆς πόλεως, φέροντα ὁμοίους τύπους, εἰσὶν ἅπαντα δραχμαὶ αἰγυρηντικοῦ συστήματος καὶ κατὰ πολὺ ἀρχαιότερα τοῦ προκειμένου, ὄντος τετραδράχμου τοῦ ἀπτικοῦ συστήματος. Κατὰ τύπον καὶ τέχνην εἶνε τὸ προκείμενον συγγενέστατον τῷ τετραδράχμῳ τῆς Γόρτυνος τῷ ἐν Crète πίν. XVI, 14 ἀπεικονισθέντι. Πιθανῶς δ' εἰσὶν ἀμφοτέρω ἔργα τῆς αὐτῆς χειρὸς. Οὐχὶ δὲ μόνον τὰ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ πάντα, πλὴν ἑνός, τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ χαλκᾶ νομίσματα τῶν ἐν Κρήτῃ Ἀρκάδων, εἰσὶν ἀρχαιότερα τοῦ προκειμένου· τὸ δ' ἐξαιρέσειν ἀποτελοῦν ἔν, εἶνε τὸ ἐν Crète, πίν. II, ἄρ. 22, ἀπεικονισθέν, τὸ πάντως μίαν τῶν μικροτέρων ὑποδιαίρεσεων τοῦ παρόντος τετραδράχμου, οὗ εἶνε σύγχρονον, ἀντιπροσωπεῖον. Διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ προκειμένου νομίσματος, σπουδαίαν θέσει ἐν τῇ κρητικῇ νομισματικῇ καταλαμβάνει ἡ πόλις τῶν Ἀρκάδων. Περὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ιστορικῶν διδαγμάτων γενήσεται λόγος ἐν οἰκείῳ τόπῳ τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ βιβλίου.

ΑΡΣΙΝΟΗ

10) Πίναξ 11, 10.

Α 13. — Κεφαλή Ἀθηναῖς πρὸς ἄρ.

Ἦπ. ΑΡΣ ἄρ. Διπλοῦν κέρασ ἀφθορίας μετὰ καρπῶν. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. Τ.

Παρόμοιον, ἀλλὰ καλῆς τέχνης, εἶνε τὸ ἐν Crète, σελ. 31. Πίν. II, 29.

ΑΧΑΪΑ

11) **Α** 18. — Κεφαλή δαφνηφόρος Διδος πρὸς δ.

Ἦπ. ΑΧΑ|ΙΤΩΝ. Ἀρτεμις μετὰ ποδήρους χιτῶνος, ἰσταμένη πρὸς ἄρ., φέρουσα ἐπ' ὤμου φάρετραν καὶ ἐν τῇ τεταμένη δεξιᾷ βέλος. — Ἐκ τῆς συλλογῆς Σούτσου.

Τὴν περιγραφὴν ταύτην εὔρον ἐσχάτως, διεξερ-

χόμενος ἐν Winterthur τὰς ἐπὶ ἀντιτύπου τοῦ Mionnet χειρογράφους προσθήκας τοῦ Imhoof-Blumer, ὅστις εἰκαστικῶς ἀποδίδει αὐτὸ τοῖς Ἀχαιοῖς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, λαφ' ἀγνωστῶ ἐν τῇ νομισματικῇ. Δυστυχῶς ὁ Imhoof-Blumer δὲν ἔλαβε καὶ ἐκμαγεῖον τοῦ νομίσματος, ἀγνωστῶ δὲ τοῦ νῦν εὔρηται ἢ ἄλλοτε ἐν Ἀθήναις συλλογῇ Σούτσου· ἀδυνατῶ λοιπὸν νάποφανθῶ ἐξ αὐτοψίας περὶ τῆς τέχνης καί, ἐπομένως, τῆς ἀποδόσεως τοῦ νομίσματος. Ἴνα ὁμοῦς ὑπὸ τοῦ ἐντριβεστάτου περὶ τὰ τοιαῦτα Imhoof μεταξὺ τῶν νομισμάτων τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου ταχθῆ, πάντως θ' ἀνῆκεν εἰς ἀγροῖκον τι ἐργαστήριον. Καὶ ἀληθῶς τὸ πρᾶγμα οὕτως εἶχε, καθ' ὅσον ἐνθυμεῖται.

Πλὴν τῆς Ἀχαιᾶς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ὁμωνύμου χώρας, εἰς ἃς ἐντελῶς ἀδύνατος εἶνε ἡ ἀπόδοσις τοῦ προκειμένου νομίσματος, ἔνεκεν καὶ τῆς τέχνης καὶ τοῦ ἐθνικοῦ (Ἀχαιῶν καὶ οὐχὶ Ἀχαιῶν), γνωρίζομεν ὁμωνύμους θέσεις ἢ πόλεις ἐν Πόντῳ, Συρίᾳ, Παρθίᾳ καὶ Ὑρκανίᾳ· ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτας ἐντελῶς ἀπίθανον εἶνε ν' ἀνήκη τὸ νόμισμα, διὰ λόγους πάνυ εὐνοήτους τοῖς περὶ τὰ νομίσματα ἐμπείροις.

Ὑπολείπεται ἄρα, πλὴν τῆς ἐν τῷ Κιμμερίῳ Βοσπόρῳ πόλεως, ἡ Κρητικὴ Ἀχαιᾶ, ἧς μνεῖαν ποιεῖται ὁ σχολιαστὴς Ἀπολλωνίου τοῦ Ροδίου (Δ. 175, ἴδε Crète σελ. 122). Φρονῶ δ' ὅτι ὑπὸ ταύτην μᾶλλον, ἂν καὶ ἀγνωστον εἰσέτι ἐν τῇ νομισματικῇ, τακτέον τὸ προκείμενον νόμισμα, ἢ ὑπὸ τὴν πόλιν τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου. Διότι α') οἱ κάτοικοι τῆς τελευταίας ταύτης, οἱ κυρίως ἐκ τοῦ χωρίου XI, 495 τοῦ Στράβωνος γνωστοί, ἦσαν βάρβαροί τινες ἀπὸ τῶν κατὰ θάλασσαν ληστηρίων ζῶντες, περὶ ὧν δὲν εἶνε εὐκόλον νά παραδεχθῆ τις ὅτι ἔκοψαν νομίσματα. Τούλάχιστον μέχρι τοῦδε οὐδὲν εὐρέθη αὐτοῖς ἢ τοῖς μετ' αὐτῶν ἀναφερομένοις λαοῖς τῶν Ζυγῶν καὶ Ἠνιόχων βεβαίως ἀνήκον· β') οἱ περὶ τὰ νομισματικά σπουδάζοντες γνωρίζουσιν ὅτι πρὸς τὴν ἀγροῖκον τέχνην παμπόλλων κρητικῶν νομισμάτων, ἢ μᾶλλον ἐξ ὅλων τῶν τῆς ἄλλης νομισματικῆς προσομοιάζουσα εἶνε ἡ τῶν νομισμάτων τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, ἔνθα, πάντως ἐκ τῆς τέχνης κρίνων, ἔταξεν ὁ Imhoof τὸ νόμισμα. Κατὰ τέχνην ἄρα κρινόμενον δύναται ἄριστα ν' ἀνήκη

καὶ τῇ κρητικῇ πόλει γ') οἱ τύποι ἀρμόζουσιν ἄριστα τῇ κρητικῇ πόλει· διότι αὕτη ἔκειτο παρὰ τὸ Πολυρῆνιον καὶ τὴν Δίκτυναν, ἔνθα ὁ τε Ζεὺς καὶ ἡ Ἄρτεμις τὰ μάλιστα ἐλατρεύοντο, ὡς καὶ ἐκ τῶν νομισμάτων καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν πηγῶν γνωρίζομεν.

Εὐχομαι ἐν τέλει ὅπως ζητηθῇ καὶ ἀνευρεθῇ τὸ περὶ οὗ πρόκειται μοναδικὸν νόμισμα, ἵνα δημοσιευθῇ φωτοτυπικῇ αὐτοῦ ἀπεικόνισις καὶ καταστῇ δυνατὴ ἀσφαλεστέρα τις περὶ αὐτοῦ κρίσις.

ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

12) Πίναξ 11, 12.

Α 12.—Κεφαλὴ Ἀθηναῖς πρὸς δ.

Ὅπ. ΧΕΡΣΟ Ἀετὸς μετ' ἀναπεπταμένων πετερύγων, ἰστάμενος πρὸς ἄρ.

Ἡμίδραχμον; Πανόμοιον, ἴσως δὲ καὶ ἐκ τῆς αὐτῆς σφραγίδος, τοῖς χαλκοῖς τοῖς ἐν Crète σελ. 52, 20-21, πίν. IV, 4-5.

ΚΝΩΣΟΣ

13) Πίναξ 11, 13.—Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ναυάρχου Spratt.

Α 25.—ΚΝΟΜ-Σ-Ο-(Μ), περὶ τὸν πρὸς ἄρ. τρέγοντα καὶ τὴν κεφαλὴν κατ' ἐνώπιον ἔχοντα Μινώταυρον, τὸν διὰ τῆς ἀνυψωμένης δεξιᾶς τι μὲ μίτον ὅμοιον κρατοῦντα. Τὸ ὄλον ἐν κύκλῳ σφ.

Ὅπ. Λαβύρινθος σχήματος τετραγωνικοῦ, τετράπυλος δὲ καὶ ἐκ τεσσάρων μαιανδρικῶς πρὸς δεξ. τεθλασμένων καὶ ἀλλήλαις συμπλεκόμενων γραμμῶν σχηματιζόμενος· τὸ ὄλον περιβάλλεται ὑπὸ πλαισίου ἀποτελουμένου ἐκ δύο τετραγωνικῶν παραλλήλων γραμμῶν, ὑπὸ πολλῶν μικροτέρων διατεμνομένων.

Δίδραχμον, ἐπικεκομμένον ἐπὶ στατήρος τῆς νήσου Αἰγίνης οὗ ὑπὸ μὲν τὸν τύπον τοῦ Μινωταύρου ὄρατὴ ἡ χελώνη, ὑπὸ δὲ τὸν τοῦ Λαβυρίνθου τὸ αἰγινητικὸν ἔγκοilon τετράγωνον.

Πρωτοφανές, δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον, εἶνε τὸ ἐν χερσὶ τοῦ Μινωταύρου ἀντικείμενον. Ἄν τοῦτο πράγματι ἦνε μίτος, πρὸς δὲ ἂν σχετίζεται καὶ κατά τι πρὸς τὸν παροιμιώδη μίτον τῆς Ἀριάδνης, ἀγνοῶ. Νέον ἐν ταῖς λεπτομερείαις εἶνε καὶ τὸ σχῆμα τοῦ Λαβυρίνθου.

14) Πίναξ 11, 14.—Δίδραχμον.

Α 26.—Μινώταυρος ὅμοιος τῷ προηγουμένῳ, ἀλλὰ πρὸς δ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὅπ. Λαβύρινθος σταυροειδῆς ἐκ μαιανδρικῶν γραμμῶν ἀποτελούμενος. Ἐν ταῖς πρὸς τὰ ἔξω γωνίαις αὐτοῦ, τέσσαρα μικρὰ ἔγκοila τετράγωνα ἀνά ἐν ἀνάγλυπτον σφαιρίδιον ἐγκλείοντα. Τὸ ὄλον ἐν τετραγώνῳ ἔγκοilῳ.

15) Πίναξ 11, 15.—Δίδραχμον.

Α 25.—Κεφαλὴ θεᾶς, χλόη ἐστεμμένη, πρὸς ἄρ.

Ὅπ. ΚΝΩΞΙΟΝ ἄρ. καὶ ἐκ τῶν κάτω. Ζεὺς ἐπὶ θρόνου καθήμενος, τοὺς πόδας ἐπὶ θράνουσ τὴν δὲ δεξιάν ἐπὶ σκήπτρου στηρίζων. Τὸ ὄλον περιθέεται ὑπὸ μαιάνδρου. Πεδίον ἔγκοilon.

Παράβαλε τὸ ἐν Crète πίν. IV, 35.

16) Πίναξ 11, 16.—Συλλογὴ Spratt.—Ὅμοιον τῷ ἐν Crète σελ. 67, 17 (παράβαλε καὶ τὸ κακοτεχνότερον, ἐν Crète πίν. V, 1, ἀλλὰ κάλλιον διατηρούμενον). Δίδραχμον ἐκ τῶν σπανιωτέρων.

17) Πίναξ 11, 17.

Α 26.—Κεφαλὴ θεᾶς ἡ Νύμφης (Ἀριάδνης;) πρὸς δ.

Ὅπ. Λαβύρινθος σχήματος σταυροῦ κεκαμμένου (swastika) πρὸς ἄρ., ἐκ μαιάνδρων ἀποτελούμενος. Ἐν τῷ κέντρῳ ἀστήρ ὀκτῶ ἀκτίνων. Ἐν τῷ πεδίῳ, ἡμισέληνος. Παράβαλε Crète, πίν. VI, 1.

18) Πίναξ 11, 18.

Α 25.—Κεφαλὴ ἐκ τῆς αὐτῆς σφραγίδος μὲ τὴν ἐν Crète πίν. V, 17.

Ὅπ. ΚΝ ἄνωθεν, ΩΣΙ κάτωθεν. Ἐν τετραγώνῳ ἔγκοilῳ Λαβύρινθος ὅμοιος τῷ προηγουμένῳ. Εἰς τὰς πρὸς τὰ ἐκτὸς τέσσαρας γωνίας, τέσσαρες ἀστέρες, ἀντὶ τῶν συνήθων τεσσάρων σφαιριδίων. Τὸ ὄλον ἐν πεδίῳ ἔγκοilῳ, ἔνθα καὶ βέλους αἰχμηή.

Τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο νόμισμα ἐπικυροῖ τὴν θεωρίαν ἣν ἐξεφράσαμεν, ἐν τῇ Zeits. für Num. τόμ. XVI, φυλ. 3/4, περὶ τῆς ἐν τῇ συμβολικῇ τῆς Ἑλληνικῆς νομισματικῆς σημασίας τῶν σφαιριδίων.

19) Πίναξ 11, 19. Τὸ ἐν Crète σελ. 78, 100, ἀναφερόμενον τετράδραχμον τῆς συλλογῆς Hunter.

20) Πίναξ 11, 21.—Συλλογὴ Rollin et Feuarent.

Α 14.—C. I ἄνωθεν, N. CN. κάτωθεν. Ἄροτρον πρὸς ἄρ.

Ἦπ. Ἐπιγραφή λατινική δυσανάγνωστος. Λαβύρινθος σλήματος τετραγωνικοῦ εὐθυγράμμου.

21) Πίναξ 11, 22. — Rollin et Feuadent.

Ⲭ 10. — Ὅμοιον.

ΚΥΔΩΝΙΑ

22) Πίναξ 11, 23. — Τὸ ἐν Crète, σελ. 102 ὑπ' ἄρ. 24 μνημονευόμενον δίδραχμον τῆς ἐν Κανταβριγία συλλογῆς Leake, ἐσφαλμένως περιγραφέν. Ὁ τοξότης ἴσταται πρὸς δ. ἢ δ' ἐπιγραφή εἶνε ΝΩΔΥΚ. Νόμισμα κακότεχνον.

23) Πίναξ 11, 22.

Ⲭ 11. — Κεφαλή Ἐρμοῦ μετὰ πετάσου, πρὸς δ.

Ἦπ. $\frac{\kappa}{\gamma}$. Δελφίν πρὸς δ. Πεδίον ἔγκοilon.

Τὸ νομισμάτιον τοῦτο εἶνε σπουδαῖον σχετικῶς πρὸς τὰ νομίσματα ἅτινα ἀπεδώκαμεν τῇ Κισάμῳ. Ἰσως ἐκ τούτου, φέροντος τοὺς αὐτοὺς τύπους πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀναφερόμενα, συμπεράνη τις ὅτι ἡ ἀνάγνωσις ΚΙΣΑ ἦτο ἐσφαλμένη καὶ ὅτι προτιμητέα ἢ ΚΥΣΑ ἢ ΚΥΣΩ, ὁπότε ἡ ὑφ' ἡμῶν ἀπόδοσις τῶν νομισμάτων εἰς Κίσαμον ἀποβαίνει ἐντελῶς ἀπαράδεκτος. Πρὸ τούτου ὅμως πρέπει νὰ βεβαιωθῇ ὅτι τό τε προκείμενον νόμισμα καὶ ἐκεῖνα, ἀνήκουσι πράγματι μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει.

24) Πίναξ 13, 15 καὶ 16. Τὰ ἐν Crète σελ. 117, 143 καὶ σελ. 118, 150 περιγραφέντα νομίσματα τῆς ἐν Παρισίοις συλλογῆς.

ΕΛΕΥΘΕΡΝΑΙ

25) Πίναξ 11, 24. — Συλλογή Spratt. (Δίδραχμον).

Ⲭ 25. — Κεφαλή ἀγένειος πρὸς δ., ἐν κύκλῳ γραμμῆς.

Ἦπ. Ἀπόλλων γυμνός, ἰστάμενος πρὸς ἄρ. τῇ προτεταμένη δεξιᾷ μῆλον ἢ χερμάδιον, τῇ δ' ἄρ. τόξον φέρων. Πεδίον ἔγκοilon.

26) Πίναξ 11, 25. Δίδραχμον· γραμμ. 11, 20.

Ⲭ 25. — Παρομοία κεφαλῆ· ἄνευ κύκλου.

Ἦπ. Ὅμοιος τύπος τῷ προηγουμένῳ. Πεδίον ἔγκοilon.

27) Πίναξ 11, 26. — Συλλογή A. Löbbecke. Γραμμ. 10, 90.

Ⲭ 27. — Ὅμοιον τῷ ἐν Crète ἐπὶ πίν. XI, 15, ἀλλὰ κάλλιον διατηρούμενον, ὡς τῆς ἐν ἐκείνῳ ἐπιγραφῆς ἐντελῶς ἀποτετριμμένης, ἐνταῦθα δὲ καταφανούς, ἧτοι (ϩ)ΞΘΥΞΛΞ ἄρ. ἐκ τῶν ἄνω, καὶ ΝΟΙΑ(Ν) δ. ἐκ τῶν ἄνω.

28) Πίναξ 12, 1. — Συλλογή E. Bunbury. Γραμμαρίων 4, 99.

Ⲭ 20. — Κεφαλή δαφνηφόρος Διὸς πρὸς δ., ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ἦπ. ΕΛΕΥ|ΘΕ ἄρ. ἐκ τῶν κάτω, (Ρ)ΝΑΙΟΝ δ. ἐκ τῶν ἄνω. Ἀπόλλων γυμνός ἰστάμενος πρὸς ἄρ. τῇ δεξ. μῆλον ἢ χερμάδιον, τῇ δ' ἄρ. τόξον. Πεδίον ἔγκοilon.

Ἦ δραχμῆ αὕτη τακτέα μετὰ τὰ ἐν Crète πίν. XI, 26-28 δίδραχμα.

ΕΡΑΝΟΣ, ΕΡΤΑΙΑ ἢ ΕΡΥΘΡΑΙΑ

29) Πίναξ 12, 2. — Τὸ ἀπεικονιζόμενον εἶνε ἐκεῖνο τὸ νόμισμα τῆς συλλογῆς Hunter, περὶ οὗ πολλά ἐγράψαμεν ἐν τε τῇ Revue Numism. 1889, 198 καὶ ἐν Crète σελ. 137 καὶ ἐξῆς. Νῦν, εὐτυχῆσαντες νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸ τὸ πρωτότυπον, διαβεβαιωθῶμεν ὅτι τὸ δεύτερον γράμμα εἶνε πράγματι Ρ καὶ οὐχὶ Λ. Τοῦτο ἄλλως τε φαίνεται ἀρκούντως καὶ ἐν τῇ φωτοτυπία. Δικαίως ἄρα δὲν παρεδέχθημεν ἄλλοτε τὰς ἀποδόσεις τῶν Sestini καὶ Wroth εἰς Ἱεράπυτναν ἢ Ἐλευθερνάς, προετιμησαμεν δ' ἀντ' αὐτῶν, ἂν καὶ μετ' ἐνδοιασμοῦ τότε, τὴν ὑπὸ μίαν τῶν κρητικῶν πόλεων κατάταξιν, ᾧν τὸνομα διὰ τῶν ΕΡ ἄρχεται.

ΕΛΤΥΝΑ

30) Πίναξ 12, 3-4. — Τὰ ἐν Crète σελ. 147 ὑπ' ἄρ. 1 μνημονευόμενα σπάνια νομίσματα ἐκ τῆς ἐν Ἀθήναις ἐθνικῆς συλλογῆς καὶ ἐκ τῆς τοῦ Leake.

ΓΟΡΤΥΝΑ

31) Πίναξ 12, 5. — Ἦ ὑπὸ τοῦ Combe (Mus. Hunter) περιγραφομένη δραχμῆ, ἧτις πιθανὸν καὶ τῇ Φαιστῶ ν' ἀνήκη.

32) Πίναξ 12, 6. (ἔμπροσθεν). Ὅμοιον τῷ ἐν Crète πίν. XVI, 21· ἀλλὰ μάλλον εὐτεχνον.

ΙΕΡΑΠΥΤΝΑ

33) Πίναξ 12, 9. **Ρ** 34.—Τετράδραχμον παρόμοιον τῷ σπανίῳ τῆς ἐν Βιέννῃ συλλογῆς (Crète πίν. XVII, 12), ἀλλὰ φέρον ΑΡΓΑΝΩ ἀντὶ ΑΡΓΑ.

34) Πίναξ 12, 7.—Διδραχμον (γραμμ. 7,08) τῆς Βοδλείανης συλλογῆς, καθ' ὅλα ὅμοιον τῷ ἐκ τῆς συλλογῆς Hunter ἐν Crète σελ. 191, ὑπ' ἀρ. 29 περιγραφέντι.

35) Πίναξ 12, 8.—Συλλογὴ Leake.—Τὸ ἐν Crète σελ. 192 ὑπ' ἀρ. 36 περιγραφέν. Προσθετέον ὅμως ὅτι ἡ κεφαλὴ γελῶ, ὑπενθυμίζουσα τὰς γνωστὰς τῶν σατυρίσκων μορφάς.

ΥΡΤΑΚΙΝΑ

36) Πίναξ 12, 10.—Γραμμ. 5,16, ἐκ τῆς συλλ. E. Bunbury.

Ρ 18.—**ϞΥ** ἄνω δεξ. Κεφαλὴ αἰγάγρου μετὰ τοῦ τραχήλου, πρὸς ἀρ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. αἰχμὴ βέλους.

Ἦπ. *Μέλισσα* ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Πιθανῶς εἶνε ἡ αὐτὴ δραχμὴ καὶ ἡ ἐκ τοῦ καταλόγου Whittall περιγραφείσα ἐν Crète σελ. 198 ὑπ' ἀρ. 20, ἔνθα ὅμως ΡΥ ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ϞΥ.

ΙΤΑΝΟΣ

37) Πίναξ 12, 12. Γραμμ. 10,85· ἐκ τῆς συλλ. Bunbury.

Ρ 25.—*Τρίτων* πρὸς δ., τῇ δεξιᾷ τρίαιναν ἀκοντίζων, τῇ δὲ δεξιᾷ τί, ἀκατάληπτον ἐμοί, πρὸ τοῦ στήθους ἀνέχων. (Ἴσως τοῦτο εἶνε ὁμοίον

Κνωσὸς	Σύμβολον	Λαβύρινθος	Ἰδε Crète	Πίν.	VIII, 1
Κυδωνία	»	Ζεὺς Κρηταγενῆς	»	»	X, 10
»	»	Κύων καὶ βρέφος	»	»	X, 11
Γόρτυνα	»	Βοῦς κυρίπτων	»	»	XVI, 23-25
Ἱεράπυτνα	»	Ἄετὸς ἰστάμενος	»	»	XVIII, 1
Πολυρῆγιον	»	Ἄρτεμις κυνηγέτις	»	»	XXVI, 25
Πριανσὸς	»	Φοῖνιξ	»	»	XXIX, 5

Τῇ προσθήκῃ ἄρα τῆς Λάππας, ἧς νῦν τὸ πρῶτον δημοσιεύεται ὅμοιον νόμισμα, ἐπὶ κρητικῶν πόλεων ἀπομιμήσεις τῶν ἀθηναϊκῶν νομισμάτων

τι τῷ ὑπὸ τοῦ Friedländer, Zeits. für Num. IX σελ. 7 ἐπὶ ἄλλου τινὸς τέρατος παρατηρηθέντος).

Ἦπ. Ἄστηρ μέγας ὀκτῶ ἀκτίνων, ὑπὸ κύκλου γραμμῆς ὡς ὑπὸ ἄλλοις περιθεόμενος. Πεδίον ἔγκοιλον.

38) Πίναξ 12, 13.—Τὸ ἐκ τῆς συλλογῆς Leake ἐν Crète σελ. 205, 35 διδραχμον, τὸ περιγραφέν ὡς ἔχον τὸν ὀπίσθιον τύπον ἐν τετραγώνῳ ἔγκοιλῳ, ἐν ᾧ πράγματι οὗτος εὔρηται ἐν πεδίῳ ἀπλῶς ἔγκοιλῳ· ἐπομένως τὸ νόμισμα εἶνε μεταγενέστερον τῶν λοιπῶν συμπεριγραφέντων. Εἶνε δὲ καθ' ὅλα ὅμοιον ταῖς δραγμαῖς ταῖς ἐν Crète σελ. 206 (πίν. XIX, 24) περιγραφείσαις. Τακτέον ἄρα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν.

ΛΑΠΠΑ

39) Πίναξ 12, 14. Τετράδραχμον ἀττικῶς συστήματος.

Ρ 32.—Κεφαλὴ Ἀθηναῖς πρὸς δ., ἀντιγεγραμμένη ἀπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν νομισμάτων τῆς λεγομένης ἐποχῆς τῶν ἀρχόντων.

ΛΑ	Π	Γλαῦξ πρὸς δ. ἐπὶ κατακειμένου
Ἦπ. ΠΑ	Ι	ἀμφορέως ἰσταμένη, τὴν κεφαλήν κατ' ἐνώπιον ἔχουσα.
ΩΝ		

Καὶ αὕτη ἀπὸ τῶν ὁμοίων ἀθηναϊκῶν τετραδράχμων ἀντιγεγραμμένη. Κάτωθεν τοῦ ἀμφορέως ΒΑ. Ἐν τῷ πεδίῳ δεξ. κεφαλὴ βοῦς κατ' ἐνώπιον μετὰ κεράτων ὧν τὸ μὲν πρὸς τ' ἄνω τὸ δὲ πρὸς τὰ κάτω ἐλίσσεται· δηλαδὴ ἀκριβῶς ὡς ἡ τῶν κυρίων τύπων τῶν νομισμάτων τῆς Λάππας.

Μέχρι τοῦδε ἀντιγραφαὶ ὁμοίων ἀθηναϊκῶν τετραδράχμων ἦσαν γνωσταὶ ἐν τοῖς νομίμασι τῶν ἐξῆς κρητικῶν πόλεων:

εἰσι μέχρι τοῦδε γνωσταὶ ἡμῖν. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ αὐξηθήσεται ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. Περὶ τῆς ἱστορικῆς σημασίας τοῦ πράγμα-

τος σημειῶ τὰ δέοντα ἐν οικείῳ τόπῳ. Ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ὁ ἐμπρόσθιος τύπος τοῦ νῦν δημοσιευομένου τετραδράχμου τῆς Λάππας εἶνε ἐκ τῆς αὐτῆς σφραγίδος ἐξ ἧς καὶ ὁ τοῦ ἀνωτέρω ἀναφερομένου ὁμοίου τετραδράχμου τοῦ Πολυρηνίου. Παρόμοιον πρᾶγμα παρατηρήθη ἤδη ὑπὸ τοῦ Imhoof-Blumer (Zur Münzkunde Grossgriechenlands Siciliens, Kretas etc. σελ. 79) δι' ἀρχαιότερα νομίσματα τῶν κρητικῶν πόλεων Ἐλευθερνῶν καὶ Ἰεραπύτνης.

ΛΙΣΟΣ ΚΑΙ ὙΡΤΑΚΙΝΑ

40) Πίναξ 12, 18.

Α 10. — ὙΡ ἄνωθεν. Δελφῖν πρὸς ἄρ.

Ἔπ. Λ|Ι|Σ|Ι|Ω|Ν μετὰξὺ τῶν ἐξ ἀκτίων ἀστέρος.

Παρόμοιον ἐτέρῳ μόλις ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις συλλογῆς προσκτηθέντι, ὃ ἠδυνήθημεν νὰ συμπεριλάβωμεν ἐν τῷ κειμένῳ (Crète σελ. 198, 8) οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν τοῖς πίναξι. Τὰ δύο ταῦτα νομίσματα ἐπικυροῦσι πληρέστατα τὰς ὑποθέσεις, ἃς ἐν τῇ Revue Numism. 1888 σελ. 391-392 ἐξεφράσαμεν, περὶ τῶν συμμαχικῶν νομισμάτων τῆς Ὑρτακίνης καὶ Λισοῦ.

ΛΥΤΤΟΣ

41) Πίναξ 12, 16. — Συλλογὴ E. Bunbury. Γραμμ. 12, 17.

Α 25. — Ἄετος ἰπτάμενος πρὸς ἄρ.

Ἔπ. ΓΥΚ ἄνωθεν, Τ|S δεξ., ΟΝ κάτωθεν (= Λυκτίων). Προτομὴ (κεφαλὴ καὶ δεξ. πρόσθιος πούς) ὑδὸς πρὸς δ. Ἐπιγραφή καὶ τύπος ἐν τετραγώνῳ πλασίῳ ἐκ σφαιριδίων. Τὸ ὄλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ.

42) Πίναξ 12, 15. — Συλλογὴ Βοδλειανή. Γραμμ. 12, 12.

Α 25. — Ὅμοιον.

Ἔπ. Λ δεξ., (Ο)S ἄνωθεν, Τ ἄρ., ΚΥΛ κάτωθεν. Τύπος ὅμοιος τῷ προηγουμένῳ ἀλλὰ πρὸς ἄρ. καὶ ἐν πλασίῳ τετραγώνῳ ἐκ δύο γραμμῶν ὧν ἡ μὲν ἀπλῆ ἡ δ' ἐκ σφαιριδίων. Ἐν τῷ πεδίῳ ἄρ. σφαιριδίων. Ἡ ἐπιγραφή εἶνε ἐκτὸς τοῦ πλασίου. Τὸ ὄλον ἐν τετραγώνῳ ἐγκοίλῳ.

Νόμισμα ἐπικεκομμένον ἐπὶ διδράχμου τῆς Αἰγίνης, οὗ καταφανῆς ἡ χελώνη καὶ τὸ ἔγκοilon τετραγώνον.

Ἄμφότερα τὰ ἀνέκδοτα δίδραχμα ταῦτα εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαιότερων μνημείων τῆς κρητικῆς νομισματικῆς. Τὸ ὄνομα τῶν Λυττίων γράφεται ἐπὶ τῶν νομισμάτων συνηθέστατα μὲν μὲ δύο Τ, ΛΥΤΤΙΟΝ ἢ ΛΥΤΤΙΩΝ· σπανίως δέ, καὶ δὴ ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων, μὲ ἐν μόνον, ΛΥΤΣΟΝ· ἴδε Crète σελ. 230, 1-3 καὶ 12-14. Μὲ ΚΤ, δηλαδὴ Λυκτίων, γνωστὴ εἶνε μόνον ἢ ὑπὸ τοῦ Wroth τὸ πρῶτον δημοσιευθεῖσα δραχμὴ καὶ τὰ δύο ἡμίδραχμα ἃ ἡμεῖς κατόπιν προσθέσαμεν (Crète σελ. 230, 5-7). Ἐπὶ διδράχμων ὅμως νῦν τὸ πρῶτον εὑρηται τοιαύτη ἐπιγραφή.

Ο Λ Ο Υ Σ

43) Πίναξ 12, 17. — Τὸ ἐκ τῆς συλλογῆς Hunter· ἀρίστης διατηρήσεως δίδραχμον, τὸ ἐν Crète σελ. 249, ὑπ' ἄρ. 1 μνημονευόμενον.

Ο Ρ Ι Ο Ν

44) Πίναξ 12, 19.

Α 11. — Μέλισσα.

Ἔπ. Δελφῖν οὗ κάτωθεν ΟΡ. Πεδίον ἐγκοilon.

Τὸ νομισμάτιον τοῦτο εὐρέθη ἐν Κρήτῃ· πλὴν δὲ τῆς προελεύσεως καὶ ἡ τέχνη αὐτοῦ εἶνε καταφανῶς ἡ τοῦ κρητικοῦ ἐργαστηρίου. (Παράβαλε τὸ ἀνωτέρω περιγραφὴν νόμισμα τῶν Ὑρτακινίων καὶ Λισίων καὶ τὰ ἐν Crète πίν. XXXI, 10-12).

Οὐδεμιᾶς πόλεως κρητικῆς, τῶν ἐν τῇ νομισματικῇ μέχρι τοῦδε γνωστῶν, τὸνομα ἄρχεται διὰ τῶν στοιχείων ΟΡ. Ὁ Πολύβιος ὅμως (IV, 53) διηγεῖται ἡμῖν ὅτι ὅτε περὶ τὸ 221 π. Χ. οἱ Κνώσιοι καὶ Γορτύνιοι συνεφρόνησαν ἀλλήλοις, ἐποίησαντο ὑφ' ἑαυτοῦς πᾶσαν τὴν Κρήτην πλὴν τῆς πόλεως τῶν Λυττίων· μόνης δὲ ταύτης ἀπειθούσης ἐπεβάλλοντο χάριν πικραδειγματισμοῦ καὶ ἐκφοβήσεως τῶν ἄλλων Κρητῶν νὰ τὴν καταστρέψωσι κηρύξαντες αὐτῇ πόλεμον. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν συνεπολέμουν κατὰ τῶν Λυττίων πάντες οἱ Κρητες. Ἐγγενομένης ὅμως ἑριδῆς τινος τῶν συνήθων τοῖς Κρησίν, ἐστασίασαν πρὸς ἀλλήλους

« καὶ Πολυρῆνιοι μὲν καὶ Κεραΐται καὶ Λαππαῖοι, πρὸς δὲ τούτοις Ὅριοι μετ' Ἀρκάδων, ὁμοθυμαδὸν ἀποστάντες τῆς τῶν Κνωσίων φιλίας, ἔγνωσαν τοῖς Λυττίοις συμπολεμεῖν ». Οἱ Ὅριοι οὗτοι εἶνε μόνον ἐκ τοῦ παρατεθέντος χωρίου γνωστοί. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεμιᾶς ἄλλης κρητικῆς πόλεως τὸνομα ἄρχεται διὰ τῶν στοιχείων ΟΡ εἶνε φυσικὸν νὰ παραδεχθῆ τις ὅτι εἰς τούτους ἀνήκει τὸ προκείμενον νόμισμα.

Ὁ Bursian (Geogr. v. Griechenl. II, 562, 2) βασιζόμενος ἐπὶ τῆς φράσεως τοῦ Πολυβίου « Ὅριοι μετ' Ἀρκάδων » τῆς ἀληθῶς ὑποσημαινούσης ὅτι οὗτοι ἦσαν γείτονα, ὑποθέτει ὅτι, ἡ πόλις τῶν Ὀρίων ἔκειτο ἴσως ἐν τῇ κεντρῷ Κρήτῃ, πρὸς Β τῆς Γόρτυνος καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν παρὰ τὸν παρὰ τὸν Ἅγιον Θωμᾶν ἀρχαίων ἐρειπίων, ἐφ' ὧν ὁ Kiepert ἔθεσε τὴν Ἀρκαδίαν, ἣν ὁ Bursian θεωρεῖ ὡς κειμένην ὀλίγον τι ἀπωτέρω. Πλὴν τοῦ Bursian οὐδεὶς ἄλλος, ἐφ' ὅσον γνωρίζω, ἔγραφέ τι περὶ τῆς θέσεως τῆς πόλεως τῶν Ὀρίων. Οἱ τύποι ὅμως τοῦ προκείμενου νομισματίου δυσκόλως ἀρμόζουσιν εἰς πόλιν κειμένην ἐκεῖ ὅπου ὁ Bursian θέτει αὐτήν· διότι ὁ μὲν τύπος τοῦ δεξινοῦ ὑποδεικνύει παράλιον πόλιν· αὐτὸς δὲ καὶ ὁ τύπος τῆς μελίσης, ἔτι δὲ καὶ ἡ τέχνη καὶ τὸ μέγεθος τοῦ νομίσματος, οἵτινες εἰσιν ὅμοιοι τοῖς ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῶν πόλεων τῆς ΝΔ Κρήτης, ὑποδεικνύουσιν ὅτι τὸ προκείμενον νόμισμα ἐκόπη πιθανώτερον παρὰ πόλεως κειμένης παρὰ τὴν Ἐλυρον, Λισὸν καὶ Ὑρτακίην (παράβαλε τὰ νομίσματα αὐτῶν). Ἡ ὑπόθεσις δ' αὕτη ἐνισχύεται πως καὶ ὑπὸ τοῦ βεβαίως παρεφθαρμένου χωρίου Στεφάνου τοῦ Βυζαντίου « Κάντανος πόλις Κρήτης, ὡς Ξενίων, ἐν περιορίου Κρητικοῦ τόπου », ὅπερ ὁ ἐκδότης Meineke διορθοῖ « ἐν (τῷ) περὶ Ὀρίου ». Ἡ Κάντανος ἔκειτο πλησιέστατα τῆς Ὑρτακίης καὶ Λισοῦ. Ἰσως λοιπὸν ἐκεῖ που πλησίον ἔκειτο καὶ ἡ πόλις τῶν Ὀρίων τῶν τὸ περὶ οὗ πρόκειται νόμισμα χαρᾶξάντων. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο βεβαίως δὲν εἶνε ἡ ἀπλή ὑπόθεσις. Τέλος ἂς σημειώσωμεν προσέτι ὅτι νῦν χωρίον τι τῆς νήσου κείμενον πρὸς Β τῆς Ῥεθύμνης ἐπὶ ῥάχεως ὑψηλοῦ ὄρους καλουμένου Ἅγιον Πνεῦμα (Βρύσινα) φέρει τὸ πάντως ἀρχαῖον ὄνομα Ὅρος. Ἰσως λοιπὸν τοῦτο νὰ δεικνύη τὴν θέσιν τῆς πόλεως τῶν Ὀρίων. Ἄλλ' ὡς εἶπομεν οἱ τύ-

ποι τοῦ νομισματίου ἀρμόζουσι μᾶλλον εἰς πόλιν γείτονα τῆς Καντάνου, Ὑρτακίης καὶ Λισοῦ. Τὸ δὲ χωρίον τοῦ Πολυβίου ὑποδεικνύει ἄλλην θέσιν.

Φ Α Ι Σ Τ Ο Σ

45) Πίναξ 12, 22.— Τὸ ἐν Crète σελ. 255 ὑπ' ἀρ. 5 περιγραφὴν δίδραχμον τῆς συλλογῆς Löbbecke. (Ἴδε καὶ Zeitschr. für Num. 1889 σελ. 7, 2. Πίν. I, 10.).

46) Πίναξ 12, 21.— Τὸ ἐν Crète σελ. 256 ὑπ' ἀρ. 8 μνημονευόμενον σπάνιον δίδραχμον τῆς συλλογῆς Leake, οὗ μόνον ἐν δεύτερον ἀντίτυπον, τὸ τῆς ἡμετέρας Ἑθνικῆς νομ. συλλογῆς (Crète πίν. XXIII, 5) εἶνε γνωστόν. Καὶ ἐκ τούτου φαίνεται τὸ ΦΑΙΣΤΤΙΟΝ γεγραμμένον μὲ δύο Τ. (!)

47) Πίναξ 12, 20.— Τὸ ὀπισθότυπον τῆς ἐν Crète σελ. 216, ὑπ' ἀρ. 45, περιγραφείσης δραχμῆς, ἧς τότε, ἐλλείπει ἐκμαγείου, μόνον τὸν ἐμπρόσθιον ἠδυνήθημεν ν' ἀπεικονίσωμεν τύπον. (Πίν. XXIV, 11).

48) Πίναξ 12, 24.— Τὸ ἐν Crète σελ. 260, 35 μνημονευόμενον δίδραχμον τῆς συλλογῆς Leake. Προσθετέον δ' ἐνταῦθα ὅτι εἶνε ἐπικεκομμένοι ἐπὶ δίδραχμου τῆς Κυρήνης καὶ ὅτι ὁ ὀπίσθιος αὐτοῦ τύπος εἶνε ἐκ τῆς αὐτῆς σφραγίδος ἐξ ἧς καὶ ὁ τοῦ τὴν ἐπιγραφὴν ΓΕΛΧΑΝΟΣ φέροντος δίδραχμου τῆς αὐτῆς πόλεως Φαιστοῦ, τοῦ ἐν XXIII, 26 ἀπεικονισθέντος.

49) Πίναξ 12, 23.— Τὸ ἐν Crète σελ. 264, 73 περιγραφὴν σπάνιον δίδραχμον τῆς συλλογῆς Hunter. Ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ ἐμπροσθεν ἀναγνωστέα [ΙΩ] | Λ | ΑΤ.

50) Πίναξ 13, 1.— Τὸ ἐν Crète σελ. 265, 77 περιγραφὴν δίδραχμον τῆς συλλογῆς Hunter.

Φ Α Λ Α Σ Α Ρ Ν Α

51) Πίναξ 13, 2¹— Δίδραχμον καθ' ὅλα ὅμοιον τοῖς ἐν Crète σελ. 269, 1 περιγραφείσιν, ἀλλὰ πάντων ἐκείνων κάλλιον καὶ πληρέστερον διατηρούμενον. (Παράβαλε Crète πίν. XXV, 4).

¹ Ἐξ ἀπροσεξίας τοῦ τεχνίτου ἐν Winterthur, ἀπεικονίσθη ἀστραμμένος ὁ ὀπίσθιος τύπος. Καὶ ἄλλαι τινὲς ἀνωμαλῖαι, ὡς πρὸς τὴν ἀλφαβητικὴν κατάταξιν τῶν νομισμάτων ἐπὶ τῶν πινάκων, συνέβησαν (ἴδ. 11, 7.-12, 5 καὶ 11.-13, 15 καὶ 16) ἐνεκὸν τῆς ἀπουσίας ἡμῶν ἐκ Winterthur κατὰ τὴν σύνθεσιν αὐτῶν. Εὐτυχῶς αὐταὶ εἰσὶν ἀσίμαντοι.

ΠΟΛΙΧΝΑ

52) Πίναξ 11, 7. — Νόμισμα ὁμοιον τοῖς ἐν Crète σελ. 272, 1-2 περιγραφείσιν σπανιωτάτοις νομίσμασι τῆς Ἐθνικῆς ἡμῶν συλλογῆς. Μὴ δύνηθεις νὰ συμπεριλάβω ἐκεῖνα ἐν τοῖς πίναξι τοῦ βιβλίου μου, δημοσιεύω ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα τοῦ παρόντος, καίπερ ὄντος κακῆς διατηρήσεως.

ΠΟΛΥΡΗΝΙΟΝ

53) Πίναξ 13, 3. — Τετράδραχμον ἀττικῆς συστήματος, ἐκ τῶν σπανιωτέρων, παρόμοιον δὲ τῷ ἐν σελ. 282, 41, ἀλλ' ἄνευ μονογράμματος ἐν τῷ πεδίῳ ἀρ. ὑπὸ δὲ τὸν θρόνον φέρει Μ. Τὸν ἐμπρόσθιον τύπον δὲν ἀπεικονίσσαμεν, ὡς ἐντελῶς ἀποτετριμμένον. — Ἐκ τῆς συλλογῆς E. Bunbury γραμμ. 14, 65.

ΠΡΑΙΣΟΣ

54) Πίναξ 13, 7. — Τὸ ἐν Crète σελ. 290, 31 περιγραφὴν δίδραχμον τῆς συλλογῆς E. Bunbury. Γραμ. 10, 81.

55) Πίναξ 13, 4.

Α 26. — Κεφαλὴ θεᾶς ὁμοία τῇ ἐν σελ. 290, ἀρ. 38.

Ὅπ. ΠΡΑΙΣΙ ἄνω. Ταῦρος κυρίττων πρὸς ἀρ. Τούτου δὲ κάτωθεν μέγα Λ.

56) Πίναξ 13, 5.

Α 25. — Ζεὺς ἀετοφόρος ἐπὶ θρόνου πρὸς ἀρ. καθήμενος. Ὅμοιότατος τῷ ἐπὶ πίν. XXVII, 27.

Ὅπ. Ταῦρος πρὸς δ. κυρίττων, ἐπὶ βάσεως ἐκ γραμμῆς.

57) Πίναξ 13, 6.

Α 26. — Ζεὺς ἀετοφόρος (ἴσως ὁμῶς τὸ πτηνὸν νὰ ἦνε πέλεια καὶ οὐχὶ ἀετός). Ἐκ τῆς αὐτῆς σφραγίδος ἐξ ἧς καὶ τὸ ἐν πίν. XXII, 25.

Ὅπ. Ι[ΣΙΑΘ]Π κάτω. Προτομὴ αἰγάρου ἀλ- λομένου πρὸς ἀρ. καὶ στρεφομένου.

ΡΑΥΚΟΣ

58) Πίναξ 13, 8.

Α 26. — Ποσειδῶν ἵππιος ἰστάμενος πρὸς δ.

γυμνός, τῇ ἀρ. τὸν πρὸς δ. βαδίζοντα ἵππον ἐκ τοῦ χαλινοῦ κρατῶν, τὴν δὲ δεξιὰν στηρίζων ἐπὶ τριαίνης. Τὸ ὄλον ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὅπ. $\begin{matrix} \text{P} & \text{O} \\ \text{A} & \text{I} \\ & \text{Y|K} \end{matrix}$ Περὶ τρίαῖναν πρὸς τὰ κάτω ἐστραμμένην. Πεδίον ἔγκοι- λον.

Παρόμοιον ἀλλὰ κακότεχνον εἶνε τὸ ἐπὶ πίν. XXIX, 16 ἀπεικονισθέν.

ΡΙΘΥΜΝΑ

59) Πίναξ 13, 9. — Τὸ ἐν σελ. 310, 4 περιγραφὴν νόμισμα τῆς συλλογῆς Leake.

ΣΥΒΡΙΤΑ

60) Πίναξ 12, 11. Δραχμὴ.

Α 20. — Κεφαλὴ ἀγένειος καὶ κισσοστεφῆς Διονύσου πρὸς δ. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

Ὅπ. ΣΥΒΡΙΤΙΩΝ ἀρ. ἐκ τῶν κάτω. Κεφαλὴ αἰγάρου μετὰ τοῦ τραχήλου, πρὸς δ. Ἐμπροσθεν, ἐν τῷ πεδίῳ, βέλος ὀλόκληρον. Ἐν κύκλῳ σφαιριδίων.

61) Πίναξ 13, 10. — Μουσεῖον Λονδίνου, μετὰ τῶν ἀβεβαίων. Γραμμ. 0,77.

Α 13. — Ὅμοιον τῷ ἐν Crète σελ. 316, 13 περιγραφέντι.

62) Πίναξ 13, 11.

Α 13. — Τὸ ἐν Crète σελ. 316, 12 μνημονευόμενον νόμισμα τῆς συλλογῆς Leake.

Ἐκ τῆς ἐνταῦθα συναπεικονίσεως ἀμφοτέρων τῶν προηγουμένων νομισμάτων, πεισθήσεται, φρονῶ, πᾶς τις ὅτι ἀνήκουσι μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀνεπίγραφον εἶνε βεβαίως κρητικόν, γνωστῆς οὔσης τῆς προελεύσεως πολλῶν ὁμοίων αὐτῷ, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὸ ἐνεπίγραφον εἶνε κρητικόν. Ἡ ἐπιγραφή τοῦ δευτέρου ΣΥ καὶ οἱ τύποι (σταφυλὴ καὶ αἰγαγρος) προσαρμόζουσιν ἄριστα τῇ πόλει τῶν Συβριτίων. Δικαίως, ἄρα, δὲν παρεδέχθημεν οὔτε τὴν εἰς Ἐλυρον ἀπόδοσιν τοῦ δευτέρου, οὔτε τὴν εἰς τὴν νῆσον Σύμην τοῦ πρώτου, ἀλλ' ἐτάξαμεν ἀμφοτέρα ὑπὸ ταύτην τὴν πόλιν.

ΤΥΛΙΣΟΣ

64) Πίναξ 13, 12.

Α 25. — Δίδραχμον ὅμοιον τῷ ἐπὶ πίν. XXXI, 2· ἀλλὰ ἐπὶ μὲν τοῦ ἔμπροσθεν φέρον τὸ γνωστὸν ὑστερόσημον τοῦ λέβητος, ἀσαφέστατον ὅμως ἐνταῦθα (ἴδ. Bull. de Corr. Hellén. XXI, 405 κ.έ.), ἐπὶ δὲ τοῦ ὀπισθεν, οὗ ὁ τύπος σχεδὸν ἐντελῶς ἀποτεριμμένος, ὑστερόσημον παραλληλόγραμον ἐν ᾧ κηρύκειον πρὸς δ. κείμενον καὶ τὰ γράμματα, ἄνωθεν μὲν ΔΡ ἢ ΛΡ, κάτωθεν δὲ ΛΑ ἢ ΔΑ. Τὸ πρωτοφανὲς τοῦτο ὑστερόσημον, ᾧ συγγενὲς φαίνεται τὸ μὲ διπλοῦν κηρύκειον καὶ τὰ γράμματα Δ-Λ ἢ Δ-Α, τὸ ἐπὶ λυττίου στατήρος τοῦ Μουσείου τῆς Κοπενάγης (ἴδε Rev. Num. 1889 πίν. IV, 13 καὶ Crète σελ. 234, 44), πιθανὸν νὰ ἦνε συμμαχικὸν τῶν γειτόνων πόλεων τῶν Δρηρίων καὶ Λατίων.

65) Πίναξ 13, 13.

Α 26. — Τὸ ἐκ τῆς συλλογῆς Leake ἐν Crète σελ. 330, 11 μνημονευόμενον δίδραχμον.

ΘΕΝΑΙ (;)

66) Πίναξ 13, 14.

Α 14. — Τὸ ἐκ τῆς συλλογῆς Παρισίων νομισμάτων τὸ ἐν Crète σελ. 326 περιγραφόμενον. Τούτου καὶ δύο ἄλλα κομμάτια, ἐν Κρήτῃ εὑρεθέντα, εἶδον ἐσχάτως ἐν ταῖς χερσὶν Κρητὸς τινος τῶν ἐν Ἀθήναις προσφύγων.

ΚΡΗΤΗ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

ΤΡΑΙΑΝΟΣ

67) Πίναξ 13, 17. — Ἐκ τῆς συλλ. Hunter.

Ὅμοιον τῷ ἐν Crète σελ. 348 ὑπ' ἀρ. 83 μνημονευόμενον. Ἡ ἐπιγραφὴ ΔΑΚΙΑ εἶνε εὐανάγνωστος· ὥστε ἀδίκως καὶ ἡμεῖς μετ' ἄλλων ὑπωπεύσαμεν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Sestini.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ

68) Πίναξ 13, 18. — Συλλ. Hunter.

Α 24. ΑΥ·ΚΑΙ·ΤΡΑ·|ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Προτομὴ δαφνηφόρος πρὸς δ.

Ὅπ. ΚΟΙΝΟΝ|ΚΡΗΤΩΝ. Ἀπόλλων ἱστάμενος (ἐπὶ ὀμφαλοῦ; Παράβ. πίν. XXXV, 14), τῇ δεξ. κρατῶν δυσδιάκριτόν τι, τῇ δ' ἀρ. τόξον.

ΑΝΤΩΝΙΝΟΣ Ο ΕΥΣΕΒΗΣ

69) Πίναξ 13, 19.

Α 18. (ΑΥ·ΑΝ)|ΤΩΝΕΙΝΟΣ. Κεφαλὴ δαφνηφόρος πρὸς δ.

Ὅπ. Κ·|Κ. Ξόανον Ἀθηναῖς (;) ἱστάμενον πρὸς ἀρ. μετὰ κράνουσ καὶ ἀσπίδος καὶ προτεταμένου δόρατος.

ΙΩ. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΣ

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΕΙΣ ΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΚΟΡΟΠΗΣΣΕΩΝ

(σελ. 67-68).

Ὁ Wroth πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι πράγματι δὲν ἐδημοσίευσεν διάφορόν τινα ἐπιγραφὴν· ὁ δὲ Waddington ὅτι τῶν ἑνῶν ἐν τῇ συλλογῇ του νομισμάτων τινὰ μὲν φέρουσι ΚΗΤΩΝ, τινὰ δὲ ΚΙΗΤΩΝ. Ὁρθὴ ἄρα ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸ ΚΗΤΩΝ ἐχαράχθη ἀντὶ τοῦ ΚΙΗΤΩΝ.

Ι. Ν. Σ.

NOMISMATA BYZANTION

Φωτοσπία J. Brunner εν Winterthur.

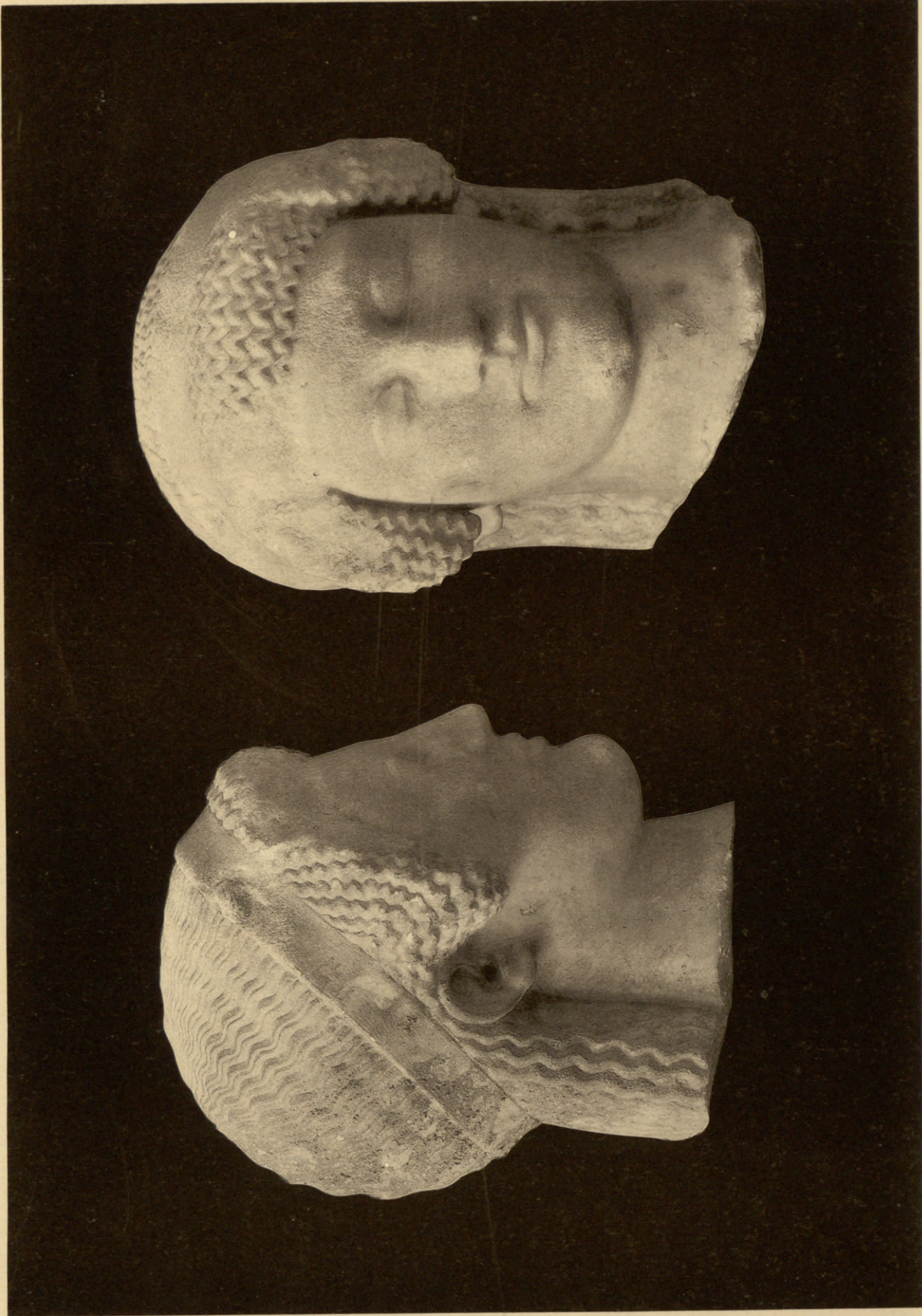
ΤΥΠΟΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ

Φωτογραφία J. Brunner εν Winterthur.

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Γωρακίδου

ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Φωτογρῆμα Ἀδελφῶν Ροματζῶν

ΚΕΦΑΛΗ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ρομακίδων

ΚΕΦΑΛΗ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

Φωτοτυπία Ἀδελφῶν Ρομαϊδῶν

ΚΕΦΑΛΗ ΕΞ ΕΛΕΥΣΙΝΟΣ

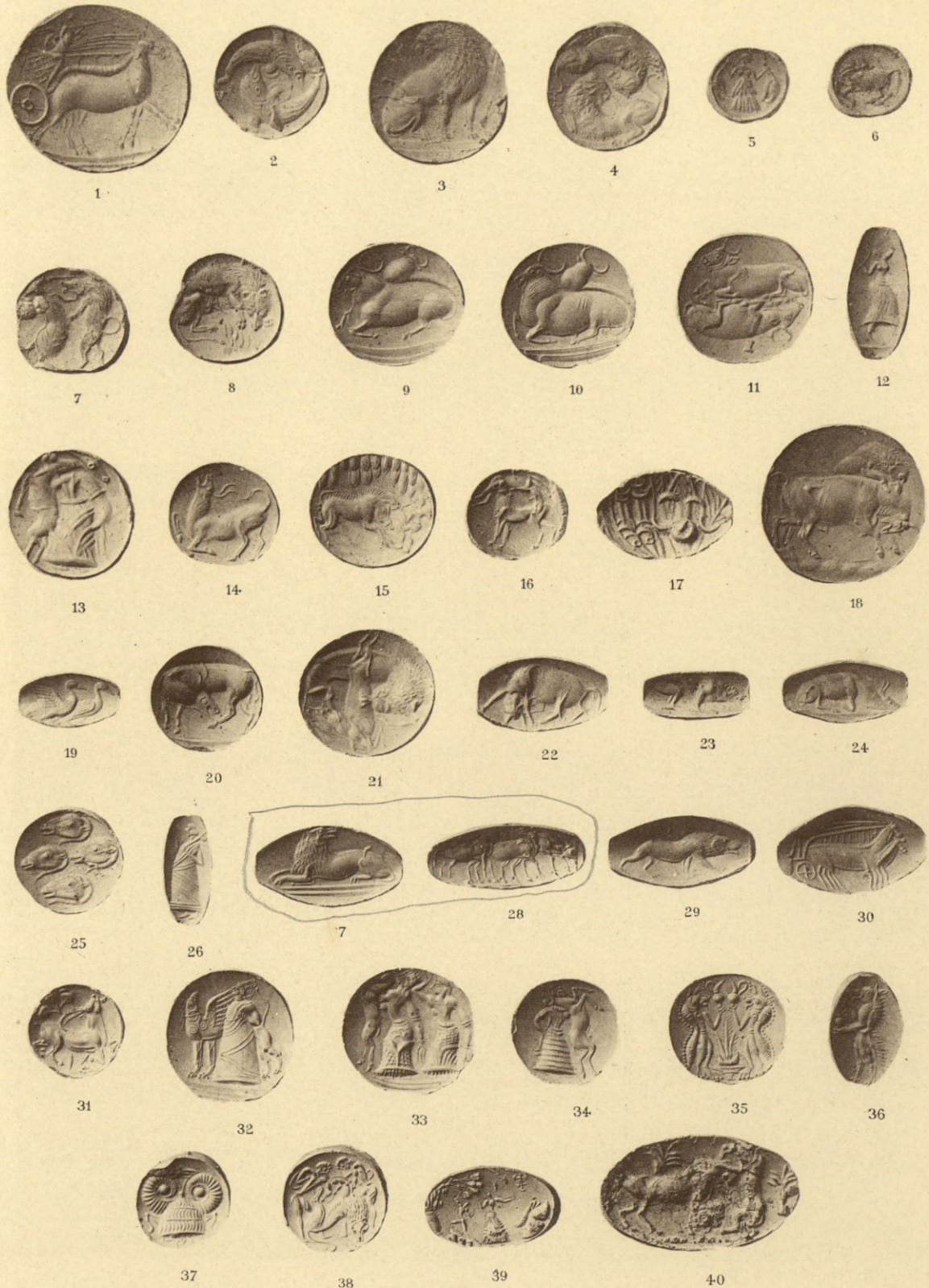
ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟ ΒΑΦΕΙΟΝ ΤΑΦΟΥ

ΚΤΕΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟ ΒΑΦΕΙΟΝ ΤΑΦΟΥ

ΧΡΥΣΑ ΠΟΤΗΡΙΑ ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟ ΒΑΦΕΙΟΝ ΤΑΦΟΥ

ΓΛΥΠΤΟΙ ΛΙΘΟΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟ ΒΑΦΕΙΟΝ ΤΑΦΟΥ

Φωτογραφία J. Brunner εν Winterthur.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΚΡΗΤΙΚΑ

